

MOVE

**SÚBOR ODPORÚČANÍ A ŠTANDARDOV
PRE REALIZÁCIU VIRTUÁLNYCH
MOBILÍT A VÝMEN**

AUTORSKÝ KOLEKTÍV:

Lucia Vilčeková	projektová manažérka a prodekanka pre medzinárodné vzťahy, Fakulta managementu Univerzity Komenského v Bratislave
Eleonóra Beňová	Katedra informačných systémov, Fakulta managementu Univerzity Komenského v Bratislave
Eva Bikárová	koordinátorka, Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu
Ľubomír Billý	výskumník
Peter Fecilák	Katedra počítačov a informatiky, Fakulta elektrotechniky a informatiky, Technická univerzita v Košiciach
Radovan Hudák	prorektor pre zahraničné vzťahy, Technická univerzita v Košiciach
Stanislav Kmeť	rektor, Technická univerzita v Košiciach
Jaroslav Porubán	prorektor pre rozvoj a vonkajšie vzťahy, Technická univerzita v Košiciach
Marianna Siničáková	vedúca Katedry ekonómie Ekonomickej fakulty, Technická univerzita v Košiciach
Jozef Tancer	prorektor pre medzinárodné vzťahy, Univerzita Komenského v Bratislave
Natália Vašková	inštitucionálna koordinátorka pre Erasmus+, Technická univerzita v Košiciach

ZAHRANIČNÍ EXPERTI:

Piet Van Hove	podpredseda European Association for International Education (EAIE)
Robert O'Dowd	zakladajúci prezident akademickej organizácie UNICollaboration
George Ubachs	výkonný riaditeľ European Association of Distance Teaching Universities (EADTU)
Airina Volungevičienė	prezidentka European Distance and e-Learning Network (EDEN)

OBSAH

1	VIRTUÁLNA MOBILITA A VIRTUÁLNA VÝMENA	7
1.1	VIRTUÁLNA MOBILITA	8
1.1.1	Definícia virtuálnej mobility	10
1.1.2	Kategorizácia virtuálnych mobilít	11
1.1.3	Výhody virtuálnych mobilít	14
1.1.4	Nevýhody virtuálnych mobilít	14
1.1.5	Implementácia virtuálnych mobilít	15
1.2	VIRTUÁLNA VÝMENA	17
1.2.1	Historický vývoj virtuálnej výmeny vo svete a v EÚ	17
1.2.2	Vývoj termínu virtuálna výmena	19
1.2.3	Definícia termínu virtuálna výmena	20
1.2.4	Obsahová náplň virtuálnej výmeny	23
1.3	DIGITALIZÁCIA V KONTEXTE POLITÍK A INICIATÍV EURÓPSKEJ ÚNIE	26
1.3.1	Akčný plán digitálneho vzdelávania	26
1.3.2	Program erasmus+ (2021–2027)	27
1.4	PRÍNOSY VIRTUÁLNYCH VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT PRE ROZVOJ SLOVENSKEHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVA	30
2	PRÍKLADY DOBREJ PRAXE	33
2.1	INOVATÍVNE MEDZINÁRODNÉ PEDAGOGICKÉ POSTUPY V RÁMCI MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE A MOBILITY	34
2.1.1	Mobilita ako súčasť kurzu/predmetu	34
2.1.2	Výmenné vzdelávacie programy a výmenná mobilita	37
2.1.3	Zosieťované študijné programy a mobilitné okná	39
2.1.4	Spoločné študijné programy a integrovaná mobilita	40
2.2	TRI SCENÁRE REALIZÁCIE VIRTUÁLNEJ MOBILITY (VM)	43
2.2.1	TeaCamp – Multilaterálna spolupráca medzi pedagógmi a študentmi v rámci formálneho vysokoškolského štúdia	43
2.2.2	VMCOLAB – Multilaterálna spolupráca medzi pedagógmi a študentmi v rámci neformálneho vysokoškolského štúdia	46
2.2.3	OUVIM – Bilaterálna spolupráca medzi pedagógmi a študentmi na virtuálnej výmene v rámci programu Erasmus	49
2.3	PRÍKLADY PROJEKTOV V OBLASTI VIRTUÁLNEJ VÝMENY	52
2.3.1	Významné platformy, projekty a organizácie podporujúce virtuálnu výmenu	52
2.3.2	Vzdelávacie výstupy študentov	53
2.3.3	Podpora učiteľov	55
2.4	INTERNACIONALIZÁCIA KURIKULA PROSTREDNÍCTVOM VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH VÝMEN “iKUDU”	56
2.4.1	Koncept projektu iKudu	58
2.4.2	Metodológia, štruktúra a výsledky projektu iKudu	59
2.4.3	iKudu: Príklady COIL modulov	61

3	ANALÝZA AKTUÁLNEHO STAVU VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN NA SLOVENSKU	64
3.1	KVALITATÍVNY PRIESKUM ZAMERANÝ NA VEDÚCICH PRACOVNÍKOV SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL	65
3.1.1	Metodika kvalitatívneho prieskumu	65
3.1.2	Závery kvalitatívnej analýzy	67
3.1.3	Zoznam odporúčaní a požiadaviek	75
3.2	KVANTITATÍVNY PRIESKUM VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN MEDZI ŠTUDENTMI A ZAMESTNANCMAMI SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL	78
3.2.1	Metodika kvantitatívneho prieskumu	78
3.2.2	Výsledky prieskumu využívania virtuálnych mobilít a virtuálnych výmen medzi študentmi slovenských vysokých škôl	82
3.2.3	Výsledky prieskumu využívania virtuálnych mobilít a virtuálnych výmen medzi zamestnancami slovenských vysokých škôl	91
4	SÚBOR ODPORÚČANÍ A ŠTANDARDOV PRE REALIZÁCIU VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT	100
4.1	VIRTUÁLNA SPOLUPRÁCA AKO NOVÁ MENA V OBLASTI INTERNACIONALIZÁCIE VYSOKÝCH ŠKÔL	102
4.2	POTENCIÁL VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN A ODPORÚČANIA PRE ICH VYUŽITIE	103
4.2.1	Pre študentov vysokých škôl	103
4.2.2	Pre zamestnancov vysokých škôl	105
4.2.3	Pre vysoké školy a ich oddelenia zahraničných vzťahov a mobility (IRO)	108
4.3	Odporúčania pre Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	118
	PRÍLOHY	125
	ODPORÚČANIA PRE ŠTUDENTOV V SÚVISLOSTI S ÚČASŤOU NA VIRTUÁLNEJ AKTIVITE	126
	ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV V SÚVISLOSTI S ORGANIZÁCIOU VIRTUÁLNEJ AKTIVITY	128
	KONCEPT HYBRIDNEJ VIDEOKONFERENČNEJ PREDNÁŠKOVEJ MIESTNOSTI PRE PODPORU VIRTUÁLNEJ MOBILITY	130

ÚVOD

Publikácia „Súbor odporúčaní a štandardov pre realizáciu virtuálnych mobilit a výmen“ je hlavným výstupom projektu Mapping Open Virtual Exchanges in Slovak Universities (MOVE) – spoločného projektu Univerzity Komenského v Bratislave a Technickej univerzity v Košiciach. Projekt bol podporený v rámci Výzvy na podávanie rozvojových projektov verejných vysokých škôl v roku 2020.

Hlavným cieľom predkladanej publikácie je predstaviť podstatu konceptu virtuálnej mobility a výmeny, ich hlavné výhody a inšpiratívne príklady dobrej praxe pre slovenské vysoké školy. V prepojení na pandemickú situáciu a zároveň rozmach online vzdelávania, sa aj virtuálna mobilita stala diskutovaným trendom vzdelávania budúcnosti. K popularizácii virtuálnych aktivít v oblasti internacionalizácie by pritom pomohol aj prístup, v rámci ktorého by sa ustúpilo od tradičného porovnávania prezenčnej aj virtuálnej mobility. Virtuálne mobility ani výmeny nemajú potenciál byť rovnako využívané ako prezenčné mobility. Ponúkajú však spektrum výhod, ktoré je potrebné vyzdvihovať, a tak motivovať cieľové skupiny k objavovaniu prínosov absolvovania virtuálnej mobility alebo výmeny.

Autorský tím sledoval pri realizácii projektu, resp. príprave výstupov tri hlavné aspekty – originalnosť, kvalitu a praktickosť.

Snahou projektového tímu bolo nielen nadviazanie na existujúce dokumenty a spracovanie výstupov už realizovaných projektov. S cieľom zmapovať skutočný stav využívania virtuálnych aktivít na slovenských vysokých školách projektový tím zrealizoval kvalitatívny a kvantitatívny prieskum. Dizajn prieskumov zodpovedal zámeru získať komplexné a reprezentatívne dáta, ktoré boli podkladom pre definovanie požiadaviek a odporúčaní pre vyššiu mieru využívania virtuálnych aktivít. Zoznam odporúčaní tak vychádza z deklarováných potrieb vysokých škôl, a pritom zároveň reflektuje na zoznam identifikovaných prekážok vo využívaní virtuálnych aktivít zo strany študentov i zamestnancov vysokých škôl.

Kvalitu sa projektový tím snažil zabezpečiť spoluprácou s renomovanými zahraničnými expertmi v téme virtuálnej mobility a virtuálnej výmeny. Zahraničný autorský tím publikácie tak tvoria výskumníci a experti, ktorí sa téme dlhodobo venujú vo svojej výskumnej činnosti. Experti tak vedia selektovať kľúčové predpoklady na vyššiu mieru využívania virtuálnych mobilit a výmen. Pridaná hodnota zahraničných expertov je súčasťou kapitoly venovanej príkladom dobrej praxe. Cieľom tejto kapitoly je predovšetkým inšpirovať kľúčových aktérov k využívaniu virtuálnej mobility, resp. virtuálnych výmen v rámci rôznych aktivít.

Aspekt praktickosti sa odráža v definovaní konkrétnych krokov a riešení adresovaných vysokým školám a ministerstvu. Návrh riešení a odporúčaní vychádza zo skúseností a potrieb jednak cieľových skupín virtuálnych aktivít, a to študentov a zamestnancov vysokých škôl. Súbor ďalších požiadaviek a odporúčaní vychádza zo skúseností pracovísk vysokých škôl zodpovedných za organizáciu virtuálnych mobilit a výmen. Realizácia navrhovaných riešení by tak zjednodušila a zatraktívnila virtuálne aktivity pre študentov aj zamestnancov vysokých škôl.

Autorský tím považuje virtuálnu mobilitu a virtuálnu výmenu za efektívny nástroj, ktorý prináša vysokú hodnotu za relatívne nízke náklady. Z vyššej miery zapojenia do virtuálnych aktivít by pritom neprofitovali len študenti a zamestnanci vysokých škôl, ale aj vysielajúce inštitúcie a v neposlednom rade aj spoločnosť.

Zrozumiteľné koncipovanie a prehľadné štruktúrovanie hlavného výstupu vrátane praktických príkladov aplikácie vytvára predpoklad jeho využitia zo strany kľúčových aktérov v implementácii virtuálnych aktivít v slovenskom vysokoškolskom kontexte.

Projekt MOVE je súčasťou Stratégie internacionalizácie¹ v rámci Opatrenia 4.2.4 Analýza pripravenosti vysokých škôl na internacionalizáciu vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom realizácie virtuálnej mobility a kolaboratívneho on-line medzinárodného vzdelávania.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR vypracovalo Stratégiu internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030 na základe Implementačného plánu Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania.

Stratégia poskytuje strednodobú koncepciu pre rozvoj internacionalizácie vysokého školstva ako efektívneho nástroja na zvyšovanie kvality vzdelávania a výskumného prostredia na vysokých školách v SR do roku 2030. Zameriava sa na zvýšenie dostupnosti medzinárodnej skúsenosti počas štúdia na vysokej škole a modernizáciu vysokoškolského vzdelávania v kontexte internacionalizácie.

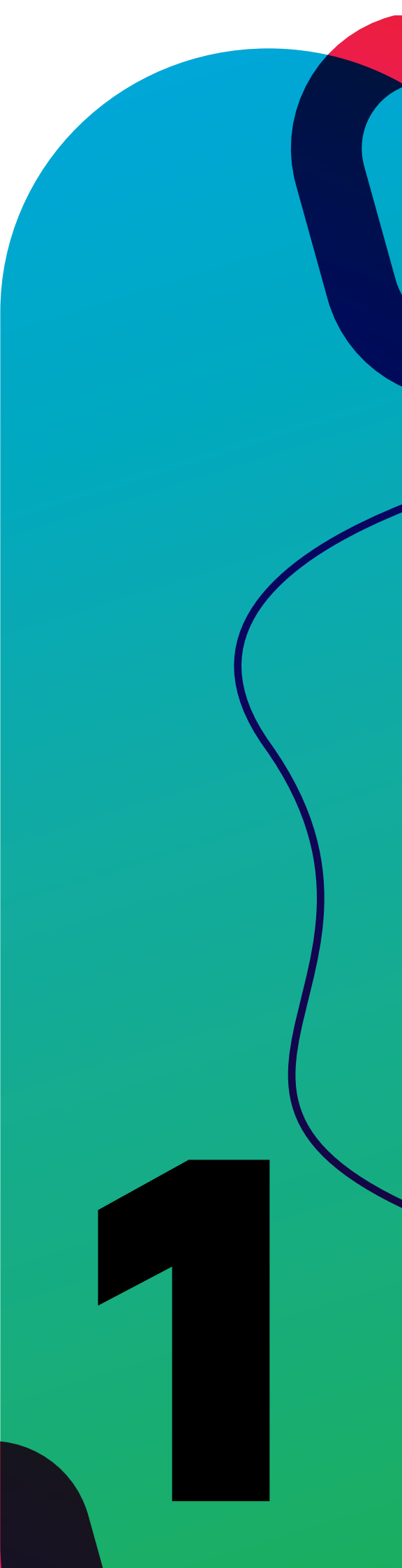
Kapitola 4, ktorá obsahuje návrh odporúčaní vyplývajúcich zo zrealizovaných analýz a prieskumov, obsahuje aj odkazy na relevantné opatrenia stratégie. Práve v rámci týchto opatrení je možné realizovať navrhované odporúčania, ktoré by pomohli k efektívnejšiu využívaniu virtuálnych aktivít a mobilit.

1 Komplettný dokument:
<https://www.minedu.sk/data/att/21457.pdf>

VIRTUÁLNA MOBILITA A VIRTUÁLNA VÝMENA

Prvá kapitola predstavuje teoretický úvod do témy virtuálnej mobility a virtuálnej výmeny. Okrem uvedenia jej charakteristiky, hlavných znakov a základných (ne)výhod je súčasťou prvej kapitoly aj teoretické vymedzenie virtuálnych aktivít. Keďže virtuálne mobility a virtuálne výmeny sú neraz mylne zamieňané, prvá kapitola predstavuje a zároveň porovnáva oba koncepty.

Virtuálne mobility a výmeny sú súčasťou procesu digitalizácie a internacionalizácie – top priorít nielen na úrovni vysokoškolského vzdelávacieho systému, ale aj na európskej úrovni. Prvá kapitola preto sumarizuje aj tému digitalizácie v kontexte politík a iniciatív Európskej komisie.

1

Zdokonalenie zručností digitálnej gramotnosti a využívanie moderných prostriedkov IKT preniklo aj do vzdelávania. Inovatívny vývoj v oblasti vyššieho vzdelávania sledujeme po celom svete. Univerzity čoraz viac využívajú moderné technológie podporujúce IKT spôsoby výučby a učenia sa. Bežné vzdelávanie sa posúva od tradičného prezentačného vzdelávania k novým formám virtualizovaného vzdelávania.² Moderné vyučovanie vyžaduje flexibilitu, dostupnosť či otvorenosť.

Medzinárodná spolupráca a mobilita vo vzdelávaní sa vyvíjali za posledných 30 rokov, a to nielen vďaka európskym programom, ale aj novým postupom na univerzitách, ktoré tvorivo nadväzovali na možnosti dané týmito programami. To viedlo k súčasnej situácii, ktorá už obsahuje rôzne formy medzinárodnej spolupráce a mobilných programov. Hlavný cieľ mobility bol však vždy rovnaký: vytvorenie medzinárodnej akademickej skúsenosti v rámci spolupráce medzi univerzitami. Študenti sú hlavnými percipientmi mobility, pretože prvým cieľom je získavanie bohatých medzinárodných skúseností, ktoré mobilita ponúka. Z toho majú prospech nielen univerzity zlepšením svojho medzinárodného profilu a atraktivity, ale zároveň sa tým prehlbuje vytváranie aliancií na posilnenie vzdelávania a tiež aj budovanie spoločných výskumných projektov.³

Spustenie programu Erasmus v roku 1987 posunulo medzinárodnú mobilitu v Európe na nevídanú úroveň. Použitá schéma mobility bola zo začiatku pomerne jednoduchá: fyzická výmenná mobilita bola organizovaná medzi domácou a hosťiteľskou univerzitou na obdobie štúdia od troch mesiacov do jedného roka. Výmenný program Erasmus sa stal jedným z najúspešnejších európskych programov. Prepájanie učebných osnov sa začalo systematizovať a ponúkané balíčky kurzov priniesli štruktúrovanú mobilitu v rámci univerzitných sietí. To si vyžadovalo komplexnejšie rozhodnutia všetkých spolupracujúcich univerzít. Od roku 2004 boli už medzinárodné spoločné študijné programy a mobility na magisterskej aj doktorandskej úrovni. Bolo potrebné nastaviť pravidlá na obsah a štruktúru učiva; požiadavky na prijatie; postupy registrácie; skúšky, certifikáciu a tituly; finančné dohody a poplatky. Táto spolupráca bola komplexná a viedla k vysokej pridanej hodnote pre partnerské univerzity, pretože ponúkané predmety a študijné programy boli vytvárané spoločnými znalosťami zapojených univerzít. Od roku 2008 Európska komisia stimulovala strategické partnerstvá všetkých možných foriem spoluprác a mobility: krátkodobé a dlhodobé, tvárou v tvár a online, bilaterálne alebo mnohostranné. V roku 2019 Európska komisia spustila iniciatívu Európska univerzita, v rámci ktorej sa vytvárajú aliancie medzi univerzitami a je zameraná na posilnenie spolupráce v oblasti učebných osnov a mobility kombináciou zdieľania úplného obsahu fyzických, zmiešaných a online prístupov. Toto je dôležitý nový míľnik – spojenectvá experimentujú s rôznymi druhmi spolupráce a mobility, či už tvárou v tvár/fyzickou, zmiešanou, alebo online. Očakávalo sa zatriaktivnenie európskych univerzít nielen pre európskych, ale aj pre študentov z mimoeurópskych či tretích krajín.⁴

2 BUITENDIJK, S.E. 2019. The goals of learning in higher education. EUA – Learning and teaching Forum, Warsaw

3 HENDERIKX, P.; UBACHS, G. 2019. Innovative Models for Collaboration and Student Mobility in Europe, Results of EADTU's Task Force and Peer Learning Activity on Virtual Mobility. European Association of Distance Teaching Universities (EADTU). [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://library.co/document/zgww6o7y-innovative-models-collaboration-student-mobility-europe.html>>

4 HENDERIKX, P.; UBACHS, G. 2019. Innovative Models for Collaboration and Student Mobility in Europe, Results of EADTU's Task Force and Peer Learning Activity on Virtual Mobility. European Association of Distance Teaching Universities (EADTU). [online] [cit.2.9.2021] Dostupné na internete: <<https://library.co/document/zgww6o7y-innovative-models-collaboration-student-mobility-europe.html>>

Iniciatívy virtuálnej mobility dobre zapadajú aj do kontextu bolonského procesu⁵, ktorého cieľom je vytvoriť Európsky priestor vysokoškolského vzdelávania (EHEA). Jeden z cieľov EHEA je uľahčiť medziuniverzitnú mobilitu a spoluprácu medzi univerzitami. Akčný plán elektronického vzdelávania⁶ zdôrazňuje dôležitosť spolupráce pri definovaní elektronického vzdelávania ako „využívanie nových multimediálnych technológií a internetu na zlepšenie kvality vzdelávania uľahčením prístupu k zdrojom a službám, ako aj vzdialených výmen a spolupráce“. Európska komisia, ako aj národné agentúry a jednotlivé inštitúcie už nejaký čas aktívne propagujú virtuálnu mobilitu hlavne prostredníctvom finančnej podpory projektov v rámci SOCRATES/Program Minerva⁷ a programami e-learningu⁸. V snahe vytvoriť európsky vzdelávací priestor považujú európski ministri školstva virtuálnu mobilitu za nevyhnutný doplnok k tradičným spôsobom štúdia v zahraničí. Je potrebné spomenúť aj pozadie verejnej politiky, napr. v Leuvenskom vyhlásení o mobilite, ktoré predložilo 46 európskych ministrov vysokoškolského vzdelávania.⁹

V posledných rokoch sa virtuálna mobilita stáva inovatívnym spôsobom vzdelávania študentov v multikultúrnom prostredí bez toho, aby ktokoľvek musel odchádzať do zahraničia. Virtuálne aktivity obsahujú virtuálne prvky, medzi ktoré patrí spolupráca, študentské či zamestnanecké výmeny, zdieľanie učební, návšteva seminárov, demonštračné centrá, centrá spolupráce, virtuálne komunity, vzdelávacie platformy, stáže či pracoviská prispôbené potrebám trhu práce. V zásade je to všetko, s čím sme sa pri vzdelávaní doteraz stretli. Primárnou výhodou virtuálnej mobility je, že vzhľadom na svoje nízke náklady v porovnaní s fyzickou mobilitou je dostupná pre oveľa viac študentov. Poskytuje aj skúsenosti v tímovej spolupráci, ktorá študentov pripraví na globálny trh práce, ktorý spoločnosti uprednostňujú čoraz viac. Z týchto dôvodov má virtuálna mobilita potenciál byť dôležitým aspektom internacionalizačných stratégií vysokých škôl.

Využitím IKT môžu študenti a učitelia zažiť medzinárodné výmeny odborných znalostí a pritom byť doma. To, ako sa mobilita a internacionalizácia vyvíja v dnešnej spoločnosti, je významným ukazovateľom pre tých, ktorí si nevedia predstaviť nefyzickú výmenu. Aj keď je virtuálna mobilita teraz v centre pozornosti, niektorí akademickí zamestnanci si stále nie sú vedomí príležitostí, ktoré im táto forma poskytuje¹⁰.

- 5 Confederation of EU Rectors' Conferences and the Association of European Universities (CRE), The Bologna Declaration on the European space for higher education: an explanation, 2001, (PDF file). [online] [cit.28.9.2021]. Dostupné na internete: <<http://europa.eu.int/comm/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>>
- 6 Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, The eLearning Action Plan, Designing tomorrow's education, Brussels, 2001. [online] [cit.9.9.2021]. Dostupné na internete: <http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/comm/education/programmes/socrates/minerva/index_en.htm>
- 7 The Minerva Action [online] [cit. 11.9.2021]. Dostupné na internete: <http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/minerva/index_en.htm>
- 8 The eLearning Initiative [online] [cit. 10.9.2021]. Dostupné na internete: <http://europa.eu.int/comm/education/programmes/elearning/index_en.html>
- 9 The Bologna Process 2020 – the European Higher Education Area in the new decade: Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28 – 29 April 2009 (PDF). [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: <http://ehea.info/media.ehea.info/file/20090223-Ostend/54/2/BFUG_Board_CZ_19_4_draft_communique_200209_594542.pdf>
- 10 MÁZÁR, I. and OP DE BEECK, I. 2006. REVE - Real Virtual Erasmus: opportunities and challenges. In: Proceedings of the 17th SPACE Annual General Meeting. SPACE and Being Mobile Conference sessions and workshops. Vilnius, March 29 – April 1, 2006, pp. 44 – 51

Virtuálna mobilita je definovaná ako aktivita, ktorá ponúka prístup ku kurzom a k študijným programom v cudzej krajine a umožňuje komunikačné aktivity s učiteľmi a so spolužiakmi v zahraničí prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií.¹¹

Virtuálna mobilita sa týka študentov a učiteľov vysokých škôl, ktorí používajú inú inštitúciu mimo svojej krajiny na štúdium alebo vyučovanie na obmedzený čas bez fyzického opustenia domova.¹² Dopĺňa fyzickú mobilitu, v rámci ktorej študenti cestujú študovať do zahraničia, napríklad v rámci programu Erasmus. Tieto dve formy mobility spolu predstavujú akademickú mobilitu. Mobilita študentov a učiteľov je vnímaná ako dôležitý ukazovateľ kvality vyššieho vzdelávania.¹³

Virtuálna mobilita (VM) ponúka prístup ku kurzom, k seminárom a iným študijným schémam v zahraničí prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií. Je založená na formálnych dohodách o spolupráci medzi univerzitami a umožňuje študentom, aby ich kredity získané štúdiom na zahraničnej univerzite mohli byť akceptované na domácej univerzite.¹⁴

PRÍBUZNÉ TERMÍNY

Virtuálna výmena (VV) pozostáva z neprerušovaných vzdelávacích programov alebo aktivít prostredníctvom IKT, v ktorých prebieha komunikácia a interakcia medzi jednotlivcami alebo skupinami, ktoré sa nachádzajú na geograficky inom mieste a pochádzajú z iného kultúrneho zázemia. VV kombinuje medzikultúrny dialóg a výmenu s digitálnymi technológiami, niekedy sa označuje aj termínom Collaborative Online International Learning (COIL). Študenti študujú na svojej domovskej univerzite a navštevujú domáce predmety a v rámci virtuálnej výmeny absolvujú aktivitu, ktorej cieľom je interakcia so študentmi a s vyučujúcimi na partnerských univerzitách v zahraničí.

V rámci *virtuálnych aktivít* ako celku hovoríme o kombinácii virtuálnych mobilit a virtuálnych výmen a ich rôznych typoch napr. o virtuálnej sťaži, virtuálnom semestrálnom pobyte, virtuálnom kurze, MOOC – masívnych otvorených online kurzoch, virtuálnom projekte, edukačných hrách, virtuálnych laboratóriách.

Otvorené vzdelávanie (OE) je skôr sústredené na globálne spoločnosti, ktoré zvyšujú prístup k jednotlivým online vzdelávacím programom bez alternatívnych foriem certifikácie alebo s alternatívnymi formami certifikácie.¹⁵ V posledných dvoch desaťročiach nastal rozmach v otvorenom online vzdelávaní, ktorý vyvinul a ponúka celý rad vysokých škôl vrátane najprestížnejších univerzít na svete. Hlavne masívne otvorené online kurzy (MOOCs) a otvorené vzdelávacie zdroje (OER) významne ovplyvnili globálnu vzdelávaciu scénu¹⁶. Nárast v OE možno jasne vnímať ako dôsledok globalizovaného vzdelávacieho trhu¹⁷. Univerzity okrem toho používajú otvorené online kurzy na prezentáciu a propagáciu svojich učebných osnov¹⁸ a obohacujú alebo rozširujú učebné plány, alebo vytvárajú dodatočnú ponuku pre absolventov¹⁹.

- 11 STANSFIELD, M.; CONNOLLY, T., eds. 2009. Institutional transformation through best practices in virtual campus development: advancing E-learning policies. Hershey, PA: Information Science Reference. ISBN 978-1-60566-358-6.
- 12 DAMME, D.V. 2001. Quality issues in the internationalisation of higher education. Higher Education 41, 415 – 441 [online] [cit.10.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.1023/A:1017598422297>>
- 13 RIZVI, F.; LINGARD, B. 2000. Globalization and Education: Complexities and Contingencies. Educational Theory. 50 (4): 419 – 426. doi:10.1111/j.1741-5446.2000.00419.x
- 14 KAMAKSHI R.; FIRSSOVA O. et al. 2020. Learner skills in open virtual mobility. Original research article. Research in Learning Technology Vol. 28, 2020. [online] [cit.21.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://journal.alt.ac.uk/index.php/rlt/article/view/2254/2668>>
- 15 KAMAKSHI R.; FIRSSOVA O. et al. 2020. Learner skills in open virtual mobility. Original research article. Research in Learning Technology Vol. 28, 2020. [online] [cit.21.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://journal.alt.ac.uk/index.php/rlt/article/view/2254/2668>>
- 16 ORR, D.; WELLER, M. & FARROW, R. 2018. Models for online, open, flexible and technology enhanced higher education across the globe – a comparative analysis, International Council for Open and Distance Education (ICDE), Oslo, Norway, [online] [cit.21.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://oofat.oerhub.net/OOFAT/CC-BY-SA>>
- 17 VARGHESE, N. V. 2018. Globalization and cross-border mobility in higher education, Educational Access and Excellence, vol. 1, p. 9.
- 18 CASTAÑO MUÑOZ, J. et al. 2016. How Are Higher Education Institutions Dealing with Openness? A Survey of Practices, Beliefs and Strategies in Five European Countries, Institute for Prospective Technological Studies, JRC Science for Policy Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, EUR 27750EN. doi: 10.2791/709253
- 19 PICKERING, J. D. & SWINNERTON, B. J. 2017. An anatomy massive open online course as a continuing professional development tool for healthcare professionals, Medical Science Educator, vol. 27, no. 2, pp. 243 – 252. doi: 10.1007/s40670-017-0383-7

Hlbšie porozumenie vzájomnému vzťahu Virtuálnej mobility a Otvoreného vzdelávania môže poskytnúť lepšie pochopenie komplexnosti spôsobenej digitalizáciou, inštitucionálnou spoluprácou a otvorenosťou. V tomto vysoko dynamickom kontexte zvyšuje koncepcia VM na pozadí OE (otvorená virtuálna mobilita /OpenVM/) udržateľnosť tejto formy učenia.²⁰

KATEGORIZÁCIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT

1.1.2

Aktivity virtuálnej mobility je možné rozdeliť do niekoľkých kategórií. Túto kategorizáciu je možné vykonať rôznymi spôsobmi, použitím rôznych parametrov a neexistuje všeobecne akceptovaná množina kategórií.

Jose Silvio²¹ napríklad kategorizuje VM podľa miery použitia virtualizácie: úplne virtuálna, čiastočne virtuálna, duálna alebo zmiešaná. Ďalšie delenie by mohlo byť založené na technológii použitej v každej z nich. Možné nástroje sa však menia každý deň, a tak by takáto typológia bola čoskoro zastaraná. V niektorých štúdiách sa stretávame s kategorizáciou VM na úrovni medzinárodného kontextu. Júnior a Finardi²² sa zameriavajú na kategorizáciu medzinárodných spoluprác na základe prvkov dizajnu, ale neberú do úvahy schopnosti alebo kompetencie študentov. Naopak, Van Gaalen²³ zohľadňuje pri kategorizácii rozvoj spôsobilosti študentov, využíva sebahodnotenie a porovnávacie testy. Green²⁴ sa zameriava na rámec kvality, De Kraker, Cörvers a Lansu²⁵ diskutujú pri kategorizácii o potenciáli virtuálnej mobility na rozvoj cezhraničných kompetencií v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. Typológiu aktivít virtuálnej mobility môžeme založiť aj na tom, za akých okolností sa koná, aká prebieha činnosť virtuálnej mobility. Inými slovami, pozeráme sa predovšetkým na druh činnosti, ktorá sa koná. To nám poskytne štyri hlavné typy:²⁶

- *Virtuálny kurz (ako súčasť programu) alebo seminár na vysokej škole.*
Táto kategória sa zameriava na virtuálny kurz ako súčasť celého študijného programu na vysokej škole alebo virtuálny seminár, alebo sériu seminárov rovnako v rámci vysokej školy. Tu sa študenti zapájajú do virtuálnej mobility iba v prípade jedného kurzu alebo seminára a zvyšok ich učebných činností prebieha tradičným spôsobom.
- *Celý program na vysokej škole.*
Tento druhý typ aktivity virtuálnej mobility je kompletný virtuálny študijný program na vysokej škole, ktorý poskytuje študentom z rôznych krajín možnosť využiť tento študijný program bez toho, aby museli odísť do zahraničia na celý akademický rok.
- *Virtuálne stáže.*
Globalizáciou ekonomiky sa prístup k medzinárodným skúsenostiam v podnikaní stáva pre študentov životne dôležitým. Mnohé vysoké školy ponúkajú študentom možnosť absolvovať stáže v zahraničí. Pre študentov, pre ktorých je ťažké presťahovať sa do inej krajiny, na určité časové obdobie môže práve použitie IKT na podporu nejakej formy virtuálnej stáže byť zvlášť vhodným riešením. Stáže študentov sa organizujú medzi inštitúciou

20 BUCHEM, I. et al. 2018. Designing a collaborative learning hub for virtual mobility skills-in-sights from the European Project Open Virtual Mobility, In International Conference on Learning and Collaboration Technologies, Springer, Cham, pp. 350 – 375

21 SILVIO, J. 2003. Global Learning and Virtual Mobility. In: VARIS, T.; UTSUMI T.; KLEMM W.R. (eds.) 2003. Global Peace Through the Global University System. [online] [cit.21.9.2021]. Dostupné na internete: <http://www.friends-partners.org/GLOSAS/Global_University/Global%20University%20System/UNESCO_Chair_Book/Manuscripts/Part_IV_Global_Collaboration/Silvio,%20Jose/Silvio_web/SilvioD9.htm>

22 JÚNIOR, C. A. H. & FINARDI, K. R. 2018. Internationalization and virtual collaboration: insights from COIL experiences, Ensinoem Foco, vol. 1, no. 2, pp. 19 – 33

23 VAN GAALLEN, A. 2009. Developing a tool for mapping internationalisation: a case study, in Measuring Success in the Internationalisation of Higher Education, ed H. de Wit, European Association for International Education (EAIE), Amsterdam, p. 77

24 GREEN, M. F. 2012. Measuring and assessing internationalization, NAFA: Association of International Educators, vol. 1, pp. 1 – 26

25 DE KRAKER, J.; CÖRVERS, R. J. M. & LANSU, A. 2014. E-learning for sustainable development: linking virtual mobility and transboundary competence. In: E-Learning and Sustainability, Peter Lang GmbH International Academic Publishers

26 BIJNENS H.; BOUSSEMAERE M. et al. 2006. European cooperation in education through. Virtual Mobility. Best-practice manual. EUROPACE IVZW. ISBN (13) 978 90 8114 801 6. WG4 R. [online] [cit.21.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/mobility/virtual/WG4%20R%20Virtual%20Mobility%20Best%20Practice%20Manual.pdf>>

a spoločnosťou v inej krajine. Virtuálne umiestnenia v spoločnostiach poskytujú študentom zážitok z reálneho života vo firemnom prostredí prostredníctvom medzinárodnej tímovej spolupráce a umožňujú vzdelávacej inštitúcii internacionalizovať svoju ponuku kurzov a prispôbiť sa dynamike súčasnej ekonomiky.

- *Aktivity virtuálnej podpory fyzickej výmeny.*

Virtuálna mobilita otvára možnosti na lepšiu prípravu aj tých študentov, ktorí sa plánujú zúčastniť na fyzickej výmene. Výber študentov môže prebiehať elektronickými prostriedkami, ako napr. videokonferencie alebo webové konferencie, ktoré umožňujú pedagogickým zamestnancom preveriť sociálne a jazykové znalosti. Prípadne môže byť použitý na prípravný jazykový kurz a kurz „kultúrnej integrácie“. Na konci virtuálnej výmeny môžu študenti zostať v kontakte so svojimi rovesníkmi, roztrúsenými po celom svete, a pokračovať vo svojich spoločných výskumných projektoch.²⁷

27 BIJNENS H.; BOUSSEMAERE M. et al. 2006. European cooperation in education through. Virtual Mobility. Best-practice manual. EUROPACE IVZW. ISBN (13) 978 90 8114 801 6. WG4 R. [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: <https://www.eurashe.eu/library/modernising-phe/mobility/virtual/WG4%20R%20Virtual%20Mobility%20Best%20Practice%20Manual.pdf>

Pretože vzdelávanie je možné organizovať tvárou v tvár, kombinovaným a online režimom, medzinárodná spolupráca a mobilita môže byť tiež fyzická, zmiešaná alebo úplne online.²⁸

28 HENDERIKX, P. & UBACHS, G. (2018). The EADTU Mobility Matrix. [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: https://eadtu.eu/documents/Publications/VM/2018_-_EADTU_Mobility_Matrix.pdf

- *Vo fyzickej mobilite* je medzinárodná vzdelávacia skúsenosť realizovaná na inej univerzite a v inej krajine. Prispieva k osobnému rozvoju, výučbe jazykov a interkultúrnych kompetencií. Študent zažíva život v inom sociálnom a kultúrnom kontexte. Táto kombinácia medzi akademickou skúsenosťou a zážitkom života v inej krajine robí fyzickú mobilitu atraktívnou pre študentov a pedagogických zamestnancov. Je to veľmi obľúbená forma a študenti si ju veľmi vážia, hoci prospech z nej má menšina študentov.²⁹
- *V online/virtuálnej mobilite* vzdelávacia inštitúcia poskytuje online kurzy a činnosti kolaboratívneho učenia, ktorých výsledkom sú aj medzikultúrne kompetencie a medzinárodné komunikačné schopnosti získané online. Ak je ponorenie do inej kultúry alebo jazyka žiaduce, študenti by mali ísť radšej na fyzickú mobilitu. V tomto zmysle virtuálna mobilita nenahrádza fyzickú mobilitu.
- *Zmiešaná mobilita* sa zameriava na kombináciu fyzickej aj online mobility založenej na vzdelávacom dizajne. Môže sa realizovať dvoma smermi: prevažujúci kurz fyzickej mobility podporovaný online mobilitou alebo prevažujúci online kurz podporovaný fyzickou mobilitou (napr. na začiatku alebo na konci ročného online projektu alebo seminára, týždňový pobyt).

29 ETADU. Formats of virtual mobility. [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.openvirtualmobility.eu>>

Ďalším kritériom triedenia v každej z nich je dĺžka trvania (krátkodobé, dlhodobé), ďalej podľa času (synchronný, asynchronný), opakovateľnosti (jednorazové, po sebe idúce).

Tieto 3 typy mobility (fyzická, zmiešaná alebo úplne online) možno ešte triediť ako 4 formáty mobility:³⁰

30 ETADU. Formats of virtual mobility. [online] [cit.20.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.openvirtualmobility.eu>>

- *Mobilita ako súčasť kurzu/predmetu.*

Mobilita sa môže začleniť do kurzu prostredníctvom činností spoločného vzdelávania, ktoré sú spoločne navrhnuté partnerstvom. Ide napr. o aktivity, ako sú letné alebo zimné školy, intenzívne blended programy alebo medzinárodné virtuálne semináre a pod. Mobilita je dohodnutá, pretože je súčasťou týchto činností. Interakcie medzi študentmi, ako aj so zamestnancami sú hlavnou charakteristikou tohto typu mobility. Za túto mobilitu

sa udeľujú kredity alebo iný certifikát, ktorý sa má uviesť v opise kurzu a následne v dodatku k diplomu. Kombinované a online programy mobility tohto typu sa často organizujú v rámci strategických partnerstiev a iných častí programu Erasmus+ s obmedzeným počtom univerzít, ale univerzity takéto iniciatívy berú aj mimo akéhokoľvek európskeho programu ako rozšírenie svojej výskumnej spolupráce.

- *Výmenné vzdelávacie programy a výmenná mobilita.*
Jednotliví študenti si vyberú štúdium na celý semester alebo akademický rok v zahraničí na hostiteľskej univerzite, prípadne viacerých univerzitách, keďže sa jedná o virtuálny typ mobility a tento umožňuje semester stráviť na viac ako len jednej zahraničnej univerzite. Ide o najbežnejší program mobility v Európe, ktorý je priamo podporovaný programom mobility Erasmus.
- *Zosieťované študijné programy a mobilitné okná.*
Partneri v sieti programov v určitej študijnej oblasti organizujú „okná mobility“, ktoré môžu absolvovať študenti všetkých partnerov v sieti. Okno mobility pozostáva zo špecializovaných alebo doplnkových kurzov, ktoré nemusia byť ponúkané na domácej univerzite. V dôsledku toho sa učebné osnovy všetkých univerzít v partnerstve rozširujú a obohacujú.
- *Spoločné študijné programy a integrovaná mobilita.*
Spoločné študijné programy s integrovanými tokmi mobility sú navrhnuté ako jediný spoločný program vo vlastníctve konzorcia univerzít. Toky mobility pre všetkých študentov sú integrované do návrhu učebných osnov. Toky mobility môžu byť organizované vo fyzickom, zmiešanom alebo online režime. V spoločných programoch je stanovená vlastná štruktúra programu a cesta, ktorou sa má študent pohybovať.³¹

³¹ ETADU. Formats of virtual mobility. [online] [cit.20.9.2021]. Dostupné na internete: < <https://www.openvirtualmobility.eu> >

VÝHODY VIRTUÁLNYCH MOBILÍT

1.1.3

Trendy vo vzdelávaní a masívne využívanie IKT technológií sú jasným dôkazom nezastaviteľného nástupu virtuálnosti. Jedna z prvordých výhod virtuálnych mobilít je určite jej variabilita. Môže sa do nej zapojiť viac študentov z celého sveta, pretože neexistujú žiadne cezhraničné prekážky. Je to flexibilný spôsob vzdelávania, dá sa aplikovať v želanom čase, synchrónne či asynchrónne, z ľubovoľného miesta na ľubovoľné miesto. Umožňuje vytvárať nové, virtuálne vzdelávacie priestory a komunity, do ktorých sú zapojení zamestnanci či študenti, pomáha do nich integrovať rôzne inštitúcie a rozvíjať synergie. Podporuje vytváranie príležitostí na medzikultúrnu výmenu a na rozvoj online schopností medzinárodnej komunikácie a spolupráce. Podstatnou výhodou je to, že študenti, ktorí chcú študovať predmet, ktorý nie je k dispozícii na ich domácej univerzite, môžu navštevovať online kurzy na hostiteľskej univerzite. Mobilita môže byť krátka, ale v prípade potreby sa časové trvanie môže zväčšiť. Do virtuálnych mobilít býva zapojených viac univerzít z rôznych krajín a/alebo kontinentov. Nepopierateľná výhoda pre študenta je nákladová efektívnosť. Kombináciou s tradične vedeným vzdelávaním sa vytvára zmiešaná forma, ktorá je považovaná za najlepší spôsob vzdelávania vôbec. Virtuálna mobilita môže priniesť nové a inovatívne vzdelávacie príležitosti s následnou možnosťou vytvoriť prostredie pre viaceré medzinárodné univerzity súčasne, a nie

zostať iba pri jednej univerzite, ako to zvyčajne poskytuje schéma fyzickej mobility. Môže ponúknuť rozmanitejšie spôsoby štúdia, ktoré budú kratšie, časovo menej špecifické a nezávislé od miesta, a rovnako poskytnúť ponuky špecifickejšie pre konkrétneho študenta. Vedomosti získané vo virtuálnej mobilite odrážajú zručnosti potrebné na dnešnom trhu práce, ako napr. medzikultúrne schopnosti, schopnosť komunikovať a spolupracovať v online prostredí a znalosť moderných IKT a webových technológií.

NEVÝHODY VIRTUÁLNYCH MOBILÍT

1.1.4

Pri tomto spôsobe vzdelávania musíme viac myslieť na motiváciu, pretože tá je veľmi dôležitým faktorom úspechu virtuálnej mobility. Podľa predchádzajúcich skúseností mali online kurzy vysoký počet účastníkov, ktorí prerušili štúdium pre nedostatok motivácie. Časť nedostatku záujmu sa pripisuje izolácii. Študenti programov virtuálnej mobility vo všeobecnosti potrebujú viac poradenstva, silnejšiu agendu a lepšiu a otvorenejšiu komunikáciu. Motiváciu je možné zvýšiť aj tým, že dáme študentom viac zodpovednosti za plánovanie vzdelávania, pri navrhovaní vzdelávacích aktivít a úloh. Je tiež dôležité vziať do úvahy rozdiely v komunikačných štýloch medzi študentmi. Niektorí sa aktívne zapájajú do četov a diskusných fór, zatiaľ čo iní sú radšej len pozorovateľmi. Súvisí to nielen s osobnostnými charakteristikami, ale aj s kultúrnymi rozdielmi a sociálnym statusom. Problematická je aj sféra hodnotenia. Výsledkom virtuálnej mobility by malo byť skutočné hodnotenie, t. z. mali byť udelené (ECTS) kredity. Ak nie, je ťažké motivovať študentov, najmä preto, že chcú byť odmenení za svoj čas a úsilie, ktoré do vzdelávania vložili. Postupy hodnotenia nie je ľahké navrhnuť. Dôležitá je spätná väzba od učiteľa počas vzdelávacích aktivít a nielen na ich konci.

Hodnotenie vo virtuálnom prostredí nie je bezproblémové. V mnohých prípadoch sú problémy s autentifikáciou. Možným nástrojom hodnotenia by mohlo byť sledovanie účasti používateľov prostredníctvom analýzy súborov denníka používateľov (funkcie protokolovania). Niektoré univerzity však majú zakázané používať funkcie protokolovania na hodnotenie (napr. z dôvodu ochrany osobných údajov). Virtuálna mobilita bude úspešná iba vtedy, ak budú učitelia, študenti a technický personál vopred vyškolení. Presné inštrukcie a technické zvládnutie procesov je nevyhnutným predpokladom správneho využívania virtuálnej mobility. Študenti musia byť „e-gramotní“, a ak nie, mali by dostať vhodné školenie. Spolupracujúce inštitúcie by si mali navzájom jasne dohodnúť, kto je zodpovedný za online podporu (domáca univerzita alebo hostiteľská univerzita) a to, ako sa poskytuje podpora. Pomôže to predchádzať problémom a nedorozumeniam. Je dôležité mať na pamäti, že nie každý má rovnaký prístup k moderným technológiám. Materiály z kurzu, ktoré nútia študentov sťahovať veľkokapacitné prílohy, nie sú vhodné pre študentov z menej rozvinutých krajín. Digitálna platforma inštitúcie by mala poskytovať úplný rozsah len tých technológií, ktoré sú prístupné pre všetkých zúčastnených. Ako však rastie rozmanitosť nástrojov IKT, rastú aj problémy s nimi súvisiace, ako je nedostatočná interoperabilita medzi rôznymi používanými platformami elektronického vzdelávania, nedostatočné pripojenie, licencie softvérov, ochrana autorských práv tvorcov obsahov, problematická je aj manipulácia s osobnými údajmi.

Existuje päť fáz implementácie VM: rozhodovanie, návrh učebných osnov, implementácia VM, fáza hodnotenia a uznávania.

● ROZHODOVANIE

Ako mnohé inovácie, aj integrácia VM si vyžaduje rozhodnutia vedenia univerzity pripraviť a implementovať VM do študijného procesu. Začína sa to fázou rozhodovania. Nové procesy a zdokumentované zmeny znamenajú zmluvné formy mobility a správu VM, virtuálne prijímanie a hostenie študentov a učiteľov, organizovanie študentských aplikácií a študijných procesov na základe dvojstranných alebo mnohostranných dohôd VM, ktoré majú neskôr vplyv na uznávanie výsledkov vzdelávania a prenos kreditov do akademických záznamov. Procesy v partnerských krajinách a univerzitách môžu byť úplne odlišné. Fáza rozhodovania a príprava spoločného učebného plánu a medzinárodnej výmeny virtuálnych počítačov sa začína dohodou o postupoch riadenia programu, spoločných dokumentoch, typoch a kanáloch komunikácie, harmonizácii kalendárov a zdieľaní informácií o infraštruktúre a predpisoch o prístupnosti medzi všetkými partnermi. Záverečná fáza VM, nazývaná uznávanie, sa vlastne začína aj vo fáze rozhodovania, pretože inštitucionálne zmluvy obsahujú dohody o uznávaní dosiahnutých výsledkov vzdelávania najmä v prípadoch, keď sa štúdium uskutočňuje na univerzitách mimo európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a nedodržiava sa systém prenosu kreditov ECTS. Vyžaduje si to podrobnú analýzu programov kurzu, výsledkov vzdelávania a možnej pracovnej záťaže. Vo všeobecnosti, pokiaľ ide o organizáciu VM, inštitúcie vysokoškolského vzdelávania by mali ponúkať transparentnú, porovnateľnú, zrozumiteľnú a konzistentnú stratégiu a postupy v rámci iných akademických ponúk.

● NÁVRH UČEBNÝCH OSNOV

Rozsah a hranice kurikula VM často nie sú v rámci jedného predmetu, ale môžu byť multidisciplinárne a dokonca rozšírené na trh práce, aby ich realizovali medzinárodné a multidisciplinárne tímy študentov z univerzít z rôznych kútov sveta. Navrhovanie učebných osnov VM si vyžaduje úsilie medzinárodných akademických pracovníkov. Nie je preto prekvapením, že učitelia musia byť nielen odborníkmi vo svojom predmete, v problematike učebných osnov, vo virtuálnom vzdelávacom prostredí, ale zároveň byť schopní vyjednávať o vhodných výsledkoch vzdelávania, vytvárať zmysluplné intervencie v oblasti vyučovania a učenia sa pre rozmanitú modernú triedu. Okrem toho musia byť identifikované adekvátne vyučovacie metódy a učebný dizajn, vzdelávacie aktivity dohodnuté s učiteľmi partnerských inštitúcií, ktoré stimulujú motiváciu študentov k učeniu a študijný úspech.

● IMPLEMENTÁCIA

Keď sa začne fáza implementácie VM, študenti a akademickí zamestnanci sa zvyčajne musia vyrovnáť s jazykom, kultúrou, časovými pásmami a technologickými problémami. Okrem virtuálnych

vzdelávacích prostredí slúžia na pilotné štúdie vo VM aj novovytvorené platformy. Platformy umožňujú integráciu virtuálnych vzdelávacích prostredí so „sociokultúrnymi nástrojmi“ (ako sú virtuálne svety) s cieľom poskytnúť multidimenzionálne a vysoko pohlcujúce prostredia na stimuláciu sociokultúrneho ponorenia medzi študentov. VM sa vyvíja vo svojich formách a režimoch. Vzdelávacie technológie sú hnacou silou rozvoja VM, ako aj jednou z oblastí rozvoja akademickej výmeny prostredníctvom medzinárodných VM.

● FÁZA HODNOTENIA A UZNÁVANIA

Hodnotiaca fáza vo VM pomáha výskumníkom rozhodnúť sa o efektívnosti VM pomocou analýzy a hodnotenia z rôznych uhlov pohľadu a na základe získaných poznatkov. Skúsenosti študentov, úroveň ich spolupráce alebo dosiahnuté kompetencie sú však pre výskumníkov najdôležitejšie. Analyzuje sa spolupráca a prínosy zapojenia učiteľov do procesu VM, ich kompetencie, digitálne zručnosti a všeobecnejšie vplyv nástrojov VM na rozvoj ľudského kapitálu.

VIRTUÁLNA VÝMENA

HISTORICKÝ VÝVOJ VIRTUÁLNEJ VÝMENY VO SVETE A V EÚ

Začiatky virtuálnej výmeny môžeme z chronologického hľadiska (pozri Obr. 1) zaradiť do obdobia roku 1988, keď sa rozbehol projekt iEARN³², ktorý vychádzal z telekomunikačného projektu medzi školami v štáte New York a vo vtedajšom ZSSR³³ (NYS-MSTP) založeného Petrom Copenom a fondom rodiny Copenovcov a ktorý bol zameraný na prepojenie dvoch krajín v čase pretrvávajúcej studenej vojny. Pilotný projekt medzi 12 školami v každej z týchto krajín umožnil spoluprácu medzi študentmi komunikujúcimi v anglickom a ruskom jazyku na projektoch, ktoré pre nich pripravili participujúci učitelia. Myšlienka projektu bola založená na presvedčení, že problémy spôsobené jednotlivcami alebo kolektívami môžu byť odstránené prostredníctvom efektívnej komunikácie. Tento projekt sa v 90. rokoch 20. storočia rozšíril do Číny, Izraela, Austrálie, Španielska, Kanady, Argentíny a Holandska a organizácia rozbehla ďalšie projekty, napr. Learning Circles a projekt Orillas na vybudovanie partnerstiev medzi vyučujúcimi z celého sveta³⁴.

V roku 2003 vzniká ďalší zaujímavý projekt SOLIYA z iniciatívy Lucasa Welcha a Lizy Chambersovej, postavený na premise, že sociálne kruhy v digitálnom priestore môžu meniť svet. Vytvorili vlastné tréningové metodológie a interkultúrny dialóg, prostredníctvom ktorého doposiaľ prepájajú každoročne 15 000 dospelých jedincov v malých rôznorodých skupinách počas niekoľkých týždňov a rozvíjajú s nimi dialóg v kontexte aktuálnych tém. Ich súčasná ponuka zahŕňa niekoľko druhov programov zameraných na online medzikultúrne vzdelávanie (*Connect Program*) a dynamický dialóg medzi mladými ľuďmi na témy so sociálnym dosahom (*Global Circles*). Umožnenie účasti protichodných skupín účastníkov (z pohľadu názorov) z psychologického hľadiska prispieva k znižovaniu predsudkov a zlepšovaniu vzťahov medzi zúčastnenými skupinami³⁵.

iEARN, SOLIYA a GLOBAL NOMADS GROUP³⁶ založili v roku 2011 Koalicíu pre virtuálnu výmenu (Virtual Exchange Coalition), ktorej cieľom je pracovať na posilnení podporného ekosystému pre programovanie virtuálnych výmen tak, aby mladí ľudia mali prístup k zmysluplným interkultúrnym skúsenostiam ako súčasť ich vzdelávania³⁷.

V nadväznosti na prácu a aktivity *Koalicie* vzniká v roku 2014 tzv. *Stevens' Initiative* v USA zameraná na budovanie globálnych kompetencií a zručností nevyhnutných pre prípravu na budúce pracovné uplatnenie mladých ľudí v USA, na Blízkom východe a v Severnej Afrike prostredníctvom virtuálnych výmen. Iniciatíva je postavená na 3 pilieroch: investície do perspektívnych programov, zdieľanie vedomostí a rozširovanie povedomia o virtuálnych výmenách³⁸.

32 Mimovládna organizácia v súčasnosti tvorená 30 000 školami a mládežníckymi organizáciami vo viac než 140 krajinách sveta zameraná na umožnenie online spolupráce medzi vyučujúcimi a mladými ľuďmi s využitím internetu a ďalších moderných komunikačných technológií. Podľa informácií organizácie sa každodenne do ich kolaboratívnych projektov zapájajú 2 milióny študentov po celom svete. Viac informácií na: <https://www.iearn.org/>.

33 Zväz sovietskych socialistických republík

34 CUMMINS, J. & SAYERS, D. 1995. *Brave new schools: challenging cultural illiteracies through global learning networks*. St. Martin's Press. ISBN-0-312-12669-7

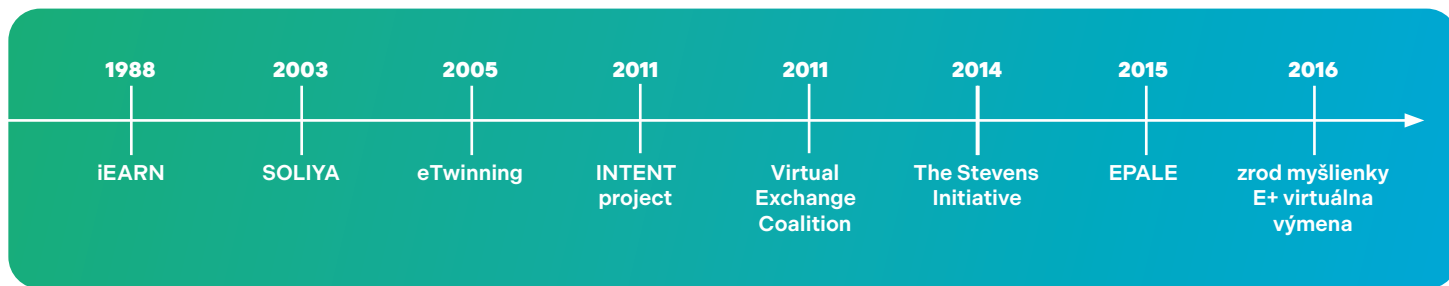
35 Soliya. [online] [cit.1.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://soliya.net/>>

36 Platforma využívajúca technológie na prepojenie mládeže z rôznych kútov sveta s cieľom oboznámať sa s témami, ktoré ich najviac zaujímajú (napr. vlastná identita, globálny problém potravinovej nedostatočnosti, ľudské práva a pod.) a reagovať na ne.

37 Virtual Exchange Coalition. [online] [cit.1.10. 2021]. Dostupné na internete: <<http://virtualexchangecoalition.org>>

38 Stevens Initiative. [online] [cit.1.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://stevensinitiative.org/>>

Obr. 1: Medzníky vývoja virtuálnej výmeny

Zdroj: vlastné spracovanie

Vývoj v oblasti virtuálnej výmeny v Európe prebiehal od 90. rokov 20. storočia prevažne v oblasti cudzojazyčného vzdelávania, kde aktivitám v tejto oblasti dominovali učitelia cudzích jazykov. Výmenné partnerstvá vznikali individuálne bez inštitucionálnej platformy. V tomto období prebiehala výmena skúseností medzi organizátormi formou medzinárodných konferencií a akademických publikácií³⁹.

Prvou európskou iniciatívou v oblasti virtuálnej výmeny v súvislosti s vysokým školstvom je projekt eTwinning založený v roku 2005 ako vlajková loď Európskej komisie v oblasti výmenných programov pre študentov. Projekt je zameraný na iniciáciu a prehlbovanie komunikácie, spolupráce a rozvoja projektov pre vzdelávaciu komunitu v Európe. Zámerom tejto iniciatívy je spájať inštitúcie a propagovať európsku identitu a občianstvo. Projekt je spolufinancovaný z Európskeho programu pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport Erasmus+. Podľa aktuálnych údajov na stránke iniciatívy je momentálne do projektu zapojených 952 314 učiteľov z 220 548 škôl, ktorí spolupracovali/spolupracujú na 123 832 projektoch⁴⁰.

V roku 2011 vznikol projekt INTENT financovaný z Programu celoživotného vzdelávania Európskej komisie s úmyslom poskytnúť podporu dovedy fragmentovaným aktivitám v oblasti virtuálnej výmeny vo vysokom školstve. Tento projekt sa síce skončil v roku 2014, no napriek svojmu krátkemu trvaniu upriamil pozornosť politikov na potenciál virtuálnej výmeny a prispel k vytvoreniu organizácie UNICollaboration spájajúcej komunitu vyučujúcich a výskumníkov, ako i k vzniku časopisu *Journal of Virtual Exchange*⁴¹.

Vo svojej zakladateľskej listine UNICollaboration uvádza, že svojimi aktivitami má v úmysle⁴²:

- „prezentovať koherentnú stratégiu pre virtuálne výmeny v európskom vysokoškolskom priestore, zmierniť fragmentáciu a posilniť konsolidáciu prístupov a zdrojov, ktoré umožnia zaradiť virtuálnu výmenu do bežne dostupných foriem vysokoškolského vzdelávania;
- predstaviť systém grantov na podporu virtuálnej výmeny a pokrytie nákladov súvisiacich s vývojom a implementáciou inovatívnych projektov online výmeny;
- integrovať virtuálne výmeny ako dôležitú zložku kvality vysokoškolského kurikula a jej uznanie formou kreditov, ako i jej začlenenie do dodatkov k európskym diplomom;
- podporovať výskum v oblasti merania dopadov programov virtuálnej medzikultúrnej výmeny.“

39 O'DOWD, R. 2018. From telecollaboration to virtual exchange: state-of-the-art and the role of UNICollaboration in moving forward. *Journal of virtual exchange*. 1. 1–23. 10.14705/rpnet.2018.jve.1.

40 Erasmus+: eTwinning - Program partnerstvo škôl predstavuje komunitu európskych škôl. [online] [cit. 4.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://www.etwinning.net/sk/pub/index.htm>>

41 O'DOWD, R. 2021. Virtual exchange: moving forward into the next decade. *Computer Assisted Language Learning*, 34:3, 209–224, DOI: 10.1080/09588221.2021.1902201

42 UNI Collaboration. [online] [cit. 5.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://www.unicollaboration.org/index.php/about/>>

Z ďalších významnejších európskych projektov prispievajúcich k rozvoju virtuálnej výmeny je možné spomenúť EPALE komunitu odborníkov z oblasti vzdelávania dospelých v Európe, ktorá bola založená v roku 2015 a ktorá sa venuje zdieľaniu informácií o projektoch virtuálnych výmen, dostupných zdrojoch a organizovaných podujatiach⁴³.

43 EPALE. [online] [cit. 4.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://epale.ec.europa.eu/sk>>

V roku 2016 sa po prvýkrát spomenulo spojenie virtuálna výmena v súvislosti s programom Erasmus+, keď vtedajší komisár Navracsics po prvýkrát predstavil vo svojom príspevku na Twitteri myšlienku založiť Erasmus+ virtuálne výmeny smerujúce k budovaniu interkultúrneho porozumenia.

V januári 2018 predstavila Európska komisia pilotný Erasmus+ projekt virtuálnej výmeny zameraný na „rozširovanie dosahu a rozsahu Erasmus+ programu prostredníctvom virtuálnych výmen“⁴⁴ spájaním mladých ľudí vo veku 18 až 30 rokov, mládežníckych pracovníkov, mládežníckych organizácií, študentov i akademikov v Európe a južnom Stredomorí s využitím online vzdelávacích aktivít a technologických riešení na účel rozvoja interkultúrneho dialógu a zlepšenia zručností aspoň 25 000 mladých ľudí prostredníctvom digitálnych vzdelávacích nástrojov v priebehu 2 rokov⁴⁵.

44 EURÓPSKA KOMISIA. 2018. Budovanie silnejšej Európy: význam politik v oblasti mládeže, vzdelávania a kultúry. [online] [cit. 1.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0268&from=EN>>

45 EVOLVE. [online] [cit. 1.10. 2021]. Dostupné na internete: <https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/tender-specifications_eve.pdf>

V dokumentoch súvisiacich s predstavením nového programového obdobia programu Erasmus+ 2021 – 2027 sa virtuálna výmena naďalej uvádza ako efektívny nástroj širšej inklúzie programu a formát kratších vzdelávacích programov (vrátane novinky, tzv. blended intensive programs, t. j. zmiešaných intenzívnych programov).

Ďalším z úspešných európskych projektov postavených na virtuálnej výmene je projekt predstavený v januári 2018 s názvom EVOLVE (*Evidence-Validated Online Learning through Virtual Exchange*, t. j. online dôkazovo validovaný výučbový projekt využívajúci virtuálnu výmenu), ktorého cieľom bolo zaradiť virtuálnu výmenu ako inovatívnu formu kolaboratívneho medzinárodného vzdelávania naprieč študijnými odbormi vo vysokoškolských inštitúciách v Európe i mimo nej. Projekt bol financovaný zo zdrojov EÚ ako KA3 kooperačný projekt⁴⁶.

46 EVOLVE. [online] [cit. 1.10. 2021]. Dostupné na internete: <<https://evolve-erasmus.eu/>>

VÝVOJ TERMÍNU VIRTUÁLNA VÝMENA

1.2.2

V odbornej literatúre sa odkazy na virtuálne aktivity v oblasti vzdelávania vyskytujú pravidelne od 90. rokov 20. storočia, keď sa široká verejnosť postupne oboznamovala s multifunkčnosťou internetu a objavovala jeho širokospektrálne využitie pri vytváraní prepojení medzi geograficky vzdialenými jednotlivcami a/alebo skupinami v reálnom čase.

Práve tieto výhody internetu umožnili jeho postupné cielené intenzívne využívanie (aj) vo vzdelávacom procese. Vyučujúci na celom svete a vo všetkých študijných odboroch prejavili záujem o využívanie tohto nového nástroja na spestrenie vyučovacieho procesu a prekonávanie geografických obmedzení. Jedným z odpetí, ktoré najpromptnejšie zareagovalo na tieto výhody internetu, sa stala lingvistika.

Tieto úvodné formy prepájania geograficky vzdialených účastníkov, ktorí sledovali spoločný vzdelávací cieľ, sa označovali termínom *telekolaborácia*. Postupne sa na opísanie výhod vyžívanie internetu

pri vzdelávacích aktivitách používali termíny ako *globálna trieda*⁴⁷, v oblasti lingvistiky ako *online interkultúrna výmena*, *e-tandem* alebo *teletandem* a s rozširovaním tematických okruhov a zameraní spoločných projektov sa postupne udomácnil termín *interkultúrna výmena prostredníctvom internetu* alebo *globálne zosieťované vzdelávacie prostredie*⁴⁸.

Napriek rôznorodosti názvov boli ciele týchto snažení rovnaké: ponúknuť účastníkom takto realizovanej vzdelávacej aktivity interkultúrnú výmenu vedomostí a/alebo skúseností ako doplnok k príležitostným osobným stretnutiam a prezenčným aktivitám. Pri všetkých týchto aktivitách dochádzalo k stretnutiu účastníkov z geograficky rozdielnych miest v reálnom čase (alebo kombinovane v reálnom čase i s oneskorením), ktorí si zvolili jeden hlavný komunikačný jazyk a zamerali svoje snaženie na konkrétny cieľ tejto odbornej výmeny. Čo však v tejto etape vývoja virtuálnych aktivít ešte nebolo bežné, bola komunikácia/výmena skúseností medzi účastníkmi, vyučujúcimi a výskumnými pracovníkmi z rôznych odborov navzájom. Preto sa často stávalo, že ku kvalitatívnemu zlepšeniu dochádzalo v rôznych oblastiach samostatne, čo spomaľovalo výraznejší posun v samotnom formáte virtuálnej aktivity⁴⁹.

Postupne sa rozsah, zameranie a kvalita týchto virtuálnych aktivít precizovali, stanovovali sa ambicióznejšie pedagogické ciele a prístupňoval sa kvalitnejší obsah. Vytvárali sa pracovné skupiny, asociácie a expertné tímy, ktoré výrazne prispeli k zvyšovaniu povedomia o tejto nesporne prínosnej forme vzdelávania medzi odbornou i laickou verejnosťou, skvalitňovaniu foriem virtuálnej výmeny a rozbehu mnohých pozoruhodných projektov využívajúcich túto formu spolupráce.

Vyprofiloval sa aj termín *COLL*, ktorý vystihuje obsahovú náplň cieľených vzdelávacích výmen (*collaborative online international learning*). Úspešná virtuálna výmena musí totiž byť kolaboratívna, musí prebiehať online, zahŕňať účastníkov z rôznych krajín (byť medzinárodná) a byť zameraná na vzdelávanie.

S rozvojom obsahu a foriem virtuálnych vzdelávacích aktivít sa prirodzene vykryštalizovala definícia obsahu takejto formy medzinárodnej spolupráce v oblasti vzdelávania a ustálil sa výstižný pojem *virtuálna výmena* pre všetky vyššie definované druhy virtuálnych aktivít. Pojem virtuálna výmena sa stal pojmom uznávaným medzinárodnými vzdelávacími organizáciami, vládnyimi i medzivládnyimi organizáciami i inštitúciami EÚ.

DEFINÍCIA TERMÍNU VIRTUÁLNA VÝMENA

Virtuálna výmena predstavuje kombináciu synchrónnej a asynchrónnej výmeny medzi dvoma skupinami účastníkov z (minimálne) dvoch geograficky vzdialených oblastí (dvoch rôznych krajín), ktorí realizujú prostredníctvom online prostredia výmenu vedomostí, skúseností a hľadísk koordinovanú vyučujúcim (tzv. facilitátorom, t.j. sprostredkovateľom) a pevne vymedzenú svojím obsahom, stanovenými cieľmi a spôsobom hodnotenia účastníkov⁵⁰.

Virtuálna výmena je pedagogickým prístupom založeným na hodnotách, akými sú reciprocita a vzájomné vzdelávanie sa. Ponúka

47 Označované i ako globálne zosieťované vzdelávanie.

48 O'DOWD, R. 2018. From telecollaboration to virtual exchange: State-of-the-art and the role of UNICollaboration in moving forward. *Journal of Virtual Exchange* 1, 1–23.

49 HELM, F. & BEAVEN, A. 2020. Designing and implementing virtual exchange – a collection of case studies. [online] [cit.1.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED609252.pdf>>

50 EVOLVE. [online] [cit.1.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://evolve-erasmus.eu/about-evolve/what-is-virtual-exchange/>>

účastníkom príležitosti oboznámiť sa z rôznych perspektív s konkrétnymi témami alebo študijnými oblasťami. Predstavuje online medzinárodnú interakciu a spoluprácu študentov z iných kultúrnych kontextov alebo geografických miest, ktorá je integrovanou súčasťou ich vzdelávacích programov⁵¹.

Virtuálna výmena pozostáva zo súvislých vzdelávacích programov alebo aktivít, ktoré sú založené na využívaní technológií a počas ktorých prebieha konštruktívna komunikácia a interakcia medzi jednotlivými účastníkmi alebo skupinami, ktoré sú geograficky vzdialené a/alebo kultúrne odlišné. Virtuálna výmena prebieha s podporou pedagógov alebo sprostredkovateľov⁵².

Virtuálna výmena je užitočným nástrojom pre „internacionalizáciu doma“⁵³ a pre internacionalizáciu kurikula⁵⁴. Internacionalizácia doma má za cieľ sprostredkovať medzinárodné a medzikultúrne kompetencie všetkým študentom. Ako zdôrazňuje van Hove: „... *pokiaľ chceme pripraviť študentov na to, aby boli úspešnými, sebaistými odborníkmi a zodpovednými občanmi v našej výrazne rozmanitej a globalizovanej spoločnosti, nemôžeme naše snaženie sústrediť len na menšinu študentov, ktorí môžu študovať v zahraničí. V podstate tí študenti, ktorí sa zúčastňujú fyzickej mobility, sú pravdepodobne tí, ktorí to*⁵⁵ *potrebujú najmenej.*“⁵⁶

Virtuálna výmena sa stala jednou z dôležitých aktivít pri internacionalizácii kurikula bez nutnosti fyzicky sa presúvať do medzinárodného prostredia. Virtuálna výmena je integrovaná do výučby konkrétneho predmetu na dvoch alebo viacerých vysokých školách v rôznych krajinách. Pri virtuálnej výmene dochádza k medzinárodnej spolupráci, no každý predmet má svoje vlastné sylaby a vzdelávanie nemusí nevyhnutne prebiehať v jednom konkrétnom odbore.

Obr. 2: Charakteristické znaky virtuálnej výmeny

Zdroj: vlastné spracovanie

Virtuálna výmena by mala byť (pozri Obr. 2) *osobná*, t. j. účastníci sa na virtuálnych aktivitách zúčastňujú osobne. Je dôležité, aby bola *imerzná*, t. j. umožnila účastníkom zážitok z „ponorenia sa“ do realizovaných aktivít a udržania ich zaangažovanosti počas celého trvania aktivity, a *intenzívna*, t. j. mali by z nich odchádzať s intenzívnym vnemom a s pocitom, že ich názorom a myšlienkam bola venovaná dostatočná pozornosť. Virtuálna výmena je vystavaná na kombinácii synchrónnych aktivít (prebiehajúcich v reálnom čase, *online* na niektorej z platforiem umožňujúcich priebeh virtuálneho stretnutia)

51 O'DOWD, R. 2018. From telecollaboration to virtual exchange: state-of-the-art and the role of UNICollaboration in moving forward. *Journal of Virtual Exchange*, 1, 1 – 23. <https://doi.org/10.14705/rpnet.2018.jve.1>

52 EVOLVE. [online] [cit.1.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://evolve-erasmus.eu/about-evolve/what-is-virtual-exchange/>>

53 Internacionalizácia doma, t. j. „... výučba medzinárodného obsahu, cezhraničná virtuálna spolupráca a vytváranie medzinárodných spojení prostredníctvom globálne pôsobiacej spoločnosti. Medzinárodný a multikultúrny rozmer je možné do vyučovania začleniť bez ohľadu na predmet štúdia alebo oblasť vzdelávania. Je taktiež dobré využiť kultúrne znalosti a jazykové zručnosti študentov a učiteľov z rôznych kultúrnych prostredí. Toto sa niekedy označuje aj ako „internacionalizácia doma““ ([online] [cit.1.10.2021]. Dostupné na internete: <https://www.erasmusplus.sk/kniznica/publikacie/eac-a06-go-international_sk.pdf>)

54 LEASK, B. 2015. Internationalization of the curriculum in context. Routledge. ISBN 978-1-315-71695-4, p 12, pp18-19

55 Sprostredkovávanie medzinárodných a medzikultúrnych kompetencií študentom.

56 Van HOVE, P. 2021. Words matter: why we should stop talking about 'virtual mobility'. Blog. EAIE. [online] [cit.3.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.eaie.org/blog/words-matter-virtual-mobility.html>>

a asynchrónnych aktivít (vykonávaných s časovým oneskorením, napr. vopred pripravené záznamy zverejnené na dohodnutých online platformách, príspevky zverejnené na sociálnych sieťach alebo rozposielané mailom, ktoré smerujú k odovzdaniu obsahu aktivity a umožneniu reakcie naň, t. j. vyjadreniu názoru/komentovaniu).

Z pohľadu obsahu vzdelávacieho programu realizovaného formou virtuálnej výmeny je potrebné, aby mal program schopnosť zvyšovať mieru zapojenia účastníkov, t. j., aby im umožnil v tradičných (alebo novovytvorených) programoch zapájať sa novými netradičnými formami, ktoré uľahčujú odbúravanie ostychu/zábran, čo vedie k ďalšej dôležitej vlastnosti virtuálnej výmeny, t. j., že je *inkluzívna* pre účastníka alebo komunitu, v ktorej sa nachádza.

Virtuálna výmena musí byť *integrovaná do vzdelávacieho procesu*, aby účastníci zaznamenali merateľný nárast nových vedomostí, kompetencií a prístupov. Súčasťou virtuálnej výmeny je hodnotiaci proces, v ktorom musia byť od začiatku jasne definované merateľné indikátory kvality zapojenia účastníkov, t. j. virtuálna výmena musí byť *zhodnotiteľná*.

Na rozdiel od prezenčných výmenných programov musí mať virtuálna výmena štruktúrované komponenty, ktoré umožnia účastníkom spolupracovať, t. j. výmena musí byť *kolaboratívna*, cielene sa na aktivity pripraviť a po ich skončení mať priestor na sebareflexiu, t. j. výmena musí byť *cieľená*.

Pri virtuálnej výmene (na rozdiel od starších foriem medzinárodnej virtuálnej formy vzdelávacích aktivít) dochádza k prepojeniu dvoch (alebo viacerých) inštitúcií, ktoré na príprave programu výmeny spolupracujú, preto je veľmi dôležité zabezpečiť, aby bola virtuálna výmena *postavená na partnerstve*, ktoré je potrebné istý čas pred rozbehom aktivít budovať. Obaja partneri pritom musia mať možnosť benefitovať z realizácie programu.

Virtuálna výmena sa teda od ostatných foriem online vzdelávania líši nasledujúcim:

- sústredí sa na *dialóg*⁵⁷, t. j. je postavená na interakcii medzi účastníkmi;
- počas virtuálnej výmeny sa účastníci vzdelávajú *empiricky a kolaboratívne*, t. j. komunikujú a spolupracujú s ostatnými účastníkmi, ktorí pochádzajú z inej krajiny a iného kultúrneho prostredia;
- výstupom sú nielen vedomosti, ale aj *rozvoj mäkkých zručností*; nadobudnuté zručnosti a kompetencie sú však vysoko prínosné a dôležité i z pohľadu ďalšieho uplatnenia na trhu práce;
- počas účasti na virtuálnej výmene študenti vysokej školy (VŠ) *nadálej študujú na ich domovskej VŠ* a zúčastňujú sa zvyčajných predmetov;
- virtuálna výmena je *len časťou ich študijných aktivít*, počas ktorej interagujú so študentmi zahraničnej VŠ (jednej alebo viacerých);

⁵⁷ Napr. práca na zdieľanom projekte, medzinárodná súťaž či hekatlón (spolupráca pri vytváraní softvérových programov) a pod.

- za ich účasť a aktivitu na virtuálnej výmene môžu na domovskej VŠ získať časť kreditov.

Virtuálna výmena môže byť súčasťou virtuálnej mobility. Pre lepšie pochopenie obsahu termínu virtuálna výmena je vhodné uviesť, aké typy programov nespádajú do označenia „virtuálna výmena“. Sú to⁵⁸:

- jednoduché MOOC⁵⁹ kurzy bez pretrvávajúcich interakcií medzi menšími skupinami študentov;
- kurzy dištančného vzdelávania;
- skupiny vytvorené na sociálnych médiách;
- nemoderované, neštruktúrované programy, ktoré neprebiehajú nepretržite dlhší čas;
- virtuálna mobilita;
- programy bez podpornej pedagogickej zložky koordinujúcej interakciu, napr. programy s jednorazovým momentom interakcie⁶⁰.

58 EVOLVE. [online] [cit.1.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://evolve-erasmus.eu/about-evolve/what-is-virtual-exchange/>>

59 MOOC, t. j. massive open online course = masívny otvorený online kurz.

60 Napr. jednorazové stretnutie.

OBSAHOVÁ NÁPLŇ VIRTUÁLNEJ VÝMENY

1.2.4

Virtuálna výmena zahŕňa celý rad aktivít, ktoré sa líšia podľa cieľa konkrétnej výmeny. Pre výber najvhodnejšej formy realizácie virtuálnej výmeny je preto nevyhnutné pre spolupracujúce vysoké školy (zodpovedných vyučujúcich) najprv si stanoviť jej cieľ. Následne sa v spolupráci so zahraničnou partnerskou inštitúciou zvolí správny typ administrácie výmeny, obsahová náplň výmeny, výber vhodného typu virtuálnej aktivity, stanoví sa trvanie aktivity, celkový počet účastníkov a vyberie sa vhodná online platforma.

Virtuálna výmena prebieha prostredníctvom online platformy, v rámci ktorej účastníci výmeny realizujú pravidelné online stretnutia zamerané na napĺňanie harmonogramu programu.

ONLINE PLATFORMY

V súčasnosti je dostupných viacero bezplatných online platforiem, ktoré ponúkajú všetky nevyhnutné vlastnosti pre prenos obsahu vzdelávacej aktivity, interakciu účastníkov pred, počas i po samotnej synchrónnej aktivite. Medzi najčastejšie využívané online platformy patria: Zoom, Webex, MS Teams, GoToMeeting, Team Viewer, Join.me, Google Meet, Click Meeting, High Five, ďalšími platformami v reálnom čase sú: Adobe Connect, YouTube, Facebook Live, Skype, Google Hangouts, Uber Conference a mnoho ďalších. Každá z týchto platforiem poskytuje bezplatnú verziu a viaceré z nich i sofistikovanejšie spoplatnené verzie s nadštandardnejšími vlastnosťami.

FORMÁT PROGRAMU

Formát programu a technologické platformy sa môžu pohybovať od neformálnych diskusií cez napr. Google Hangouts ku komplexnejším a formálnejším online prezentáciám a sekcii otázky a odpovede medzi virtuálnym spíkom a veľkým obecnstvom alebo v rámci tzv. *breakout rooms*⁶¹, napr. cez Zoom.

⁶¹ Odpočinkové miestnosti na povzbudenie hlbších konverzácií v konkrétnych skupinách, diskusie v menších skupinách s moderátorom, izolovaný priestor na spoluprácu alebo socializáciu.

Aktivity v rámci virtuálnej výmeny nemusia byť vysielané naživo, t. j. synchrónne. Napríklad pri veľkých časových rozdieloch (spolupráci naprieč časovými pásmami) je možné pre tieto aktivity na premostenie využiť aj kombináciu emailu, textových správ na sociálnych médiách, telefonátov a podobne. Existuje množstvo asynchrónnych platforiem, ktoré je možné použiť pre programy virtuálnej výmeny, napr.: SnapChat, WhatsApp, Facebook atď. Pre vytvorenie/vybudovanie programu virtuálnej výmeny nie je nevyhnutné mať vysokorýchlostné pripojenie na internet. Dôležité je prispôbiť virtuálnu výmenu účastníkom, nie naopak.

Vyučujúci na vysokej škole môže využiť potenciál virtuálnej výmeny včlenením týchto aktivít do vyučovacieho procesu v rámci svojho predmetu. Pri jeho výučbe postupuje podľa tradičných syláb predmetu, ktoré virtuálnou výmenou obohatí a svojim študentom tak umožní okrem získania vedomostí aj rozvoj súvisiacich globálnych kompetencií.

TYPY VIRTUÁLNEJ AKTIVITY

Spektrum aktivít v rámci virtuálnej výmeny je rozsiahle, pri výučbe na VŠ je možné využiť napríklad nasledujúce:

- navrhnúť vzdelávacie aktivity realizované spoločne dvoma alebo viacerými VŠ (jednou domovskou a jednou alebo viacerými zahraničnými) s cieľom oboznámiť študentov s konkrétnou témou v rámci vyučovaného predmetu alebo študijného odboru;
- obohatiť výučbové aktivity o medzinárodný online dialóg koordinovaný vyučujúcim(i) na dvoch alebo viacerých VŠ (jednej domovskej a jednej alebo viacerých zahraničných), ktorý povzbudí výmenu informácií a myšlienok medzi účastníkmi (témy súvisiace so študijným odborom alebo aktuálne odborné či spoločensko-kultúrne témy rezonujúce v spoločnosti);
- obohatiť výučbové aktivity o výmenu praktických informácií súvisiacich s praktickými postupmi v rámci vyučovaného predmetu s VŠ v zahraničí;
 - tento druh je vhodnejší pri predmetoch, kde je dôležité/ užitočné spoznať existujúce praktické (a/alebo legislatívne) postupy riešenia sledovaných problémov v zahraničí a hľadať najvhodnejšie riešenie pre ich praktické lokálne využitie;
- realizovať spoločné online prednášky v spolupráci so zahraničnou VŠ pre študentov daného predmetu a/alebo študijného odboru;
- pri predmete, ktorého súčasťou je spolupráca študentov na projekte, umožňuje virtuálna výmena iniciovať medzinárodnú spoluprácu na zdieľanom projekte;

- na spestrenie výučbových aktivít je možné využiť virtuálnu výmenu formou organizácie medzinárodnej súťaže zahrňujúcej prípravnú fázu pozostávajúcu z koordinovaných spoločných online aktivít;
- realizovať prípravný kurz pre zjednodušenie kultúrnej integrácie budúcich účastníkov fyzickej mobility.

Aktivity súvisiace s virtuálnou výmenou sú užitočné nielen pre participujúcich študentov, sú výrazne nápomocné pri ďalšom odbornom i osobnostnom rozvoji pedagogických i nepedagogických zamestnancov vysokej školy.

Výhody organizácie i samotnej účasti na virtuálnej výmene sú uvedené v Kapitole 1.4.

DIGITALIZÁCIA V KONTEXTE POLITÍK A INICIATÍV EURÓPSKEJ ÚNIE

1.3

Digitalizácia je spolu s témou životného prostredia a inklúzie jednou z hlavných priorít Európskej komisie (EK) v novom programovom období 2021 – 2027. Je súčasťou všetkých iniciatív a horizontálnou témou, ktorú riešia posilnené a navzájom prepojené európske agendy v oblasti vzdelávania, najmä Európsky vzdelávací priestor, ktorý je previazaný s nástrojom Next Generation EU a dlhodobým rozpočtom Európskej únie na roky 2021 – 2027.

Na riešenie nedostatku digitálnych zručností z hľadiska celoživotného vzdelávania a posilnenie digitálnej kapacity a odolnosti európskych systémov vzdelávania a odbornej prípravy Európska komisia v súčasnosti navrhuje nový komplexný prístup k digitálnemu učeniu sa a vzdelávaniu na európskej úrovni v rámci nového akčného plánu digitálneho vzdelávania.

AKČNÝ PLÁN DIGITÁLNEHO VZDELÁVANIA

1.3.1

Akčný plán digitálneho vzdelávania (2021 – 2027)⁶² je obnovená politická iniciatíva Európskej únie (EÚ) zameraná na podporu udržateľného a účinného prispôsobenia systémov vzdelávania a odbornej prípravy členských štátov EÚ na digitálny vek. Vychádza z prvého akčného plánu digitálneho vzdelávania (2018 – 2020) a prispieva k prioritě EK „Európa pripravená na digitálny vek“. Obsahuje ambiciózne akcie na riešenie dvoch strategických priorít: podpory rozvoja európskeho digitálneho vzdelávacieho ekosystému a posilnenia digitálnych kompetencií a zručností pre digitálnu transformáciu. Zároveň rieši výzvy a príležitosti vyplývajúce z pandémie COVID-19, ktorá viedla k bezprecedentnému využívaniu technológie na účely vzdelávania a odbornej prípravy, usiluje sa o užšiu spoluprácu v oblasti digitálneho vzdelávania na úrovni EÚ, predstavuje príležitosti vrátane zlepšenia kvality a kvantity vyučovania v súvislosti s digitálnymi technológiami, podporu digitalizácie metodiky vyučovania a pedagogických postupov, ako aj poskytovania infraštruktúry potrebnej na inkluzívne a stabilné dištančné vzdelávanie.

Pandémia urýchlila existujúci trend smerom k online a hybridnému vyučovaniu. Nové a vznikajúce technológie ponúkajú významné príležitosti pre vzdelávanie a výmenu a počas pandémie ochorenia COVID-19 sa ukazujú ako osobitne dôležité. Táto zmena odhalila inovatívne spôsoby organizácie aktivít v rámci vyučovania osobnejšej a pružnejšej interakcie v online priestore pre študentov a pedagógov.

Tieto zmeny si vyžadujú veľké a koordinované úsilie na podporu systémov vzdelávania a odbornej prípravy na úrovni EÚ, aby bolo možné čeliť výzvam identifikovaným a vyvolaným v dôsledku pandémie COVID-19, pričom sa kladie dôraz na dlhodobú víziu do budúcnosti pre európske digitálne vzdelávanie.

62 Európska komisia: Akčný plán digitálneho vzdelávania na roky 2021 – 2027 [online] [cit. 28.9.2021]. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_sk>

Na podporu digitálnej transformácie EÚ bol v apríli 2021 zriadený nový program Digitálna Európa⁶³ s plánovaným rozpočtom na roky 2021 – 2027, v ktorom sa počíta s financovaním pokročilých digitálnych zručností v oblastiach ako umelá inteligencia, kybernetická bezpečnosť a vysokovýkonná výpočtová technika⁶⁴, čím sa pomôže členským štátom zabezpečiť potrebných odborníkov na digitalizáciu. Program Digitálna Európa bude doplnkom viacerých ďalších programov na podporu digitálnej transformácie, napríklad programu Horizont Európa, ktorý je zameraný na výskum a technologický rozvoj.

PROGRAM ERASMUS+ (2021 – 2027)

1.3.2

Program Erasmus+ je od svojho začiatku integrálnou súčasťou diania v EÚ a priority programu odzrkadľujú aktuálne priority Európskej komisie, členských štátov a reaguje aj na vzniknuté situácie v medzinárodnom kontexte, akou bola aj situácia v oblasti vzdelávania a medzinárodnej spolupráce spôsobená celosvetovou pandémiou COVID-19.

V oznámení z 30. septembra 2020 o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025⁶⁵ sa uvádza, že program Erasmus+ je naďalej kľúčový pri dosahovaní cieľov v oblasti kvalitného a inkluzívneho vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania a pri príprave EÚ na zvládnutie digitálnej a zelenej transformácie, ktorá je jednou zo 6 rozmerov budúceho Európskeho vzdelávacieho priestoru. Nový program Erasmus+ je v novom programovom období teda opäť základným nástrojom internacionalizácie a modernizácie vzdelávania v EÚ, jeho pôvodné ciele sú zachované, ale je ambicióznejší, otvorenejší, inkluzívnejší. Inklúzia, životné prostredie a digitalizácia budú nosnými prioritami počas celého trvania programu. Počíta sa s tým, že program prispeje k realizácii akčného plánu digitálneho vzdelávania a tiež k digitálnej transformácii vzdelávania a odbornej prípravy, mládeže a športu. Aj v záveroch Rady o digitálnom vzdelávaní v európskych vedomostných spoločnostiach⁶⁶ je zdôraznená podpora plánov digitálnej transformácie inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy prostredníctvom digitálneho rozmeru programu Erasmus+ a možnosť v rámci projektov ďalej podporovať profesijný rozvoj učiteľov, ako aj rozvíjanie digitálnych zručností, kompetencií a kapacít, účinné zavádzanie metód a nástrojov digitálneho vzdelávania a odbornej prípravy a rovnako tvorbu otvorených vzdelávacích zdrojov vo všetkých oblastiach vzdelávania so zreteľom na celoživotné vzdelávanie.

V súlade s víziou skutočného európskeho vzdelávacieho priestoru by sa mala programom takisto zvýšiť miera vzdelávacej mobility a výmen a podnecovať účasť študentov na týchto aktivitách podporovaním digitalizácie procesov. Iniciatíva sa zameriava na uľahčovanie riadenia mobility pre vysoké školy, zabezpečovanie jeho väčšej efektívnosti a prihliadanie na jeho ekologický aspekt. V rámci nej sa zdigitalizujú všetky administratívne kroky a prepoja rôzne interoperabilné IT systémy univerzít v krajinách programu Erasmus+, čím sa nakoniec dosiahne výhradne elektronická mobilita v rámci programu Erasmus+. Iniciatíva európska študentská karta bude významným príspevkom k tomu, aby sa zo vzdelávacej mobility pre všetkých stala realita, umožňujúc vysokým školám vysielat a prijímať na výmenné pobyty viac študentov so súčasným zvyšovaním

63 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/694 z 29. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Digitálna Európa a zrušuje rozhodnutie (EÚ) 2015/2240

64 European Commission: Digital Europe Programme [online] [cit.16.9.2021]. Dostupné na internete: < https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/digital-europe-programme_en >

65 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 COM(2020) 625 final

66 Závety Rady o digitálnom vzdelávaní v európskych vedomostných spoločnostiach (2020/C 415/10) C 415/22 SK, Úradný vestník Európskej únie 1. 12. 2020

kvality vzdelávacej mobility vysokoškolských študentov, uľahčujúc ich prístup k rôznym službám, ako sú knižnice, doprava a ubytovanie, pred ich príchodom do zahraničnej inštitúcie.

V čase prípravy a schvaľovania nariadenia⁶⁷, ktorým sa zriaďuje program Erasmus+, všetky krajiny čelili realite spôsobenej pandemiou ochorenia COVID-19 a jej zásadným vplyvom na systémy vzdelávania a odbornej prípravy v Európe. Európska komisia už počas roka 2020 reagovala na negatívny dosah pandémie na program vyhlásením doplňujúcej výzvy v Kľúčovej akcii 2 na podporu Partnerstiev pre pripravenosť na digitálne vzdelávanie: cieľom týchto projektov bolo pripraviť systémy vzdelávania a odbornej prípravy na to, aby mohli čeliť problémom, ktoré predstavuje náhly prechod na elektronické učenie a iné formy dištančného vzdelávania, čo zahŕňa pomoc učiteľom rozvíjať ich digitálne kompetencie a zabezpečenie inkluzívneho charakteru možností vzdelávania.

Európska komisia zároveň umožnila realizovať zmiešané a virtuálne aktivity ako náhradu fyzických mobilít a dočasne zaviedla možnosť uplatniť si v projektoch mimoriadne náklady na nákup vybavenia a služieb v prípade, že vysoké školy takéto aktivity realizovali.

Výzvy a príležitosti vyplývajúce z pandémie COVID-19, ktorá viedla k rýchlemu nárastu využívania technológie na účely vzdelávania a odbornej prípravy a umožnila využívať nové flexibilné formy vzdelávania a medzinárodných aktivít, sa premietli už aj do nového programu, ktorý v sebe automaticky zahŕňa možnosť využívať výhody digitálnych technológií pri všetkých formátoch projektových aktivít, čo zároveň umožňuje zamerať sa na inkluzívne vzdelávanie, ktoré je rovnako dôležitou prioritou programu v novom programovom období.

Okrem fyzickej vzdelávacej mobility, ktorá zostáva hlavnou akciou programu, sa podporujú virtuálne formáty, ako je virtuálne vzdelávanie⁶⁸, s cieľom doplniť alebo podporiť fyzickú vzdelávaciu mobilitu, v projektoch spolupráce sa podporujú výmeny prostredníctvom inovačných vzdelávacích formátov a rôznych foriem virtuálnej spolupráce. Virtuálne vzdelávanie je určené najmä pre osoby, ktoré sa do vzdelávacej mobility nemôžu zapojiť, a nahrádza tak vzdelávaciu mobilitu v zahraničí.

Digitalizácia v oblasti medzinárodnej spolupráce sa v rámci programu chápe ako prostriedok na zjednodušenie prístupu k účasti na mobilite a otvára nové možnosti a formy internacionalizácie vysokých škôl. Nový program zavádza aj nové formáty vzdelávacích mobilít, ako napríklad krátkodobú, dlhodobú, skupinovú, umožňuje organizovať flexibilné zmiešané intenzívne programy a ponúka nové možnosti pre študentov a čerstvých absolventov doktorandského štúdia, tak aby v novom programe neboli žiadne bariéry účasti na programe. Mobility sa môžu zamerať na rôzne tematické oblasti a študijné predmety vrátane výhľadovo orientovaných oblastí, ako sú digitálna oblasť, zmena klímy, čistá energia a umelá inteligencia.

Využívanie rôznych formátov mobilít s cieľom umožniť účasť na mobilite čo najvyššiemu počtu účastníkov bude dôležité aj v súvislosti s Rímskym komuniké z 19. novembra 2020, v ktorom sa ministri zodpovední za vysoké školstvo zaviazali napriek problémom spôsobeným pandemiou potvrdiť cieľ, ktorý stanovuje, že 20 % absolventov vysokých škôl bude mať medzinárodnú skúsenosť vo forme štúdia alebo praxe v zahraničí, a zároveň deklarujú, že umožnia všetkým študentom získať medzinárodné a interkultúrne kompetencie

⁶⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 817/2021 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje „Erasmus+“: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport, a ktorým sa zrušuje Nariadenie (EÚ) č. 1288/2013

⁶⁸ „Virtuálne vzdelávanie“ je nadobúdanie vedomostí, zručností a kompetencií prostredníctvom využívania nástrojov informačných a komunikačných technológií, ktoré umožňujú účastníkom zmysluplnú nadnárodnú alebo medzinárodnú vzdelávaciu skúsenosť.

prostredníctvom internacionalizácie kurikula s možnosťou absolvovať mobilitu vo fyzickej, zmiešanej alebo virtuálnej forme⁶⁹.

Nové formáty vzdelávacích mobilit, virtuálneho vzdelávania a digitalizácia v rôznych oblastiach prinesú so sebou pre vysoké školy aj výzvy v oblasti uznávania štúdia a automatického uznávania kvalifikácií, kde bude potrebná dobrá spolupráca na všetkých úrovniach pri zavádzaní nových postupov do praxe využívaním digitálnych technológií⁷⁰.

NÁSTROJE DIGITALIZÁCIE PROGRAMU ERASMUS+

Vysoké školy majú v rámci programu Erasmus+ k dispozícii aj novú platformu HEInnovate. Riadiaci rámec HEInnovate⁷¹ vysokým školám v EÚ a mimo nej ponúka možnosť preskúmať ich kapacity v oblasti inovácií a podnikavosti prostredníctvom sebahodnotenia v rámci jedného alebo niekoľkých rozmerov, a to aj napríklad v oblasti digitálnej transformácie a spôsobilosti a úrovne internacionalizácie inštitúcie. Platforma takisto ponúka prípadové štúdie a príbehy používateľov na predstavenie príkladov rôznych inovatívnych prístupov v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania v celej EÚ. V spolupráci s OECD bolo vypracovaných niekoľko prehľadov krajín, ktoré sú k dispozícii na webových sídlach platformy⁷² HEInnovate a OECD. Platformu HEInnovate na doplnenie svojich projektov využívajú najmä projekty financované v rámci programu Erasmus, ako sú aliancie európskych univerzít a aliancie pre inovácie.

69 European Higher Education Area: EHEA 2020 Rome ministerial conference [online] [cit.16.9.2021]. Dostupné na internete: < <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020> >

70 In: European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, s. 161

71 Sprievodca programom Erasmus+ 2021, s. 25

72 HEI INNOVATE: Is your Higher Education Institution prepared for future challenges? [online] [cit.22.9.2021]. Dostupné na internete: < <https://heinnovate.eu/> >

PRÍNOSY VIRTUÁLNYCH VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT PRE ROZVOJ SLOVENSKÉHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVA

1.4

Vysoké školstvo v EÚ je charakteristické svojou rozmanitosťou vychádzajúcou z historických predispozícií jednotlivých členských štátov, charakteristiky a veľkosti študentskej populácie, potrieb národného trhu práce i z národných legislatívnych usmernení pre jeho organizáciu a rozvoj. Napriek tejto rozmanitosti si členské štáty EÚ uvedomujú potrebu nastavenia koordinovaných spoločných postupov zameraných na zvyšovanie kvality vysokého školstva a aproximáciu národných systémov vysokého školstva tak, aby reflektovali prebiehajúce globálne zmeny a pripravovali budúcich absolventov na ochranu spoločných európskych hodnôt a napĺňanie stanovených cieľov a stratégií EÚ.

Prebiehajúce zmeny v spoločnosti a rastúce požiadavky na schopnosť jednotlivca rešpektovať hodnoty a podporovať interkultúrnú spoluprácu vytvárajú dopyt po kvalitnej príprave budúcich účastníkov trhu práce, schopných reagovať na tieto zmeny a pripravených využiť svoj potenciál v súlade so smerovaním spoločnosti i samotného trhu práce. V tejto súvislosti je nevyhnutné, aby vysoké školstvo v jednotlivých členských krajinách dokázalo pripravovať budúcich absolventov na globálne príležitosti, ktoré trh práce ponúka, a to tak, aby odborná príprava bola dostupná a finančne zvládnuteľná aj pre študentov zo znevýhodneného sociálneho a/alebo ekonomického prostredia.

AKCELERÁCIA IMPLEMENTÁCIE VIRTUÁLNYCH VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT S NÁSTUPOM PANDÉMIE COVID-19

Prebiehajúca pandémia COVID-19 zintenzívnila realizáciu virtuálnych vzdelávacích aktivít a prispela k rýchlej diseminácii informácií o ich výhodách. V čase, keď pandémia spôsobila úplné zastavenie medzinárodného cestovania a globálny formát vzdelávania tak prišiel o svoju najbežnejšiu formu realizácie, sa pozornosť (aj) v oblasti vzdelávania upriamila na virtuálny svet ako na zástupnú platformu pre dovtedy realizované prezenčné aktivity v rámci medzinárodných vzdelávacích programov. V súvislosti s pandémiou zosilnela potreba tak študentov, ako i vyučujúcich zintenzívniť medzinárodnú spoluprácu a obdobie absencie fyzickej výmeny viedlo k rozšíreným možnostiam preskúmania ponuky virtuálneho priestoru pre sektor vzdelávania.

Medzi trendy, ktoré akcelerovala pandémia, patria (1) rozvoj odlišného typu intervencie a nových nástrojov pre zavedenie medzinárodnej dimenzie do vzdelávania, (2) odbúravanie nerovností v prístupe k skúsenostiam s medzinárodným vzdelávaním, (3) rozpoznanie dôležitosti tolerancie, empatie a globálnych kompetencií, (4) intenzívna potreba dialógu, inkluzívnejších komunit a hľadania spoločných riešení.

PRÍNOSY VIRTUÁLNYCH VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT PRE VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE

Vo viacerých krajinách sveta sa prístup k zahraničným študijným pobytom väčšinou spája s dobrým finančným zázemím, t. j. vo svete stále existuje skupina vysokoškolských študentov, ktorí v súvislosti so svojím sociálno-ekonomickým zázemím nemajú možnosť počas štúdia zúčastniť sa na zahraničnom pobyte v partnerskej vysokej škole. Nerovnosti v tom, kto si môže takúto skúsenosť dovoliť, pretrvávajú i napriek úsiliu univerzít, nadácií, financujúcich vlád, neziskových organizácií a pod. podporiť medzikultúrnu výmenu formou zahraničných študijných pobytov. Virtuálna výmena práve tento aspekt zmenila – vytvorila príležitosť pre všetkých študentov bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické zázemie, prípadné zdravotné znevýhodnenie či existenciu inej prekážky realizácie zahraničnej vzdelávacej výmeny. Dnes už je možné na všetkých vysokých školách zapojiť všetkých študentov i zamestnancov do medzinárodnej výmeny prostredníctvom IKT.

Jednou z nesporných výhod virtuálnych medzinárodných vzdelávacích aktivít (a to tak v prípade virtuálnej mobility, ako i virtuálnej výmeny) je, že sú dostupné, t. j. môžu sa do nich zapojiť všetci študenti/zamestnanci, neexistujú žiadne bariéry pre túto formu cezhraničnej spolupráce. Virtuálne vzdelávacie aktivity sú uspôsobiteľné pre všetkých zúčastnených, a to tak obsahom, formátom, ako i dĺžkou, pričom do virtuálnych vzdelávacích aktivít sa môžu zapojiť viacerí účastníci, než by reálne mohli byť v danom čase na jednom mieste (napr. v triede). Virtuálne vzdelávanie je flexibilné, do aktivít je možné zapojiť sa synchrónne alebo asynchrónne v takom čase a z takého miesta, ktoré účastníkom vyhovuje. Interakcia účastníkov prispieva k rozvoju synergii, prostredníctvom medzinárodnej virtuálnej výmeny sa vytvárajú virtuálne komunity, t. j. platformy pre rozvoj interkultúrnej komunikácie a kolaboratívnych zručností účastníkov (*pozri Obr. 3*).

Obr. 3: Prínosy medzinárodných virtuálnych vzdelávacích aktivít pre účastníkov

realizácia medzikultúrneho dialógu, rozvoj interkultúrneho porozumenia	zvyšovanie sebavedomia a schopnosti komunikovať v medzikultúrnom prostredí	iniciácia sebareflexie	objavovanie nových pohľadov v bezpečnom priestore
zlepšenie kritického myslenia	rozvoj komunikačných zručností	rozvoj jazykových zručností	rozvoj interpersonálnych zručností
rozvoj team-buildingových zručností	rozvoj globálneho občianstva	rozvoj digitálnych zručností	

Zdroj: vlastné spracovanie

Pri virtuálnej mobilite, ktorá dopĺňa fyzickú mobilitu, majú študenti možnosť absolvovať časť svojho štúdia na partnerskej zahraničnej univerzite bez toho, aby museli fyzicky vycestovať, čo im výrazne znižuje náklady na štúdium v zahraničí a umožňuje im využiť všetky výhody mobility z pohodlia domova. Tento aspekt podporuje inklúziu rôznych znevýhodnených skupín študentov do medzinárodnej študentskej mobility.

Pri virtuálnej výmene majú študenti možnosť venovať sa štúdiu predmetu, ktorý nie je dostupný na ich domovskej vysokej škole (VŠ), prípadne sa môžu zúčastniť na zahraničnej univerzite len konkrétneho seminára, virtuálneho labu, MOOC kurzu (masívneho otvoreného online kurzu) alebo ich účasť na virtuálnej výmene môže byť súčasťou ich študijného programu na domovskej VŠ. Domovská VŠ študenta môže v spolupráci s jednou alebo viacerými zahraničnými univerzitami vytvoriť samostatný online kurz alebo výučbový blok, prípadne vytvoriť spoločný program. Svojim dištančným študentom môže VŠ umožniť realizovať časť svojho študijného programu touto formou, čím vytvorí flexibilnejší program pre príslušnú skupinu študentov.

Pre vysokú školu predstavujú virtuálne vzdelávacie aktivity možnosť zintenzívnenia internacionalizácie výučbového procesu a jeho obohatenie o iný typ intervencie, než je klasická fyzická prítomnosť študenta a/alebo zamestnanca v zahraničí. Účasť na virtuálnej mobilite a/alebo výmene napomáha rozvoj globálnych kompetencií účastníkov, t.j. ich multidimenzionálnej spôsobilosti, resp. schopnosti jedinca „...zhodnotiť lokálne, globálne a medzikultúrne otázky a takto porozumieť postojom iných ľudí, ich pohľadu na svet okolo nás a vyhodnotiť ich, s cieľom zapájať sa do otvorených, primeraných a efektívnych interakcií s ľuďmi z iných kultúr a konať pre blaho všetkých a pre trvalo udržateľný rozvoj“⁷³.

Inkorporáciou virtuálnych vzdelávacích aktivít do vyučovacieho procesu vysoká škola sprístupňuje medzinárodný aspekt vzdelávania aj marginalizovaným a znevýhodneným skupinám študentov, čím prispieva k budovaniu inkluzívnych komunít, rozvoju tolerancie a stieraniu rozdielov. Rozvíjaním medzinárodnej spolupráce pri virtuálnych vzdelávacích aktivitách zintenzívňuje expozíciu študentov i zamestnancov novým podnetom a výzvam, čím zvyšuje ich schopnosť presadiť sa v medzinárodnom prostredí a rozvíjať odborný dialóg.

⁷³ OECD: Handbook PISA 2018. [online] [cit.2.10.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.oecd.org/pisa/Handbook-PISA-2018-Global-Competence.pdf>>

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE

Cieľom druhej kapitoly je nadviazať na teoretický úvod a prezentovať praktické príklady jednotlivých formátov virtuálnych mobilit a výmen. Spolupracujúci zahraniční experti predstavujú úspešné príklady implementácie virtuálnych mobilit a výmen v rámci rôznych vysokoškolských iniciatív a medzinárodných projektov.

Príklady dobrej praxe tak majú ambíciu nielen informovať o procese implementácie prvkov virtuálnych mobilit a výmen, ale aj inšpirovať a motivovať vysoké školy k výraznejšiemu zapájaniu sa do virtuálnych mobilit a výmen.

2

INOVATÍVNE MEDZINÁRODNÉ PEDAGOGICKÉ POSTUPY V RÁMCI MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE A MOBILITY

2.1

Typológiu aktivít virtuálnej mobility môžeme založiť aj na tom, za akých okolností sa koná a ako prebieha činnosť virtuálnej mobility. Inými slovami, pozeráme sa predovšetkým na druh činnosti, ktorá sa koná. Vďaka tomu rozlišujeme štyri hlavné typy: mobilita ako súčasť kurzu/predmetu, výmenné vzdelávacie programy a výmenná mobilita, zosieťované vzdelávacie programy a mobilitné okná, spoločné študijné programy a integrovaná mobilita. Ku každému z typov predstavujeme príklady ich využitia v praxi.

MOBILITA AKO SÚČASŤ KURZU/PREDMETU

2.1.1

EURÓPSKY VIRTUÁLNY SEMINÁR (EVS) O UDRŽATEĽNOM ROZVOJI¹

¹ <https://www.ou.nl/eCache/DEF/1/23/424.html>

Cieľom EVS je podporiť medzinárodný multidisciplinárny dialóg o udržateľnom rozvoji medzi študentami z celej Európy, a to s použitím moderných IKT a internetu. Vzdelávací proces v rámci EVS sa výrazne líši od hlavného vzdelávacieho prúdu. V rámci EVS nie sú žiadne prednášky, študenti pracujú v medzinárodných multidisciplinárnych skupinách, členovia skupiny sa nestretávajú naživo a všetka spolupráca a socializácia prebieha prostredníctvom komunikácie s použitím moderných IKT. Okrem toho celý vzdelávací proces trvá relatívne dlho (t.j. 16 týždňov), aby sa vytvorili čo najlepšie podmienky na virtuálne kolaboratívne učenie sa a aby študenti mali možnosť absolvovať EVS popri riadnom štúdiu. Aby takýto výnimočný vzdelávací proces mohol fungovať, EVS má štyri fázy:

1. *Úvodné školenie a výber študentov (2 týždne);*
2. *Tvorba skupín a budovanie komunity (2 týždne);*
3. *Písanie návrhu skupinového výskumného projektu (4 týždne);*
4. *Prípadová štúdia a písanie skupinovej záverečnej správy (8 týždňov).*

Organizačný model EVS vychádza zo siete inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, ktoré si medzi sebou vymieňajú odborné znalosti a investujú zdroje a čas svojich zamestnancov. Je to prístup zdola nahor bez formálnych medziinštitucionálnych dohôd zhora nadol.

Inštitúcie sa môžu stať partnermi v rámci EVS na troch rôznych úrovniach:

- zúčastnia sa študenti a koordinátor z danej inštitúcie,
- zúčastní sa aj pedagóg,
- poskytnú sa prípadová štúdiá a zúčastní sa aj odborník.

Koordinátori v partnerských inštitúciách musia zorganizovať EVS tak, aby ich študenti získali kredity. V súčasnosti je EVS povinnou súčasťou učebných plánov v niektorých partnerských inštitúciách a voliteľným predmetom v iných inštitúciách.

THINK TANKY A ZMIEŠANÁ MOBILITA²

² <https://www.kuleuven.be/global/going-abroad/thinktank>

Think tank KU Leuven – Stellenbosch University je mimoškolský a medziuniverzitný program pre výnimočných študentov. Každý rok vyberie KU v Leuvene and Univerzita v Stellenboschi zo všetkých prihlásených maximálne 15 študentov. Táto skupina zložená z 30 študentov bude spolupracovať počas 10 mesiacov (od februára do novembra) a vypracuje svoj vlastný výskumný projekt zameraný na nejakú ústrednú tému. Účastníkom pomáha interdisciplinárny tím koučov, ktorý vedie akademický koordinátor. Na konci projektu tím odprezentuje svoje výsledky a závery verejnosti počas spoločného podujatia.

Spolupráca sa uskutočňuje prostredníctvom dostupných online platforiem a nástrojov. Okrem toho sa obe skupiny študentov stretnú dva razy do roka: raz počas letného semestra v rámci krátkeho intenzívneho týždňa a raz počas zimného semestra za účelom týždňového intenzívneho workshopu, ktorý vyvrcholí záverečným podujatím, na ktorom budú môcť odprezentovať svoje závery verejnosti. Program bude prebiehať v angličtine.

Vďaka intenzívnej medzinárodnej spolupráci so študentmi z iného kontinentu budú študenti vystavení inej každodennej realite a kultúrnemu kontextu. Táto skúsenosť im môže byť zrkadlom a prinúti ich nazrieť na ich vlastný kontext a názory z iného uhla pohľadu.

Vybraní študenti, ktorí úspešne absolvovali celý program pre výnimočných študentov, získajú certifikát. Tento program je okrem iného zahrnutý aj do aktivít v rámci „mimoškolského i-portfólia“.

ŠTÚDIUM PEDAGOGICKÝCH ODBOROV V KONTEXTE VIRTUÁLNEJ MOBILITY³

³ https://empower.eadtu.eu/images/report/The_Envisioning_Report_for_Empowering_Universities_3rd_edition_2019.pdf
Upútavka: <https://www.youtube.com/watch?v=jóZ-X1Vd5uU>

Medzinárodný online magisterský predmet „Tvorba vzdelávania – Tvorba vzdelávacích mediálnych produktov“ vyvinuli a implementovali tímy z Univerzity v Jyväskylä vo Fínsku, Otvorenej univerzity v Holandsku a z Univerzity na diaľkové štúdium v Hagene v Nemecku (2018/2019). Študenti troch rôznych študijných programov v odbore pedagogika spoločne vyvinuli projekt zameraný na učenie sa prostredníctvom mobilných zariadení (mobile learning) vychádzajúci z teórií a modelov tvorby vzdelávania a vyvinuli vzdelávaciu mobilnú aplikáciu. Prvotná myšlienka vzdelávacieho mediálneho produktu vznikla v malých medzinárodných skupinách s maximálne 5 študentami, ktoré následne v pravidelne sa opakujúcich cykloch rozvíjali tento teoretický základ, ako aj tvorbu, realizáciu a hodnotenie

produktu. Predmet bol ukončený záverečnou online prezentáciou, počas ktorej prebehlo hodnotenie výsledkov. Predmet v sebe spájal rozvoj profesionálnych zručností na univerzitnej úrovni a kompetencií v oblasti medzinárodného projektového manažmentu a medzinárodnej spolupráce.

Zámerom bolo ponúknuť zmysluplné vzdelávanie v zahraničí dospelým študentom, ktorí sú menej mobilní z dôvodu svojej životnej situácie, napr. popri štúdiu pracujú alebo sa starajú o rodinu.

V snahe motivovať študentov a sprostredkovať im skúsenosť, ktorá sa bude podobať ich budúcej profesii, študenti dostali autentické zadanie zamerané na tvorbu vzdelávacieho mediálneho produktu. Študenti mali solídnu predstavu o podstate tohto produktu a očakávalo sa od nich, že nájdu vhodné riešenie, ako vyriešiť skutočný problém vo vzdelávaní v ich zvolenom odbore, a to za pomoci tvorby vzdelávania, technológií a pevných základov z teórií o učení sa.

V rámci predmetu mali k dispozícii širokú škálu vzdelávacích zdrojov ako inštruktážne videá, online stretnutia, spoločne spravované články, ako aj rôzne podklady a prezentácie s použitím H5P. Vďaka tomu, že obsah bol od začiatku zverejnený a študenti mali k dispozícii rôzne komunikačné nástroje, mohli na svojich mediálnych produktoch pracovať vlastným tempom a v ľubovoľnom čase. Školitelia so študentami pravidelne komunikovali a dohliadali na nich, aby ich podporili v samostatnej práci.

ZIMNÁ ŠKOLA „MEDZINÁRODNÉ A KOMPARATÍVNE ŠTÚDIÁ V OBLASTI VZDELÁVANIA DOSPELÝCH A CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA“

● ZMIEŠANÁ MOBILITA PRE ŠTUDENTOV MAGISTERSKÉHO A DOKTORANDSKÉHO ŠTÚDIA; ZMIEŠANÁ ŠTUDENTSKÁ MOBILITA

Zimná škola „Medzinárodné a komparatívne štúdiá v oblasti vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania“ prebiehala na Univerzite vo Würzburgu. Bola jednou z aktivít zmiešaného vzdelávania a pozostávala z prípravnej fázy, po ktorej nasledovala online fáza. Počas prvého týždňa prebiehalo vzdelávanie samostatne pre študentov magisterského štúdia a študentov doktorandského štúdia. Štyridsaťdeväť odborníkov v oblasti vzdelávania dospelých (napr. školitelia v oblasti vzdelávania dospelých a ďalšieho vzdelávania, zostavovatelia programov v oblasti vzdelávania dospelých, projektoví manažéri v oblasti vzdelávania dospelých), ktorí sú členmi Európskeho združenia pre vzdelávanie dospelých a inštitútu DVV International, bolo pozvaných na zimnú školu. Účasť týchto 49 odborníkov bola možná len počas druhého týždňa zimnej školy. Počas tohto druhého týždňa skupiny so 6 – 10 členmi diskutovali o vybraných témach v oblasti vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania a navzájom ich porovnávali. Skupiny moderovali medzinárodní experti v oblasti vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania⁴.

4 <https://www.paedagogik.uni-wuerzburg.de/lifelonglearning/home/>

**SCHÉMA VIRTUÁLNEJ VÝMENY
(ZALOŽENÁ NA MOOC)⁵**

5 <https://www.tudelft.nl/studenten/onderwijs/virtual-exchange/>

Táto schéma virtuálnej výmeny sa zakladá na online kurzoch (MOOC na platforme Edx). Študenti absolvujú online predmet na špičkovej univerzite a získajú kredity, ktoré sa im započítavajú do štúdia. Učia sa vlastným tempom, kedykoľvek a kdekoľvek, či už na oblúbenom mieste na univerzite, alebo v dovolenkovej destinácii. Inšpiratívni prednášajúci z prestížnych univerzít z celého sveta, od Austrálie, Švajčiarska až po Hongkong, sa zrazu ocitnú na ich vysokej škole. Debatujú so študentmi z celého sveta, aby im pomohli rozšíriť si vedomosti a obohatiť portfólio.

Študenti musia ukázať jasné odhodlanie absolvovať kurz až do konca, aby z neho skutočne profitovali a aby si partnerské univerzity zachovali vysoké štandardy kladené na účasť a úspešné absolvovanie kurzu. Program virtuálnej výmeny ponúka:

- *online a flexibilné vzdelávanie zadarmo:*
štúdium kedykoľvek a kdekoľvek – viac slobody zadarmo;
- *obohatenie a rozšírenie portfólia:*
výberové predmety v rámci kurzov na popredných univerzitách;
- *odbornosť:*
prvotriednych akademických pracovníkov – nadšených a erudovaných lektorov na druhej strane obrazovky;
- *rôznorodú skúsenosť v rámci vzdelávania:*
používateľsky ústretové predmety – rozmanité aktivity, obsah v rôznych formátoch a možnosť optimalizovať učenie sa – a exkluzívny prístup k bohatému obsahu.

Aby bol študentovi online predmet uznaný ako súčasť jeho riadneho štúdia (napr. ako výberový predmet alebo súčasť jeho vedľajšieho odboru), musí postupovať podľa riadnych pokynov fakulty alebo programu. Počet dostupných miest v každom online predmete môže byť obmedzený.

CORIOLANUS ONLINE⁶

6 <http://telepresenceintheatre.coventry.domains/uncategorized/hello-world/>

Coriolanus Online (Tampere, Coventry) bola prvá časť dvojročného imerzného projektu „Teleprítomnosť v divadle“, ktorý v roku 2017 pokračoval ďalšou Shakespearovou hrou Kráľ Lear. Študenti herectva z oboch univerzít spolupracovali za podpory „teleprítomnej“ technológie. Teleprítomnosť možno definovať ako „živé video, ktoré umožňuje plnohodnotné ľudské interakcie, pričom ponúka jasný zvuk a vizuálnu vernosť jednotlivcom na vzdialených miestach“ (Miller et al. 2015) a v rámci tohto projektu sa skúma jej potenciál vo vyučovaní a učení sa v oblasti scénického umenia. Vďaka projektu Coriolanus Online boli študenti z Tampere v priamom kontakte so živou shakespeareovskou tradíciou v Coventry a experti tak nemuseli lietať z Coventry do Tampere za účelom výučby a hrania.

V rokoch 2015 – 2016 si študenti z dvoch univerzít vybrali text zo Shakespeareovej hry Coriolanus ako základ pre svoju štúdiu a spoločne pracovali na časti scenára (3:3) v angličtine a fínčine. Vďaka zmene využitia existujúcej technológie používanej na organizáciu videokonferencií a využitiu veľkých plôch na spätnú projekciu, rýchleho internetu a jednosmerných hyperkardioidných mikrofónov vznikol na oboch univerzitách „imerzný priestor“. Jednotný vzhľad priestoru naokolo a precízne využitie osvetlenia hercom ďalej navodili predstavu, že sú všetci spolu na jednom mieste.

Druhá iterácia projektu sa uskutočnila vo februári 2017 s využitím tej istej skupiny študentov a vyvrcholila exkurziou do Tampere, kde obe skupiny spoločne naživo vystúpili v divadle Telakka a predviedli použitie technológie pozvanému publiku zloženému z divadelných odborníkov a technológov.

ŽIVOTNÉ SKÚSENOSTI SO ZMENOU KLÍMY⁷

Projekt „Životné skúsenosti so zmenou klímy: interdisciplinárny projekt na tvorbu e-modulov a virtuálnej mobility“ sa zameriava na vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie v súvislosti so zmenou klímy s cieľom prispieť k informovanej a aktívnej európskej verejnej mienke a objasniť politiku EÚ v súvislosti s touto zásadnou výzvou. Projekt sa zameriava na životné skúsenosti ľudí so zmenou klímy – ako ju vnímajú jednotlivci, komunity a organizácie a ako reagujú na jej lokálne následky (napr. extrémne počasie, zmeny biodiverzity) – a dopĺňa tak iné aktivity v tejto oblasti. Vďaka spolupráci deviatich zúčastnených inštitúcií, tvorby inovatívnych výučbových modulov a virtuálnemu vzdelávaciemu priestoru je cieľom projektu vytvoriť európsku komunitu vedcov, študentov a občanov, ktorí spoločne zásadne prispedia k desaťročiu výchovy v oblasti vzdelávania pre udržateľný rozvoj pod hlavičkou OSN.

Tieto debaty skôr dopĺňajú, než dublujú dôležitú prácu, ktorá už v oblasti udržateľného vzdelávania prebieha v celej Európe. Tento projekt je navrhovaný pre postgraduálne magisterské štúdium. Dôležitým aspektom je, že tento projekt dopĺňa už existujúce alebo ešte len plánované magisterské programy v tejto oblasti, a nie je teda len ďalším paralelným programom. Členovia konzorcia môžu obsah voľne používať alebo si ho prispôbovať v rámci svojich vlastných programov, a to prostredníctvom bežných akreditačných postupov. Študenti môžu využívať výučbové moduly flexibilne: buď ako voľne dostupné vzdelávacie zdroje bez hodnotenia alebo akreditácie na obohatenie svojho štúdia, alebo ako bežné moduly s hodnotením a akreditáciou. Aby sa dosiahli ciele projektu, virtuálny vzdelávací priestor obsahuje vzdelávacie zdroje a uľahčuje vytváranie učiacich sa komunit a virtuálnu mobilitu medzi inštitúciami.

EDELNET – LETNÁ A ZIMNÁ ŠKOLA PRÁVA⁸

Univerzita na diaľkové štúdium v Hagene, Národná univerzita dištančného vzdelávania v Madride (UNED) a Otvorená univerzita v Holandsku (OUNI) vytvorili sieť EDELNet (Európsku sieť dištančného právnického vzdelávania) – projekt, ktorý zahŕňa tvorbu a realizáciu virtuálnych a prezenčných vzdelávacích a školiacich aktivít a predmetov v kľúčových metodických a obsahových právnych

7 <http://www.leche.open.ac.uk>

<https://www.ou.nl/web/the-lived-experience-of-climate-change>

<http://www.open.edu/openlearncreate/course/view.php?id=1767>

8 <https://blog.fernuni-hagen.de/edelnets/about-us/>

oblastiach vrátane jazykových kompetencií, zručností v medzikultúrnej komunikácii a interdisciplinárnych metód tvorby poznatkov aplikovaných v právnej praxi a teórii.

Projekt je koncipovaný ako zmiešané vzdelávanie orientované na študentov s možnosťou virtuálnej mobility na troch stupňoch: bakalárskom, magisterskom a doktorandskom. Prezenčnými prvkami sú najmä letná a zimná škola.

ZOSIEŤOVANÉ ŠTUDIJNÉ PROGRAMY A MOBILITNÉ OKNÁ

2.1.3

PROJEKT EUTEMPE: ZMIEŠANÉ VZDELÁVACIE MODULY PRE ODBORNÍKOV V OBLASTI LEKÁRSKEJ FYZIKY⁹

⁹ <http://www.eutempe-rx.eu>

Hlavným cieľom projektu EUTEMPE-RX „Európska odborná príprava a vzdelávanie v oblasti rádiológie pre odborníkov v oblasti lekárskej fyziky“ (FP7, 2013 – 2016) bolo priniesť systém vzdelávania a odbornej prípravy, ktorý umožní lekárske fyzikom v rádiológii dosiahnuť úroveň 8 EKR. Účastníkmi vzdelávania, na ktorých bol projekt zameraný, sú lekárske fyziky obvykle s 2-ročnou praxou v rádiológii v nemocniciach, spoločnostiach, ktoré vyrábajú zdravotnícke pomôcky, alebo v jadrovom sektore, doktorandi v odbore rádiologická fyzika a biomedicínski inžinieri pracujúci v oblasti rádiológie. Európsky program odbornej prípravy bol určený fyzikom z celej Európy, no najmä z nových členských štátov, prípadne z tretích krajín.

Vedúci modulov využívali rôzne moderné vzdelávacie nástroje a systém zmiešaného učenia sa: každý kurz pozostával z 80 hodín aktívneho učenia sa účastníkov, pričom tieto hodiny boli rozdelené medzi prípravnú fázu doma prostredníctvom dištančného učenia sa a odbornú prípravu na mieste v inštitúcii vedúceho modulu. Väčšina teoretických poznatkov bola sprostredkovaná vopred prostredníctvom e-learningovej platformy, ktorá obsahuje prinajmenšom 40 hodín vzdelávania. Po online fáze nasleduje interaktívne a praktické prezenčné vzdelávanie v inštitúcii vedúceho modulu.

KURZY HUMANITÁRNEJ POMOCI UNIGE-InZONE¹⁰

¹⁰ <https://www.unige.ch/inzone/who-we-are/>

UNIGE-InZone rozvíja dohody o spolupráci pre špecifické vzdelávacie programy s partnerskými inštitúciami v krajinách, ktoré prijali utečencov. Príkladom je bakalársky program v odbore medzinárodné vzťahy s Univerzitou Kenyatta (UK) v Keni, v ktorom sa spájajú predmety s výskumnými prvkami poskytovanými Ženevskou univerzitou v rámci programu InZone. Študenti z radov utečencov neplatia za balík predmetov UNIGE-InZone, ale musia platiť bežné školné na Univerzite Kenyatta za svoje bakalárske štúdium – školné určitého počtu študentov financujú darcovia.

UNIGE-InZone vypracovala podrobnosti o bakalárskom stupni štúdia spolu s fakultou Univerzity Kenyatta, navrhla vzdelávací program z hľadiska práce v rámci predmetov a spoločného výskumu, pričom zaviedla rovnocennosť s bežným bakalárskym stupňom štúdia na Univerzite Kenyatta, a následne spolupracovala s Digitálnou školou UK pri jeho implementácii v utečeneckom tábore Kakuma.

**SPOLOČNÝ MAGISTERSKÝ PROGRAM
V OBLASTI POROVNÁVACEJ SOCIÁLNEJ POLITIKY
A SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI¹¹**

¹¹ <http://www.cosopo.lt>

Cieľom programu je zlepšiť kariérne vyhliadky študentov ako vysokoškvalifikovaných sociológov a odborníkov na sociálnu politiku/starostlivosť vo vnútroštátnych, európskych alebo medzinárodných organizáciách, ktorí sú schopní uplatniť svoje zručnosti pri tvorbe, realizácii a hodnotení sociálnych programov a projektov. Študenti budú môcť pokračovať v doktorandskom štúdiu.

Učebný plán pre magisterský program „Komparatívna sociálna politika a sociálna starostlivosť“ spoločne navrhli, realizujú a riadia tri univerzity: Univerzita Mykola Romera (Litva), Univerzita v Tampere (Fínsko) a Univerzita Johanna Keplera v Linzi (Rakúsko).

Metódy vyučovania a učenia sa: intenzívne programy (2-týždňové) striedavo na všetkých partnerských univerzitách a dištančné vzdelávanie (online vzdelávacie prostredie Moodle).

Študenti magisterského programu „Komparatívna sociálna politika a sociálna starostlivosť“ získajú na konci štúdia spoločný magisterský titul. Zodpovedajúce ekvivalenty v krajinách partnerských univerzít:

- Litva: magister v programe Sociológia;
- Fínsko: magister v programe Spoločenské vedy;
- Rakúsko: Magister v programe Spoločenské vedy (MSSc).

**EURÓPSKY FORMÁT VÝMENY
INFORMÁCIÍ O VZDELÁVANÍ V OBLASTI
SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA¹²**

¹² <https://www.law.kuleuven.be/EMSS>

Magisterský program „Sociálne zabezpečenie v Európe“ je špecializovaný postgraduálny magisterský program, ktorý organizuje Právnická fakulta Univerzity v Leuvene. Program pokrýva oblasť sociálneho zabezpečenia v najširšom zmysle slova vrátane systémov peňažných dávok, dôchodkov a systémov zdravotnej starostlivosti. Ide o jednoročný magisterský program v rozsahu 60 kreditov ECTS. Začína sa letnou školou v auguste a končí sa na konci nasledujúceho akademického roka (júl nasledujúceho roka).

Program poskytuje hĺbkové štúdium sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany z právneho, ekonomického, sociologického, administratívneho a filozofického hľadiska. Okrem multidisciplinárneho charakteru program obsahuje aj výrazné komparatívne a nadnárodné prvky, keďže sa zameriava na poskytovanie práv sociálnej ochrany v celej Európe. Vďaka tomu majú jeho účastníci príležitosť stretnúť sa s mnohými rôznymi prístupmi k sociálnemu zabezpečeniu, ktoré koexistujú na európskom kontinente. Zároveň poskytuje študentom možnosť lepšie pochopiť ich vlastný vnútroštátny systém. V programe sa ďalej rozoberá úloha medzinárodných orgánov ako napr. Európska únia.

Program ponúka študentom možnosť študovať na jednej z najvýznamnejších európskych univerzít. Zároveň sú študenti súčasťou jedinečnej siete, vďaka ktorej sú v kontakte s poprednými európskymi pedagógmi v oblasti sociálneho zabezpečenia, ako aj s ďalšími študentami z celej Európy a z tretích krajín. Medzi vyučujúcimi sú akademici z KU v Leuvene a niekoľkých ďalších zahraničných univerzít, ako aj odborníci pôsobiaci v oblasti sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany.

Väčšina predmetov prebieha v Leuvene, avšak v prípade malého počtu predmetov existuje možnosť diaľkového štúdia, vďaka čomu majú študenti možnosť pracovať aj počas štúdia.

Zámerom programu spojiť sily najlepších európskych univerzít, ktoré poskytujú vzdelávanie v oblasti sociálneho zabezpečenia, a spojiť roztrieštené prístupy s cieľom pripraviť pôdu pre spoločný európsky študijný program. Aby bolo možné vytvoriť skutočne komplexný európsky program v oblasti sociálneho zabezpečenia, učitelia aj študenti musia byť virtuálne mobilní. V rámci projektu sa vypracovávala štúdia uskutočniteľnosti o plne uznanom a akreditovanom programe magisterského štúdia v oblasti európskeho sociálneho zabezpečenia. Predmety boli vyberané tak, aby dopĺňali už existujúce oblasti a odborné znalosti v rámci sociálneho zabezpečenia. Projekt ďalej prináša inovácie vo výučbe v partnerských inštitúciách, keďže tento formát bude obsahovať silný pedagogický a didaktický prvok. Okrem toho je virtuálna výmena spojená s dvoma prezenčnými vzdelávacími aktivitami. „Škola mladých výskumníkov“ (letná škola) ponúka zainteresovaným účastníkom možnosť spoločne pracovať na svojich vlastných výskumných návrhoch a metodike výskumu a zároveň tak skúmať potenciál „zmiešaného“ vzdelávania (t.j. prepojenia medzi on-line a prezenčným vzdelávaním).

SPOLOČNÝ EURÓPSKY MAGISTERSKÝ PROGRAM V OBLASTI KOMORNEJ HUDBY (ECMA)¹³

13 <https://espresso.siu.no/projects/?jsessionid=1wy6by4szh7jcqxstvbvm7o8r?0>

Cieľom tohto projektu je vychovávať novú generáciu komorných hudobníkov v inovatívnom medzinárodnom vzdelávacom prostredí založenom na vzdelávacom programe orientovanom na študentov a výskum, ktorý zahŕňa priamu spätnú väzbu od profesionálnych partnerov.

Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania v oblasti hudby len pomaly prispôbujú svoje učebné plány novým pedagogickým postupom a technológiám. V tomto projekte sa na komornú hudbu nazerá ako na nástroj na modernizáciu vysokoškolského vzdelávania v oblasti klasickej hudby prostredníctvom zmiešanej mobility, napr. vďaka:

- inovatívnym metódam vyučovania a učenia sa a novým prístupom k hodnoteniu v online, ako aj prezenčnom vyučovaní a učení sa z hľadiska učebných osnôv, mobility a uznávania vzdelania;
- dvom intenzívnym študijným programom ročne, v rámci ktorých študenti a učitelia diskutujú na konkrétne témy;
- spoločným školeniam pre pedagógov s cieľom rozvíjať nové prístupy k hodnoteniu;

- spoločnému európskemu magisterskému programu v oblasti komornej hudby. Odborné znalosti partnerských inštitúcií sa koncentrujú v tomto programe najvyššej kvality po vzdelávacej a umeleckej stránke, pričom povedú k udržateľnosti aktivít aj v budúcnosti, a to vďaka ich scháleniu vnútroštátnymi a európskymi inštitúciami zabezpečenia kvality, ako aj k systematickejšiemu budúcemu využívaniu finančných prostriedkov programu ERASMUS+ na spoločné magisterské programy.

Prostredníctvom tejto cezhraničnej spolupráce vie ECMA zabezpečiť, že rôzne národné hudobné a pedagogické tradície sa budú pri svojom ďalšom rozvoji vzájomne pozitívne ovplyvňovať.

Tieto činnosti povedú k zlepšeniu učebných plánov v partnerských inštitúciách, ktoré vychádzajú z najnovších prístupov k vyučovaniu a učeniu a z odborných znalostí profesionálnych partnerov, a preto lepšie vyhovujú súčasnej realite hudobnej profesie. Pedagogickí pracovníci budú preškolení alebo im budú poskytnuté nové informácie o inovatívnych metódach vyučovania a učenia sa, čo povedie k vyššej kvalite výučby.

Z pedagogického hľadiska projekt prináša inovatívne prístupy k vyučovaniu, učeniu sa a hodnoteniu. Zmeny v hudobnej profesii, ktorá potrebuje nezávislých hudobníkov s portfóliom, si vyžadujú, aby sa hudobné programy oveľa viac orientovali na študenta. To má vplyv na pedagogické prístupy. Pedagogický model jeden na jedného, tzv. „majster – žiak“ je na konzervatóriách stále silne prítomný. Keďže si však študenti potrebujú rozvíjať samostatnosť a sebareflexiu, je potrebné zaviesť iné druhy pedagogických prístupov, napríklad skupinovú výučbu s prvkami partnerského učenia, a vyučovacích prístupov, ktoré sa viac zameriavajú na koučovanie ako na vyučovanie.

TRI SCENÁRE REALIZÁCIE VIRTUÁLNEJ MOBILITY (VM)

2.2

Nasledujúce príklady sa realizovali v 5 fázach (pozri Kapitolu 1) po tom, ako doluuvvedené inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré sú súčasťou konzorcia v oblasti VM, vymedzili a schválili scenár realizácie VM.

1. ROZHODOVANIE

(príprava dohôd a infraštruktúry, medziinštitucionálnych dohôd a virtuálneho vzdelávacieho prostredia a výber spôsobu spolupráce).

2. TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU

(spoločná tvorba učebného plánu pre VM, t.j. vymedzenie kompetenčných a vzdelávacích cieľov, tvorba vzdelávacích zdrojov a obsahu, digitalizácia zdrojov vo virtuálnom vzdelávacom prostredí; partnerské hodnotenie kurzov VM).

3. REALIZÁCIA VM

(príprava administratívnych postupov pre VM, výber pedagógov a študentov na VM, registrácia študentov v prostredí VM jednotlivých inštitúcií, spolupráca medzi pedagógmi, spolupráca medzi študentami, atď.).

4. HODNOTENIE

(meranie vzdelávacích výstupov a úspechov, spolupráca pedagógov na hodnotení vzdelávacích výsledkov, zbieranie spätnej väzby).

5. UZNANIE

(vystavenie vysvedčenia študentom zapojeným do VM).

TEACAMP – MULTILATERÁLNA SPOLUPRÁCA MEDZI PEDAGÓGMÍ A ŠTUDENTMI V RÁMCI FORMÁLNEHO VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

2.2.1

Prvým príkladom osvedčených postupov je projekt programu Erasmus „TeaCamp – Virtuálny kampus pre pedagógov: skúmaj, precvičuj, praktizuj“¹⁴ (502102-LLP-1-2009-1-LT-ERASMUS-EVC), ktorý koordinovala Univerzita Vytautasa Magnusa (Litva) a ktorý sa realizoval v spolupráci s konzorciom v zložení Inovačné centrum Univerzity v Oviede (Španielsko), Univerzita v Jyväskylä (Fínsko), Baltický vzdelávací technologický Inštitút (Litva), Centrum posudzovania kvality vyššieho vzdelávania (Lotyšsko), Jagelovská univerzita (Poľsko) a Univerzita v Aveire (Portugalsko). Cieľom projektu bolo zvýšiť virtuálnu mobilitu medzi akademickými pracovníkmi, a to prostredníctvom uľahčenia rozvoja, riadenia a realizácie virtuálneho výskumu a mobility a zlepšenia kompetencií pracovníkov v oblasti virtuálnej mobility.

¹⁴ <https://teacamp.vdu.lt/>

Vďaka projektu TeaCamp došlo k zvýšeniu virtuálnej mobility medzi akademickými pracovníkmi, a to aj dôvodu, že:

- inštitúcie vyššieho vzdelávania mohli podniknúť potrebné kroky na zabezpečenie kompletnej akademickej virtuálnej výmeny a uznávanie akademických virtuálnych postupov;
- akademickí pracovníci mohli pripraviť, rozvíjať a realizovať virtuálnu mobilitu napriek ekonomickým, spoločenským a iným obmedzeniam;
- výskumníci mohli realizovať nadnárodný výskum;
- inštitúcie a študenti profitovali z aktualizovaných a kvalitných učebných plánov.

Na tento účel bol vyvinutý spoločný študijný modul pozostávajúci zo 6 študijných podmodulov založených na kompetenčných/vzdelávacích výstupoch (8 vyučovacích hodín, pričom na každej z nich sa použijú rôzne vzdelávacie scenáre a zdroje) vrátane stratégie na posúdenie vzdelávacích výsledkov.

Tento študijný modul má hodnotu 6 kreditov ECTS (online prednášky, samostatná práca študentov, konzultácie s pedagógom a hodnotenie vzdelávacích výstupov).

Cieľom študijného modulu „Virtuálne vzdelávanie vo vysokoškolskom vzdelávaní“ (*dostupný ako OVZ¹⁵*) je umožniť študentom naplánovať si a absolvovať stretnutia v rámci virtuálnej mobility a popri tom si precvičiť účasť na videoprednáškach, zúčastniť sa na skupinových a individuálnych online aktivitách a využiť a zdieľať virtuálne zdroje v multikultúrnom virtuálnom vzdelávacom prostredí.

15 <https://teacamp.vdu.lt/course/view.php?id=47>

1. ROZHODOVANIE

Realizácia VM sa zakladá na formálnej dohode šiestich zahraničných inštitúcií o spolupráci na úrovni inštitúcií, pedagógov a študentov v oblasti výskumu VM a jej praktickom využití vo formálnom vysokoškolskom štúdiu. Formálnu multilaterálnu dohodu podpísali všetky inštitúcie, aby spoločne vypracovali:

- výskumnú štúdiu o VM pre vysokoškolských pedagógov a študentov;
- učebný plán (kurz za 6 kreditov ECTS) zameraný na VM vo vysokoškolskom vzdelávaní pre bakalársky študijný program a realizovali pilotný kurz pre študentov zo všetkých 6 inštitúcií.

Každý partner pripravil jeden podmodul zo spoločného učebného plánu (kurzu pre bakalársky študijný program za 6 kreditov ECTS s názvom „Virtuálne vzdelávanie vo vysokoškolskom vzdelávaní“) a realizoval tento podmodul so študentami vo forme virtuálnej mobility. Všetci partneri sa dohodli pracovať v jednom virtuálnom vzdelávacom prostredí, ktoré nebolo spočiatku integrované do existujúcej infraštruktúry inštitúcií, ale bolo vytvorené špeciálne na účely tejto spolupráce.

Spolupráca trvala 2 roky, pričom sa začala prípravou a stretnutiami v rámci VM (tvorba prostredia a učebného plánu) a skončila sa realizáciou VM vo forme online vzdelávacieho kurzu. Trvanie VM – 3 mesiace, 12 týždňov, 48 hodín výučby, 12 týždňov spolupráce študentov na zadaniach pre túto medzinárodnú skupinu študentov a ich prezentácia.

Účastníkmi výskumu boli len pedagógovia a študenti zúčastňujúci sa na tvorbe učebného plánu a realizácii stretnutí v rámci VM: 13 pedagógov zo 6 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania z 5 krajín a 29 študentov zo 6 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania z 5 krajín.

Na sledovanie prípravnej a realizačnej fázy sa použil nástroj na realizáciu scenárov VM. Tento nástroj vychádzal z 5 fáz postupu. Ďalej bolo vyvinuté virtuálne vzdelávacie prostredie prístupné všetkým účastníkom, pričom všetky objektívne údaje zozbierané v tomto prostredí sú opísané v záveroch štúdie.

2. TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU

Bol vyvinutý spoločný študijný modul pozostávajúci zo 6 študijných podmodulov založených na kompetenčných/vzdelávacích výstupoch (8 vyučovacích hodín, pričom na každej z nich sa použijú rôzne vzdelávacie scenáre a zdroje) vrátane stratégie na posúdenie vzdelávacích výsledkov. Tento študijný modul má hodnotu 6 kreditov ECTS (online prednášky, samostatná práca študentov, konzultácie s pedagógom a hodnotenie vzdelávacích výstupov). Cieľom študijného modulu je umožniť študentom naplánovať si a absolvovať stretnutia v rámci virtuálnej mobility a popri tom si precvičiť účasť na videoprednáškach, zúčastniť sa na skupinových a individuálnych online aktivitách a využiť a zdieľať virtuálne zdroje v multikultúrnom virtuálnom vzdelávacom prostredí.

Učebný plán bol vytvorený pomocou virtuálneho vzdelávacieho prostredia Moodle. Na vytvorenie virtuálneho kampusu pre všetky partnerské krajiny zapojené do projektu bol nainštalovaný modul platformy Moodle na vytváranie sietí (t.j. keď sa platforma Moodle partnerskej inštitúcie pripojí k platforme Moodle projektu TeaCamp prostredníctvom služby na vytváranie sietí, všetci študenti z partnerských inštitúcií majú prístup ku kurzom, ktoré ponúka virtuálny kampus).

3. REALIZÁCIA VIRTUÁLNEJ MOBILITY

Vzorku účastníkov, ktorí sa zúčastnili na stretnutiach v rámci VM, tvorili študenti z bakalárskych pedagogických študijných programov z partnerských univerzít. Na pilotnom kurze VM sa zúčastnili dobrovoľníci. Aby mohli študovať v spoločných online skupinách a učiť sa v online prostredí, museli plynulo ovládať angličtinu. Hlavným kritériom pri výbere účastníkov bola ich motivácia a ochota spoločne pracovať online v medzinárodnej skupine študentov. Stretnutia vo forme VM absolvovalo 30 študentov.

VM sa realizovala kompletne online (100 % dištančné vzdelávanie) so synchrónnymi a asynchrónnymi stretnutiami. Virtuálnym prednáškam bolo venovaných 8 hodín, zvyšných približne 20 vyučovacích hodín bolo určených na samoštúdium, online komunikáciu s použitím

študijných metód uvedených v module kurzu, ako aj na priebežné a konečné hodnotenie vzdelávacích výstupov.

Pilotný kurz trval 3 mesiace, 12 týždňov, 48 hodín výučby. Synchronne stretnutia vo forme videokonferencie venované teoretickým prednáškam a prezentáciám zadani skupín medzinárodných študentov sa konali vždy v piatok o 12.00 SEČ. Zvyšné asynchrónne vzdelávanie prebiehalo v skupinách na základe dohody medzi študentami.

Použili sa rôzne vyučovacie a študijné metódy: prenos informácií, napodobňovanie a modelovanie, diskusia, tvorenie a skúmanie, práca v skupine, osobné úvahy študentov (študijný denník, video) a ďalšie metódy.

4. HODNOTENIE

Pre každé z 12 zadaní z kurzu sa určili hodnotiace kritériá na základe už existujúcich klasifikačných a hodnotiacich kritérií používaných v rámci programu Erasmus a požiadaviek ECTS. Všetci študenti tak boli klasifikovaní na základe klasifikačného systému v ich krajine a na ich univerzite. Hodnotiace kritériá sú podrobne uvedené v popise každej úlohy/aktivity.

Každé zadanie sa týkalo témy podmodulu a hodnotilo sa na základe špecifických metód a kritérií uvedených v popise zadania (pričom zodpovedalo 16,66 % z konečnej známky). Každé zadanie hodnotili učitelia z univerzity, ktorá zodpovedala za tému a pripravila zadanie. Na ohodnotenie práce účastníkov sa použili nástroje formatívnej spätnej väzby, portfólio študentov, prieskumy a kvízy, ako aj práca a úlohy v skupinách.

5. UZNANIE

Všetci študenti, ktorí úspešne absolvovali kurz, získali vysvedčenie podpísané všetkými univerzitami a pedagógmi zapojenými do kurzu. Na základe vysvedčenia mohli študenti požiadať o uznanie 6 kreditov ECTS v rámci svojho bakalárskeho študijného programu na svojej domovskej univerzite. V tom čase medzi univerzitami ešte neexistovala formálna dohoda o virtuálnej mobilitě (pilotný kurz sa uskutočnil na jeseň 2020, keď vysokoškolské inštitúcie ešte neuznávali podobné virtuálne výmeny). Avšak vďaka zúčastneným univerzitám, ich pedagógom a programovým komisiám sa všetci študenti zapojení do pilotného kurzu dočkali uznania svojich výsledkov v rámci svojich bakalárskych študijných programov.

VMCOLAB – MULTILATERÁLNA SPOLUPRÁCA MEDZI PEDAGÓGMÍ A ŠTUDENTMI V RÁMCI NEFORMÁLNEHO VYSOKOŠKOLSKÉHO ŠTÚDIA

2.2.2

Druhým príkladom osvedčených postupov je projekt programu Erasmus VMCOLAB¹⁶ (527770-LLP-1-2012-1-BE-ERASMUS-ESMO), ktorý koordinovala Katolícka univerzita v Leuvene (Belgicko) a ktorý sa realizoval v spolupráci s konzorciom v zložení SCIENTER Výskum a inovácie vo vzdelávaní (Taliansko), Univerzita v Granade (Španielsko), Univerzita OSN (Nemecko), Univerzita v Padove

¹⁶ <https://www.vdu.lt/en/research/projects/archive/vmcolab/>

(Taliansko), Univerzita v Porte (Portugalsko), Univerzita Vytautasa Magnusa (Litva), zoskupenie univerzít Coimbra Group (Belgicko), Európska nadácia pre kvalitu v e-learningu (Belgicko) a Polytechnická univerzita v Bukurešti (Rumunsko).

Cieľom projektu bolo prispieť k inováciám a internacionalizácii európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom využitia plného potenciálu IKT a virtuálnej mobility (VM) a sprístupnenia vzdelávania v zahraničí všetkým európskym študentom.

Konzorcium vyvinulo veľmi užitočné nástroje v oblasti VM a dosiahlo tieto ciele:

- vyvinulo prístup na zabezpečenie kvality VM;
- zvýšilo informovanosť inštitúcií o potenciáli VM;
- zvýšilo informovanosť študentov o možnostiach a výzvach IKT pri rozvoji interkultúrneho štúdia;
- vyvinulo vzájomnú podporu pre inštitúcie vysokoškolského vzdelávania ochotné zapojiť sa do pilotných programov VM;
- otestovalo vzájomnú podporu pre inštitúcie vysokoškolského vzdelávania;
- integrovalo VM do medziinštitucionálneho akademického kontextu;
- rozšírilo pôvodné partnerstvo a pribralo značný počet inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a relevantných asociácií/sietí vyššieho vzdelávania.

Štúdiá zameraná na realizáciu VM bola vypracovaná na základe pilotného kurzu „Otvorené vzdelávacie zdroje (OVZ)“ za 3 kredity ECTS, ktorý odučilo 10 pedagógov zo 6 krajín. Na pilotnom kurze sa zúčastnilo 18 študentov zo 7 univerzít. Tvorbu kurzu zameraného na virtuálnu mobilitu, ako aj realizáciu virtuálnej mobility koordinovala Univerzita Vytautasa Magnusa.

Kurz je naďalej dostupný ako OVZ¹⁷ spolu so študentskou príručkou k VM a s rozhovormi s absolventmi VM po skončení pilotného kurzu¹⁸ na ďalšie preskúmanie.

17 <https://teacamp.vdu.lt/course/index.php?categoryid=1>

18 <https://teacamp.vdu.lt/course/view.php?id=64>

1. ROZHODOVANIE

Spolupracujúci partneri (pedagógovia z konzorcia európskych inštitúcií zúčastňujúcich sa na projekte) súhlasili, že:

- A vytvoria učebný plán k neformálnemu vzdelávaciemu kurzu (za 3 kredity ECTS) zameranému na „Otvorené vzdelávacie zdroje“;
- B uskutočnia pilotný kurz pre študentov, ktorí sa naň zapíšu (registrácia prebiehala na webovom sídle partnerských inštitúcií).

Rozhodli sa zorganizovať pilotný kurz v rámci neformálneho vzdelávania, ktorý nesúvisí s formálnym vysokoškolským štúdiom.

2. TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU

Zástupca každého partnera (jeden alebo viacero pedagógov z tej istej inštitúcie) vypracoval jednu tému zo spoločného učebného plánu s názvom „Otvorené vzdelávacie zdroje“ a realizoval ju so zúčastnenými študentmi vo forme virtuálnej mobility. Všetci partneri sa dohodli pracovať v jednom virtuálnom vzdelávacom prostredí, ktoré nebolo spočiatku integrované do existujúcej infraštruktúry inštitúcií, ale bolo vytvorené špeciálne na účely tejto spolupráce.

Spolupráca trvala 2 roky, pričom sa začala prípravou a stretnutiami v rámci VM (tvorba prostredia a učebného plánu) a skončila sa realizáciou VM vo forme online vzdelávacieho kurzu. Trvanie VM – 5 týždňov, 10 hodín výučby, 5 týždňov spolupráce študentov na zadaniach pre túto medzinárodnú skupinu študentov a ich prezentácia.

Učebný plán bol vytvorený s použitím existujúcej infraštruktúry VM partnerských inštitúcií. Na tvorbu učebného plánu a organizáciu výmeny vo forme VM sa použilo virtuálne vzdelávacie prostredie Moodle a počítačový softvér na videokonferencie. Učebný plán bol vytvorený ako otvorený zdroj v zmysle licencie Creative Commons na platforme VM, s čím súhlasili všetci partneri.

3. REALIZÁCIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT

Do pilotného kurzu boli prizvané 3 cieľové skupiny (zamestnanci e-learningových centier, pedagógovia a školitelia a študenti rôznych ročníkov a študijných programov), keďže témy učebného plánu sa považovali za prierezové. Registrácia na kurz podliehala rozhodnutiu pedagógov. Po ukončení registrácie boli na začiatku kurzu súčasťou cieľovej skupiny tieto počty účastníkov:

- študenti (bakalárskeho, magisterského, doktorandského stupňa – riadni aj študenti programu Erasmus) – 9 študentov;
- zamestnanci e-learningových centier – 9 študentov;
- pedagógovia a školitelia – 10 pedagógov.

Pilotný kurz VM trval 5 týždňov a prebiehal od 6. novembra do 4. decembra 2013. V rámci kurzu bolo zorganizovaných 5 synchrónnych virtuálnych stretnutí. Všetci pedagógovia sa zhodli na rovnakom čase synchrónnych stretnutí, t.j. každý týždeň v stredu od 10.00 do 12.00 SEČ.

Každé synchrónne stretnutie malo pozostávať z dvoch častí: z predstavenia témy a zadania, ako aj z prezentácie domácej úlohu medzinárodnej skupiny študentov. Medzinárodné skupiny študentov museli celkovo vypracovať 3 zadania/úlohy v rámci medzinárodnej skupiny. Pred začiatkom kurzu boli všetci účastníci rozdelení do medzinárodných skupín v snahe vytvoriť multikultúrne, multiinštitucionálne skupiny, v ktorých by mali zastúpenie aspoň tri krajiny, aby každý účastník a každá skupina čelili rovnakým výzvam.

4. HODNOTENIE

Každé zadanie hodnotili autori zadania, teda pedagógovia zodpovední za danú tému kurzu na základe už existujúcich klasifikačných a hodnotiacich kritérií používaných v rámci programu Erasmus a požiadaviek ECTS. Pilotný kurz úspešne dokončilo všetkých 18 účastníkov. Niektorí predčasne neukončili kurz.

5. UZNANIE

Avšak nie všetci účastníci prispeli k riešeniu skupinových zadaní a prezentáciám rovným dielom. Organizátori pilotného kurzu preto diskutovali so všetkými skupinami, aby odlíšili hodnotenie na základe prínosu každého účastníka. Toto spoločné rozhodnutie prijali a schválili všetci pedagógovia aj študenti s cieľom odlíšiť hodnotenie na základe dosiahnutých vzdelávacích výstupov od hodnotenia na základe účasti. Traja účastníci tak získali vysvedčenie za „účasť“, zvyšní účastníci získali vysvedčenie za dosiahnuté vzdelávacie výstupy.

OUEM – BILATERÁLNA SPOLUPRÁCA MEDZI PEDAGÓGMÍ A ŠTUDENTMI NA VIRTUÁLNEJ VÝMENE V RÁMCI PROGRAMU ERASMUS

2.2.3

Tretím príkladom osvedčených postupov je projekt „OUEM – Otváranie sa virtuálnej mobility na univerzitách“ (2014-1-LT01-KA203-000550) v rámci programu Erasmus+ „Strategické partnerstvo vo vysokoškolskom vzdelávaní“, ktorý koordinovala Univerzita Vytautasa Magnusa (Litva) a ktorý sa realizoval v spolupráci s konzorciom v zložení Univerzita v Pavii (Taliansko), Univerzita v Oviede (Španielsko), Univerzita v Leuvene (Belgicko) a Otvorená univerzita (Portugalsko).

Cieľom tohto projektu bolo sprístupnenie univerzitného štúdia vo forme VM, a to prostredníctvom odbornej prípravy pedagógov a akademických pracovníkov zameranej na tvorbu učebného plánu pre magisterské študijné programy s použitím OVZ a správneho udeľovania licencie, na nadväzovanie vzťahov založených na spolupráci a dôvere pri tvorbe učebných plánov v rámci medzikultúrnej výmeny a na integráciu týchto vzdelávacích inovácií do každodennej praxe.

V snahe dosiahnuť tento zámer boli naplnené tieto ciele projektu:

- A Vypracujú sa vzdelávacie materiály pre pedagógov a akademických pracovníkov zamerané na tvorbu učebných plánov pre VM, a to s použitím OVZ a licencií Creative Commons (CC).
- B Pracovníci z partnerských univerzít absolvujú počas krátkodobých návštev odbornú prípravu zameranú na tvorbu učebných plánov pre VM (používanie OVZ a licencií CC).
- C Partnerské univerzity vytvoria učebné plány (moduly) pre VM na magisterskom stupni (v odbore Pedagogika) v spolupráci s pedagógmi z partnerských univerzít. Každý partner bude zodpovedať za tvorbu aspoň 2 modulov. Dokopy plánujeme vytvoriť magisterský študijný program v odbore Pedagogika pozostávajúci z 10 modulov. Moduly budú vyvinuté na základe najlepších skúseností partnerských univerzít v oblasti vzdelávania, IKT, manažmentu atď.,

čo znamená, že program bude interdisciplinárny a bude zahŕňať moduly z oblasti vzdelávania, IT, manažmentu atď. Bude sa môcť použiť ako jedinečný online program alebo sa môžu použiť len jeho jednotlivé moduly. Implementovať ho môže každý partner samostatne alebo v spolupráci s jedným alebo dvomi partnermi. Počas trvania projektu sa partneri dohodnú na právach duševného vlastníctva, ďalšej realizácii tohto programu a ďalších súvisiacich otázkach.

- D Učebné plány vytvorené pre magisterský program sa budú realizovať v režime VM za účasti študentov magisterského štúdia z partnerských inštitúcií.

V tomto príklade osvedčených postupov opíšeme, ako partnerské univerzity vytvorili učebné plány (moduly) pre VM na magisterskom stupni (v odbore Pedagogika) v spolupráci s pedagógmi z partnerských univerzít. Každý partner zodpovedal za tvorbu aspoň 2 modulov.

1. ROZHODOVANIE

Medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania bolo podpísaných spolu 18 bilaterálnych medziinštitucionálnych dohôd s cieľom spolupracovať na úrovni inštitúcií, pedagógov a študentov v oblasti akademickej výmeny vo forme VM. Ako vzor poslúžila medziinštitucionálna dohoda z programu Erasmus, ktorá sa upravila a rozšírila o možnosť akademickej výmeny vo forme VM, čo odobrili všetky partnerské univerzity. V dohode sa stanovil počet kurzov, ktoré ponúkne každá domovská univerzita vo forme virtuálnej výmeny, ISCED, stupeň štúdia, ako aj počet študentov, ktorých sa inštitúcie zaviazali prijať na výmenu.

Tento scenár VM mal takýto záber: 11 inštitúcií zo 6 krajín podpísalo bilaterálne dohody o 70 kurzoch pre bakalárske a magisterské študijné programy. 50 pedagógov bolo súčasťou ponúkaných kurzov a 98 študentov na Bc. a Mgr. stupni sa zúčastnilo na virtuálnej akademickej výmene. Zastupovali týchto 6 krajín: Taliansko (2 inštitúcie), Litva (2 inštitúcie), Portugalsko, Španielsko, Turecko, Spojené kráľovstvo (každá po 1 inštitúcii).

Vo fáze rozhodovania sa inštitúcie dohodli na dôležitých aspektoch z hľadiska časového rámca na realizáciu VM v inštitúciách vysokoškolského vzdelávania (vrátane harmonogramu výberovej fázy) a úpravy pedagogických a študentských dohôd (príprava dohôd a ich podpis). Jedným z veľmi dôležitých a pokrokových rozhodnutí bolo realizovať všetku administratívu týkajúcu sa dohôd o VM, prihlasovania študentov a virtuálnej výmeny plne online. Na tento účel bolo vyvinuté nové administratívne rozhranie pre VM.

Ďalším kľúčovým rozhodnutím bolo, aby kurz ponúkaný v rámci virtuálnej výmeny bol súčasťou formálneho študijného programu na Bc. a Mgr. stupni a aby bol študentom ešte pred zápisom dostupný online popis kurzu, jeho predstavenie samotným pedagógom, učebné osnovy, vyučovacie a študijné metódy, stratégie zadaní a opis univerzitného virtuálneho vzdelávacieho prostredia, ako aj podmienky zápisu.

2. TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU

V prípade, že prijímacia inštitúcia nebola ako jediná zodpovedná za kurz, bilaterálna spolupráca medzi univerzitami sa zakladala na spolupráci pedagógov na tvorbe kurz. V tomto prípade prebiehala spolupráca online, pričom domovské inštitúcie určili špecifické oblasti, v ktorých potrebujú pomoc (rozdelenie tém z hľadiska online výučby, vzdelávacie zdroje a iné), a vyzvali pedagógov, aby im s nimi pomohli.

Súčasťou každého kurzu boli otvorené vzdelávacie zdroje, ktoré boli voľne dostupné, aby si študenti ešte pred výberom konkrétneho kurzu mohli pozrieť niečo z obsahu kurzu, jeho formátu a aktivít. Každá inštitúcia používala vlastné virtuálne vzdelávacie prostredie, a tak informácie o zápise a prístupe k danému virtuálnemu vzdelávaciemu prostrediu boli zahrnuté už v online opise kurzu.

Zvyšok kurzu prebiehal na základe rozhodnutí a predpisov danej inštitúcie. Napriek tomu sa však odporúčalo vopred sprístupniť kurz na partnerské hodnotenie, aby sa zabezpečilo, že učebný plán kurzu spĺňa charakteristiky virtuálnej mobility.

3. REALIZÁCIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT

Ako sa uvádza vyššie, bilaterálna medziinštitucionálna spolupráca sa začala podpisom dohôd na úrovni inštitúcií a výberom študentov prostredníctvom referentov pre medzinárodné mobility. Na tento účel bolo vyvinuté špeciálne administratívne rozhranie. Každý študent si mohol pozrieť medziinštitucionálne bilaterálne dohody, ako aj ponuky kurzov vo forme VM a potom sa prihlásiť online zaslaním prihlášok hostiteľským univerzitám (vrátane dohôd o vzdelávaní a osobnej dokumentácie). Každá univerzita potom zapísala študenta do zoznamu svojich študentov a dohliadala na neho, akoby sa nachádzal na mieste, hoci bol online a študoval na diaľku.

4. HODNOTENIE

Hodnotenie sa uskutočnilo na základe interných predpisov hostiteľskej univerzity, ktoré študenti dostali v predstihu.

5. UZNANIE

Študenti sa počas stanoveného obdobia učili vo virtuálnom vzdelávacom prostredí hostiteľskej univerzity, a keď úspešne absolvovali online kurz vo forme virtuálnej mobility, študijné oddelenie im udelilo kredity, ktoré im domovská univerzita automaticky uznala na základe bilaterálnych medziinštitucionálnych dohôd.

PRÍKLADY PROJEKTOV V OBLASTI VIRTUÁLNEJ VÝMENY

Jednou z hlavných prekážok rozvoja virtuálnej výmeny (VV) je všeobecná nedostatočná informovanosť o vzdelávacej hodnote tejto aktivity zo strany subjektov, ktoré prijímajú rozhodnutia v oblasti vzdelávania, a financujúcich organizácií. V posledných rokoch však došlo k určitému vývoju, dôkazom čoho je aj to, že táto aktivita sa považuje za čoraz dôležitejšiu. Môžeme tak pozorovať vznik rôznych platforiem a organizácií, ktoré organizujú a podporujú VV, ako aj ďalšie rozsiahle projekty financované z programu Erasmus+ a americkými organizáciami a inštitúciami.

VÝZNAMNÉ PLATFORMY, PROJEKTY A ORGANIZÁCIE PODPORUJÚCE VIRTUÁLNU VÝMENU

V roku 2011 sa spojili viaceré organizácie zaoberajúce sa virtuálnou výmenou vrátane Global Nomads Group, iEARN-USA a Soliya a spolu s ďalšími organizáciami vytvorili koalíciu pre virtuálnu výmenu – Virtual Exchange Coalition¹⁹ s cieľom podporovať túto aktivitu ako osobitnú oblasť vzdelávania a ako neodmysliteľný nástroj vo vzdelávaní v 21. storočí. Od svojho vzniku koalícia aktívne lobuje v prospech virtuálnej výmeny na celom svete.

V Ázii vznikla Ázijsko-tichomorská asociácia pre virtuálnu výmenu (APVEA²⁰), ktorej cieľom je podporovať iniciatívy v oblasti virtuálnej výmeny v danom regióne. V USA zase pôsobí organizácia Stevens Initiative²¹, ktorej cieľom je budovať globálne kompetencie u mladých ľudí v Spojených štátoch a na Blízkom východe a v severnej Afrike prostredníctvom rozširovania a posilňovania virtuálnej výmeny. Organizácia na svojom webovom sídle ponúka širokú škálu zdrojov pre pedagógov, ako aj možnosti financovania výskumných iniciatív v tejto oblasti. Ďalšou poprednou medzinárodnou organizáciou zameranou na virtuálnu výmenu v USA je Centrum pre spoločné medzinárodné online vzdelávanie SUNY (SUNY Center for Collaborative Online International Learning²²).

V Európe zase Európska komisia poskytuje finančné prostriedky na rôzne výskumné iniciatívy týkajúce sa online spolupráce a virtuálnej výmeny. Jedným z dôležitých výsledkov takéhoto projektu bola platforma UNICollaboration²³, kde môžu vysokoškolskí pedagógovia a koordinátori mobility nadviazať partnerstvá a nájsť zdroje potrebné na uskutočnenie výmen v rámci online spolupráce. Európska komisia financovala niekoľko ďalších projektov virtuálnej výmeny vrátane projektu Hodnotenie a rozširovanie vzdelávania pedagógov v oblasti online spolupráce (EVALuating and Upscaling telecollaborative Teacher Education – EVALUATE), ktorý je experimentom v danej oblasti európskej politiky a skúma vplyv virtuálnej výmeny na študentov v počiatočnom vzdelávaní učiteľov v celej Európe, ako aj projektu Online vzdelávanie prostredníctvom virtuálnej výmeny založené na dôkazoch (Evidence-Validated Online Learning through

2.3

2.3.1

¹⁹ <http://virtualexchangecoalition.org/>

²⁰ <https://apvea.org/>

²¹ <https://stevensinitiative.org/>

²² <https://coil.suny.edu/>

²³ <https://www.unicollaboration.org/>

Virtual Exchange – EVOLVE), ktorého cieľom je podporovať virtuálnu výmenu v rámci vysokoškolského vzdelávania.

Európska komisia v roku 2016 ďalej zverejnila rozsiahlu štúdiu uskutočniteľnosti o potenciáli virtuálnej výmeny a následne spustila strategický program virtuálna výmena v rámci programu Erasmus+, ktorej cieľom je rozšíriť dosah a rozsah programu Erasmus+ prostredníctvom virtuálnej výmeny.

Nižšie nájdete prehľad niekoľkých platforiem na podporu a výskum virtuálnych výmen.

Názov	Opis	Web-stránka
X-Culture	X-Culture je rozsiahly medzinárodný projekt zážitkového učenia, do ktorého sa každý semester zapája viac ako 3 500 študentov manažmentu a obchodu zo stovky rôznych univerzít zo 40 krajín a 6 kontinentov. Študenti sú zaradení do globálnych virtuálnych tímov, ktoré pozostávajú približne zo siedmich študentov, pričom každý študent pochádza z inej krajiny.	https://x-culture.org/
Conversifi	Platforma Conversifi spája študentov cudzích jazykov, ktorí si chcú na požiadanie precvičiť jazyk, s rodnými hovoriacimi a ponúka im medzikultúrnu výmenu prostredníctvom videohovoru.	https://www.conversifi.com/
Soliya	Program Connect – hlavná iniciatíva spoločnosti Soliya v oblasti virtuálnej výmeny – je medzikultúrny online vzdelávací program integrovaný do učebných plánov, ktorý poskytuje mladým ľuďom jedinečnú príležitosť rozvíjať si zručnosti potrebné pre 21. storočia ako kritické myslenie, medzikultúrna komunikácia a mediálna gramotnosť.	https://soliya.net/
Sharing Perspectives	Nadácia Sharing Perspectives vyvinula pedagogický program virtuálnej výmeny pre študentov vysokých škôl a ďalších mladých ľudí, ktorý má za cieľ podporiť štúdium aktuálnych spoločensko-politických otázok, ktoré presahujú vnútroštátne a/alebo kultúrne hranice, ako aj diskusiu o nich.	https://sharingperspectivesfoundation.com/
TELETANDEM	Projekt brazílskej univerzity UNESP – Universidade Estadual Paulista zameraný na tandemové online štúdium jazykov.	http://www.teletandembrasil.org/
Cultura	Medzikultúrny projekt Cultura spája online skupiny medzinárodných študentov s cieľom lepšie porozumieť jednotlivým kultúram. Výmenný projekt Cultura sa zvyčajne uskutočňuje na hodinách cudzieho jazyka a zahŕňa pedagógov z dvoch partnerských inštitúcií a dve skupiny študentov z dvoch rôznych kultúr.	https://cultura.mit.edu/

VZDELÁVACIE VÝSTUPY ŠTUDENTOV

2.3.2

Najdôležitejším zistením, ktoré vyplýva z preskúmania rôznych štúdií a správ o vplyve zameraných na rozsiahle iniciatívy v oblasti VV, je nepochybne vysoká miera zhody vo výsledkoch, ktorú tieto publikácie vykazujú. Aj keď tieto štúdiá vychádzajú z rôznych modelov VV a zahŕňajú študentov z rôzneho geografického a inštitucionálneho prostredia, v údajoch sa pravidelne objavujú niektoré špecifické vzdelávacie výstupy.

Prvým z týchto zistení je, že virtuálna výmena je medzi študentmi veľmi obľúbenou vzdelávacou aktivitou. V správach vychádzajúcich z virtuálnej výmeny v rámci programu Erasmus+, Stevens Initiative²⁴, EVOLVE a EVALUATE sa uvádza vysoká miera spokojnosti študentov s VV ako vzdelávacou aktivitou. V mnohých štúdiách študenti skutočne uviedli, že by VV veľmi odporúčali svojim priateľom a spolužiakom, a v niektorých prípadoch sa v štúdiách uvádza aj to, že študenti často udržiavajú vzťahy a priateľstvá aj po skončení VV.

Druhým spoločným zistením je, že študenti, ktorí sa zapojili do vzdelávania založenom na online spolupráci, uvádzajú, že počas výmeny si rozvíjali vedomosti o kultúre. Môže ísť o informácie o kultúre partnera ako takej alebo o vzťahoch medzi zúčastnenými krajinami²⁵. V mnohých prípadoch však študenti ďalej uviedli, že získali faktické informácie o mnohých témach a spoločenských otázkach vrátane prisťahovalectva, náboženstva, rodových úloh a rozdielných odpovedí jednotlivých krajín na krízu spôsobenú ochorením COVID-19.²⁶ Azda ešte významnejším zistením je, že študenti ďalej uvádzali, že si začali viac uvedomovať kultúrnu rozmanitosť a viacnásobné identity svojich partnerov, ako aj potrebu vyhnúť sa vnímaniu kultúry ako monolitu²⁷.

V správach sa ďalej jasne potvrdzuje, že študenti si rozvíjali zručnosti v oblasti cudzích jazykov. V záverečnej správe o virtuálnej výmene v rámci programu Erasmus+ z roku 2020²⁸ 79 % účastníkov uviedlo, že si zlepšili zručnosti v oblasti cudzích jazykov. V tejto správe, ako aj v ďalších [napríklad v správe EVALUATE (2019) a v správe EVOLVE o vzdelávacích výstupoch študentov (2020)] sa ukázalo, že vďaka vzdelávaniu založenom na online spolupráci vedia účastníci prekonať obavy z komunikácie v cudzom jazyku a taktiež zmysluplne používať cudzí jazyk v rozhovoroch o témach, ktoré sú pre nich dôležité. Pre mnohých je teda VV posunom od tradičného prístupu k učeniu sa cudzích jazykov, ktorý sa často zameriava na gramatickú presnosť.

V publikáciách²⁹ sa ďalej opakovane objavujú dôkazy o tom, že VV podporuje rozvoj širokej škály prierezových alebo „mäkkých zručností“, ktoré sa na modernom pracovisku považujú za veľmi dôležité. Medzi zručnosťami, ktoré sa opakovane objavujú vo všetkých štúdiách, patrí tímová práca, flexibilita, medzikultúrna spolupráca, riešenie problémov, ako aj digitálne kompetencie súvisiace s online komunikačnými zručnosťami.

V mnohých štúdiách sa ďalej uvádza, že ich informátori majú pocit, že sú teraz lepšie pripravení komunikovať a spolupracovať s ľuďmi z rôznych kultúr. Na to však bolo potrebné zabezpečiť, aby študenti pracovali na úlohách s medzikultúrnym rozmerom, ktoré si vyžadovali vysokú úroveň vyjednávania a spolupráce.

Z dôkazov uvedených v týchto publikáciách je zrejmé, že VV je účinná. Ako však možno povzbudiť a podporiť učiteľov pri osvojovaní si tejto novej metodiky?

- 24 STEVENS INITIATIVE. 2019. Virtual Exchange Impact and Learning Report 2019. [online] [cit.15.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.stevensinitiative.org/resource/virtual-exchange-impact-and-learning-report/#:~:text=The%20Steven%20Initiative's%202019%20Virtual,and%20common%20challenges%20for%20implementers.>>>
- 25 STEVENS INITIATIVE. 2019. Virtual Exchange Impact and Learning Report 2019. [online] [cit.15.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.stevensinitiative.org/resource/virtual-exchange-impact-and-learning-report/#:~:text=The%20Steven%20Initiative's%202019%20Virtual,and%20common%20challenges%20for%20implementers.>>>
- 26 PROJEKTOVÝ TÍM EVOLVE. 2020. The Impact of Virtual Exchange on Student Learning in Higher Education: EVOLVE Project Report (Vplyv virtuálnej výmeny na učenie sa študentov vo vysokoškolskom vzdelávaní: správa o projekte EVOLVE). [online] [cit.14.9.2021]. Dostupné na internete: <<http://hdl.handle.net/11370/d69d9923-8a9c-4b37-91c6-326ebbd14f17>>
- 27 SKUPINA EVALUATE. 2019. Evaluating the impact of virtual exchange on initial teacher education: ma European policy experiment: a European policy experiment. Research-publishing.net.). [online] [cit.16.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.14705/rpnet.2019.29.9782490057337>>
- 28 HELM, F., VEN DER VELDEN, B. 2020. Správa o dosahu virtuálnej výmeny v rámci programu Erasmus+ za rok 2019. Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg. Dostupné na internete: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0ee233d5-cbc6-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-181006410>>
- 29 PROJEKTOVÝ TÍM EVOLVE. 2020. The Impact of Virtual Exchange on Student Learning in Higher Education: EVOLVE Project Report (Vplyv virtuálnej výmeny na učenie sa študentov vo vysokoškolskom vzdelávaní: správa o projekte EVOLVE). [online] [cit.18.9.2021]. Dostupné na internete: <<http://hdl.handle.net/11370/d69d9923-8a9c-4b37-91c6-326ebbd14f17>>

Mnohé z preskúmaných štúdií³⁰ sa taktiež zaoberali vplyvom VV na pedagógov, ktorí vedú túto aktivitu. Zistilo sa, že účasť na projektoch VV poskytuje pedagógom cenné skúsenosti v oblasti kontinuálneho profesijného rozvoja a metodických inovácií. Konkrétne vďaka VV majú pedagógovia viac možností rozvíjať nové profesijné partnerstvá a spoločné akademické iniciatívy, rozvíjať si vlastné zručnosti v oblasti online spolupráce a takisto zavádzať inovatívnejšie prístupy do svojich súčasných vyučovacích postupov. V skratke, dosah VV na vysokoškolských pedagógov, ktorí vedú túto aktivitu, často presahuje rámec samotnej výmeny.

Správy sa však zhodujú aj v tom, aké dôležité je poskytnúť pedagógom primeranú odbornú prípravu, aby mohli úspešne vykonávať VV. VV sa považuje za zložitú aktivitu, ktorá si vyžaduje vedomosti a zručnosti súvisiace s viacerými oblasťami vrátane integrácie kurzov, tvorby úloh, výberu digitálnych technológií a online koordinácie so zahraničnými pedagógmi z partnerských inštitúcií. Pedagógovia preto potrebujú absolvovať odbornú prípravu v týchto oblastiach a v mnohých správach sa apeluje na univerzity, aby pre svojich pedagógov túto odbornú prípravu zabezpečili.

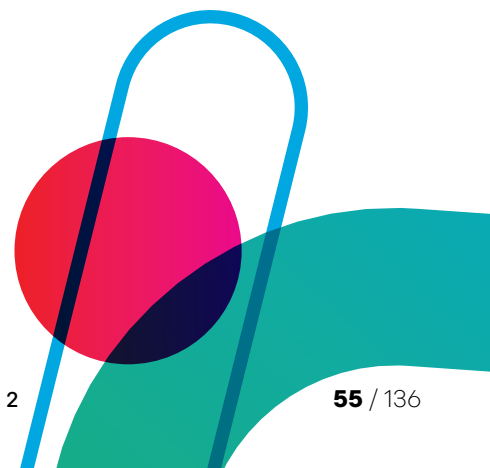
Ďalej sa apeluje na to, aby univerzity dostatočne ocenili zvýšený objem práce, ktorý môže nastať pri VV³¹. Zapojenie učiteľov do iniciatív VV si vyžaduje čas a značnú pracovnú záťaž navyše. Preto sa v správach takmer jednohlasne vyzýva na podporu pedagógov vo forme akademických „odmien“, ako sú ocenenia za výučbu, tvorivé voľno a uznanie VV vo vnútroštátnych a inštitucionálnych systémoch hodnotenia učiteľov, ako aj v dokumentoch týkajúcich sa danej politiky.

V správe EVALUATE sa vyzýva na „...poskytnutie finančných prostriedkov na online a offline odbornú prípravu pedagógov, ako aj na krátke obdobia fyzickej mobility, vďaka ktorým sa budú môcť pedagógovia stretávať s partnermi a spoločne s nimi plánovať. Po druhé, subjekty, ktoré prijímajú rozhodnutia, musia zabezpečiť, aby učitelia mali k dispozícii čas a technologickú infraštruktúru potrebnú na absolvovanie odbornej prípravy a na tvorbu a realizáciu svojich medzinárodných online projektov. A napokon, ocenenie pracovnej záťaže a inovatívneho charakteru VV by sa malo odraziť vo vnútroštátnych a inštitucionálnych systémoch hodnotenia pedagógov, výzvach na predkladanie projektov a v dokumentoch týkajúcich sa danej politiky (s. 14).“³²

30 NISSEN, E., KUREK, M. 2020. The Impact of Virtual Exchange on Teachers' Pedagogical Competences and Pedagogical Approach in Higher Education. [online] [cit.20.9.2021]. Dostupné na internete: < <http://hdl.handle.net/11370/bb89998b-c08b-41f4-ae6-08faf1208433> >

31 SKUPINA EVALUATE. 2019. Evaluating the impact of virtual exchange on initial teacher education:ma European policy experiment: a European policy experiment. Research-publishing.net. [online] [cit.15.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.14705/rpnet.2019.29.9782490057337>>

32 SKUPINA EVALUATE. 2019. Evaluating the impact of virtual exchange on initial teacher education:ma European policy experiment: a European policy experiment. Research-publishing.net. [online] [cit.15.9.2021]. Dostupné na internete: <<https://doi.org/10.14705/rpnet.2019.29.9782490057337>>

INTERNACIONALIZÁCIA KURIKULA PROSTREDNÍCTVOM VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH VÝMEN “IKUDU”

2.4

Projekt iKudu je spolufinancovaný z programu Erasmus+ v rámci “Budovania kapacít v oblasti vysokoškolského vzdelávania”, partnerskou krajinou v ňom je Južná Afrika.

Tento projekt, ktorý začal v roku 2019, sa zameriava na rozvoj kapacít na transformáciu kurikula prostredníctvom internacionalizácie a rozvoj virtuálnej výmeny – COIL, t.j. kolaboratívneho online medzinárodného vzdelávania. Projekt koordinuje Univerzita slobodného štátu (Južná Afrika) a spolukoordinuje Univerzita v Antverpách (Belgicko). Ďalšími partnermi projektu sú:

- v Južnej Afrike: Centrálna technologická univerzita, Technologická univerzita v Durbane, Univerzita v Limpope a Univerzita vo Vende;
- v Európe: Univerzita v Siene, Univerzita v Coventry, Univerzita aplikovaných vied v Haagu a Univerzita aplikovaných vied v Amsterdame.

Projekt nadväzuje na predchádzajúce kooperatívne projekty zahŕňajúce niektorých z partnerov v projekte iKudu.

EUROSA

V období od roku 2010 do roku 2018 sa realizovalo päť za sebou idúcich projektov z akcie Erasmus Mundus 2 pod názvom EUROSA. Tieto projekty koordinovala Univerzita v Antverpách a poskytovali financovanie pre mobility medzi Južnou Afrikou a Európou pre študentov a zamestnancov vo všetkých študijných oblastiach a na všetkých stupňoch. Konzorcium EUROSA bolo jediným konzorciom, ktoré bolo úspešné vo všetkých 5 výzvach vyhlásených v rámci Erasmus Mundus Action 2 pre Južnú Afriku. Prostredníctvom tohto projektu došlo k výmene mnohých stoviek študentov a zamestnancov medzi Južnou Afrikou a Európou a boli poskytnuté vynikajúce štipendiá a služby. Projekty EUROSA boli veľmi úspešné tým, že pozitívne zmenili životy samotných príjemcov, priniesli príležitosti pre ich osobný, akademický a odborný rozvoj, ktorý by bez týchto štipendií nikdy nebol možný. Aj v samotných inštitúciách zapojených do týchto projektov sa prejavili pozitívne dlhodobé účinky a to budovaním ich skúseností v oblasti manažmentu a podpory študentskej a zamestnaneckej mobility a pri rozvoji pedagogických zamestnancov, ktorí mali z realizovanej mobility prínosy, ale celkovo financovanie v rámci projektov v akcii Erasmus Mundus 2 malo za cieľ podporiť mobilitu jednotlivcov. Po skončení možnosti financovania v rámci Erasmus Mundus akcie 2 bolo zrejmé, že mobility nemôžu pokračovať bez financovania. Nová schéma financovania v rámci Medzinárodnej kreditovej mobility bola oveľa viac obmedzená

a neexistovali žiadne ďalšie významné dostupné zdroje financovania pre zabezpečenie pokračovania mobility. Partneri konzorcia EUROSА pocítovali potrebu vymyslieť niečo významnejšie v zmysle dlhodo-
bej spolupráce a budovania inštitucionálnej kapacity pre interna-
cionalizáciu. Z tohoto dôvodu sa uchádzali o nový projekt v rámci
Budovania kapacít v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Týmto
novým projektom bola IMPALA a prebiehal paralelne s posledným
projektom EUROSА (2015 – 2018).

IMPALA

Po nadobudnutí skúseností počas realizácie projektov EUROSА, University of Antwerp zriadila konzorcium s názvom IMPALA s cie-
ľom vytvoriť jasné a realizovateľné stratégie internacionalizácie
partnerských univerzít v Južnej Afrike a vytvoriť pre nich pevnú
štrukturálnu bázu pre budúce iniciatívy v oblasti medzinárodnej spo-
lupráce. Projekt IMPALA bol financovaný v rámci akcie Budovanie
kapacít v oblasti vysokoškolského vzdelávania programu Erasmus+.
Projekt začal širším prístupom k budovaniu personálnej a inštituci-
onálnej kapacity v rôznych aspektoch stratégie internacionalizácie
a jej implementácii: tréningy pre zamestnancov zamerané na inter-
nationalizáciu vysokého školstva, tvorba politik a ich implementá-
cia, vytvorenie Mobility Toolkit (nástroja na administráciu mobility),
vytvorenie nových krátkodobých programov (vrátane letných škôl),
tréning v oblasti internacionalizácie kurikula, prípravy projektu
a jeho riadenia.

V priebehu projektu bolo doplnené jeho špecifické zameranie na kola-
boratívne online medzinárodné vzdelávanie (COIL). Dôvodom tejto
zmeny bolo uvedenie si partnerov projektu, že COIL poskytuje
perfektný spôsob pre udržanie (online) výmeny a spolupráce aj po
ukončení projektového financovania. Z tohto dôvodu sa uskutočnili
tréningové stretnutia zamerané na metodológiu COIL a boli iden-
tifikovaní akademickí pracovníci z partnerských inštitúcií v Južnej
Afrike a Európe so záujmom o prípravu spoločných COIL modulov
v rôznych študijných odboroch. Týmto dvojiciam akademikov bolo
poskytnuté poradenstvo a podpora počas celého procesu vytvá-
rania a implementácie nových COIL modulov.

Tieto skúsenosti s COIL a internacionalizáciou kurikula prebudili
záujem niektorých partnerských inštitúcií o svoj ďalší rozvoj týmto
smerom. Približne v tomto čase Cornelius Hagenmeier odišiel
z University of Vende, aby sa stal riaditeľom Kancelárie pre medzi-
národné záležitosti na Univerzite slobodného štátu. Po tomto trans-
fere prijala Univerzita slobodného štátu výzvu na vytvorenie nového
projektu v rámci akcie Budovanie kapacít v oblasti vysokoškolského
vzdelávania ako následník projektu IMPALA. Týmto projektom sa
stal projekt iKudu.

iKUDU

Nadväzujúc na skúsenosti a úspechy projektu IMPALA vytvorila
Univerzita slobodného štátu nové konzorcium špeciálne zamerané
na prípravu aktivít v oblasti COIL a internacionalizácie kurikula so
špecifickým zameraním na otázku dekolonizácie. Na európskej strane
sa pridali inštitúcie so špecifickými odbornými znalosťami v týchto
oblastiach: univerzity aplikovaných vied v Amsterdame a Haagu

a univerzity v Coventry a Siene. Univerzita v Antverpách zostala v projekte ako spolu-koordinátor v úzkej spolupráci s Univerzitou slobodného štátu ako koordinátorom. Projekt bol podaný pod názvom iKudu a jeho financovanie bolo schválené v roku 2019.

KONCEPT PROJEKTU IKUDU

2.4.1

Ako projekt na budovanie kapacít v oblasti vysokoškolského vzdelávania sa projekt primárne zameriava na budovanie kapacít v inštitúciách v partnerských krajinách, v tomto prípade v Južnej Afrike. Štruktúra projektu, plánované aktivity, výstupy a ciele boli navrhnuté tak, aby vytvorili dlhodobé personálne a inštitucionálne kapacity v oblasti internacionalizácie kurikula a COIL na partnerských univerzitách v Južnej Afrike. Avšak vzhľadom na primárne kolaboratívny a medzinárodný charakter COIL, to tiež znamená vybudovanie mostov smerom k európskym partnerským univerzitám, vytvorenie priamych kontaktov medzi akademikmi v Európe a Južnej Afrike, čo je napokon rovnako obohacujúce pre obe strany.

Koncept internacionalizácie kurikula očakávaný od partnerstva v rámci projektu iKudu je konceptom, v ktorom sú medzinárodné a interkultúrne kompetencie dostupné všetkým študentom bez ohľadu na ich geografické umiestnenie, spoločensko-ekonomické prostredie, pohlavie alebo zdravotné znevýhodnenie. Metodológia COIL je vnímaná ako kľúčový spôsob sprístupnenia zmysluplných a pôsobivých medzinárodných a interkultúrnych skúseností všetkým študentom vo všetkých študijných odboroch a vo všetkých osobných situáciách.

Kľúč k budovaniu skutočne globálne prepojeného výučbového a vzdelávacieho procesu je v pochopení a docnení diverzity miestnej reality, miestnej identity a výziev, v ich porovnávaní a vystavovaní do kontrastu, nachádzaní spoločných črt i rozdielov, nachádzaní vzájomnej zhody a spoločných náhľadov a riešení. Z tohto hľadiska má projekt iKudu za cieľ integrovať pôvodné africké vedomosti a čerpať z diverzity v študijných skupinách, aby ich bolo možné študovať v kontexte, ale tiež aby bolo možné dekolonizovať kurikulum.

Aby bolo možné kreovať túto spoločnú víziu internacionalizácie kurikula, partnerstvo iKudu vytvorilo skutočne kolaboratívny proces riadenia a rozvoja obsahu tohoto projektu. Na kolektívne vedenie sa nazerá ako na spôsob, ako dosiahnuť udržateľnejšie a hlbšie zaintegrované výsledky.

Pri rozbehu projektu iKudu fyzická mobilita študentov nie je dostupná pre takmer žiadneho zo študentov na partnerských univerzitách v Južnej Afrike a koncepty a stratégie internacionalizácie kurikula a internacionalizácie doma nie sú veľmi rozvinuté ani širšie aplikované. Toto vytvára priestor pre veľmi užitočnú a zmysluplnú prácu v rámci projektu iKudu.

Projekt bol koncipovaný a rozbehol sa tesne predtým, než svet postihla pandémia COVID-19, ktorá mala dvojitý účinok: na jednej strane sa jeho obsah, zameraný z väčšej miery na rozvoj COIL, stal zrazu ešte relevantnejší a významnejší než kedykoľvek predtým, ale na strane druhej, samotná realizácia projektu bola narušená.

Pôvodné plány projektového manažmentu a samotné projektové aktivity zahrňovali mnohé osobné stretnutia, workshopy a pracovné sedenia, ktoré boli všetky zrazu pozastavené. Okamžite boli nahradené online stretnutiami, čo znamenalo, že projektové aktivity mohli napriek situácii pokračovať viac-menej podľa plánu. Online spolupráca sa stala nielen jedným z kľúčových cieľov projektu (implementácia COIL), ale tiež primárnym modus operandi pre samotný výkon projektu. Našťastie, úvodné stretnutie projektu sa zrealizovalo prezenčne v Južnej Afrike na konci roka 2019, takže väčšina kľúčových ľudí zapojených do projektu mala aspoň raz možnosť stretnúť sa na začiatku osobne, čo vytvorilo personálny základ pre dlhé obdobie online spolupráce, ktorá nasledovalo.

Jeden zo spôsobov, ako udržať osobné spojenie mimo samotnej práce na projektových aktivitách boli (takmer) týždenné neformálne 'Cuppa' stretnutia cez Zoom, ktoré začínali v piatok popoludní krátko po nástupe pandémie. Tieto online stretnutia sa ukázali pre kolegov z Južnej Afriky a z Európy ako veľmi dobrý spôsob spoločného relaxu, zábavy a zároveň výmeny myšlienok v celom procese, čo umožnilo najlepšie možné udržanie nevyhnutného osobného kontaktu.

METODOLÓGIA, ŠTRUKTÚRA A VÝSLEDKY PROJEKTU IKUDU

2.4.2

Projekt iKudu využíva prístup adaptívneho riadenia, ktorý poskytuje štruktúru pre opakujúci sa proces pevného rozhodovania sa pri identifikácii a popise najlepších teoretických východísk, praktík a systémov na dosahovanie cieľov projektu. Na dosiahnutie dlhodobého vplyvu je potrebné, aby inovácie spojené s COIL, internacionalizácia kurikula a dekolonizácia boli pevne zakotvené v inštitucionálnych politikách, založených na hlbokjej reflexii a výskume a podporovaných účinnými štruktúrami na všetkých úrovniach zapojených univerzít. To zaručí, že efekt projektu bude pokračovať dlho po období financovania.

Riadiaci výbor koordinuje aktivity a pracovné skupiny, aby zabezpečil konštruktívne zosúladienie celého procesu a priebežne zabezpečoval spätnú väzbu všetkým zúčastneným stranám. Dve pracovné skupiny pracujú súbežne na spoločných cieľoch, postupujúc cez jednotlivé fázy projektu.

Pracovná skupina 1 sa sústreďí na internacionalizáciu kurikula, pracovná skupina 2 na plánovanie, rozvoj a implementáciu projektov virtuálnej výmeny COIL medzi partnerskými inštitúciami.

Po krátkej prípravnej fáze projekt pokračuje tromi hlavnými fázami, každá v trvaní približne rok: budovanie a pilotná fáza, plná implementácia a nakoniec validácia a zdokonaľovanie.

Najdôležitejšími výstupmi z pracovnej skupiny 1 budú:

- Publikovanie základnej štúdie o internacionalizácii a transformácii kurikula v Južnej Afrike, čo zahŕňa hĺbkovú analýzu 10-tich partnerských univerzít (s využitím odmeňujúceho bádania³³);

33 "Appreciative Inquiry" (voľný preklad: odmeňujúce bádanie) označujeme vetvu akčného výskumu, ktorá vychádza z východísk pozitívnej psychológie; metóda organizačného rozvoja, primárne zameriavajúcu sa na vylepšenie toho, čo organizácia robí dobre, nie eliminácie toho, čo robí zle.
Zdroj: Masaryk, R. (2013): Rozhodovanie a usudzovanie V., ISBN 978-80-88910-46-6

- Vytvorenie politiky, stratégie a smerníc súvisiacich s internacionalizáciou kurikula a jeho transformáciou, ich adaptácia a implementácia na partnerských univerzitách;
- Zriadenie spoločenstva venujúceho sa v praxi internacionalizácii kurikula a transformácii;
- Vyškolenie 50-tich akademikov pre oblasť internacionalizácie a transformácie kurikula;
- Publikovanie štúdie o pokroku prepojených procesov internacionalizácie a transformácie kurikula na partnerských univerzitách počas prvých dvoch rokov trvania projektu.

Štúdie v rámci pracovnej skupiny 1 budú realizované s využitím metódy „odmeňujúce bádanie“, ktorá predstavuje pozitívny prístup k rozvoju vodcovstva a organizačnej zmeny založený na silných stránkach, rešpektujúc špecifický kontext, kapacity, profil a víziu každej inštitúcie.

Plánovanými výstupmi pracovnej skupiny 2 v priebehu 3 rokov trvania projektu je:

- Realizácia a vyhodnotenie 55-tich COIL výmen (15 počas pilotnej fázy + 40 počas rozbehovej fázy v roku 2 a roku 3) a zapojení učitelia budú zaškolení v oblasti COIL virtuálnych výmen;
- Publikovanie smerníc za ukotvenie COIL výmen do procesu internacionalizácie a transformácie kurikula;
- Publikovanie príručky s jasnými indikátormi COIL rozvoja predmetu a poskytovaných metód, vrátane príkladov pre pilotné COIL projekty na ich adaptáciu do výučbových a vzdelávacích stratégií;
- Publikovanie online súboru nástrojov (tzv. Toolkit) pre COIL výmeny v Južnej Afrike;
- Zriadenie spoločenstva v Južnej Afrike venujúceho sa v praxi COIL virtuálnym výmenám;
- Vyvinutie modelu pre hodnotenie COIL výmen a jeho zavedenie na úrovni programu a jednotlivca.

Spolu približne 2 500 študentov z Európy a 2 500 študentov z Južnej Afriky sa zapoja do COIL virtuálnych výmen v priebehu realizácie projektu iKudu.

Vo finálnej fáze projektu sa výsledky vyhodnotia, zverejnia a diseminujú.

**PRÍKLAD 1: COIL MODUL V PROGRAME ŠPORTOVÝ
MARKETING (AMSTERDAM) A CHIROPRAxia (DURBAN)**

Vyučujúci 1 vyučuje Komunikačné zručnosti študentov v programe Športový marketing na Amsterdam University of Applied Sciences. Vyučujúci 2 vyučuje modul v odbore Psychopatológia v rámci programu Chiropraxia na Technologickej univerzite v Durban. Ich COIL projekt sa zameriava na kultúrnu diverzitu a senzitivitu v Južnej Afrike a Holandsku a porovnáva situáciu v týchto dvoch krajinách. Aj keď profil študentov a ich študijné programy sa pomerne líšia, podarilo sa nájsť spoločné východiská v oblasti záujmu o kultúrnu diverzitu a senzitivitu a pri hľadaní podstatnej témy pre ich budúcnosť ako odborníkov a ako občanov. Bola to tiež príležitosť pre študentov dozvedieť sa viac o ich vlastnej kultúre a kultúrnej diverzite v ich vlastnej krajine. Jedným z cieľov bolo zvýšiť ich povedomie a naučiť ich, ako pracovať spolu s ľuďmi z iných kultúr citlivým spôsobom.

Počas fázy navrhovania títo dvaja vyučujúci spolupracovali spolu veľmi úzko, „bok po boku“ (virtuálne) vo všetkých krokoch na základe šablóny dodanej trénermi projektu iKudu (odborníci na COIL). Táto šablóna poskytla dobrý prehľad o tom, čo už bolo vykonané, aby bol celý proces transparentný od začiatku. Takto sa vyučujúci cítili sebaisto a necítili sa pod stresom z toho, čo bude nasledovať. Šablóna umožňovala týmto dvom vyučujúcim doslova „sa zosúladiť“ v základných aspektoch projektu od úplného začiatku. S vyučujúcimi pracovali dvaja iKudu tréneri počas projektovania a implementácie COIL modulu, poskytli im rámec a podporu a ponechali im dostatok priestoru na spoločné hľadanie vlastných myšlienok a riešení.

Po tom, čo sa dostali do fázy implementácie, boli aktivity s miestnymi študentmi prerušené pandemiou a kampusy sa zatvorili. Príprava študentov na samotný COIL model musela prebiehať online, čo však nakoniec fungovalo veľmi dobre. Videá o tom, čo COIL vlastne je, boli zdieľané so študentmi, ako aj všeobecný úvod do spolupráce so študentmi na partnerskej univerzite.

Prvým krokom kontaktu medzi študentmi bola aktivita na „prelomenie ľadu“: každý študent bol požiadaný, aby priniesol jeden predmet a vysvetlil, prečo si ho zvolil, čo odhalilo mnohé o ich každodennom živote. Samotný modul pozostával hlavne z dvoch spoločných študentských zadaní: v prvom mali študenti spolu vytvoriť infografiku. Vytvorených bolo 8 skupín, každá s inou témou (umenie, šport, jedlo, ...) pričom na tému nazerali z svojho, t.j. holandského a juhoafrického pohľadu, porovnávali a hľadali odlišnosti, dozvedali sa o ich vlastnej kultúre ako i o tej druhej. Študenti komunikovali hlavne cez WhatsApp, čo fungovalo veľmi dobre, lebo pre študentov je jednoduché a nestresujúce posilať správy, čo tiež vedie k množstvu osobných kontaktov (po „prelomení ľadov“) okrem samotnej práce. Študenti mali možnosť nahliadnuť do denného života ich rovesníkov v tej druhej krajine. Vyučujúci boli tiež prítomní v skupinách na WhatsApp za účelom monitorovania kolaboratívneho procesu, každý deň si zvolili študentov, ktorých prácu ocenili (vyhlásili ich za „slečna a pán Príjemná/ý“) za ich pozitívnu spoluprácu (gamifikačný element³⁴). Následne boli študenti požiadaní, aby napísali krátku reflexiu o tom, ako prežívali medzinárodnú kolaboráciu počas prác na infografike.

34 T.j. fenomén aplikácie princípov hry v nehernom prostredí

Každý vyučujúci používal vlastnú metódu (pravidlá) pre hodnotenie svojich študentov a udelenie známky za infografiky vytvorené jednotlivými tímami. V ďalšej edícii sa vyučujúci chystajú zdieľať medzi sebou viacero získaných poznatkov ohľadne známkovania a porovnávať známky, ktoré mali v úmysle udeliť, čo sa nerealizovalo v tejto edícii. Vysvetľovanie spôsobu udeľovania známok za výstupy svojim kolegom môže odhaliť potenciálne skryté odchýlky, čo môže byť veľmi zaujímavé.

Takmer všetci študenti boli veľmi zaangažovaní do projektu a zostali veľmi aktívni počas celej fázy spolupráce, čo je výborným výsledkom. Iba niekoľkí zostali ticho, alebo „sa vytratilí“ na chvíľu.

Celkovo to bola veľmi úspešná kolaborácia, veľmi obohacujúca tak pre zapojených študentov ako i pre zamestnancov. Pravdepodobne sa zopakuje.

PRÍKLAD 2: COIL MODUL V PROGRAME STRAVA A VÝŽIVA (DURBAN) A MARKETING A PODNIKANIE (AMSTERDAM)

Vyučujúci 1 vyučuje predmet Veda o stravovaní a výživa na Technologickej univerzite v Durbane, vyučujúci 2 vyučuje predmet Podnikanie v rámci magisterského stupňa v programe Marketing na Univerzite aplikovaných vied v Amsterdame. Našli sa cez platformu iKudu projektu a vytvorili spolu COIL modul s témou “stravovacie odporúčania pre mladých profesionálov”; zamerali sa stravovacie návyky v oboch krajinách a na ich dopad na životné prostredie. Vyučujúci 2 špeciálne hľadal aktivitu pre študentov, ktorá nebola zameraná výslovne na biznis. Oblasť stravovanie a výživa sa zdala byť skvelou voľbou pre predstavenie niečoho nového v kurikule. Chcel, aby študenti urobili aj výskum v teréne a aby spolupracovali úzko so študentmi, ktorí žijú v úplne inom kontexte. Cieľom bolo, aby študenti dokončili projekt poskytnutím odporúčaní založených na dôkazoch ohľadne toho, ako lepšie komunikovať o stravovacích možnostiach. Pre Vyučujúceho 1 spolupráca s Vyučujúcim 2 v oblasti Marketingu dávala veľký zmysel, keďže je to interdisciplinárne a zároveň veľmi komplementárne. Doplnkové zameranie na environmentálny dosah bolo tiež skvelou pridanou hodnotou pre študentov v Durbane a COIL modul poskytol realistický a dosiahnuteľný spôsob, ako to zaviesť do kurikula. Modul COIL spojil odlišné svety (v zmysle odvetví a lokácií) veľmi prirodzeným spôsobom, čím rozšíril rozhľad a názory študentov. Obaja vyučujúci už mali predchádzajúcu skúsenosť s implementáciou COIL modulov, ale nie týmto interdisciplinárnym spôsobom.

Vo fáze prípravy komunikácia medzi vyučujúcimi prebiehala väčšinou cez WhatsApp. Po jednom-dvoch video hovoroch za účelom spoznania sa bola komunikácia cez WhatsApp veľmi prirodzená a prebiehala hladko. Vymenili si návrhy rôznych aspektov modulu, pripomienkovali ich a vylepšovali v procese jeho spolu-kreovania, s rovnakou mierou zodpovednosti. Keďže už obaja mali skúsenosti s COIL, hovorili „rovnakým jazykom“ a rozumeli možnostiam, čo dost uľahčilo prípravu modulu. Skutočnosť, že plánovaný prezenčný iKudu tréning a koučovanie nemohlo začať z dôvodu pandémie, nebolo veľkým handikepom pre tento tím, keďže obaja vyučujúci už mali predchádzajúcu skúsenosť s COIL. Tréneri však poskytovali rady v každom kroku v procese prípravy a realizácie a to definovaním učebných cieľov, prípravou aktivít, a pod. Štruktúra modulu bola udržiavaná na najjednoduchšej úrovni, aby sa zabezpečila angažovanosť študentov a predišlo sa ich „strate“.

Prvý krok pri implementácii modulu bol najprv plánovaný ako synchrónne stretnutie, na ktorom budú prítomné obe skupiny v jednej triede na každej z univerzít so živým prenosom. Nakoľko prezenčná výučba bola v danom čase pozastavená, došlo k zmene formátu. Platforma Padlet sa použila na „prelomenie ľadov“ pri aktivite, v ktorej boli študenti požiadaní, aby každý „postoval“ svoj obrázok ako aj obrázok jedla, ktoré majú naozaj radi a aby o sebe niečo stručné napísali. Študentom bola úvodom predstavená štruktúra a ciele modulu. Po rozdelení medzinárodných tímov začali týždňové stretnutia cez Zoom, snaha bola udržať tímy čo najmenšie a stretnutia čo najkratšie. Študenti z Amsterdamu už predtým počas roka dostali úvodné informácie o princípe interkultúrnej komunikácie. Študentom boli poskytnuté špecifické doplnkové informácie, aby boli citlivejší voči situácii v Južnej Afrike, ktorá bola v tom čase veľmi postihnutá pandémie. Zo strany durbanskej univerzity boli študenti pripravovaní na interkultúrny aspekt projektu prostredníctvom sledovania inštruktážnych videí a diskutovaním o interkultúrnej citlivosti a úcte.

Cieľom modulu bolo uľahčiť hlboko kolaboratívny proces medzi študentmi, ktorý si študenti sami manažovali a ktorý usmerňovali vyučujúci. Vyučujúci fungovali skôr ako doprovodný prvok než ako než ústredné postavy.

Výsledok spoločného výskumu sa spojil do veľkej myšlienkovkej mapy, ktorá obsahuje závery výskumu ohľadne rozdielov a podobností medzi Južnou Afrikou a Holandskom z pohľadu príjmu potravy, potravinových trendov, stravovacích usmernení, a pod. Študenti budú mať krátku 10 – 15 minútovú prezentáciu v poslednej fáze modulu, s využitím myšlienkovkej mapy ako vodítka.

Dôkazom, že COIL modul je veľmi úspešný je skutočnosť, že účastníci takmer zabúdajú, že interakcia je plne online, keďže sú úplne ponorení do kolaboratívnej skúsenosti. Študenti dosiahli spolu vynikajúce výsledky a svoj prístup prispôbovali počas cvičenia podľa potreby a zároveň boli trpezliví a úctiví voči sebe navzájom.

Projekt iKudu implementuje holistický prístup zacielený na dlhodobý dosah. V prvom rade, sa na všetkých partnerských univerzitách rozvíjajú spoločne vytvárané internacionalizačné politiky na základe tzv. appreciative inquiry³⁵ do špecifického kontextu, profilu a vízie inštitúcie. Po druhé, vznikajú efektívne podporné štruktúry (tréning a koučing) pre inováciu kurikula, vrátane dekolonizácie, ako aj pre implementáciu virtuálnej výmeny/COIL. V projekte sa vyvíja niekoľko pilotných COIL modulov, v rôznych študijných oblastiach, čo je prínosom pre mnohých študentov v Európe a Južnej Afrike z pohľadu poskytovania hodnotnej medzinárodnej a medzikultúrnej expozície.

35 Filozofia a proces organizačného rozvoja založený na silných stránkach jednotlivcov a spoločnosti.

ANALÝZA AKTUÁLNEHO STAVU VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN NA SLOVENSKU

Medzi hlavné pridané hodnoty projektu zaradujeme aj primárny výskum – mapovanie aktuálneho stavu využívania virtuálnych mobilít a výmen zo strany študentov a zamestnancov vysokých škôl, ktoré bolo zrealizované v rámci reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky. Kvantitatívny prieskum bol doplnený kvalitatívnym prieskumom, ktorého cieľom získať názory, podnety a informácie z 25 vysokých škôl na Slovensku.

Obidva prieskumy priniesli kvalitné dáta, ktoré autorom pomohli pochopiť súčasný stav a identifikovať hlavné výzvy vo využívaní virtuálnych mobilít a výmen. Predmetom tretej kapitoly je tak prezentácia realizácie kvantitatívneho a kvalitatívneho prieskumu, metodiky a hlavných záverov, ktoré tvorili základ pre návrh súboru odporúčaní a štandardov pre realizáciu virtuálnych mobilít a výmen.

KVALITATÍVNY PRIESKUM ZAMERANÝ NA VEDÚCICH PRACOVNÍKOV SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL

3.1

Cieľom kvalitatívneho prieskumu realizovaného v rámci projektu MOVE bolo získať dáta v podobe názorov vedúcich pracovníkov na témy súvisiace s realizáciou virtuálnych aktivít vrátane virtuálnej mobility, resp. na tému internacionalizácie. Kvalitatívny prieskum zároveň slúži ako doplnok ku kvantitatívnemu prieskumu realizovanému v rámci Aktivít 1 projektu MOVE. Závbery z kvantitatívneho i kvalitatívneho prieskumu predstavujú základ na formuláciu súboru odporúčaní pre efektívnejšie využívanie virtuálnych výmen, resp. virtuálnej mobility.

METODIKA KVALITATÍVNEHO PRIESKUMU

3.1.1

Výskumný tím si na účely kvalitatívneho výskumu zvolil metodiku pološtruktúrovaných rozhovorov. Pološtruktúrované rozhovory sú vhodné pre svoju flexibilitu, pochopiteľnosť a dostupnosť. Často je to najefektívnejší a najvhodnejší prostriedok získania informácií. Jeho základom je konverzácia a tá dovoľuje výskumníkovi meniť štýl, rýchlosť a poradie otázok. Pološtruktúrovaný rozhovor umožňuje koncentrovať pozornosť na hlavný výskumný záujem a naplniť požiadavky určené cieľom a výskumnými otázkami.¹

¹ MIŠOVIČ, J.: Kvalitatívny výzkum se zaměřením na pološtrukturovaný rozhovor, strany 80 – 81

Dizajn kvalitatívneho prieskumu vytvoril projektový tím v období marec a apríl 2021. Návrh pološtruktúrovaného rozhovoru bol následne pilotne otestovaný. Závbery z pilotného testovania boli zapracované do finálnej verzie manuálu pre realizáciu kvalitatívneho výskumu.

Výber aktérov je pre charakter výskumnej práce kľúčový. Cieľom kvalitatívneho výskumu bolo zapojiť respondentov z čo najväčšieho počtu vysokých škôl a tým spôsobom vytvoriť výber s maximálnou variabilitou. Výberový súbor tvorili zástupcovia 25 vysokých škôl pôsobiach na Slovensku, pričom v akademickom roku 2020/2021 pôsobilo na Slovensku 35 vysokých škôl. Výskumný tím však bral do úvahy nedostupnosť respondentov z niektorých oslovených vysokých škôl, resp. ich potenciálnu neochotu zapojiť sa do kvalitatívneho výskumu.

Finálnu výberovú vzorku tvorili vysoké školy, ktoré sa líšili veľkosťou, zameraním, sídlom aj typom (verejné, štátne, súkromné).

Zoznam vysokých škôl zapojených do kvalitatívneho prieskumu:

- Univerzita Komenského
- Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
- Prešovská univerzita
- Univerzita sv. Cyrila Metoda
- Katolícka univerzita
- Univerzita J. Selyeho
- Paneurópska vysoká škola
- Slovenská zdravotnícka univerzita
- Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
- Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie
- Univerzita Mateja Bela
- Trnavská univerzita
- Slovenská technická univerzita
- Technická univerzita Košice
- Vysoká škola DTI
- Žilinská univerzita
- Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka
- Ekonomická univerzita
- Vysoká škola manažmentu
- Slovenská poľnohospodárska univerzita
- Technická univerzita Zvolen
- Vysoká škola múzických umení
- Vysoká škola výtvarných umení
- Akadémia umení
- Akadémia ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika

Oslovenie pre zapojenie sa do prieskumu bolo primárne adresované hlavným zodpovedným pracovníkom pre oblasť internacionalizácie (vrátane virtuálnych mobilit), a to prorektorom pre zahraničné/medzinárodné vzťahy. Vo vybraných prípadoch sa na prieskume zúčastnili iní zodpovední pracovníci – prorektori pre iné oblasti (vzdelávanie, veda a pod.), riaditelia kancelárie zahraničných vzťahov, vedúci referátu pre medzinárodnú spoluprácu, koordinátori, resp. iní zamestnanci. Jednotliví členovia výskumného tímu oslovili zástupcov vysokých škôl e-mailom, telefonicky alebo osobne a následne sa dohodli na forme realizácie rozhovoru.

Vzhľadom na pretrvávajúce obmedzenia bol primárnou formou online rozhovor. Komunikačná platforma bola zvolená na základe preferencie respondentov, ktorí preferovali predovšetkým MS Teams a ZOOM. Vo vybraných prípadoch boli rozhovory realizované aj osobne. Rozhovory sa po súhlase respondenta nahrávali, aby bol možný ich prepis, ktorý slúžil ako podklad pre kvalitatívnu analýzu.

V rámci kvalitatívnej analýzy výskumníci využili postup kódovania, prepájania dát, komentovania a dopĺňania dát, vyvodenie záverov a verifikáciu a vytvorenie interpretačného rámca.

Kvalitatívny výskum bol realizovaný v období máj – september 2021.

INTERNACIONALIZÁCIA VYSOKÝCH ŠKÔL

Väčšina vysokých škôl má stratégiu internacionalizácie zadefinovanú ako súčasť iných dokumentov, a to predovšetkým dlhodobého zámeru rozvoja univerzity, resp. vysokej školy. Šesť univerzít má stratégiu internacionalizácie zadefinovanú v samostatnom dokumente, a to na úrovni cieľov, nástrojov a indikátorov. Ostatné vysoké školy ju aktuálne pripravujú ako samostatný dokument alebo im pre ich potreby stačí mať zadefinovanú stratégiu ako súčasť iných dokumentov (napr. smernica Erasmus+ a pod.). Snahou všetkých vysokých škôl je, aby internacionalizácia fungovala bilaterálne, resp. recipročne – tzn. aby z nej benefitovali všetky zapojené strany.

Prístup k stratégii internacionalizácie sa medzi vysokými školami líši aj vzhľadom na špecifické zameranie. Kým napríklad vojenské vysoké školy majú minimálnu potrebu internacionalizácie, národnostné vysoké školy sa koncentrujú na internacionalizáciu s Maďarskom.

Hlavnými cieľmi stratégie internacionalizácie sú predovšetkým:

- dvojité diplomy,
- akreditácia študijných programov v cudzích jazykoch,
- mobilita pracovníkov a študentov,
- nadväzovanie nových partnerstiev.

Aj v stratégiách internacionalizácie sa odráža dominantné zameranie takmer všetkých vysokých škôl na program Erasmus+.

Respondenti takmer na všetkých vysokých školách zdôrazňovali nevyhnutnosť rozloženia, resp. distribúcie témy internacionalizácie na všetky úrovne vysokej školy.

Príprava stratégie internacionalizácie (ako samostatného dokumentu, resp. aj ako súčasť iných dokumentov) je v gescii prorektora pre zahraničné/medzinárodné vzťahy, resp. jeho pracoviska. Miera zapojenia zúčastnených strán zahŕňa v niektorých školách aj študentov, primárne však do procesu vstupujú predovšetkým jednotlivé fakulty cez ich prodekanov pre zahraničné/medzinárodné vzťahy.

„Bol by som veľmi rád, keby som bol posledný prorektor pre medzinárodné vzťahy. Sledujúc dianie v zahraničí vidím, že tento post sa transformoval do postov iných oblastí – vzdelávanie, veda, rozvoj, akademické projekty – aby to išlo prierezovo.“

DIGITALIZÁCIA AKO SÚČASŤ INTERNACIONALIZÁCIE

V ďalšej otázke sme zisťovali mieru zastúpenia témy digitalizácie v rámci plánov internacionalizácie vysokej školy. Do digitalizácie na účely výskumu zaradujeme aj virtuálne vzdelávacie aktivity a všetky digitalizačné náležitosti s tým spojené.

Potrebu digitalizácie ako súčasť internacionalizácie majú zadefinované skôr väčšie vysoké školy, resp. univerzity. Dôvodom bude aj fakt, že práve väčšie vysoké školy, resp. univerzity majú pre oblasť internacionalizácie vypracované aj samostatné dokumenty (resp. sú aktuálne v príprave).

Väčšina zapojených vysokých škôl vníma dôležitosť digitalizácie, v základných dokumentoch je však spracovaná minimálne, resp. len veľmi všeobecne. Väčšina respondentov spomínala, že téma digitalizácie vychádza aj z programu Erasmus+, keďže je to kľúčový mobilitný program na všetkých vysokých školách na Slovensku.

Aj v tejto oblasti sa líšia zameraním špecifickej školy (napr. umelecké, zdravotné, vojenské), ktoré deklarujú väčšie prekážky pre implementáciu digitalizácie v učebnom procese. Zároveň si všetky vysoké školy uvedomujú nevyhnutnosť digitalizácie v budúcnosti. No aj vzhľadom na skúsenosti z posledných dvoch akademických rokov preferujú skôr kombináciu prezenčného a online vzdelávania.

SILNÉ STRÁNKY INTERNACIONALIZÁCIE

Aj pri výpočte silných stránok internacionalizácie je možné rozdeliť vysoké školy na dve skupiny. Menšie školy (napr. zdravotnícke, menší-novo zamerané a pod.) vnímajú internacionalizáciu predovšetkým cez projekty. Umelecké vysoké školy preferujú v internacionalizácii kvalitu pred kvantitou, uprednostňujú radšej menší počet partnerstiev.

Veľké vysoké školy sa vyznačujú veľkým množstvom partnerstiev, ich rastúcim počtom a stabilitou a silnou študentskou mobilitou. Aj zástupcovia veľkých vysokých škôl však deklarovali potrebu prehodnotiť nadviazané partnerstvá a zameranie na ich kvalitu. Veľké vysoké školy vnímajú internacionalizáciu hlavne cez študentské mobility, menšie vysoké školy skôr cez projekty a najmä cudzojazyčné programy vo svojich školách.

Väčšina vysokých škôl zaraduje k silným stránkam v oblasti internacionalizácie dlhodobé a pribúdajúce partnerstvá s vysokými školami aj mimo Európy.

ZLEPŠENIE INTERNACIONALIZÁCIE

Napriek silnému dôrazu na oblasť internacionalizácie takmer všetky oslovené vysoké školy vnímajú aj nedostatky, resp. priestor na zlepšenie v tejto oblasti.

Takmer všetky vysoké školy, bez rozdielu na veľkosť či zameranie, definujú ako jednu z hlavných výziev zvýšenie záujmu zamestnancov o mobilitu. Hlavným problémom je nedostatočná znalosť cudzích jazykov (predovšetkým anglického jazyka), ktoré sú predpokladom na absolvovanie zahraničnej mobility. Časť zamestnancov tento problém rieši výberom aspoň jazykovo príbuzných krajín pre svoju mobilitu.

Slabá jazyková znalosť (prevažujúca predovšetkým u služobne starších zamestnancov) by sa pritom podľa respondentov dala riešiť aj kontinuálnym jazykovým vzdelávaním. Práve mobilita zamestnancov prináša spektrum benefitov aj pre samotnú vysokú školu – zamestnanci získavajú nové zručnosti, nadväzujú nové kontakty potenciálne vyúsťujúce do nových projektov a zároveň prejavujú väčší záujem, resp. pochopenie pre študentov na mobilitu. Ďalšou

„Na takéto partnerstvo sa pozeráme veľmi komplexne, to znamená, že jedna vec sú akademické spojenia – či sa vieme nejakým spôsobom obohatovať, alebo našich študentov – v tom, že niektoré programy nemáme alebo, naopak, sme schopní ich ponúkať. Na druhej strane sa na veci pozeráme aj politicky, ale v zmysle občianskom. Pozeráme sa na to, z ktorej školy je partner, ako fungujú akademické slobody niekde inde a podobne.“

motiváciou pre vyššiu mieru zapojenia by mohla byť aj podpora a ocenenie pracovísk a pracovníkov, ktorí sa zúčastnia na mobilitě (resp. sa zapoja do iných aktivít internacionalizácie).

Medzi ďalšími oblasťami, na ktoré sa plánujú vysoké školy zamerať, dominuje aj akreditácia študijných programov v cudzích jazykoch (predovšetkým v anglickom jazyku).

Ďalšou možnosťou, ako podporiť internacionalizáciu, sú dvojité diplomy. Vysoké školy ponúkajúce dvojité diplomy sú skôr v menšine, zavádzať dvojité diplomy však majú v pláne takmer všetky vysoké školy. Dvojité diplomy považujú za cestu, ako zatraktívniť štúdium pre domácich, ako i zahraničných študentov.

Napriek tomu, že študentské mobility fungujú podľa respondentov najlepšie, aj v tejto téme navrhujú oblasti na zlepšenie – zhodli sa predovšetkým na priestore znížiť administratívu a byrokráciu, zlepšiť proces uznávania predmetov a výsledkov po návrate z mobility, zlepšiť atraktivnosť komunikačných aktivít. Často spomínanou výzvou v oblasti internacionalizácie je aj rozšírenie členstiev v medzinárodných sieťach.

„Ked' chceme byť medzinárodní, tak je veľmi dôležitá práve skúsenosť medzinárodná. Učiteľská mobilita – tým pádom získavajú kontakty, dostanú sa k projektom, budú vidieť, ako sa na projekte pracuje. Benefitom potom je ich podpora mobility, lebo ju absolvovali. Sú ústretoví k zahraničným študentom, lebo boli v zahraničí a vedia, že to nie je úplne jednoduché.“

„Ak sa chceme udržať ako škola, ktorá má meno aj v zahraničí, musíme študentom zo zahraničia ponúkať viac ako len bežné mobility, toto by mala byť priorita.“

● SYSTÉM RIADENIA KVALITY

Otázka zabezpečovania kvality, resp. systém riadenia kvality je na oslovených vysokých školách predmetom samostatných dokumentov, resp. smerníc. Takmer všetky vysoké školy spájajú tému riadenia kvality s požiadavkami vyplývajúcimi z novej akreditácie a nových štandardov. Majorita vysokých škôl sa práve nachádza v procese prípravy systému riadenia a zabezpečovania kvality.

Vybrané vysoké školy realizujú audit kvality podľa normy ISO 9001. Menší počet vysokých škôl skôr implementuje princípy normy ISO 9001 a nerealizuje audit, a to z dôvodu nákladov, komplikovaného procesu i neochoty pracovísk zapojiť sa do auditu. V niektorých prípadoch zabezpečujú kvalitu na základe auditu ISO len fakulty a nie celé vysoké školy.

Systém riadenia a kontroly kvality na vysokých školách zabezpečujú samostatné jednotky s rôznymi názvami, ako napr. Jednotka zabezpečenia kvality, Komisia kvality, Centrum na podporu a zvyšovanie kvality, Rada pre vnútorný systém zabezpečovania kvality či Rada kvality. Niektoré vysoké školy majú vytvorený aj post prorektora pre kvalitu. Časť vysokých škôl indikovala, že riešia tému kvality predovšetkým pre pedagogický proces, pričom plánujú rozšíriť riadenie a kontrolu kvalitu na všetky aspekty vysokej školy (veda, výskum, projekty a pod.).

Pri téme riadenia kvality vybrané väčšie vysoké školy spomínali aj využívanie modelu, resp. zapojenie do Common Assessment Network (CAF) alebo European University Quality Assurance (EUA).

RIADENIE A KONTROLA KVALITY NA ODDELENÍ PRE ZAHRANIČNÉ/MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY

Pri téme riadenia a zabezpečovania kvality konkrétne na pracoviskách pre zahraničné/medzinárodné vzťahy sa prejavovali rozdiely vyplývajúce z veľkosti vysokej školy. Na menších vysokých školách tvorí zväčša oddelenie pre medzinárodné vzťahy menší tím – skladajúci sa z prorektora a 1–2 pracovníkov, resp. koordinátorov. Kvalita na úrovni oddelení pre medzinárodné vzťahy na vybraných vysokých školách sa rieši najmä cez interné smernice.

Väčšina respondentov deklarovala záujem venovať vyššiu pozornosť zabezpečovaniu kvality na ich pracoviskách. Na niektorých vysokých školách prebieha pravidelný zber dát a ich vyhodnotenie, no aj v tejto oblasti vnímajú ešte potenciál zlepšovania.

Väčšina oslovených vysokých škôl nemá stanovené indikátory pre mobility (ako hlavnú súčasť medzinárodných vzťahov) – ako hlavný dôvod uvádzali, že nie je potrebné uvádzať limity, resp. ciele pre túto oblasť, keďže dopyt prevyšuje ponuku.

PROPAGÁCIA MOBILÍT

Aj pri téme propagácie mobilit sa prejavili rozdiely vychádzajúce z veľkosti vysokej školy.

Menšie vysoké školy propagujú študentské mobility na osobných stretnutiach a prostredníctvom e-mailov a informácií na webových stránkach. Zamestnanecké mobility sa propagujú najmä na interných fórach (napr. kolégium dekana/rektora), pri najmenších vysokých školách často priamo oddelenie pre medzinárodné vzťahy navrhuje zamestnancovi potenciálne miesta pobytu na mobilitu.

Aj väčšie vysoké školy pri propagácii zamestnaneckých mobilit využívajú predovšetkým oslovenie prostredníctvom e-mailu alebo prezentáciu na spoločných fórach za účasti zamestnancov.

Nasledujúci zoznam obsahuje využívané spôsoby propagácie zahraničných mobilit pre študentov zoradené podľa ich miery využívania:

- informačné e-maily (zasielané predovšetkým do školských e-mailových schránok),
- sociálne siete (Facebook, Instagram),
- osobné stretnutia (s účasťou absolventov mobilit, ktorí zdieľajú svoje skúsenosti),
- webové stránky,
- univerzitné časopisy,
- newsletter,
- letáky,
- nástenka,
- prezentácie počas zápisov,
- prezentácia informácií cez skupiny na Microsoft Teams,
- European Students Network,
- študentský parlament,
- univerzitné rádio a TV.

Z uvedených komunikačných nástrojov sa respondentom najviac osvedčili informačné e-maily, informácie na sociálnych sieťach a predovšetkým organizácia stretnutí, na ktorých sa prezentujú mobility aj za účasti bývalých absolventov.

Výskum sa špeciálne zameriaval na virtuálnu mobilitu. Pri jej propagácii vysoké školy využívajú rovnaké nástroje ako pri propagácii prezenčných zahraničných mobilít. Virtuálne mobility boli využívané najmä ako náhrada zahraničných mobilít počas pandémie, respondenti z väčších vysokých škôl sa však zhodli, že o virtuálne mobility je vo všeobecnosti malý záujem.

IT NÁSTROJE

Všetci respondenti sa zhodli, že využívanie IT nástrojov bolo nevyhnutné pre zabezpečenie pedagogického procesu na vysokých školách v posledných dvoch akademických rokoch. Vysoké školy mali prakticky len krátky čas na rozhodnutie o type IT nástrojov, ktoré budú využívať vo vzdelávacom procese. Hlavným rozhodovacím faktorom bola predovšetkým predchádzajúca skúsenosť a dostupnosť licencií pre jednotlivé IT nástroje.

Absolútna väčšina oslovených vysokých škôl v učebnom procese (ale aj na komunikáciu v rámci vysokej školy) využívala a využíva Microsoft Teams.

Druhým najčastejšie využívaným IT nástrojom je ZOOM. Niektoré vysoké školy ho využívajú aj z dôvodu preferencie tohto nástroja zo strany zahraničných partnerov.

Veľká časť vysokých škôl dopĺňa využívanie Microsoft Teams aj inými nástrojmi – populárnymi nástrojmi sú aj Webex, CISCO, Google Meet. Jedna z univerzít má pritom vlastný systém pre online komunikáciu – Big Blue Button.

Umelecké a technické školy pritom riešili aj otázku aktívneho využívania nástrojov napríklad pre potreby kreslenia.

Vybrané vysoké školy zároveň využívali IT nástroje pre online vzdelávanie aj v časoch pred pandemiou – predovšetkým MOODLE.

SKÚSENOŠŤ S ONLINE NÁSTROJMI

Počas ostatných semestrov, ktoré ovplyvnila pandémia, získali vysoké školy – ich zamestnanci a študenti – rôzne skúsenosti s využívaním IT nástrojov. Respondenti mali zhodnotiť pozitíva a negatíva využívania online nástrojov, resp. virtuálnych aktivít. Veľká väčšina uvedených záverov bola spomenutá takmer vo všetkých odpovediach respondentov.

Medzi pozitívami dominovala hlavne odpoveď, že online výučba, resp. online stretnutia šetria čas. Nie je potrebné presúvať sa a účastník sa môže pripojiť buď priamo z domu, alebo zo svojho pracoviska. Ďalšou pridanou hodnotou online aktivít bol podľa respondentov vyšší dôraz na prezentovaný obsah zo strany zamestnancov, ako i študentov.

Je však potrebné dodať, že hoci si všetci respondenti z rôznych typov vysokých škôl uvedomujú výhody virtuálnych aktivít, resp. využívania IT nástrojov, a sú radi za túto možnosť, vnímajú veľké množstvo nevýhod a nedostatkov. Aj na základe skúseností z troch semestrov, v rámci ktorých prebiehala výučba takmer výhradne online, respondenti uvádzali najčastejšie tieto skúsenosti (z pohľadu IT):

- nedostatočné IT vybavenie na realizáciu online aktivít u zamestnancov, ako i študentov – absencia mikrofónov, kamier, reproduktorov;
- problémy s načítavaním uložených zadaní;
- v čase špičky využívania napr. Microsoft Teams problém s jeho rýchlosťou, resp. možnosťou sa pripojiť;
- nedostatočné pokrytie internetom – niektorí študenti bývajú v obciach/mestách s pomalým pripojením;
- zdravotné komplikácie (napr. u vyučujúcich v podobe zhoršeného zraku);
- neochota zapínať si kamery (predovšetkým zo strany študentov, ale aj pedagógov);
- chýbajúci priamy kontakt;
- absentujúca spätná väzba;
- značne sťažené podmienky celého procesu výučby, (potenciálne) špekulatívne konanie študentov pri skúškach a testoch;
- pre pedagógov bolo výzvou hľadať možnosti, ako prostredníctvom online priestoru pripraviť technické cvičenia alebo skúšanie študentov;

„Najväčšou prekážkou bol ľudský faktor. Niektorí pedagógovia pristupovali k takémuto vzdelávaniu s nechuťou a povedali si, že takto nikdy neučili a prečo by mali teraz začať. Vyžadovalo si to inú formu prípravy a zmenu zaužívaných postupov, ktoré tí pedagógovia majú.“

- vyššie zaťaženie pedagógov s prípravou a realizáciou výučby;

- nedostatočné sústredenie študentov, menej získaných technických zručností oproti prezenčnej výučbe;
- predĺženie štúdia (niektoré cvičenia, ako napríklad letecký výcvik, sa nedajú nahradiť online výučbou);
- strach otvorene sa vyjadrovať – digitálna stopa,
- limity výučby online pre umelecké, technické alebo zdravotnícke odbory;

„Virtuálne vzdelávanie vyžaduje oveľa zodpovednejšiu prípravu, ktorá stojí čas a námahu – nie každý bol ochotný prispôbiť sa danej situácii a tú námahu vynaložiť.“

- problém s prizývaním externých hostí napr. do skupiny na Microsoft Teams;
- finančné náklady pre študentov.

„Ak ste tanečník a máte niečo reprodukovať na pôdoryse svojej obývačky v paneláku, tak je to komplikované. Ako keby šprintér na sto metrov mohol trénovať na päťmetrovej dráhe, nie je to ideálne.“

VIRTUÁLNE AKTIVITY PRED PANDÉMIOU

Pandémia prirodzene zintenzívnila využívanie IT nástrojov a realizáciu online aktivít na slovenských vysokých školách. V rámci kvalitatívneho prieskumu sme zisťovali mieru využívania online aktivít pred pandémiou. Virtuálne aktivity boli v minulosti využívané skôr zo strany zamestnancov, napríklad na projektové stretnutia v rámci medzinárodných projektov.

Celkovo je však možné konštatovať, že virtuálne aktivity sa v období pred pandémiou realizovali len minimálne. Niektoré vysoké školy ich využívali napríklad pre vysielanie konferencií, projektové stretnutia v rámci medzinárodných projektov, zverejnenie online obsahu (napr. prednášok) na MOODLE. Niektoré vysoké školy prezentovali zapojenie do rôznych medzinárodných projektov na budovanie virtuálnej infraštruktúry a obsahu.

Väčšina respondentov sa zhodla, že v období pred pandémiou bol zaznamenaný skôr nízky záujem o online aktivity, a to skôr zo strany zamestnancov.

Virtuálne mobility sa začali využívať ako alternatíva za zrušené prezenčné zahraničné mobility, teda ako dôsledok pandémie.

Približne tretina vysokých škôl sa počas pandémie zapojila do sietí kontaktov pre virtuálne aktivity vrátane mobilít. Tieto kontakty potom využívali na propagáciu virtuálnych mobilít (hlavne ako náhradu za zrušené prezenčné mobility).

VIRTUÁLNE AKTIVITY PO PANDÉMII

Takmer všetci respondenti sa zhodli, že aj na základe aktuálnej skúsenosti vysoké školy nemajú aktuálne odhodlanie výraznejšie rozširovať virtuálne aktivity. S najväčšou pravdepodobnosťou virtuálne aktivity ostanú súčasťou vzdelávacieho procesu – ale skôr ako doplnok k prezenčnej výučbe. Podľa respondentov pandémie urýchlila proces digitalizácie vzdelávania, na druhej strane ukázala nenahraditeľnosť prezenčnej výučby. Najpravdepodobnejším scenárom je tak hybridné vyučovanie.

Aj pri virtuálnej mobilitate bola väčšina respondentov skôr skeptická. Virtuálnu mobilitu nevnímajú ako „*mobilitu v pravom zmysle slova*“ – keďže sa pri nej strácajú benefity, ktoré vyplývajú z pobytu v zahraničí.

Postoj k využívaniu virtuálnych aktivít po skončení pandémie definujú nasledujúce závery:

- niektoré vysoké školy nevidia dôvod na pokračovanie online výučby;
- virtuálne aktivity budú prebiehať na základe požiadaviek praxe;
- niektoré vysoké školy predpokladajú intenzívnejšiu a koordinovanú tvorbu e-learningových materiálov;
- školenia a stáže budú ponúknuté pre zamestnancov niektorých vysokých škôl aj v online forme;

- niektoré vysoké školy by chceli pokračovať v zmiešaných mobilitách, ale iba pre vybrané predmety, nie ako náhrada za kompletný semester;
- zmiešané mobility chcú rozvíjať v rámci programu Erasmus+;
- pokračovanie v aktivitách, napr. v medzinárodných projektoch zameraných na hľadanie metodiky virtuálnej edukácie (napr. ako učiť hudbu/techniku cez virtuálne prostredie);
- do nových študijných predmetov zohľadnenie digitálnej/virtuálnej zložky;
- momentálne sú viaceré virtuálne aktivity nastavené skôr lokálne, nie medzinárodne, zatiaľ preto nevedia odhadnúť rozsah pretrvávajúcich medzinárodných virtuálnych aktivít po pandémii.

Medzi výhodami, ktoré sú motivujúce pre ďalšie využívanie virtuálnych aktivít, dominovali najmä:

- možnosť prizvať hostí/expertov zo zahraničia online prednášku;
- zamestnanci na mobilitu nemusia rušiť/nahrádzať svoje prednášky a semináre, ale aj v čase zahraničnej pracovnej cesty/mobility môžu stále realizovať prednášku a seminár aj v online podobe;
- podujatia pre partnerov – ak sa niekto nebude môcť fyzicky dostaviť, môže sa zúčastniť aspoň virtuálne;
- dostupnosť virtuálnych aktivít pre študentov a zamestnancov, ktorí nemajú možnosť cestovať do zahraničia (napr. z rodinných, pracovných alebo finančných dôvodov).

UZNÁVANIE ABSOLVOVANIA VIRTUÁLNEJ MOBILITY ZAMESTNANCOM

Jednou z možností, ako zvýšiť záujem o virtuálnu mobilitu zo strany zamestnancov, sú rôzne formy benefitov za absolvovanie virtuálnej mobility.

Respondenti uviedli, že virtuálna mobilita sa v prevažnej miere uznáva zamestnancom v rámci ich hodnotenia/atestácie. Je potrebné preukázať absolvovanie virtuálnej mobility napr. certifikátom. Absolvovanie virtuálnej mobility sa vo väčšine škôl uvádza v podkladoch pre habilitačné a inauguračné konanie. No respondenti uvádzali, že ide o výnimočné prípady, keď zamestnanci absolvujú virtuálnu mobilitu.

Na viacerých vysokých školách sa zaviedlo povinné absolvovanie mobility pre študentov 3. stupňa štúdia.

Na záver rozhovoru mali respondenti možnosť zadefinovať svoje odporúčania a požiadavky týkajúce sa ľubovoľnej témy, ktorá bola prediskutovaná v rámci rozhovoru.

Zoznam odporúčaní a požiadaviek zo strany vysokých škôl rozdelený podľa oblastí.

● VZDELÁVANIE ZAMESTNANCOV

- Systematická podpora pre pedagógov – hlavne adaptačné školenia, školenia v rámci IT systémov, podpory IT infraštruktúry;
- systematická práca s jazykovými zručnosťami zamestnancov – kontinuálny systém jazykového vzdelávania zamestnancov napríklad v rámci národného projektu;
- školenia zamestnancov o tom, ako tvoriť atraktívny online obsah, resp. ako učiť online.

● VYTVORENIE PODMIENOK NA REALIZÁCIU KVALITNÝCH ONLINE AKTIVÍT

- Príspevok na spolufinancovanie na zariadenie pre virtuálne aktivity (technika, platforma, servery a pod.) – napr. Erasmus+ poskytoval príspevok/grant na virtuálne zariadenia do výšky 75 % nákladov, 25 % hradila univerzita – preto by privítali možnosť žiadať o dotáciu z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR;
- poskytnutie dotácií/finančných prostriedkov pre obstaranie vhodného softvéru pre špecifické odbory (napr. umelecké);
- technická synchronizácia systémov (keďže sú systémy rôzne na jednotlivých univerzitách), resp. centralizovanie technickej podpory a jej financovanie štátom;
- technické zabezpečenie (vytvorenie dedikovaného pracoviska, ktoré by vedelo vyrábať obsah pre online aktivity);
- vypracovanie štandardov na nákup vhodnej IKT techniky pre virtuálne aktivity;
- školenia zamerané na efektívnejšie využívanie komunikačných platforiem;
- finančná podpora zo strany ministerstva na zabezpečenie vysokorýchlostného internetu a IKT vybavenia.

● ZVÝŠENIE ATRAKTIVITY VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT VRÁTANE VIRTUÁLNEJ MOBILITY

- Uznávanie absolvovania virtuálnych aktivít vrátane virtuálnej mobility v rámci hodnotenia zamestnanca;
- poskytovanie motivačných príspevkov (napr. vo forme paušálnej sadzby) na absolvovanie virtuálnych aktivít (vrátane mobility) – účastník by mohol financie využiť na prípravu podkladov, prezentácie, zakúpenie vyššej licencie na komunikačný systém a podobne.

● DOSTUPNOSŤ VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT

- Grantový program pre študentov na zabezpečenie počítačov, resp. program požičania alebo darovania starších počítačov.

● INTERNACIONALIZÁCIA

- Štandardy/rámcové odporúčania pre stratégie internacionalizácie – vzhľadom na rôznorodosť prístupu na jednotlivých vysokých školách (niektoré to majú v čiastkových dokumentoch, niektoré majú stratégiu, niektoré majú akčné plány);
- vytvorenie dôstojných podmienok pre prijatie zahraničných (hostujúcich profesorov) – vhodné ubytovanie, finančné ocenenie, infraštruktúra počas ich pobytu v SR);
- vytvorenie siete/infraštruktúry zdravotníckych zariadení schopných poskytnúť zdravotnú starostlivosť v anglickom jazyku pre zahraničných študentov;
- zníženie byrokracie v oblasti mobilit;
- jednotný operačný systém/platforma (napr. v Cloude) pre správu mobilit;
- štát by mohol pomôcť s prechodom na prípravu prechodu univerzít na digitálnu Erasmus+ platformu formou zjednodušenia prechodu na eduGAIN;
- pokračovanie iniciatív, ako napríklad Európska komisia v programe Erasmus+ umožnila virtuálne mobility v zmysle, že namiesto cestovných grantov umožnila nákup techniky – z ministerstva je potrebné poskytovať dotácie aspoň na kofinancovanie pri podobných iniciatívach.

● INÉ

- Realizácia prieskumu ohľadom skúseností s online výučbou na všetkých vysokých školách so zameraním na:
 - obsah on-line vzdelávania – štandardy zabezpečenia kvality on-line vzdelávania;

- formy, metódy a pravidlá – používané v aplikácii on-line vzdelávania;
- vzťah medzi pedagógom a študentom v procese on-line vzdelávania – pohľad z oboch strán;
- výsledky on-line vzdelávania – porovnanie výsledkov z predchádzajúcich rokov dosiahnutých v prezenčnej forme vzdelávania a dištančnej forme vzdelávania.

„Univerzity potrebujú techniku, skúsených ľudí, ktorí to vedeli robiť, a obsah, ktorým by ste aktivity ‚naplnili‘, takže investovať je potrebné do všetkých týchto aspektov.“

KVANTITATÍVNY PRIESKUM VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN MEDZI ŠTUDENTMI A ZAMESTNANCAMI SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL

3.2

METODIKA KVANTITATÍVNEHO PRIESKUMU

3.2.1

Cieľom kvantitatívneho prieskumu bolo zistiť stav aktuálneho povedomia študentov a zamestnancov vysokých škôl o pojme a obsahu termínov virtuálna mobilita a virtuálna výmena, rozsah doterajších skúseností s touto formou štúdia vrátane percepcie jej prínosov a nedostatkov a na základe výsledkov prieskumu zmapovať súčasnú mieru participácie študentov a zamestnancov slovenských vysokých škôl na virtuálnej mobilite a/alebo výmene a identifikovať potenciál pre rozvoj týchto aktivít na slovenských vysokých školách.

Keďže zámerom prieskumu bolo, aby bol reprezentatívny, jeho realizáciu zabezpečovala agentúra FOCUS. Kvantitatívny prieskum bol rozdelený na dve časti podľa sledovanej skupiny respondentov: študenti a zamestnanci slovenských vysokých škôl. V oboch prípadoch bola vzorka vybraná tak, aby bola zachovaná reprezentatívnosť výberového súboru, a výsledky z prieskumu je preto možné zovšeobecniť na všetky vysoké školy v SR.

Dizajn kvantitatívneho prieskumu vytvoril výskumný tím v období február a marec 2021. Návrh oboch dotazníkov bol pilotne testovaný a závery z testovania boli zapracované do finálnej verzie dvoch samostatných dotazníkov – pre študentov a zamestnancov slovenských vysokých škôl.

Prieskum bol realizovaný v období 07. 04. – 26. 04. 2021. Prebiehal osobným dopytovaním, t. j. štruktúrovaným rozhovorom pri dodržaní platných protiepidemických opatrení v čase konania prieskumu, keďže prieskum prebiehal počas pandémie COVID-19. Kvantitatívny prieskum agentúra FOCUS realizovala na vzorke 1008 študentov a 102 zamestnancov slovenských vysokých škôl.

CHARAKTERISTIKA VZORKY ŠTUDENTOV

Všetci respondenti v čase realizácie prieskumu študovali na vysokej škole na Slovensku v dennej forme štúdia, t. j. buď v prvom (bakalárskom), druhom (magisterskom/inžinierskom), alebo treťom (doktorandskom) stupni vysokoškolského štúdia (Tab. 2.1.).

Tabuľka 2.1.*

Študujete aktuálne na vysokej škole/univerzite na SLOVENSKU v DENNEJ forme štúdia?

Odpoveď respondenta	Zastúpenie (v %)
ÁNO	100,0
NIE	–

* Prameň: vlastné spracovanie podľa výsledkov prieskumu.

Viac než polovica respondentov študovala na prvom, t. j. bakalárskom stupni štúdia (53 %), druhý, magisterský stupeň, bol v prieskume zastúpený 43 %. 5 % respondentov študovalo v treťom, doktorandskom stupni štúdia (pozri Graf 2.5.).

V prieskume mali zastúpenie študenti 32 z celkového počtu 35 slovenských vysokých škôl (t. j. 91 %), v prieskume neboli zastúpené Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, Vysoká škola Danubius a Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove.

Najvýraznejšie zastúpenie v prieskume mali študenti Univerzity Komenského v Bratislave (13 %), Prešovskej univerzity v Prešove (9,3 %), Technickej univerzity v Košiciach (8,2 %), Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (7,5 %), Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (7,3 %), Ekonomickej univerzity v Bratislave (7,3 %) a Žilinskej univerzity v Žiline (7,3 %) (pozri Tab. 2.2.).

Graf 2.5.*

Stupeň štúdia respondentov

Na akom stupni VŠ štúdia momentálne študujete?

Tabuľka 2.2.*

2	Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika	0,2
3	Akadémia Policajného zboru	0,9
4	Akadémia umení v Banskej Bystrici	1,1
5	Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	0,0
6	Bratislavská vysoká škola práva v Bratislave (Paneurópska vysoká škola)	0,9
7	Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom	0,2
9	Ekonomická univerzita v Bratislave	7,3
10	Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta - Banská Štiavnica, s.r.o, odborná vysoká škola	0,1
11	Katolícka univerzita v Ružomberku	3,6
12	Prešovská univerzita v Prešove	9,3
13	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	7,3
14	Slovenská technická univerzita v Bratislave	7,5
15	Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	0,8
16	Technická univerzita v Košiciach	8,2
17	Technická univerzita vo Zvolene	1,5
18	Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne	1,9
19	Trnavská univerzita v Trnave	3,3
20	Univerzita J. Selyeho	1,0
21	Univerzita Komenského v Bratislave	13,0
22	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	5,2
23	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	6,1
24	Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	6,2
25	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave	3,3
26	Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach	0,8
27	Vysoká škola bezpečnostného manažerstva v Košiciach	0,1
28	Vysoká škola Danubius	0,0
29	Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave	0,2
30	Vysoká škola manažmentu v Trenčíne	0,1
31	Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove	0,0
32	Vysoká škola múzických umení v Bratislave	0,6
33	Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	0,2
34	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave	1,9
35	Žilinská univerzita v Žiline	7,3

* Prameň: vlastné spracovanie podľa výsledkov prieskumu.

Na prieskume sa zúčastnili študenti spolu 117 fakúlt rôzneho zamerania. Študenti, ktorí študovali v čase realizácie prieskumu na viac než jednej vysokej škole súčasne formou denného štúdia, boli inštruovaní, aby vo svojej odpovedi na otázku, na akej fakulte študujú, uviedli tú vysokú školu, ktorú oni osobne vnímajú z hľadiska svojej budúcnosti ako dôležitejšiu (pozri Tab. 2.3.).

Z pohľadu študijného zamerania respondentov najviac zastúpenými odbormi v prieskume boli technické študijné odbory (21 %), ekonomické študijné odbory (20,6 %), odbory súvisiace so sociálnymi vedami, humanitnými vedami a umením (18,7 %), zdravotnícke študijné odbory (12,3 %) a odbor učiteľstvo/pedagogika (10,8 %). Najmenšie zastúpenie v prieskume mali teologické a vojensko-bezpečnostné študijné odbory (pozri Graf 2.6.).

CHARAKTERISTIKA VZORKY ZAMESTNANCOV

Všetci respondenti v čase realizácie prieskumu pracovali na vysokej škole na Slovensku, t. j. boli zamestnancami niektorej z VŠ (pozri Tab. 3.1.).

V prieskume mali zastúpenie zamestnanci 28 slovenských vysokých škôl. V prieskume neboli zastúpené napr. Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta – Banská Štiavnica, Vysoká škola Danubius a Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove.

Najvýraznejšie zastúpenie v prieskume mali zamestnanci Univerzity Komenského v Bratislave (21,6 %), Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (STU) (10,8 %), Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (6,9 %), Technickej univerzity v Košiciach (5,9 %), Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave (4,9 %), Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (4,9 %) a Žilinskej univerzity v Žiline (4,9 %) (pozri Tabuľku 3.2. – na nasledujúcej strane).

Medzi respondentmi bolo 82 % zamestnancov fakúlt a 18 % zamestnancov zamestnaných na rektorátnej úrovni (Graf 3.3.).

Tabuľka 2.3.*

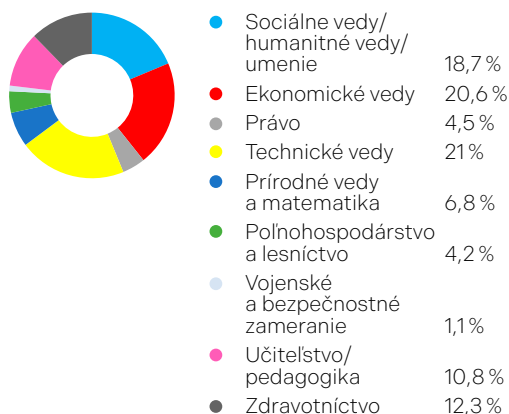
Krajina realizácie virtuálnej mobility a/alebo výmeny.

Destinácia	Zastúpenie (%)
Česká republika	44,6
Maďarsko	10,7
Nemecko	7,1
Rakúsko	7,1
Veľká Británia	7,1
Poľsko	5,4
Taliansko	3,6
Dánsko	1,8
Španielsko	1,8
Bosna a Hercegovina	1,8
Francúzsko	1,8
USA	1,8
Izrael	1,8
Švajčiarsko	1,8
Portugalsko	1,8

Graf 2.6.*

Hlavná oblasť štúdia respondenta

Aká je hlavná oblasť vášho štúdia?

Tabuľka 3.1.*

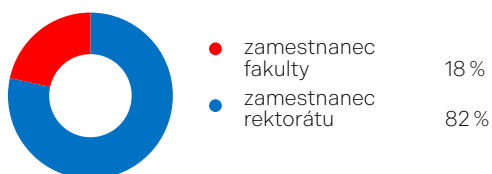
Ste aktuálne zamestnancom/kyňou vysokej školy na Slovensku?

Odpoveď respondenta	Zastúpenie (v %)
ÁNO	100
NIE	–

Graf 3.3.*

Pracovná príslušnosť respondenta z organizačného hľadiska

Ste zamestnancom fakulty alebo rektorátu?

Vo vzorke fakultných zamestnancov najvýraznejšie zastúpenie v prieskume mali zamestnanci Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (6,9 %), Strojníckej fakulty STU v Bratislave (5,9 %), Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (3,9 %), Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (3,9 %), Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU (3,9 %) a Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave (3,9 %) (Tabuľka 3.3.).

Tabuľka 3.3.*

Krajina realizácie virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Destinácia	Zastúpenie (%)
Česká republika	30,0
Taliansko	10,0
Nemecko	10,0
Francúzsko	10,0
USA	10,0
Maďarsko	10,0
Veľká Británia	10,0

V prieskume dominovali pedagogickí zamestnanci (78,4 %), nepedagogickí zamestnanci, t. j. administratívni pracovníci, boli zastúpení 21,6 % (pozri Graf 3.4.).

Tabuľka 3.2.*

2	Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika	1,0
3	Akadémia Policajného zboru	1,0
4	Akadémia umení v Banskej Bystrici	1,0
5	Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	
6	Bratislavská vysoká škola práva v Bratislave (Paneurópska vysoká škola)	1,0
7	Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom	
9	Ekonomická univerzita v Bratislave	2,9
10	Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta - Banská Štiavnica, s.r.o, odborná vysoká škola	
11	Katolícka univerzita v Ružomberku	2,9
12	Prešovská univerzita v Prešove	3,9
13	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	3,9
14	Slovenská technická univerzita v Bratislave	10,8
15	Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	4,9
16	Technická univerzita v Košiciach	5,9
17	Technická univerzita vo Zvolene	2,9
18	Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne	1,0
19	Trnavská univerzita v Trnave	2,0
20	Univerzita J. Selyeho	1,0
21	Univerzita Komenského v Bratislave	21,6
22	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	3,9
23	Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	4,9
24	Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	6,9
25	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave	2,0
26	Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach	2,0
27	Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach	1,0
28	Vysoká škola Danubius	
29	Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave	1,0
30	Vysoká škola manažmentu v Trenčíne	1,0
31	Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove	
32	Vysoká škola múzických umení v Bratislave	2,9
33	Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	1,0
34	Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave	1,0
35	Žilinská univerzita v Žiline	4,9

Graf 3.4.*

Pracovné zaradenie respondenta

Aké je vaše pracovné zaradenie?

VÝSLEDKY PRIESKUMU VYUŽÍVANIA VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VIRTUÁLNYCH VÝMEN MEDZI ŠTUDENTMI SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL

3.2.2

DEMOGRAFIA RESPONDENTOV

V prieskume mali väčšie zastúpenie ženy, konkrétne 58 % (pozri Graf 2.1.). Z hľadiska veku respondenta najviac zastúpenými skupinami boli respondenti vo veku 21 – 22 rokov a respondenti vo veku 23 – 24 rokov. Najmenej zastúpenou skupinou boli respondenti vo veku 27 rokov a viac (pozri Graf 2.2.).

Respondenti pochádzali prevažne z menších miest a/alebo obcí, najväčšie zastúpenie v prieskume mali mestá s počtom obyvateľov 20 000 – 99 000, po ktorých nasledovali obce s počtom obyvateľov 1 000 – 4 999 a mestá s 5 000 – 20 000 obyvateľmi. Veľké mestá (nad 100 000 obyvateľov) a menšie obce (pod 1 000 obyvateľov) boli v prieskume zastúpené takmer rovnomerne, t. j. 13,6 % a 13,2 % (pozri Graf 2.3.).

Najviac zastúpeným krajom v prieskume bol Prešovský (18,4 %), Žilinský (14,8 %), Košický (13,9 %) a Nitriansky kraj (12,1%). Ostatné kraje boli zastúpené takmer rovnomerne (pozri Graf 2.4.).

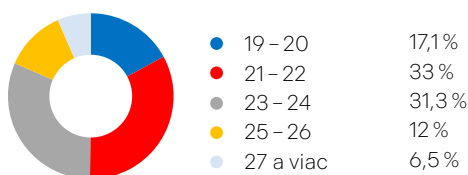
PREDCHÁDZAJÚCA SKÚSENOSŤ S MOBILITOU

V prvej časti otázok sa prieskum zameriaval na skúsenosti respondentov s akoukoľvek formou mobility, t. j. so štúdiom alebo so stážou na zahraničnej inštitúcii počas vysokoškolského štúdia. Respondentom bolo vysvetlené, že otázka smeruje na semestrálne alebo ročné študijné pobyty, praktické stáže, letné školy, jazykové kurzy alebo vedecké a výskumné výlety sprostredkované domácou univerzitou a absolvované v zahraničí. Napriek pomerne vysokému zastúpeniu študentov magisterského stupňa štúdia v prieskume až 85,5 % opýtaných uviedlo, že s mobilitou ešte nemá žiadne skúsenosti (pozri Graf 2.7. – na nasledujúcej strane).

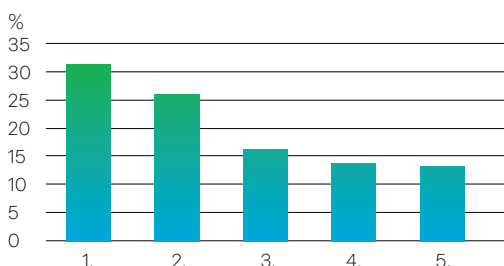
Graf 2.1.*
Pohlavie respondentov

Graf 2.2.*
Vekové zloženie respondentov

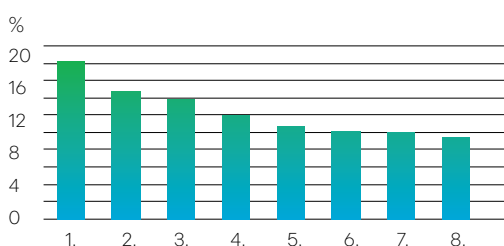

Graf 2.3.*
Veľkosť bydliska respondentov

1.	20 000 až 99 999 obyvateľov	31,2 %
2.	1 000 až 4 999 obyvateľov	25,9 %
3.	5 000 – 20 000 obyvateľov	16,2 %
4.	100 000 obyvateľov a viac	13,6 %
5.	Menej ako 1 000 obyvateľov	13,2 %

Graf 2.4.*
Bydlisko respondentov – kraj

1.	Prešovský	18,4 %	5.	Bratislavský	10,9 %
2.	Žilinský	14,8 %	6.	Banskobystrický	10,2 %
3.	Košický	13,9 %	7.	Trenčiansky	10,1 %
4.	Nitriansky	12,1 %	8.	Trnavský	9,6 %

PERCEPCIA TERMÍNU VIRTUÁLNA MOBILITA/VIRTUÁLNA VÝMENA A DOSTUPNOSŤ JEJ PONUKY

Po úvodnej otázke na predchádzajúcu skúsenosť s mobilitou sa prieskum zameriaval na virtuálnu mobilitu a virtuálnu výmenu. Viac než polovica respondentov (57 %) termín virtuálna mobilita a/alebo virtuálna výmena v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním nepozná (pozri Graf 2.8.).

Na otázku, čo si respondent predstavuje pod pojmom virtuálna mobilita/virtuálna výmena v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním, respondenti najčastejšie odpovedali:

- štúdium prostredníctvom internetu/vzdelávanie online/online kurzy, semináre, stáž;
- virtuálna komunikácia;
- prístup k štúdiu cez technológie;
- online výmenný pobyt/nie fyzický kontakt (z domu) so zahraničnou univerzitou;
- online (medzinárodné) projekty;
- zmena program Erasmus+ na virtuálny/Erasmus+ počas pandémie/niečo ako Erasmus+;
- návšteva zahraničia online;
- neviem.

Pre ďalšiu časť prieskumu bolo potrebné vysvetliť respondentom rozdiel medzi obsahom pojmu virtuálna mobilita a pojmu virtuálna výmena. Na tento účel sme využili nasledujúce definície:

„**Virtuálna mobilita (VM)** ponúka prístup ku kurzom, k seminárom a iným študijným schémam v zahraničí prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií (IKT). Je založená na formálnych dohodách o spolupráci medzi univerzitami a umožňuje študentom, aby ich kredity získané štúdiom na zahraničnej univerzite mohli byť akceptované na domácej univerzite.

Graf 2.7.*

Predchádzajúca skúsenosť s mobilitou

Absolvovali ste minulosť nejakú fyzickú mobilitu?

Graf 2.8.*

Znalosť termínu virtuálna mobilita a virtuálna výmena v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním

Počuli ste už (poznáte) v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním pojmy virtuálna mobilita a virtuálna výmena?

Virtuálna výmena (VV)

pozostáva z neprerušovaných vzdelávacích programov alebo aktivít prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií IKT, v ktorých prebieha komunikácia a interakcia medzi jednotlivcami alebo skupinami, ktoré sa nachádzajú na geograficky inom mieste a pochádzajú z iného kultúrneho zázemia. VV kombinuje medzikultúrny dialóg a výmenu s digitálnymi technológiami, niekedy sa označuje aj termínom Collaborative Online International Learning (COIL).

Oba tieto typy aktivít (VM a VV) predpokladajú vzdelávanie bez vycestovania – teda s využitím online prostredia.

Nemáme však na mysli kurzy a semináre, ktoré prebiehajú online v aktuálnej pandemickej situácii na vašej domovskej univerzite. Máme na mysli také vzdelávacie aktivity, na ktorých sa zúčastňujete online v zahraničí.“

Na otázku, či univerzita/fakulta, na ktorej respondent študuje, ponúka virtuálnu mobilitu alebo virtuálnu výmenu, až 54,8 % odpovedalo, že nemá informáciu, či takáto ponuka existuje. 7,9 % respondentov si bolo istých, že takáto aktivita v ponuke ich vysokej školy nefiguruje. Z respondentov, ktorí odpovedali na túto otázku kladne, 37,2 % uviedlo, že tieto aktivity sú na ich univerzite ponúkané v rámci programu Erasmus+. Necelé percento respondentov uviedlo, že virtuálna mobilita a/alebo výmena sú na jeho/jej univerzite realizované v rámci iného programu alebo ako súčasť inej aktivity, napr. AISEC, BEST, Central Europe Connect, Ulyseus, v rámci medzinárodnej spolupráce s inými univerzitami alebo názov programu neuviedli (pozri Graf 2.9.).

OSOBNÁ SKÚSENOŠT S VIRTUÁLNOU MOBILITOU A/ALEBO VÝMENOU

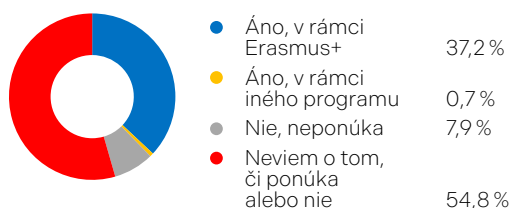
Z osloveneí vzorky má skúsenosť s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou iba 5,6 % respondentov, t. j. takmer 95 % ešte neabsolvovalo žiadnu z týchto aktivít (pozri Graf 2.10.).

Geografická distribúcia respondentov vykazuje preferenciu geograficky blízkych krajín aj pre realizáciu virtuálnej mobility a/alebo výmeny.

Graf 2.9.*

Existencia ponuky virtuálnej mobility a/alebo výmeny na univerzite/fakulte, na ktorej študujete

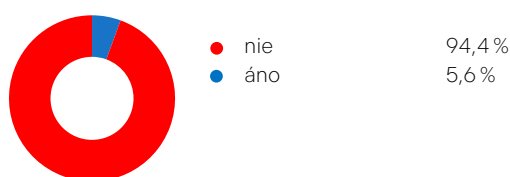
Ponúka slovenská univerzita/fakulta, na ktorej študujete, takúto virtuálnu mobilitu a/alebo virtuálnu výmenu?

Graf 2.10.*

Predchádzajúca skúsenosť s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou

Absolvovali ste už nejakú formu virtuálnej mobility a/alebo virtuálnej výmeny?

Až 44,6 % respondentov realizovalo virtuálnu aktivitu v Českej republike, 10,7 % v Maďarsku a 7,1 % v Nemecku a Rakúsku. Výnimkou je Veľká Británia zastúpená 7,1 %, keďže je geograficky pomerne vzdialená (pozri Tab. 2.3. – str. 80 a Graf 2.11.). Z mimoeurópskych krajín mali v prieskume zastúpenie iba Izrael a USA.

Virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu študenti realizovali napríklad v nasledujúcich inštitúciách:

- Česká republika: Karlova univerzita, Masarykova univerzita (MUNI), Fakultná nemocnica Motol, VŠE Praha, Jihočeská univerzita České Budějovice, Univerzita Tomáše Baťu, Fakulta stavební FAST VUT v Brne, Vysoká škola chemicko-technologická v Prahe;
- Maďarsko: Univerzita Eötvösa Loránda, Korvínova univerzita v Budapešti, Univerzita v Pécsi;
- Veľká Británia: Univerzita v Cambridge, Univerzitná vysoká škola v Londýne, Londýnska univerzita;
- Nemecko: Kolínska univerzita, Univerzita Martina Luthera v Halle-Wittenbergu;
- Rakúsko: Weizmannov vedecký inštitút, Viedenská univerzita ekonomiky a podnikania;
- ostatné krajiny: Univerzitná vysoká škola severného Dánska.

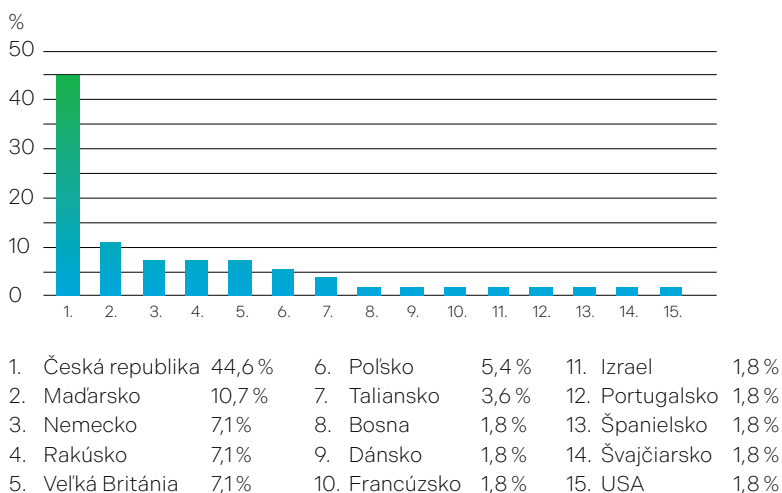
Virtuálne mobility a/alebo výmeny respondentov boli realizované prevažne z programu Erasmus+, až takmer 95 %. Ako iný zdroj financovania týchto aktivít respondenti uviedli výmenný program IVS (pre študentov veterinárnej medicíny) a istú formu spolupráce medzi vysielajúcou a prijímajúcou inštitúciou (pozri Graf 2.12.).

Zdrojom informácií o možnosti prihlásiť sa na realizovanú virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu boli pre respondentov predovšetkým domáce univerzity (vysielajúce inštitúcie), a to až 82,1 %. Informácie o možnosti zapojiť sa respondenti získali aj z iných zdrojov, napr. priamo od zahraničnej univerzity, na ktorej sa aktivita realizovala (16,1 %), na odporúčanie známeho (14,3 %) a z reklamy na internete (pozri Graf 2.13.).

Graf 2.11.*

Krajina realizácie virtuálnej mobility a/alebo výmeny

V ktorej krajine ste absolvovali virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu?

Graf 2.12.*

Program pre realizáciu virtuálnej mobility a/alebo výmeny

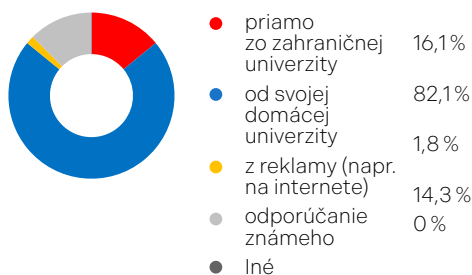
V rámci ktorého programu ste absolvovali svoju virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu?

Graf 2.13.*

Zdroje informácií o možnosti prihlásiť sa na VM a/alebo VV

Odkiaľ ste sa dozvedeli o možnosti prihlásiť sa na túto mobilitu alebo výmenu?

Medzi realizovanými virtuálnymi mobilitami a/alebo výmenami prevládalo virtuálne štúdium (42,9 %), virtuálny kurz alebo seminár (37,5 %) a virtuálna stáž (25 %). Ďalšími druhmi tejto aktivity boli virtuálne projekty (14,3 %), virtuálne edukačné hry (3,6 %) a virtuálne laboratórium (3,6 %). Najmenšie zastúpenie mali MOOC kurzy (1,8 %) a hybridné vzdelávanie (1,8 %) (pozri Graf 2.14.).

Najčastejšie uvádzaná dĺžka virtuálnej mobility a/alebo výmeny bola 3 mesiace (28,6 %), nasledovali mobility v trvaní 6 mesiacov (21,4 %), 4 mesiace (17,9 %) a 1 mesiac (10,7 %) (pozri Graf 2.15.).

Najčastejšie využívaná platforma počas realizovanej virtuálnej mobility bola MS Teams (62,5 %), nasledovaná platformami Moodle (28,6 %) a Aula Web (17,9 %). Medzi ostatnými využívanými platformami boli Blackboard Learn, Zoom a Google Meet (pozri Graf 2.16.).

HODNOTENIE OSOBNEJ SKÚSENOSTI S VIRTUÁLNOU MOBILITOU A/ALEBO VÝMENOU

Respondenti, ktorí sa na virtuálnej mobilite a/alebo výmene už zúčastnili, boli požiadaní, aby zhodnotili používanú platformu na školskej stupnici (1 = výborne a 5 = nedostatočne). Pre grafické spracovanie boli vybrané tie platformy, ktoré sa v predchádzajúcich odpovediach vyskytovali navyše.

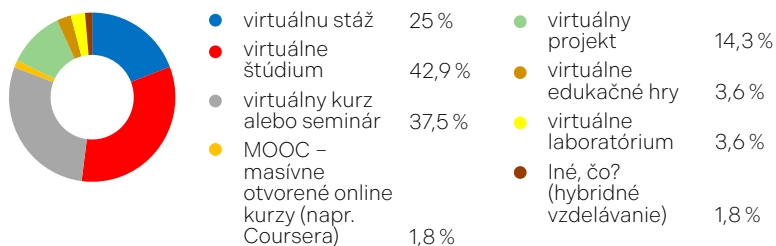
Zo sledovaných platforiem bola BLACKBOARD LEARN hodnotená najvyššími známami „1“ a „2“. Ostatné tri platformy obsahovali aj pozitívne, aj negatívne hodnotenia (pozri Graf 2.17.).

Kredity, ktoré respondenti počas virtuálnej mobility získali, im boli v prevažnej väčšine ich domovskou univerzitou plne uznané (76,8 %). Mobility 19,6 % respondentov nesúviseli s kreditmi, t. j. kredity za mobilitu neboli udelené. Len 3,6 % respondentov uviedlo, že získané kredity im uznané neboli (pozri Graf 2.18.).

Graf 2.14.*

Typ virtuálnej mobility alebo výmeny

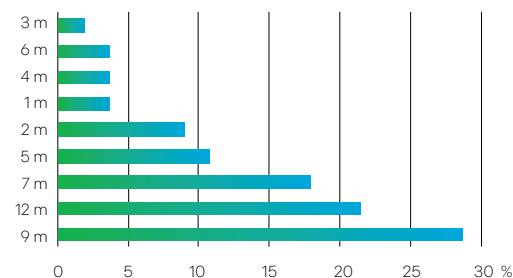
Aký typ virtuálnej mobility alebo výmeny ste absolvovali?

Graf 2.15.*

Dĺžka realizovanej virtuálnej mobility a/alebo výmeny

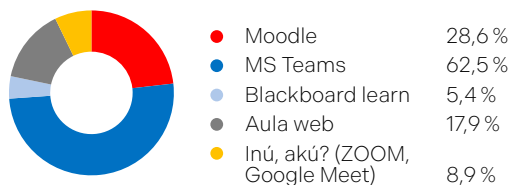
Ako dlho trvala vaša mobilita a/alebo výmena?

Graf 2.16.*

Online platforma využívaná počas mobility a/alebo výmeny

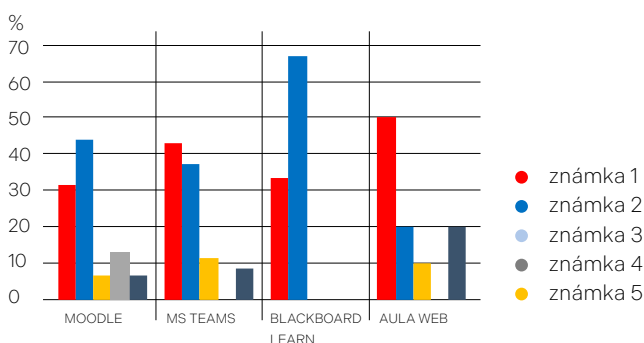
Akú platformu/prostredie ste využívali počas mobility a/alebo výmeny?

Graf 2.17.*

Hodnotenie spokojnosti študentov s platformou (školská stupnica, 1 = výborne, 5 = nedostatočne)

Ohodnoťte vašu spokojnosť s používanou platformou:

Graf 2.18.*

Uznanie kreditov získaných na mobilite a/alebo výmene

Uznali/uznajú vám na domovskej univerzite kredity v prípade, že za mobilitu a/alebo výmenu boli/sú udelené?

Pri otázke: „Čo sa vám na virtuálnej mobilite/ výmene páčilo?“ respondenti uvádzali vlastné odpovede, najčastejšie nasledujúce:

- *multikultúrnosť,*
- *zmena,*
- *nové poznatky,*
- *rozšírenie obzorov,*
- *možnosť študovať v zahraničí z pohodlia domova,*
- *možnosť spoznať nových ľudí,*
- *zlepšenie jazykových zručností,*
- *možnosť komunikácie.*

Na otázku: „Čo sa vám na virtuálnej mobilite/ výmene nepáčilo?“ respondenti najčastejšie odpovedali takto:

- *chýbajúci osobný kontakt,*
- *pocit samoty počas mobility,*
- *chýbali spolužiaci,*
- *niekedy problémy s pripojením na internet,*
- *závislosť od technického vybavenia.*

Na základe predchádzajúcej skúsenosti s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou respondenti uviedli, že ich táto skúsenosť takmer v 80 % motivovala dostatočne na to, aby virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu absolvovali aj v budúcnosti (pozri Graf 2.19.). Len 7,1 % respondentov uviedlo, že by sa rozhodli skôr neabsolvovať ďalšiu virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu.

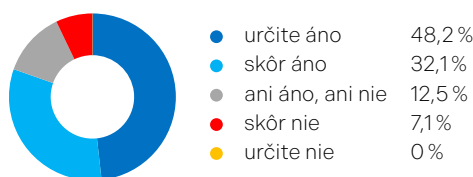
Pri hodnotení úrovne výučby počas virtuálnej mobility/virtuálnej výmeny respondenti uviedli vysokú spokojnosť: až 48,2 % ohodnotilo kvalitu výučby známkou 1 (výborne), 30,4 % známkou 2 (veľmi dobre). Len 1,8 % respondentov ohodnotilo kvalitu výučby známkou 5 (nedostatočne) (pozri Graf 2.20.).

S organizáciou výučby bolo veľmi spokojných až 87,5 % respondentov, z toho 48,2 % zhodnotilo organizáciu ako výbornú (známka 1) a 39,3 % ako veľmi dobrú (známka 2). Žiadny z respondentov neohodnotil túto skúsenosť ako nedostatočnú (známka 5) a len 3,6 % ju zhodnotilo ako dostatočnú (známka 4) (pozri Graf 2.21.).

Graf 2.19.*

Motivácia k ďalšej účasti na virtuálnej mobilite a/alebo výmene

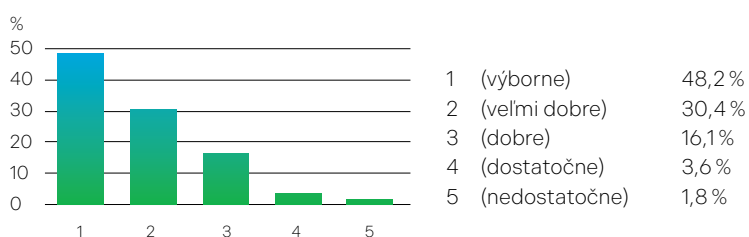
Motivoval vás tento zážitok k tomu, aby ste VM alebo VV absolvovali aj v budúcnosti?

Graf 2.20.*

Hodnotenie kvality výučby počas virtuálnej mobility a/alebo výmeny

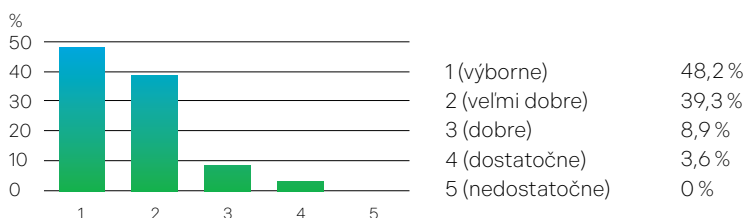
Ako hodnotíte úroveň výučby počas VM alebo VV? (známkovanie ako škole 1 – 5)

Graf 2.21.*

Hodnotenie organizácie výučby počas virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Ako hodnotíte organizáciu výučby VM alebo VV? (známkovanie ako škole 1 – 5)

Z pohľadu jazykových zručností až 80,4 % respondentov uviedlo, že im účasť na virtuálnej mobilite a/alebo výmene pomohla zlepšiť sa v cudzom jazyku (pozri Graf 2.22.).

Napriek absencii fyzickej formy výmeny až 76,8 % respondentov uviedlo, že im účasť na virtuálnej mobilite a/alebo výmene pomohla vytvoriť si nové priateľstvá (pozri Graf 2.23.), a až 94,6 % uviedlo, že im pomohla v ich štúdiu (pozri Graf 2.24.).

PREFERENCIE POTENCIÁLNYCH ADEPTOV VIRTUÁLNEJ MOBILITY A/ALEBO VIRTUÁLNEJ VÝMENY

Respondenti, ktorí doposiaľ neabsolvovali virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu, boli požiadaní, aby uviedli dôvod a spresnili, čo by ich najviac motivovalo využiť takúto príležitosť, resp. čo by ich najviac od takejto skúsenosti odradilo. Boli tiež požiadaní, aby spresnili, o aký druh virtuálnej aktivity by mali najväčší záujem a ako dlho by takáto aktivita mala ideálne trvať.

Na otázku, prečo sa zatiaľ nezúčastnili na virtuálnej mobilite a/alebo výmene, 39,9 % respondentov uviedlo, že nemali záujem, a 34,8 % doposiaľ princíp virtuálnej mobility a virtuálnej výmeny nepoznalo. 21,6 % respondentov uviedlo, že dôvodom pre doterajšiu neúčasť bola chýbajúca ponuka tohto druhu aktivít (pozri Graf 2.25.).

Respondentov bez predchádzajúcej skúsenosti s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou by najviac motivovala zúčastniť sa na tomto druhu aktivít možnosť (pozri Graf 2.26. – na nasledujúcej strane):

- zlepšiť si jazykovú úroveň (53,7 %),
- využiť túto referenciu v životopise (36,2 %),
- študovať v pohodlí z domovskej krajiny (32,2 %),
- získať nové kontakty (28,1 %),
- študovať na atraktívnej univerzite (27,5 %).

Ostatní respondenti uviedli, že dôvodom by bola efektivita kurzu (22,6 %), atraktivita samotného kurzu alebo konkrétneho vyučujúceho (21,9 %) a nedostupnosť témy na domovskej univerzite (20,2 %).

Graf 2.22.*

Pomohla vám virtuálna mobilita / výmena zlepšiť sa v cudzom jazyku?

Pomohla vám VM alebo VV zlepšiť sa v cudzom jazyku?

Graf 2.23.*

Pomohla vám virtuálna mobilita / výmena vytvoriť si nové priateľstvá?

Pomohla vám VM alebo VV vytvoriť si nové priateľstvá?

Graf 2.24.*

Pomohla Vám virtuálna mobilita/výmena vo Vašom ďalšom štúdiu?

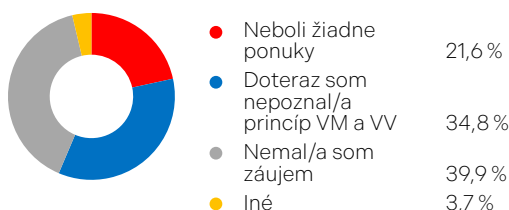
Pomohla vám VM alebo VV vo vašom ďalšom štúdiu?

Graf 2.25.*

Dôvody pre doterajšiu nulovú skúsenosť s virtuálnou mobilitou / výmenou?

Prečo ste zatiaľ neabsolvovali žiadnu formu virtuálnej mobility alebo virtuálnej výmeny?

Respondenti, ktorí označili odpoveď „Iné“ (spolu 1,8 %), spresnili, že by ich motivovala:

- *nová skúsenosť bez možnosti neúspechu;*
- *zvýšenie prehľadu o tom, ako prebieha výučba na inej univerzite;*
- *možnosť niečo viac sa o tom dozvedieť;*
- *možnosť vyriešiť závažnú situáciu v rodine.*

Medzi odpoveďami respondentov, ktorí uviedli odpoveď „Iné“ (1,8 %), boli aj nasledujúce vyjadrenia:

- *„nie je možné, že by ma niečo motivovalo, keby som chcel študovať online, tak sa prihlásim na nejakú internetovú školu, zaplatím si to a sedím doma“;*
- *„ťažko sa mi odpovedá, keďže som sa o to ani nezaujímal, akurát viem, čo to je“;*
- *„žiaľ, nemám viac času“.*

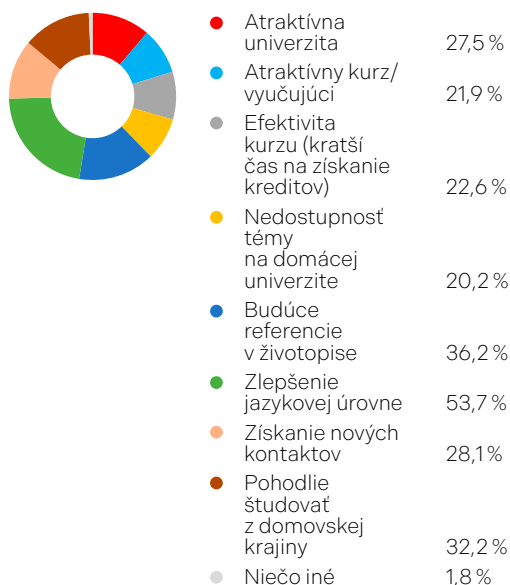
Na otázku, čo by respondentov odradilo od účasti na tomto druhu aktivít, až 44,3 % respondentov uviedlo, že by to bola chýbajúca cesta do zahraničia (nemôť vycestovať), až 32,9 % respondentov uviedlo jazykovú bariéru ako dôvod, prečo by sa na aktivite nezúčastnili. Neosobnosť kurzov (realizácia online) by odradila 32,9 % respondentov a 30,3 % respondentom by chýbala finančná motivácia (nulový grant pri virtuálnej mobilite). Technické bariéry ako dôvod potenciálnej demotivácie uviedlo 25,1 % respondentov. Ostatní (2,8 %) uviedli (pozri Graf 2.27.):

- *„neviem sa nad tým zamyslieť takto vo všeobecnosti, samozrejme, záviselo by to od toho, aké náročné by to bolo z finančnej stránky, a tiež, či by to stálo za to, či by mi všetko potrebné akceptovali následne aj tu na Slovensku; jednoducho by som musel zvážiť každý jeden faktor, ktorý by prichádzal do úvahy“;*
- *„neviem o ponuke“;*
- *„nedostatok času“;*
- *„neodradilo by ma asi nič, rada by som sa zúčastnila, ale doteraz som o tejto možnosti nevedela“;*

Graf 2.26.*

Potenciálna motivácia k účasti na virtuálnej mobilite a/alebo výmene

Čo by vás najviac motivovalo využiť/absolvovať VM a/alebo VV?

Graf 2.27.*

Potenciálna demotivácia k účasti na virtuálnej mobilite a/alebo výmene

Čo by vás najviac odradilo od využitia/absolvovania VM a/alebo VV?

- „zdokonaľovanie v jazyku by nebolo také, ako keď budem v krajine, kde musím len komunikovať týmto jazykom“;
- „zatiaľ sú s tým malé skúsenosti, počkal by som si, až keď to bude zabehnuté a overené, že to, čo sľúbia, aj splnia“;
- „zdravotné problémy“;
- „nič, nezaujíma ma to“.

Respondenti, ktorí nemajú predchádzajúcu skúsenosť s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou, by mali záujem realizovať v budúcnosti nasledujúce druhy aktivít:

- virtuálny kurz alebo seminár (31%),
- virtuálne štúdium na celý semester (22,3 %),
- virtuálnu stáž (17,2 %),
- virtuálny projekt (11,6 %).

Niektorí respondenti by radi absolvovali virtuálne edukačné hry (5,9 %), MOOC (masívne otvorené online kurzy) (5,1 %) alebo virtuálne laboratórium (4,4 %). Ostatní respondenti (2,7 %) uviedli „Iné“ a doplnili nasledujúce odpovede (pozri Graf 2.28.):

- „asi nič z toho“;
- „neviem, čo niektoré z kurzov obsahujú, v každom prípade by som si vybral ten najvhodnejší z nich po zvážení všetkých za a proti“;
- „nemám záujem“;
- „neviem momentálne povedať, neviem sa rozhodnúť“;
- „ako zdravotne hendikepovaný mám obmedzenia, nemám záujem“.

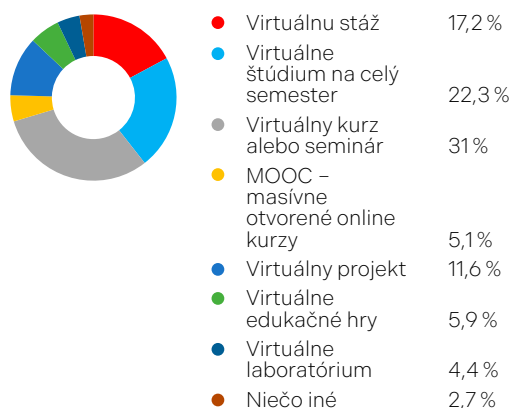
Pri otázke, akú majú respondenti predstavu o ideálnej dĺžke virtuálnej mobility, respondenti odpovedali najčastejšie 1 semester (58 %), maximálne mesiac (36,4 %) a 5,6 % respondentov uviedlo maximálne týždeň (pozri Graf 2.29.).

Pri otázke, akú majú respondenti predstavu o ideálnej dĺžke virtuálnej výmeny, respondenti odpovedali najčastejšie 1 semester (59,6 %), maximálne mesiac (33,9 %) a 6,4 % respondentov uviedlo maximálne týždeň (pozri Graf 2.30.).

Graf 2.28.*

O aký typ aktivity v rámci virtuálnej mobility a/alebo výmeny by ste mali najväčší záujem?

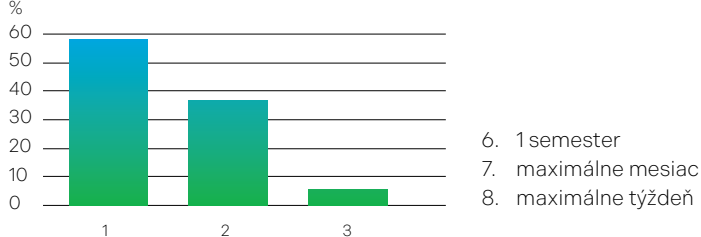
O aký typ kurzu v rámci VM a/alebo VV by ste mali najväčší záujem?

Graf 2.29.*

Ako dlho by ideálne mala trvať virtuálna mobilita?

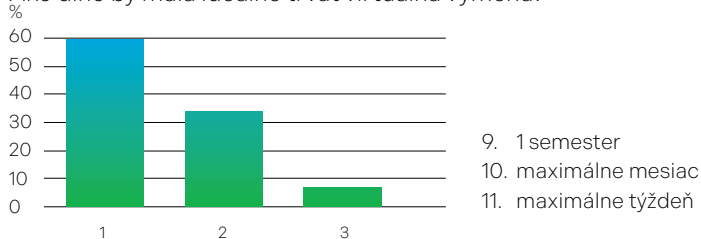
Ako dlho by mala ideálne trvať virtuálna mobilita?

Graf 2.30.*

Ako dlho by ideálne mala trvať virtuálna výmena?

Ako dlho by mala ideálne trvať virtuálna výmena?

DEMOGRAFIA RESPONDENTOV

V prieskume mali väčšie zastúpenie ženy, konkrétne 53,9 % (pozri Graf 3.1). Z hľadiska veku respondenta najviac zastúpenými skupinami boli respondenti vo veku 45 – 54 rokov a respondenti vo veku 35 – 44 rokov. Najmenej zastúpenou skupinou boli respondenti vo veku do 34 rokov (pozri Graf 3.2).

PREDCHÁDZAJÚCA SKÚSENOSŤ S MOBILITOU

V prvej časti otázok sa prieskum zameriaval na skúsenosti respondentov s akoukoľvek formou mobility, t. j. či sa ako zamestnanci školy fyzicky zúčastnili na výučbe alebo školení/aktivite v partnerskej inštitúcii v zahraničí – teda vycestovali s takýmto cieľom do zahraničia. Napriek pomerne vysokému zastúpeniu pedagogických pracovníkov v prieskume iba 20,6 % opýtaných má predchádzajúcu skúsenosť s fyzickou mobilitou (pozri Graf 3.5.).

PERCEPCIA TERMÍNU VIRTUÁLNA MOBILITA/VIRTUÁLNA VÝMENA A DOSTUPNOSŤ JEJ PONUKY

Po úvodnej otázke na predchádzajúcu skúsenosť s mobilitou sa prieskum zameriaval na virtuálnu mobilitu a virtuálnu výmenu v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním. Výrazná väčšina respondentov (82,4%) termín virtuálna mobilita a/alebo virtuálna výmena v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním pozná (pozri Graf 3.6.).

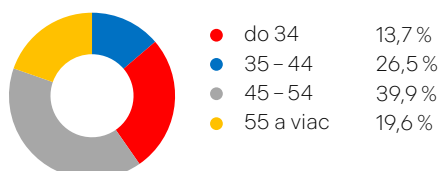
Pre ďalšiu časť prieskumu bolo potrebné vysvetliť respondentom rozdiel medzi obsahom pojmu virtuálna mobilita a pojmu virtuálna výmena. Na tento účel sme využili nasledujúce definície:

„Virtuálna mobilita (VM) ponúka prístup ku kurzom, k seminárom a iným študijným schémam v zahraničí prostredníctvom nových informačných a komunikačných technológií. Je založená na formálnych dohodách o spolupráci medzi univerzitami.

Graf 3.1.*
Pohlavie respondentov

Graf 3.2.*
Vekové zloženie respondentov

Graf 3.5.*
Predchádzajúca skúsenosť s mobilitou

Absolvovali ste v minulosti nejakú fyzickú mobilitu?

Graf 3.6.*
Znalosť termínu virtuálna mobilita a virtuálna výmena v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním

Počuli ste už (poznáte) v súvislosti s vysokoškolským vzdelávaním pojmy virtuálna mobilita a virtuálna výmena?

Virtuálna výmena (VV) pozostáva z nepre-
rušovaných vzdelávacích programov alebo
aktivít prostredníctvom nových informač-
ných a komunikačných technológií, v kto-
rých prebieha komunikácia a interakcia
medzi jednotlivcami alebo skupinami,
ktoré sa nachádzajú na inom geogra-
fickom mieste a pochádzajú z iného
kultúrneho zázemia. Virtuálna výmena
kombinuje medzikultúrny dialóg a výmenu
a digitálne technológie, niekedy sa ozna-
čuje aj termínom Collaborative Online
International Learning (COIL).

Oba typy týchto aktivít, teda aj virtuálna
výmena, aj virtuálna mobilita, predpokla-
dajú vzdelávanie bez vycestovania. Teda
vy sa môžete zúčastniť na online vzdelá-
vaní/kurze/aktivite, ktoré ponúkajú part-
nerské zahraničné univerzity.

Nemáme teda na mysli kurzy a semi-
náre, ktoré prebiehajú online pre aktuálnu
pandemickú situáciu.“

Na otázku, či univerzita/fakulta, na ktorej res-
pondent pracuje, ponúka virtuálnu mobilitu
alebo virtuálnu výmenu, až 61,8 % odpovedalo
kladne. 20,6 % respondentov nemá informá-
ciu o tom, či takáto ponuka existuje. 18,6 %
respondentov si bolo istých, že takáto aktivita
v ponuke ich vysokej školy nefiguruje. Z respon-
dentov, ktorí odpovedali na túto otázku kladne,
až 59,8 % uviedlo, že tieto aktivity sú na ich uni-
verzite ponúkané v rámci programu Erasmus+,
a len 2 % uviedli realizáciu aktivít v rámci iného
programu, napr. CEEPUS a programy z ponuky
SAIA (pozri Graf 3.7.).

OSOBNÁ SKÚSENOŠŤ S VIRTUÁLNOU MOBILITOU A/ALEBO VÝMENOU

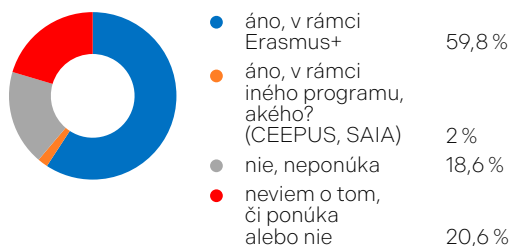
Z opýtanej vzorky má skúsenosť s virtuálnou
mobilitou a/alebo výmenou iba 9,8 % respon-
dentov, t. j. takmer 90,2 % ešte neabsolvovalo
ani jednu z týchto aktivít (pozri Graf 3.8.).

Geografická distribúcia respondentov vyka-
zuje preferenciu Českej republiky (30 %) a rov-
nomerné (10 %) zastúpenie ďalších šiestich
destinácií: Taliansko, Nemecko, Francúzsko,
Belgicko, Maďarsko, Veľká Británia a USA.
(pozri Tab. 3.4.)

Graf 3.7.*

Existencia ponuky virtuálnej mobility a/alebo výmeny na pracovisku respondenta

Ponúka univerzita/fakulta, na ktorej pracujete,
takúto virtuálnu mobilitu alebo virtuálnu výmenu
pre svojich zamestnancov?

Graf 3.8.*

Predchádzajúca skúsenosť s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou

Absolvovali ste už nejakú takúto formu virtuálnej
mobility a/alebo virtuálnej výmeny na partnerskej
zahraničnej univerzite?

Tabuľka 3.4.*

1	Česká republika	30,0
2	Poľsko	0,0
3	Dánsko	0,0
4	Taliansko	10,0
5	Španielsko	0,0
6	Bosna a Hercegovina	0,0
7	Nemecko	10,0
8	Francúzsko	10,0
9	USA	10,0
10	Izrael	0,0
11	Rakúsko	0,0
12	Maďarsko	10,0
13	Veľká Británia	10,0
14	Švajčiarsko	0,0
15	Portugalsko	0,0
16	Belgicko	10,0

Virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu zamestnanci realizovali napríklad v nasledujúcich inštitúciách:

- Česká republika: ČVUT Praha, VŠ zemědělská, Ostravská univerzita;
- Taliansko: Národná hudobná akadémia;
- Nemecko: Univerzita Alberta Ludwiga vo Freiburgu;
- Francúzsko: Univerzita Aix Marseille;
- Belgicko: Univerzita Thomasa Morena, Univerzitná vysoká škola v Antverpách;
- Maďarsko: Univerzita Széchenyia Istvána;
- Veľká Británia: Oxfordská univerzita;
- USA: City University of Seattle.

Virtuálne mobility a/alebo výmeny respondentov boli všetky realizované z programu Erasmus+ (100 %) (pozri Graf 3.9.).

Zdrojom informácií o možnosti prihlásiť sa na uvedenú virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu boli pre respondentov predovšetkým domáce univerzity (vysielajúce inštitúcie), t. j. 70 %. Ostatní respondenti získali informáciu o možnosti realizovať túto aktivitu od zahraničnej univerzity, pričom jeden respondent získal informáciu od oboch inštitúcií (vysielajúcej i prijímajúcej) (pozri Graf 3.10.).

Medzi realizovanými virtuálnymi mobilitami a/alebo výmenami prevládala virtuálna spolupráca v rámci prebiehajúcich medzinárodných projektov (80 %), menšie zastúpenie mali virtuálny kurz alebo seminár (20 %) a virtuálne štúdium (10 %), MOOC – masívne otvorené online kurzy (10 %) a virtuálne školenie (10 %) (pozri Graf 3.11.).

Najčastejšie uvádzaná dĺžka realizovanej virtuálnej mobility a/alebo výmeny zamestnancov bola 3 mesiace (30 %), nasledovali mobility a/alebo výmeny v trvaní 6 mesiacov (20 %) a 2 mesiace (20 %) (pozri Graf 3.12.).

Najčastejšie využívané platformy počas realizovanej virtuálnej mobility a/alebo výmeny zamestnancov boli MS Teams (50 %) a Zoom (40 %), ďalšími využívanými platformami boli Aula Web (20 %) a Blackboard Learn (10 %) (pozri Graf 3.13.).

Graf 3.9.*

Program pre realizáciu virtuálnej mobility a/alebo výmeny

V rámci ktorého programu ste absolvovali svoju virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu?

Graf 3.10.*

Zdroje informácií o možnosti prihlásiť sa na VM a/alebo VV

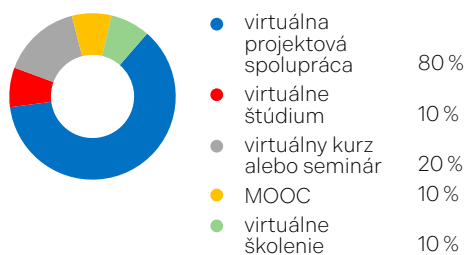
Odkiaľ si sa dozvedeli o možnosti prihlásiť sa na túto mobilitu alebo výmenu?

Graf 3.11.*

Typ realizovanej virtuálnej mobility alebo výmeny

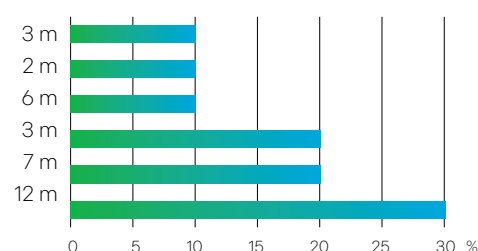
Aký typ virtuálnej mobility alebo výmeny ste absolvovali?

Graf 3.12.*

Dĺžka realizovanej virtuálnej aktivity

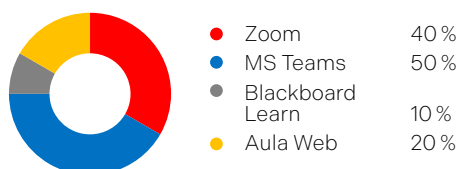
Ako dlho trvala vaša mobilita a/alebo výmena?

Graf 3.13.*

Online platforma využívaná počas mobility a/alebo výmeny

Akú platformu/prostredie ste využívali počas mobility a/alebo výmeny?

HODNOTENIE OSOBNÉJ SKÚSENOSTI S VIRTUÁLNOU MOBILITOU A/ALEBO VÝMENOU

Respondentov, ktorí sa na virtuálnej mobilite a/alebo výmene už zúčastnili, požiadali, aby zhodnotili svoju skúsenosť.

Až 90 % respondentov ich domovská VŠ uznala ich účasť na virtuálnej mobilite a/alebo výmene ako zvyšovanie kvalifikácie (pozri Graf 3.14.).

Na otázku, čo sa im na virtuálnej mobilite a/alebo výmene páčilo, respondenti najviac uvádzali vlastné odpovede, napr.:

- „rozšírenie vedomostí a stretnutie s kolegami v zahraničí/porovnanie skúseností“;
- „vzdelávanie bez nutnosti cestovania, priateľská atmosféra, odbornosť, výmena skúseností“;
- „informácie zo zahraničia“;
- „(zahraničná) škola má oveľa bohatšie skúsenosti v tejto oblasti a vlastne som sa mohla dozvedieť nové informácie, ako pristupovať k výskumu v tejto oblasti, spoznala som ďalších participantov z ich partnerských univerzít“;
- „bolo to obohatenie aj v rámci jazyka“;
- „semináre boli poučné stretnutia“;
- „nové skúsenosti“;
- „nové formy výučby“;
- „porovnanie“.

Na otázku: „Čo sa vám na virtuálnej mobilite/výmene nepáčilo?“ respondenti najčastejšie odpovedali takto:

- „Trochu tá technika vyučovania/ (Internetové) spojenie/nie všetci participantí mali dobré internetové spojenie a padalo to, teda išlo o technické problémy.“
- „Prístup učiteľov, brali nás ako votrelcov.“

Graf 3.14.*

Uznanie mobility a/alebo výmeny na domovskej univerzite ako zvýšenia kvalifikácie

Uznali/uznajú vám na domovskej VM alebo VV ako zvýšenie kvalifikácie?

* Prameň: vlastné spracovanie podľa výsledkov prieskumu.

Na základe predchádzajúcej skúsenosti s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou respondenti uviedli, že ich táto skúsenosť takmer v 70 % motivovala k tomu, aby virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu absolvovali aj v budúcnosti (pozri Graf 3.15), z toho 40 % uviedlo, že by tak urobili určite (áno), a 30 % skôr áno. 30 % respondentov uviedlo ani áno, ani nie.

PREFERENCIE POTENCIÁLNYCH ADEPTOV VIRTUÁLNEJ MOBILITY A/ALEBO VIRTUÁLNEJ VÝMENY

Respondenti, ktorí doposiaľ neabsolvovali virtuálnu mobilitu a/alebo výmenu, boli požiadaní, aby uviedli dôvod a spresnili, čo by ich najviac motivovalo využiť takúto príležitosť, resp. čo by ich najviac od takejto skúsenosti odradilo. Boli tiež požiadaní, aby spresnili, o aký druh virtuálnej aktivity by mali najväčší záujem a ako dlho by takáto aktivita mala ideálne trvať.

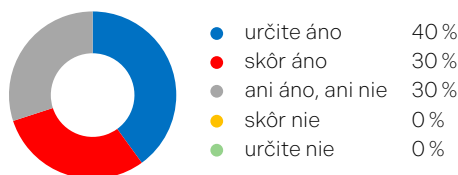
Na otázku, prečo sa zatiaľ nezúčastnili na virtuálnej mobilitě a/alebo výmene, až 60,9 % respondentov uviedlo, že nemali záujem, 22,8 % respondentov uviedlo, že dôvodom pre doterajšiu neúčast bola chýbajúca ponuka tohto druhu aktivít, a 9,8 % respondentov do realizácie prieskumu nepoznalo princíp virtuálnej mobility a virtuálnej výmeny (pozri Graf 3.16.). 6,5 % respondentov uviedlo vlastné odpovede, napr.:

- „nemala som čas, mám ešte školopovinné deti, som rada, že stíham normálnu prácu“;
- „osobne sa chcem zúčastniť a vycestovať, počkám ešte, kým sa to uvoľní a Erasmus bude normálne fungovať“;
- „bola som nahlásená na Erasmus do Prahy; keďže potrebujem ísť do laboratória, neprichádza online výuka do úvahy, takže čakám, kedy sa uvoľnia opatrenia“;
- „absolvujú väčšinou mladší pedagógovia“;
- „nemal som čas, bohužiaľ som dokončoval habilitačnú prácu“.

Graf 3.15.*

Motivácia k ďalšej účasti na virtuálnej mobilitě a/alebo výmene

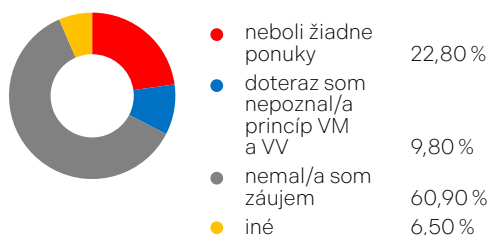
Motivoval vás tento zážitok k tomu, aby ste VM alebo VV absolvovali aj v budúcnosti?

Graf 3.16.*

Dôvody pre doterajšiu nulovú skúsenosť s virtuálnou mobilitou/výmenou

Prečo ste zatiaľ neabsolvovali žiadnu formu virtuálnej mobility alebo virtuálnej výmeny?

* Prameň: vlastné spracovanie podľa výsledkov prieskumu.

Respondentov bez predchádzajúcej skúsenosti s virtuálnou mobilitou a/alebo výmenou by najviac motivovala k účasti na tomto druhu aktivít možnosť (pozri Graf 3.17.):

- zvýšiť si kvalifikáciu (46 %),
- študovať na atraktívnej univerzite (32,4 %),
- získať nové kontakty (30,4 %),
- zlepšiť svoju jazykovú úroveň (30,3 %),
- vzdelávať sa v atraktívnom kurze/s konkrétnym vyučujúcim (25,5 %),
- študovať v pohodlí z domovskej krajiny (25,4 %),
- 2 % respondentov uviedli, že by ich nemotivovalo nič.

Na otázku, čo by respondentov odradilo od účasti na tomto druhu aktivít, až 55,9 % respondentov uviedlo, že by to bol nedostatok času, 32,4 % respondentov uviedlo neosobnosť kurzov (realizácia online). Skutočnosť, že nemôžu vycestovať do zahraničia, by odradila 29,4 % respondentov. 18,7 % respondentov sa domnieva, že by ich odradila jazyková bariéra, a 13,8 % uviedlo technické bariéry (pozri Graf 3.18.).

Pri otázke, akú majú respondenti predstavu o ideálnej dĺžke virtuálnej mobility, respondenti odpovedali najčastejšie maximálne mesiac (50 %), 1 semester (27,5 %) a 22,5 % respondentov uviedlo maximálne týždeň (pozri Graf 3.19.).

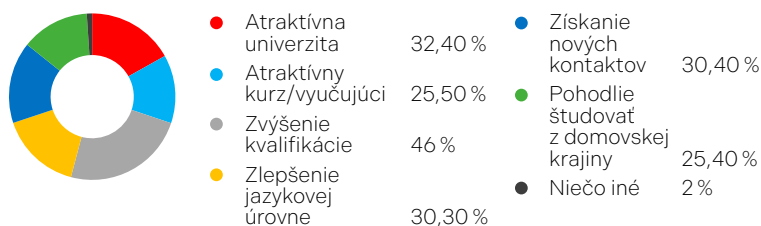
Pri otázke, akú majú respondenti predstavu o ideálnej dĺžke virtuálnej výmeny, respondenti odpovedali najčastejšie maximálne mesiac (49 %), 1 semester (34,3 %) a 16,7 % respondentov uviedlo maximálne týždeň (pozri Graf 3.20.).

Graf 3.17.*

Motivácia pre využitie/absolvovanie virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Čo by vás najviac motivovalo využiť/absolvovať VM a/alebo VV?

Možnosť viacerých odpovedí – najviac tri.

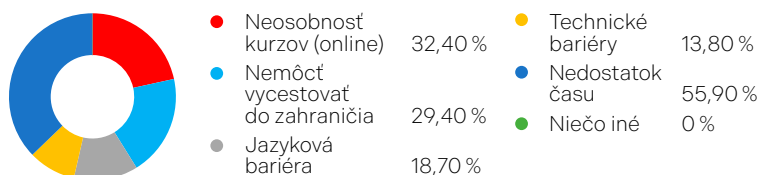

Graf 3.18.*

Demotivácia pre využitie/absolvovanie virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Čo by vás najviac odradilo od využitia/absolvovania VM a/alebo VV?

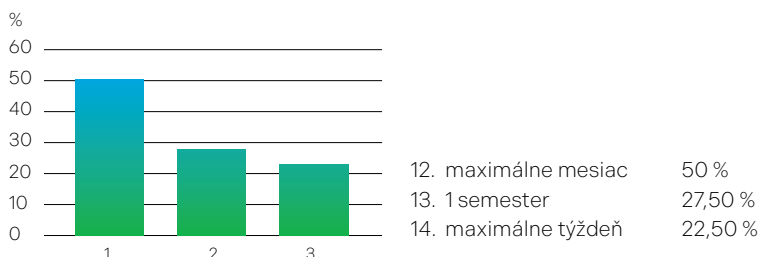
Možnosť viacerých odpovedí – najviac tri.

Graf 3.19.*

Predstava o ideálnom trvaní virtuálnej mobility

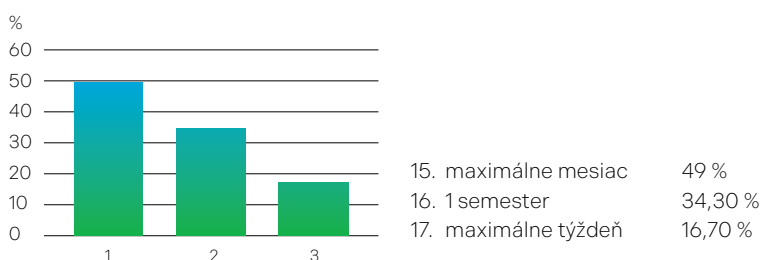
Ako dlho by mala ideálne trvať virtuálna mobilita?

Graf 3.20.*

Predstava o ideálnom trvaní virtuálnej výmeny

Ako dlho by mala ideálne trvať virtuálna výmena?

REALIZÁCIA VIRTUÁLNEJ MOBILITY A/ALEBO VIRTUÁLNEJ VÝMENY NA SLOVENSKÝCH VŠ

Ďalšia otázka prieskumu smerovala na pedagogických zamestnancov. Pri otázke, či vedú/ponúkajú pre študentov kurzy/semináre v rámci virtuálnej mobility a/alebo virtuálnej stáže, boli respondenti usmernení, že otázka sa netýka online kurzov a seminárov, ktoré vedú pre študentov svojej domovskej univerzity v dôsledku prebiehajúcej pandémie COVID-19, ale že zisťuje, či takéto aktivity realizujú v období, keď sa študuje prezenčne. Len 22,5 % respondentov uviedlo, že takéto aktivity realizujú (pozri Graf 3.21.).

Pokiaľ respondent odpovedal na túto otázku áno, ďalšia otázka sa zamerala na študijný program, v rámci ktorého takýto kurz/seminár respondenti vedú. 38,9 % respondentov uviedlo, že túto aktivitu realizujú v rámci programu Erasmus+. Odpovede ďalších respondentov sú uvedené nižšie:

- Medzinárodný manažment,
- Dizajn,
- Didaktika telesnej výchovy,
- Politológia,
- Podnikový manažment,
- Deutscher Akademischer Austauschdienst,
- Prevádzka a ekonomika dopravy a spojov,
- Edukácia v Európe,
- Počítačové modelovanie,
- Európske štúdiá.

Respondenti boli vyzvaní, aby spresnili názov kurzu/semináru, ktorý takouto formou realizujú. Odpovede respondentov sú uvedené nižšie:

- Učiteľstvo pre primárne vzdelanie,
- Predškolská elementárna pedagogika,
- Sociálne a politické vedy,
- Počítačové modelovanie,
- Podpora účasti talentovaných hudobne nadaných študentov,
- European Cultures and Society,
- Matematika v železničnej doprave,
- Assistant in eye-tracking research,
- International Business,
- Analýzy v sociálnych vedách,
- Didaktika športového tréningu, didaktika telesnej výchovy,
- Metodológia pedagogického výskumu,
- Jazykový kurz angličtiny,

Graf 3.21.

Vedenie kurzov /seminárov formou virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Vediete/ponúkate pre študentov kurzy/semináre v rámci virtuálnej mobility (VM) alebo virtuálnej výmeny (VV)?

- Podnikový manažment,
- Industrial design,
- Rôzne/je ich viac.

Ďalšie otázky boli zamerané na doplnenie informácií o takto realizovanom kurze. Na otázku, ako dlho tento kurz/seminár trvá, respondenti odpovedali väčšinou celý semester (83,3 %). Pri odpovedi „Iné“ uviedli 2 mesiace a 3 mesiace ako dĺžku trvania (pozri Graf 3.22.).

Na otázku, ako dlho už tento druh kurzu/seminára respondent ponúka, 66,7 % respondentov uviedlo, že kurz je v ponuke dlhšie než 1 rok (pozri Graf 3.23.).

Pri výučbe daného kurzu/seminára respondenti využívajú ako platformu najčastejšie Zoom (66,7 %), po ktorom nasleduje MS Teams (38,9 %). Ďalšie zastúpenie v odpovediach mali rovnomerne (11,1 %) platformy Moodle, Blackboard Learn a Aula Web (pozri Graf 3.24.).

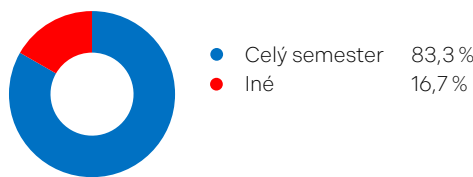
Respondenti, ktorí realizujú tento druh aktivity, uviedli, že výhody takéhoto spôsobu výučby vidia najčastejšie v nasledujúcom:

- „študenti získajú prehľad z iných univerzít a majú po štúdiu väčšie možnosti na uplatnenie“;
- „zdokonalenie študentov v cudzom jazyku a získanie nových informácií“;
- „výmena informácií, skúseností, získanie kontaktov“;
- „zrozumiteľnosť“;
- „komfort, jednoduchosť“;
- „učím z pohodlia domova, nemusím cestovať“/„stabilita siete, pohodlie domova, prostredie domova“;
- „časová dostupnosť, menšie náklady na vzdelávanie“;
- „v súvislosti s pandémiou ochrana zdravia, nemusíme cestovať“/„je to dostupné aj v prípade karantény“;
- „sme v obraze, použijeme rôzne pomôcky z internetu, je to také pokojnejšie“;
- „prebieha komunikácia a interakcia medzi jednotlivcami a skupinami“;

Graf 3.22.

Dĺžka kurzu/seminára, ktorý je vedený formou virtuálnej mobility a/alebo výmeny

Ako dlho tento kurz/seminár trvá?

Graf 3.23.

Dĺžka času, od kedy je kurz v ponuke

Ako dlho tento typ kurzov už ponúkate?

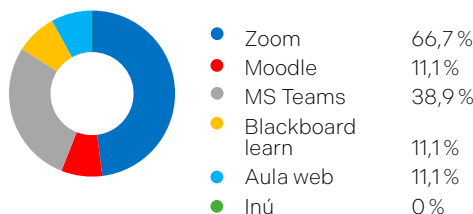

Graf 3.24.

Platforma využívaná pri výučbe v kurze/seminári

Akú platformu využívate na učenie?

Možnosť viacerých odpovedí

- „možnosť väčšieho rozhľadu pre študentov v rámci IKT a formy výučby v zahraničí. Rozšírenie jazykových zručností a možnosť lepšieho uplatnenia na trhu práce.“

Nevýhody tejto formy výučby vidia respondenti napríklad v nasledujúcom:

- „finančná záťaž pre sociálne slabšie rodiny“;
- „zdlhavejšie vyučovanie“;
- „socializácia a nemám osobný kontakt zo žiakmi. Nevie, kto dáva pozor a ako je psychicky prítomný“/„neosobnosť“;
- „možné technické zlyhanie“;
- „časová náročnosť“;
- „jazykové bariéry“.

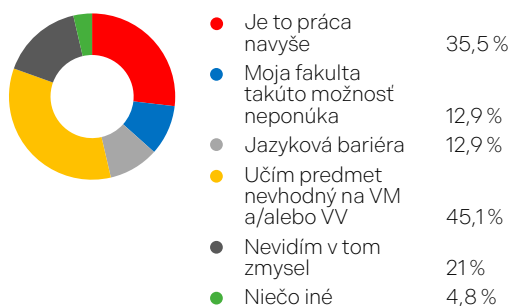
Pedagógov, ktorí nevedú/neponúkajú pre svojich študentov kurzy/semináre formou virtuálnej mobility a/alebo výmeny, sa pýtali na dôvod. Takmer polovica respondentov (45,1 %) uviedla, že učí predmet, ktorý nie je vhodný pre túto formu výučby. 35,5 % respondentov uviedlo, že je to pre nich práca navyše. 21 % respondentov nevidí zmysel v tomto druhu aktivity. Ďalšími dôvodmi boli: chýbajúca ponuka takýchto aktivít zo strany domovskej fakulty (12,9 %) a jazyková bariéra (12,9 %). Takmer 5 % respondentov uviedlo iný dôvod, napr.: zaneprázdnenosť a chýbajúci osobný kontakt (pozri Graf 3.25.).

Graf 3.25.

Platforma využívaná pri výučbe v kurze/seminári

Prečo nevediete/neponúkate pre svojich študentov kurzy/semináre v rámci VM alebo VV?

Možnosť viacerých odpovedí (najviac tri)

SÚBOR ODPORÚČANÍ A ŠTANDARDOV PRE REALIZÁCIU VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT

Štvrtá kapitola je kľúčovou kapitolou hlavného výstupu projektu MOVE. Nadväzuje na závery realizovaných prieskumov a zároveň vychádza z expertízy a skúseností zahraničných expertov participujúcich na projekte.

Hlavným cieľom tejto kapitoly je poskytnúť zúčastneným stranám odporúčania a štandardy pre implementáciu a efektívnejšie riadenie virtuálnych mobilit a výmen. Realizácia uvedených odporúčaní má zároveň potenciál prispieť k popularizácii virtuálnych vzdelávacích výmen medzi študentmi aj zamestnancami vysokých škôl.

V nasledujúcej kapitole sumarizujeme naše zistenia a predkladáme odporúčania a štandardy pre plné využitie potenciálu virtuálnej mobility a virtuálnej výmeny v oblasti internacionalizácie slovenských vysokých škôl. Odporúčania sú rozdelené podľa typov zúčastnených strán. Cieľovými skupinami aktivít virtuálnej mobility a výmeny sú študenti a zamestnanci vysokých škôl. Ako sprostredkovateľov virtuálnych mobilit vnímame pracoviská vysokých škôl. Hlavným tvorcom politik v slovenskom vysokoškolskom kontexte je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Pre zjednodušenie v tejto kapitole používame komplexnejší termín „*virtuálne aktivity*“ pre medzinárodné vzdelávacie virtuálne mobility a/alebo virtuálne výmeny v situáciách, keď uvádzané tvrdenia platia pre oba druhy virtuálnych aktivít.

V ďalšom texte ponechávame termín *virtuálna mobilita* tam, kde popisujeme formu akademickej mobility, v ktorej (1) môžu študenti a učitelia vyššieho vzdelávania študovať alebo vyučovať pomocou digitálnych nástrojov a platforiem bez fyzického vycestovania na inú vysokú školu v zahraničí, (2) ktorá je založená na formálnych dohodách o spolupráci medzi univerzitami a ktorá (3) umožňuje študentom, aby ich kredity získané štúdiom na zahraničnej univerzite mohli byť akceptované na domácej univerzite.

Termín *virtuálna výmena* v ďalšom texte ponechávame v situáciách, keď popisujeme prípady, ak ide o (1) kombináciu synchrónnej a asynchrónnej výmeny medzi dvoma skupinami účastníkov z (minimálne) dvoch geograficky vzdialených oblastí (dvoch rôznych krajín), ktorí (2) realizujú prostredníctvom online prostredia výmenu vedomostí, skúseností a hľadísk (3) koordinovanú vyučujúcim (tzv. facilitátorom, t. j. sprostredkovateľom) a (4) ktorá je pevne vymedzená svojím obsahom, stanovenými cieľmi a spôsobom hodnotenia účastníkov.

VIRTUÁLNA SPOLUPRÁCA AKO NOVÁ MENA V OBLASTI INTERNACIONALIZÁCIE VYSOKÝCH ŠKÔL

4.1

Medzinárodná spolupráca formou virtuálnych aktivít, tzv. *virtuálna spolupráca*, sa stáva novou významnou súčasťou internacionalizácie vysokých škôl, a to nielen v dôsledku zintenzívnenia transformačných procesov vo vysokom školstve v súvislosti s prebiehajúcou pandémiou COVID-19. Virtuálna spolupráca predstavuje v súčasnosti pre vysoké školy tzv. *novú menu*¹, keďže umožňuje nielen intenzívne pokračovať v medzinárodnej spolupráci a vo výmenách aj v čase, keď fyzické stretnutia sú existujúcimi protipandemickými opatreniami obmedzené, ale sprístupňuje zmysluplnejšie a udržateľnejšie formy výmeny všetkým študentom, pedagogickým i nepedagogickým pracovníkom a tým posilňuje potenciál vysokých škôl na rozvoj internacionalizácie kurikula a internacionalizácie doma.

Medzinárodná fyzická výmena bola pred pandémiou považovaná za základný merateľný indikátor medzinárodnej aktivity vysokých škôl. Medzinárodná výmena by však mala predstavovať predovšetkým spoluprácu na dosahovaní spoločných cieľov jej účastníkov, fyzická mobilita preto predstavuje len jednu z jej foriem. Virtuálna spolupráca umožňuje prístup k informáciám i pre nové cieľové skupiny účastníkov (ktorí tradičnú fyzickú formu výmeny nemohli/nemôžu realizovať) a prináša nové formy akademickej spolupráce (menej hierarchické komunikačné štruktúry). Intenzita a rozsah virtuálnej spolupráce prekračujú možnosti dočasnej fyzickej mobility.

V nadväznosti na bezprecedentné zmeny v celej spoločnosti v súvislosti s pandémiou COVID-19 je dôležité, aby (aj) vysoké školy využili tento neplánovaný, no výrazný posun v ich reakcii na krízovú situáciu a získané skúsenosti plne využili pri svojich ďalších internacionalizačných snahách.

Odborníci predpokladajú, že po pandémii sa objemy fyzickej mobility študentov i zamestnancov vrátia do predpandemických čísel. Je prirodzené, že po dlhotrvajúcich obmedzeniach fyzickej mobility záujem o ňu vzrastie, keďže jej silné stránky, akými sú napr. zmena prostredia, osobná skúsenosť s cudzou kultúrou, nadväzovanie nových známostí a priateľstiev, budú pre záujemcov o medzinárodnú vzdelávaciu skúsenosť ešte atraktívnejšie.

Napriek tomu, že fáza vycestovania do zahraničia pri virtuálnej mobilite chýba, predstavuje vhodný doplnok k fyzickým mobilitám, t. j. je teda skôr v komplementárnej pozícii vo vzťahu k fyzickej mobilite.

Virtuálne výmeny však predstavujú novú formu získavania medzinárodnej študijnej skúsenosti, ktorá akcentuje medzinárodnú spoluprácu a umožňuje rozvoj globálnych zručností.

Obe aktivity, ktoré spolu označujeme ako virtuálne aktivity, majú svoje špecifiká a taktiež celé spektrum výhod pre účastníkov i organizátorov.

1 Global Learning Council (2021). Digital Transformation of Higher Education—Global Learning Report. DOI: 10.21241/ssor.73580

POTENCIÁL VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A VÝMEN A ODPORÚČANIA PRE ICH VYUŽITIE

4.2

PRE ŠTUDENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL

4.2.1

Virtuálne aktivity predstavujú široké spektrum vzdelávacích aktivít (pozri Kapitola 1), účasť na ktorých má pre študentov množstvo prínosov. Virtuálne aktivity sa líšia svojou intenzitou, dĺžkou, zameraním, typom i výstupmi, preto pred výberom vhodnej virtuálnej aktivity odporúčame študentom premyslieť si, ktorý typ z dostupných aktivít je pre nich najvhodnejší, poradiť sa o výbere aktivity s pedagógmi, ktorí aktivitu organizujú, a podľa toho si virtuálnu aktivitu vybrať.

Vo všeobecnosti účasť na virtuálnej aktivite prináša so sebou nasledujúce výhody:

● MOŽNOSŤ ZÍSKAŤ ZAHRANIČNÚ SKÚSENOSŤ BEZ CESTOVANIA

Virtuálne aktivity sú praktické a výhodné najmä pre tých študentov, ktorí majú záujem získať medzinárodnú študijnú skúsenosť, ale nemôžu alebo nechcú vycestovať do zahraničia na mobilitu. Príčinou môžu byť zdravotné prekážky, rodinné dôvody, finančná situácia študenta, povaha študenta alebo aj pohodlnosť. Virtuálne aktivity umožňujú týmto typom študentom zúčastniť sa na vzdelávaní bez ohľadu na prípadné obmedzenia a využiť príležitosti zapojiť sa do medzinárodnej spolupráce z pohodlia domova, bez nutnosti riešiť svoje obmedzenia a iné prekážky.

● POSILNENIE MÄKKÝCH ZRUČNOSTÍ

Virtuálne aktivity rozvíjajú celý rad mäkkých zručností, medzi ktoré môžeme zaradiť tímovú prácu, schopnosť pracovať s ľuďmi z rôznych kultúr, komunikáciu v cudzom jazyku, kritické a analytické myslenie, schopnosť prispôbiť komunikáciu rôznemu prostrediu a publiku a podobne.

● POSILNENIE KOMUNIKAČNÝCH ZRUČNOSTÍ

V prípade absolvovania virtuálnej aktivity si študent rozvíja aj všetky štyri komunikačné zručnosti – čítanie, počúvanie, písanie a hovorenie. Aj napríklad počas účasti na prednáškach si študent pasívne rozvíja svoje jazykové zručnosti a minimálne si osvojuje odbornú terminológiu v danom odbore. V prípade interaktívnejších formátov má študent možnosť prezentovať a diskutovať v cudzom jazyku online formou. Okrem toho si vďaka písomným zadaniam či len vďaka

bežnej e-mailovej komunikácii s prednášajúcim alebo so študentmi rozvíja aj jazykové zručnosti v písaní.

● POSILNENIE DIGITÁLNYCH KOMPETENCIÍ

Účasť na online aktivitách si vo všeobecnosti vyžaduje zručnosti v používaní digitálnych platforiem a online komunikácii. Absolvovanie virtuálnej aktivity prehĺbi digitálne zručnosti účastníkov, keďže je pravdepodobné, že študent bude využívať rôzne funkcionality digitálnych platforiem. Komunikácia s prednášajúcim a so spolužiakmi a vlastná prezentácia na druhej strane prispievajú k budovaniu špecifických zručností v oblasti online komunikácie. Ďalším predpokladom je, že práve virtuálne aktivity budú využívať inovatívne technológie, s ktorými sa tak študent zoznámi v praxi.

● SPOLUPRÁCA V RÁMCI MEDZINÁRODNÉHO SPOLOČENSTVA

Účasť na virtuálnej aktivite otvára možnosti spoznať študentov z rôznych krajín a prostredí a spolupracovať s nimi. Interaktívnejšie realizované predmety a kurzy so sebou prinášajú aj nevyhnutnosť pracovať v skupinách buď priamo na hodine, alebo v rámci skupinových заданий. Vďaka tomu majú študenti možnosť spoznať rôzne prístupy, trénovať komunikáciu v cudzom jazyku a zdieľať svoje vedomosti a informácie.

● VÄČŠÍ VÝBER ŠTUDIJNÝCH MOŽNOSTÍ

Virtuálne výmeny majú potenciál sprístupniť online vzdelávanie aj z iných ako len z partnerských vysokých škôl. Okrem toho pri zvažovaní virtuálnej aktivity nemusí študent brať do úvahy finančné náklady na pobyt alebo vzdialenosť destinácie. Vďaka tomu má oveľa väčší výber možností, na ktorej vysokej škole absolvuje virtuálnu aktivitu.

● KOMBINÁCIA VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT

Na rozdiel od prezenčnej formy, v rámci ktorej študent absolvuje pobyt na jednej vysokej škole, virtuálne štúdium ponúka príležitosť kombinovať virtuálne aktivity napríklad z rôznych vysokých škôl. Študent si tak môže vybrať kurzy a predmety podľa kvality jednotlivých vysokých škôl a vyskúšať tak spôsob vzdelávania z rôznych pracovísk vo svete.

● VIRTUÁLNA MOBILITA AKO VOĽNOČASOVÁ AKTIVITA

Pri poskytnutí grantu na prezenčnú formu musí študent spĺňať výberové kritériá a po návrate sa preukázať splnením podmienok absolvovania zahraničnej mobility. Virtuálna mobilita je flexibilnejšia – je možné ju absolvovať ako doplnok vzdelávania na domácej vysokej škole, resp. ako voľnočasovú aktivitu, napríklad ako hosťujúci poslucháč. Študent si tak môže dopĺňať a rozvíjať svoje vedomosti v oblasti, ktorá ho výraznejšie zaujíma.

● UŠETRENÉ FINANČNÉ NÁKLADY

Zahraničné mobility organizované v rámci bilaterálnych a multilaterálnych programov, resp. iných programov sú finančne podporované vo forme štipendií. Mnohé krajiny, resp. mestá si však vďaka vysokým životným nákladom vyžadujú ešte ďalšie spolufinancovanie zo strany študenta. Virtuálne mobility prinášajú v mnohých oblastiach porovnateľný efekt ako prezenčné mobility, no s neporovnateľne nižšími nákladmi. Hlavné náklady v prípade virtuálnych mobilit zahŕňajú len náklady na prevádzku a prípadne obstaranie počítača (alebo zabezpečenie prístupu) nevyhnutného na účasť na virtuálnej mobilite.

● ATRAKTÍVNA POLOŽKA PRE ŽIVOTOPIS

Absolvovanie virtuálnej aktivity na prestížnej vysokej škole alebo inej inštitúcii zatraktívni životopis študenta. Hoci vo virtuálnej forme, absolvovanie predmetu alebo kurzu na renomovanom pracovisku zaujme potenciálnych budúcich zamestnávateľov a pomôže odlíšiť študenta medzi ostatnými uchádzačmi o pracovné miesto.

● PRÍPRAVA NA PREZENČNÚ MOBILITU

Účasť na virtuálnej mobilite môže slúžiť ako predpríprava alebo skúška v prípade zvažovania prezenčnej mobility. Študent si na virtuálnej mobilite môže najprv overiť svoje jazykové zručnosti, ako aj prácu v tíme a interkultúrne kompetencie. Zároveň môže týmto spôsobom spoznať aj prístup k výučbe na danej vysokej škole, prípadne zovšeobecniteľnej aj na krajinu, kde by mohol potenciálne prezenčne študovať.

PRE ZAMESTNANCOV VYSOKÝCH ŠKÔL

4.2.2

Virtuálne aktivity prinášajú množstvo výhod aj pre zamestnancov vysokých škôl. Prínosy týchto aktivít sa líšia podľa toho, či zamestnanec virtuálnu aktivitu realizuje ako jej účastník (napr. International Staff Weeks, tréningy, workshop a pod.), alebo ako organizátor a/alebo facilitátor (vyučujúci). Každý z týchto druhov zapojenia so sebou prináša samostatné výhody.

Zamestnanci VŠ, ktorí sa rozhodnú realizovať virtuálnu aktivitu, majú príležitosť využiť nasledujúce výhody (podľa zvoleného typu aktivity a formy ich interakcie):

● MOŽNOSŤ ZÍSKAŤ ZAHRANIČNÚ SKÚSENOSŤ BEZ CESTOVANIA

Zamestnanci vysokých škôl sa stretávajú s vyšším počtom prekážok, ktoré im komplikujú prípadné vycestovanie za mobilitou. Medzi limitujúce dôvody môžeme určite zaradiť napríklad rodinné dôvody (starostlivosť o rodinných príslušníkov, ktorá neumožňuje vycestovať na dlhšie obdobie), pracovná zaneprázdnenosť alebo zdravotné problémy (ktoré neumožňujú vycestovať vôbec, resp. na dlhšie časové

obdobie). Virtuálna aktivita im ponúka možnosť získať informácie a zručnosti bez nutnosti vycestovania a riešenia životných situácií.

● VIRTUÁLNA AKTIVITA AKO PRÍPRAVA NA PREZENČNÚ MOBILITU

Zamestnanci vysokých škôl môžu váhať nad absolvovaním prezenčnej mobility napríklad z dôvodu nedostatočných jazykových zručností. Virtuálna aktivita im umožňuje otestovať si svoje jazykové, IKT, ako aj interkultúrne zručnosti, ktoré sú predpokladom pre úspešné absolvovanie prezenčnej mobility. Zamestnanec si takto môže aj postupne posilňovať dané zručnosti prostredníctvom absolvovania viacerých virtuálnych mobilit a až následne sa rozhodnúť pre absolvovanie prezenčnej mobility.

● POSILNENIE JAZYKOVÝCH KOMPETENCIÍ

Majorita virtuálnych aktivít (prirodzene, s výnimkou jazykovo príbuzných krajín) si vyžaduje komunikáciu v cudzom jazyku. Aj pri pasívnom zapojení v rámci virtuálnej mobility si účastník osvojuje slovnú zásobu, v prípade rodených hovoriacich je výhodou aj kontakt s originálnou verziou cudzieho jazyka. Jazykové kompetencie sa posilňujú aj pri príprave zadanií, komunikácii v rámci vyučovania s ostatnými účastníkmi, resp. s prednášajúcim. Zamestnanec vysokej školy si tak zlepšuje všetky receptívne aj produktívne komunikačné zručnosti.

● POSILNENIE DIGITÁLNYCH ZRUČNOSTÍ

Virtuálnosť vzdelávacej aktivity si vyžaduje využívanie rôznych IKT prostriedkov a s nimi spojených IKT zručností. Miera ich využívania sa môže líšiť v závislosti od jednotlivých kurzov alebo vysokoškolských pracovísk, ktoré ju ponúkajú. Ale už aj v prípade prednášky alebo prezentácie vysielanej online si účastník rozvíja základne digitálne zručnosti. Účasťou na virtuálnej aktivite je možné rozvíjať svoju *digitálnu gramotnosť*, t.j. schopnosť spracovať a reprodukovat informácie, efektívne a eticky využívať digitálne informácie a výskumné údaje a kriticky ich skúmať; *digitálnu identitu*, t.j. uvedomovanie si svojej digitálnej stopy, riadenie pozitívnej digitálnej povesti; a *digitálnu komunikáciu*, t.j. výber správnych nástrojov na oslovenie publika, budovanie online interakcie.

● POSILNENIE MÄKKÝCH ZRUČNOSTÍ

Vzhľadom na charakter aktivít virtuálnej mobility môžeme medzi mäkké zručnosti rozvíjané počas virtuálnej aktivity zaradiť napríklad interkultúrne kompetencie, flexibilitu, sebauvedomenie, manažment času, vyjednávanie, kritické a analytické myslenie, kreativitu a iné.

● MOŽNOSŤ PRE PEDAGÓGOV INŠPIROVAŤ SA VEDENÍM A OBSAHOM KURZOV

Spolupráca na virtuálnej výmene umožňuje pedagógom absolvovať rovnako alebo podobne zameraný predmet, resp. kurz, aký vyučujú na domovskej vysokej škole. Pedagóg tak môže vidieť iný

prístup vedenia predmetu, rozšíriť si povedomie o dostupnej literatúre v danej téme, inšpirovať sa rôznymi typmi aktivít a zadaní. Absolvovanie rovnakého, resp. podobného predmetu v cudzom jazyku môže zároveň motivovať pedagóga na prípravu vlastného predmetu v cudzom jazyku.

● **NADVIAZANIE KONTAKTOV PRE BUDÚCE HOŠTOVANIE ZAHRANIČNÝCH PEDAGÓGOV/ZAMESTNANCOV**

Absolvovanie virtuálnej aktivity prináša účastníkom aj výhodu vo forme nadviazaných vzťahov. Na základe spolupráce s ostatnými účastníkmi si zamestnanec vysokej školy buduje vzťahy, ktoré môže zúročiť v budúcnosti napríklad pri pozvaní na (virtuálne) hostovanie zahraničných zamestnancov na domovskej univerzite.

● **NADVIAZANIE KONTAKTOV PRE SPOLUPRÁCU V RÁMCI MEDZINÁRODNÝCH PROJEKTOV A INÝCH AKTIVÍT**

Ďalším benefitom nadviazaných kontaktov je možnosť ich využitia aj na kreovanie medzinárodných partnerstiev, ktoré sú nevyhnutným predpokladom výskumných i vzdelávacích projektov. Kvalita medzinárodných projektov sa odvíja aj od partnerstiev, ktoré fungujú lepšie a spoľahlivejšie, ak nadväzujú na úspešnú minulú spoluprácu – v tomto prípade napríklad v rámci virtuálnej mobility alebo výmeny. Overená spolupráca a nadviazané kontakty sú pritom využiteľné pre celé spektrum medzinárodných aktivít.

● **PRÍNOS PRE KVALIFIKAČNÝ RAST ZAMESTNANCA**

Kritériom v rámci hodnotenia kvalifikačného rastu je aj absolvovanie zahraničnej mobility. Kým doteraz sa hodnotila mobilita absolvovaná v zahraničí, s nástupom využívania online aktivít je predpoklad, že akceptovanou a podporovanou formou bude aj virtuálna mobilita a výmena. Slovenské vysoké školy pritom deklarujú záujem o zaraďovanie účasti na virtuálnej vzdelávacej aktivite do hodnotiacich kritérií kvalifikačného rastu, resp. atestácie pedagogických a odborných zamestnancov.

● **NOVÉ PRÍSTUPY V PRACOVNÝCH POSTUPOCH ALEBO MANAŽMENTU PRACOVÍSK**

Účasť na virtuálnej aktivite prináša výhody aj pre manažment pracovísk na vysokých školách. V prípade absolvovania virtuálnej mobility zameranej na zdieľanie skúseností ohľadom manažérskych a procesných prístupov môže zamestnanec preniesť overený prístup zo zahraničia a aplikovať ho na domovskom pracovisku. V prípade vedúcich pracovníkov môže ísť o manažérske skúsenosti a prístupy, ktoré môžu posunúť jednotlivé pracoviská k lepším výsledkom.

Cieľom týchto odporúčaní pre slovenské vysoké školy a ich oddelenia zahraničných vzťahov a mobility je upriamiť pozornosť vysokých škôl na identifikované rezervy pri intenzifikácii medzinárodnej expozície študentov a zamestnancov a pomôcť nastaveniu interných procesov tak, aby slovenské vysoké školy mohli naplňať ambiciózne strategické ciele Európskej komisie v oblasti mobility študentov a zamestnancov vysokých škôl, t. j. zefektívniť a skvalitniť jednotlivé procesy a umožniť kontinuálne zvyšovanie podielu študentov a zamestnancov na medzinárodnej výmene. Odporúčania boli vytvorené na podklade výsledkov výskumu realizovaného v rámci projektu MOVE – Mapping Open Virtual Exchanges.

VÝCHODISKÁ PRE STANOVENIE CIEĽOV V OBLASTI MOBILITY ŠTUDENTOV (A ZAMESTNANCOV) VYSOKÝCH ŠKÔL

Vysoké školstvo v členských krajinách EÚ prechádza v posledných rokoch dôležitým reformnými zmenami iniciovanými Bolonským procesom, Parížskym komuniké, ako aj návrhom Európskej komisie na vytvorenie Európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 s dôrazom na inklúziu, inovácie, spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácií a zabezpečenie udržateľnej budúcnosti prostredníctvom vysokoškolského vzdelávania. Vo všetkých strategických dokumentoch týkajúcich sa vysokého školstva Európska únia akcentuje dôležitú úlohu medzinárodnej mobility pri modernizácii a skvalitňovaní vzdelávania v jednotlivých členských štátoch. S rastom záujmu o študijné mobility v poslednej dekáde, t. j. so zvyšujúcim sa objemom počtu študentov i zamestnancov na mobilitách, sa odkryli rozdiely v systémoch vzdelávania v jednotlivých členských štátoch, čo upriamilo pozornosť na potrebu ich aproximácie tak, aby spoločne strategické ciele bolo možné naplniť.

Návrhy spoločného postupu udržateľného zvyšovania mobility prostredníctvom programu Erasmus+, vytvorenie európskych univerzít, zavedenie európskej študentskej karty a ďalšie skvalitňovanie jazykovej pripravenosti účastníkov mobilit je zadefinované aj v návrhu Európskej komisie na vytvorenie Európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025. Svoju víziu Európskeho vzdelávacieho priestoru Európska komisia predstavila a aktualizovala vo viacerých dokumentoch. Komuniké z roku 2017 opiera potrebu vytvorenia jednotného vzdelávacieho priestoru o snahu podporiť tvorbu pracovných miest, hospodársky rast a posilňovanie európskej identity a diverzity. Začiatkom roku 2018 Európska komisia predstavila sadu opatrení pre zlepšenie kľúčových kompetencií a digitálnych zručností občanov EÚ, propagáciu spoločných hodnôt a pod. Nasledovali iniciatívy smerujúce k zabezpečeniu konkurencieschopnejšej, inkluzívnejšej a súdržnejšej Európy, ktoré zahrňovali napr. odporúčania Európskej komisie (EK) ohľadne vzájomného uznávania diplomov a výučby a vzdelávania v oblasti cudzích jazykov. Vlajkovými iniciatívami boli iniciatívy zamerané na vytváranie európskych univerzít a európskej študentskej karty. V treťom komuniké z roku 2020 komisia objasnila, že súčasťou snáh o úspešné vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru bude zachovanie perspektívy celoživotného vzdelávania. Vo februári 2021 zverejnená štúdia, ktorú si vyžiadal Výbor pre kultúru a vzdelávanie Európskeho parlamentu (CULT) a ktorá je zameraná na

mapovanie súčasného stavu budovania európskeho vzdelávacieho priestoru, spresňuje vývoj priorít pre tento priestor v nadväznosti na zverejnené komuniké EK smerom k prioritám, akými sú rodová rovnosť, prechod na zelenú ekonomiku a geopolitická dimenzia, pričom do úzadia sčasti ustupuje mediálna gramotnosť a európska identita.

Už v pracovnom programe EK na rok 2020 do popredia vystúpila dôležitosť zlepšovania digitálnej gramotnosti, čo vyústilo do aktualizácie Akčného plánu digitálneho vzdelávania (2021) a intenzívnejšej podpory celoživotného vzdelávania. S ohľadom na vyššie uvedené strategické východiská a v nadväznosti na výsledky výskumu realizovaného v rámci projektu MOVE boli vypracované nasledujúce odporúčania pre slovenské vysoké školy pre oblasť efektívnejšieho zapojenia sa do medzinárodných vzdelávacích výmen ako jednej z kľúčových oblastí internacionalizácie VŠ.

ZINTENZÍVNIENIE KOMPLEXNEJ PROPAGÁCIE PROGRAMOV MEDZINÁRODNEJ VÝMENY

Výsledky nášho prieskumu naznačujú, že najčastejšie využívanými kanálmi na šírenie informácií o príležitostiach pre realizáciu medzinárodnej výmeny na univerzitách sú oddelenia pre zahraničné vzťahy a mobilitu (IRO) a fakultní koordinátori, resp. študijné oddelenia fakúlt. Ich aktivity sú smerované na diseminačné nástroje dostupné na vysokých školách, t. j. webovské stránky, sociálne médiá, univerzitné časopisy a rádiá, interiérové informačné tabule, univerzitné podujatia organizované cielene pre záujemcov o mobilitu, ostatné univerzitné podujatia a pod. Najväčšia pozornosť týchto aktivít je zameraná na program Erasmus+, ostatné mobilitné programy a/alebo príležitosti si študenti zvyčajne nachádzajú sami (internet), cez osobné kontakty v študentských kruhoch alebo cez informácie od vyučujúcich.

Napriek snahám univerzít a ich IRO oddelení o propagáciu mobility a príležitostí súčasné zapojenie študentov slovenských vysokých škôl do medzinárodnej vzdelávacej výmeny je naďalej veľmi nízke², napr. v rámci programu Erasmus+ za rok 2019 sa na mobilitu zúčastnili v priemere len cca 2 % z celkového počtu študentov na VŠ³. Vzhľadom na skutočnosť, že ciele Európskej komisie v oblasti internacionalizácie vysokého školstva smerujú k dosiahnutiu 50 % účasti študentov VŠ na mobilitách v zahraničí, je pre každú vysokú školu kľúčové identifikovať všetky interné prekážky, ktoré momentálne stoja v ceste k dosiahnutiu takejto vysokej úrovne mobility ich študentov. Zapojenie troch slovenských VŠ do aliancií európskych univerzít nesporne prispeje k zvýšeniu podielu participácie ich študentov na medzinárodnej výmene, nerieši to však situáciu na vysokých školách, ktoré do aliancií ešte zapojené nie sú.

Vzhľadom na vyššie uvedené ponúkame slovenským vysokým školám, resp. ich oddeleniam zahraničných vzťahov a mobility nasledujúce riešenia, ako pomôcť zvýšeniu % študentov zapojených do medzinárodných výmen:

A vypracovanie tzv. mobilitnej stratégie (v súlade s nastavením interných procesov riadenia kvality) t. j. identifikácia priorít v oblasti mobility (cieľové skupiny, druh mobility, miera zapojenia, kritériá výberu) a na jej základe stanovenie čiastkových cieľov, výber nástrojov na ich dosiahnutie a nastavenie metodiky monitorovania a hodnotenia dosiahnutých čiastkových cieľov;

2 V porovnaní s pôvodnými cieľmi Bolonskej deklarácie (20 % študentov bude mať počas štúdia na VŠ skúsenosť s medzinárodnou mobilitou)

3 Erasmus+: Štatistiky [online] [cit. 11. 10. 2021]. Dostupné na: < <https://archiv.erasmusplus.sk/index.php?sw=341> >

- B zameranie sa na zvyšovanie povedomia o existencii rôznych druhov medzinárodnej vzdelávacej výmeny, nielen tradičné kreditné mobility (pozri Kapitolu 1.1. – 1.3.) a tým upriamiť pozornosť na ich potenciál v oblasti podpory *internacionalizácie doma*;
- C začlenenie do mobilitynej stratégie (bod a) vyššie) požiadavky smerom na fakulty, aby počas akademického roka mapovali prostredníctvom svojich akademických pracovníkov potenciál študentov fakulty pre účasť na mobilite (osobnostná vyspelosť, ambicióznosť, odvaha, jazyková vybavenosť, záujem o osobný rast) a povzbudzovali týchto jedincov k účasti na medzinárodných výmenách;
- D vytvorenie unikátnej platformy (webstránka, podstránka existujúcej webovej stránky, účet na FB a/alebo Instagrame, blog, vlog a pod.) pre pravidelné zdieľanie zaujímavých ponúk pre študentskú výmenu medzi partnerskými inštitúciami, na ktorej budú sprístupnené aktuálne ponuky partnerských inštitúcií zamerané na študentov (ponuky letných a/alebo zimných škôl, krátkodobé výmenné pobyty, zmiešané mobility, online virtuálne aktivity, stáže, jazykové pobyty a pod.);
- E vytvorenie online komunity študentov „ambasádorov mobility“, t.j. tých, ktorí sa na mobilite a/alebo inej forme medzinárodnej výmeny v minulosti už zúčastnili a mali pozitívnu skúsenosť; s cieľom zdieľania skúseností a výmeny odporúčaní (možné skombinovať s odporúčaním a) vyššie);
- F využívanie prítomnosti zahraničných mobilityných študentov na organizáciu podujatí, na ktorých sa cielene stretnú zahraniční mobilityní študenti so študentmi slovenskej vysokej školy so zámerom prepojiť rôzne kultúry, iniciovať na pôde slovenskej VŠ interkultúrny dialóg, výmenu skúseností a výmenu informácií o domovských univerzitách, t.j. aktivity, ktoré prispievajú k rozvoju jazykových zručností domácich študentov a podpore záujmu o medzinárodnú výmenu;
- G zrozumiteľná komunikácia smerom k študentom upriamujúca pozornosť na dôležitosť medzinárodnej študijnej skúsenosti pre kreovanie kvalitného životopisu a zvýšenie konkurenčnej výhody študentov na trhu práce;
- H sprístupňovanie odporúčaní alebo priamych rozhovorov s národnými a medzinárodnými expertmi v oblasti medzinárodných výmen, ktoré upriamujú pozornosť na prínosy účasti na mobilite počas VŠ štúdia;
- I vytvorenie komplexného kontaktného miesta pre študentov, na ktorom môžu konzultovať prípadné otázky k zapojeniu sa do mobilityných aktivít, napr. so zástupcami z radov študentov, prípadne s pomocou existujúcich študentských asociácií pôsobiacich na VŠ.

ZVÝŠENIE MIERY ZAPOJENIA ŠTUDENTOV BAKALÁRSKEHO STUPŇA DO MOBILITNÝCH AKTIVÍT

Výsledky nášho prieskumu, tak kvantitatívneho, ako i kvalitatívneho, potvrdzujú, že v mobilityných aktivitách sú najvýraznejšie zastúpení študenti magisterského/inžinierskeho štúdia, t.j. druhého stupňa

vysokoškolského štúdia. Túto skutočnosť je možné odôvodniť nielen rozsiahlejšou skúsenosťou študentov tohto stupňa štúdia so systémom samotného vysokoškolského štúdia a dlhodobejším rozvojom ich osobnostných kvalít (čo prispieva k vyššej miere sebadôvery v schopnosť existovať samostatne v cudzom prostredí mimo ich domovskej krajiny), ale často i uvedomením si blížiaceho sa termínu ukončenia ich štúdia na vysokej škole, čo často vedie k snahe využiť príležitosť vycestovať do zahraničia ešte počas vysokoškolského štúdia. V rámci programu Erasmus+ študenti bakalárskeho stupňa štúdia nemali v predchádzajúcom programovom období (2014 – 2020) možnosť zapojiť sa do mobility s cieľom štúdia už v prvom ročníku bakalárskeho stupňa. Počas posledného ročníka bakalárskeho štúdia však študenti zvyčajne majú pre realizáciu mobility s cieľom štúdia k dispozícii len zimný semester (keďže v letnom semestri sa potrebujú venovať príprave na štátne skúšky), takže v princípe v bakalárskom stupni štúdia mohli študenti využiť spolu len 3 semestre na zapojenie sa do Erasmus+ mobility s cieľom štúdia, čo v prípade trojročného bakalárskeho štúdia predstavuje 50 % časové obmedzenie. Toto obmedzenie je možné odstrániť aj prostredníctvom nových podmienok programu Erasmus+, ktorý v programovom období 2021 – 2027 umožní študentom bakalárskeho stupňa realizovať študijnú mobilitu už v prvom ročníku štúdia, čo zvýši šancu študentov zapojiť sa do výmenných pobytov. Ďalším častým dôvodom brániacim zapojeniu študentov bakalárskeho stupňa do mobilitných aktivít je ich obava, či pobyt v zahraničí zvládnu bez problémov. Tieto zábrany pramenia zvyčajne z nedostatočnej jazykovej pripravenosti študentov, z obavy z vykročenia zo svojej „komfortnej zóny“ (t. j. pohodlia domáceho prostredia), ako i z obavy z vyšších finančných nákladov súvisiacich s dlhodobejším pobytom v zahraničí. Troj- alebo štvorročné bakalárske štúdium (v niektorých odboroch) však predstavuje významné časové obdobie pre účasť študenta na mobilite, preto je práve študentom bakalárskeho štúdia potrebné venovať zvýšenú pozornosť pri propagácii mobilitných aktivít.

Odporúčania pre vysoké školy:

A akcentovať pri propagácii mobilitných programov výhody včasného zapojenia študentov do medzinárodných výmen, t. j. predovšetkým:

- výrazné zlepšenie jazykových zručností vďaka štúdiu v cudzom jazyku a potrebe komunikovať v ňom počas celého pobytu na zahraničnej univerzite;
- kontakt s iným vzdelávacím systémom a metodológiou výučby, čo pomôže študijnej flexibilita účastníka mobility;
- získanie nových odborných vedomostí a relevantných kompetencií, ktoré uľahčia zvládanie študijných nárokov na domovskej univerzite po návrate z mobility;
- automatický rozvoj dôležitých mäkkých zručností, ktoré predstavujú konkurenčnú výhodu pri budúcom uplatnení na trhu práce (kritické myslenie, riešenie problémov, interakcia v medzinárodnom tíme, flexibilita pri rozhodovaní a pod.);
- získanie prehľadu o sociálnej, hospodárskej, politickej a kultúrnej situácii v krajine mobility, čo prispieva k rozširovaniu všeobecného prehľadu študentov a prehľadu o fungovaní a rozvoji EÚ;

- B zapojiť do propagácie mobilitných programov tzv. „ambasádorov mobility“, t. j. študentov, ktorí úspešne absolvovali mobilitu a u ktorých sú badateľné vyššie uvedené prínosy účasti na mobilitě, s cieľom sprístupnenia skúseností rovesníkov (a to priamo „z prvej ruky“) a zdieľania pozitívnych zážitkov (napr. formou „otvorených“ diskusných fór, krátkym vstupom počas fakultných alebo celouniverzitných stretnutí študentov bakalárskych stupňov, pri prezentácii mobilitných príležitostí v rámci výučby a pod.);
- C zverejňovať príklady úspešne zrealizovanej medzinárodnej výmeny na webových stránkach univerzity a jej profiloch na sociálnych sieťach i prostredníctvom ďalších marketingových kanálov dostupných pre študentov bakalárskeho stupňa;
- D akcentovať príležitosti na realizáciu medzinárodnej výmeny hneď pri nástupe študentov bakalárskeho stupňa do prvého ročníka vrátane informácie o možnosti realizovať mobilitu v rámci programu Erasmus+ už v prvom ročníku štúdia;
- E motivovať študentov bakalárskeho stupňa, ktorí sa počas bakalárskeho stupňa zapoja do medzinárodnej výmeny, vhodnou formou podľa uváženia fakulty.

Odporúčania pre IRO:

- A zverejňovať na webových stránkach a sociálnych sieťach univerzity vstupy upriamujúce pozornosť na výhody včasného zapojenia do medzinárodnej mobility/výmeny s cieľom štúdia, napr.:
 - formou aktualizácie informácií o možnostiach realizácie výmenných pobytov v rámci dostupných mobilitných programov pre študentov bakalárskeho stupňa, ako aj informácií o medzinárodných online vzdelávacích aktivitách ponúkaných fakultami;
 - sprístupnením (audio/video) záznamu alebo tlačovej správy z univerzitných podujatí realizovaných s cieľom podpory mobility/výmeny – vytvorením platformy pre zdieľanie zaujímavých ponúk pre študentskú výmenu medzi partnerskými inštitúciami, na ktorej budú sprístupnené aktuálne ponuky partnerských inštitúcií zamerané na študentov bakalárskeho stupňa (ponuky letných a/alebo zimných škôl, krátkodobé výmenné pobyty, zmiešané mobility, online virtuálne aktivity, stáže a pod.);
 - organizáciou online podujatí s účasťou partnerských inštitúcií zameraných na predstavenie partnerov (univerzít) a ich študijných programov (v súlade s existujúcimi bilaterálnymi dohodami o študijných programoch vhodných pre medzinárodnú mobilitu);
- B zverejňovať na webových stránkach a sociálnych sieťach univerzity vstupy upriamujúce pozornosť na výhody včasného zapojenia do medzinárodnej mobility/výmeny s cieľom stáže;
- C zverejňovať príklady úspešne zrealizovaných mobilit s dôrazom na bakalársky stupeň účastníka, a to buď formou rozhovorov s absolventmi mobility z radov bakalárskych študentov, alebo formou propagácie podujatí venovaných mobilitám/výmenám.

ZINTENZÍVNIENIE MIERY INFORMOVANOSTI O MOŽNOSTI ÚČASTI ŠTUDENTOV NA PRAKTICKÝCH STÁŽACH S CIEĽOM ZLEPŠENIA VÝCHODÍSK PRE UPLATNENIE NA TRHU PRÁCE

Podiel študentov slovenských vysokých škôl zúčastňujúcich sa na Erasmus+ stáži je napriek dlhoročnej ponuke stáží v tomto mobilnom programe naďalej veľmi nízky (v AR 2018/2019 predstavoval v programe Erasmus+ pomer stáže/celkový počet mobilít cca 38 %⁴). Aj keď vysoké školy, ktoré sa snažia propagovať aj tento druh mobility, uvádzajú, že záujem zo strany študentov sa z roka na rok zvyšuje, naďalej veľa študentov uvádza, že o tejto možnosti od svojej domovskej univerzity nemajú informácie. Erasmus+ stáž je však ideálnou príležitosťou na získanie dôležitých prenosných zručností uplatniteľných v zamestnaní, ktorými študenti/ účastníci mobilít môžu výrazne zvýšiť uplatniteľnosť na trhu práce. Vysoká škola v tejto oblasti môže využiť sieť asociovaných partnerov svojich zahraničných partnerských inštitúcií a získať tak prísun k ponukám pracovných stáží v zahraničí, ktoré môže svojim študentom sprístupniť. V súčasnej náročnej pandemickej situácii a s ňou súvisiacom zhoršení situácie na trhu práce je príležitosť realizovať absolventskú stáž v rámci programu Erasmus+ mimoriadne vhodnou príležitosťou pre študentov posledných ročníkov štúdia.

4 Erasmus + in 2019 in numbers: Slovakia [online] [cit. 15. 10. 2021]. Dostupné na: < https://ec.europa.eu/assets/eac/factsheets/factsheet-sk-2019_en.html >

PODPORA INKLÚZIE FORMOU ZVYŠOVANIA PODIELU ŠTUDENTOV ZO ZNEVÝHODNENÉHO PROSTREDIA, ŠTUDENTOV SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI A/ALEBO ZNEVÝHODNENÍM NA MEDZINÁRODNÝCH VÝMENÁCH

Medzi mnohými študentmi je účasť na mobilite ešte stále vnímaná ako pobyt v zahraničí vyžadujúci si istú mieru finančnej samostatnosti (alebo finančnej podpory zo strany rodičov) na účel pokrytia všetkých výdavkov s pobytom súvisiacich. V skupine študentov so zdravotným znevýhodnením a/alebo špeciálnymi potrebami zase pretrvávajú obavy z účasti na mobilite súvisiace s praktickými aspektmi prípravy mobility a jej realizácie, t. j. prípadných obmedzení na strane partnerskej inštitúcie brániacich ich bezproblémovej účasti na mobilite. Program Erasmus+ však vo svojom novom programovom období 2021 – 2027 ponúka zvýhodnené podmienky financovania týchto skupín študentov s cieľom uľahčenia organizácie mobility a zabezpečenia rovnakých mobilityných príležitostí pre všetky skupiny študentov a naďalej umožňuje získanie špeciálneho grantu.

Slovenským VŠ preto odporúčame:

- aktualizovať informácie na svojich webových stránkach a sociálnych sieťach tak, aby obsahovali upútavku na zmenu financovania mobility študentov zo znevýhodneného prostredia a študentov so zdravotným postihnutím a/alebo špeciálnymi potrebami a povzbudili ich k účasti;
- publikovať na webstránke príklady dobrej praxe pri realizácii mobilít pre znevýhodnené skupiny študentov;
- zorganizovať informačné stretnutia (prezenčne/online) pre túto skupinu študentov s cieľom vysvetliť dostupnosť mobilityných aktivít a medzinárodných online vzdelávacích výmen pre všetky skupiny študentov, výhody účasti na mobilite/výmene a postupu pri prihlasovaní na mobilitu/výmenu;

- spolupracovať s bezbariérovými centrami na vysokých školách s cieľom výberu najvhodnejšieho druhu podujatia pre oslovenie čo najväčšieho počtu študentov;
- pri príprave mobility tejto skupiny študentov vhodne dohliadať na individuálny prístup a rešpektovanie ochrany súkromia.

ODSTRAŇOVANIE ADMINISTRATÍVNYCH BARIÉR PRI PRIHLASOVANÍ SA NA MOBILITU

Pracovníci oddelení IRO sa často stretávajú s opakovanými otázkami zo strany študentov týkajúcimi sa postupu pri podávaní žiadosti o účasť na mobilitu, ako i pri procese registrácie na zahraničnej univerzite. Napriek tomu, že väčšina vysokých škôl zverejňuje podrobné informácie o jednotlivých krokoch, ktorými študenti pri prihlasovaní i pri príprave mobility musia prejsť, viacerí tieto postupy vnímajú ako náročné a priebežne potrebujú konzultácie k tomu, aby jednotlivé kroky správne vykonali.

Je preto dôležité, aby pracovníci IRO:

- pripravili zrozumiteľný manuál pre účastníkov mobility (prípadne video tutoriál), zjednodušili im tak administratívnu náročnosť procesu a znížili potrebu individuálnych konzultácií s identickou inštrukciou;
- zapojili do procesu prípravy mobility zástupcov z radov študentov („ambasádorov“);
- zapojili do procesu prípravy mobility zástupcov medzinárodných študentských organizácií (Buddy program);
- intenzívnejšie zapojili do procesu prípravy mobility zástupcov svojich fakúlt, ktorí pomôžu študentom s výberom vhodných predmetov pre štúdium na zahraničnej univerzite a predídu tak prípadným nesúladam pri uznávaní kreditov po ukončení mobility;
- zdôrazňovali v procese prípravy výziev na predkladanie prihlášok na mobilitu možnosti zapojenia do mobilitných aktivít aj študentov so zdravotným znevýhodnením a/alebo špeciálnymi potrebami, ako i študentov zo znevýhodneného socio-ekonomického prostredia.

ZAČLENIE MEDZINÁRODNEJ VÝMENY DO POVINNÉHO KURIKULA

Jedným zo spôsobov, ako môže VŠ naplniť cieľ zvýšenia účasti svojich študentov na medzinárodnej výmene, je cesta inkorporácie mobilitnej zložky, t. j. tzv. *mobilitného okna*⁵ do študijného programu alebo doplnenie tzv. *mobilitného komponentu*⁶ do syláb konkrétneho predmetu.

Zapojením partnerských univerzít do vyučovacieho procesu akoukoľvek formou (nielen fyzickou prítomnosťou) zvýši expozíciu študentov multikultúrnym impulzom, napr. práca v medzinárodnom prostredí/tíme vytvorí potrebu prehlbovania komunikácie a spolupráce so zahraničnými účastníkmi. Takáto forma internacionalizácie kurikula prispeje nielen k internacionalizácii študentov, ale bezprostredne

5 Mobilitné okno alebo „okno mobility“ predstavuje časový úsek, ktorý je v kurikule študijného programu vyhradený pre medzinárodnú študentskú mobilitu, t. j. absolvovanie časti výučby formou mobility (pobytu v zahraničí).

6 Zaradenie tzv. mobilitného komponentu (zložky) do syláb vyučovaného predmetu predstavuje spôsob internacionalizácie kurikula. Ide o navrhnutie syláb predmetu tak, aby obsahovali medzinárodnú vzdelávaciu aktivitu/y pripravenú/é v spolupráci so zahraničnou vzdelávacou inštitúciou, ktorej výstupy sú v súlade s obsahom a cieľmi vyučovaného predmetu a ktoré budú brané do úvahy pri hodnotení práce študenta.

ovplyvní aj odborný i osobnostný rozvoj vyučujúcich, ktorí takýto kurz vedú. Medzinárodná spolupráca vyučujúcich môže výrazne prispieť k skvalitneniu výučby na slovenských VŠ a pokračovaniu spolupráce s partnermi na ďalších vzdelávacích a/alebo výskumných projektoch. Medzinárodná skúsenosť a prehĺbenie kontaktu s partnerskou univerzitou má potenciál zvýšiť záujem študentov i vyučujúcich o nadväzujúce medzinárodné aktivity.

Aktívna spolupráca so zahraničnými univerzitami na príprave konkrétneho kurzu prostredníctvom COIL vzdelávania⁷ má potenciál výrazne zvýšiť percepciu prínosov virtuálnej výmeny a následne záujem študentov (účastníkov programu/kurzu) o udržanie kontaktu s partnerskou inštitúciou a so zahraničnými účastníkmi programu/kurzu i po skončení kurzu, a to do tej miery, že študent využije aj možnosť realizácie fyzickej mobility na spolupracujúcej vzdelávacej inštitúcii.

7 Collaborative Online International Learning, t.j. kolaboratívne online medzinárodné vzdelávacie aktivity

Pre zvýšenie informovanosti o možnostiach rozvoja spolupráce v oblasti virtuálnych aktivít by vysokým školám pomohlo zriadiť si na fakultách aj *koordinátora pre virtuálne výmeny*, prípadne vytvoriť *pracovnú skupinu*, ktorá by pozostávala z vyučujúcich danej fakulty a pracovníkov IRO a posudzovala možnosti iniciácie a rozvoja spolupráce v tejto oblasti s partnerskými inštitúciami a pripravovala konkrétne virtuálne vzdelávacie aktivity.

VYUŽITIE VIRTUÁLNYCH MOBILÍT A/ALEBO VIRTUÁLNYCH VÝMEN PRE POSILNENIE INTERNACIONALIZÁCIE VŠ

Internacionalizácia v oblasti terciárneho vzdelávania sa za posledné polstoročie transformovala z okrajovej a fragmentovanej činnosti na kľúčovú reformnú stratégiu. Súvisí to s rozmachom vysokoškolského vzdelávania (masovosťou), intenzívnym rozvojom v oblasti technológií, ktorý kladie čoraz väčší dôraz na potrebu špecifických vedomostí, zručností a kompetencií, autonómiou vysokých škôl, meniacou sa ekonomickou a politickou klímou, rastúcim významom rankingov i mnohými ďalšími zmenami vo vývoji našej spoločnosti. Priority internacionalizačných stratégií vysokých škôl sa za posledné obdobie menili spolu s meniacimi sa spoločenskými výzvami a cieľmi a celospoločenskou transformáciou.

V nadväznosti na tieto zmeny sa menila aj obsahová náplň termínu internacionalizácia v oblasti vysokého školstva. V súčasnej odbornej literatúre je možné nájsť viaceré pohľady na obsahovú náplň termínu internacionalizácia a efektívne stratégie pre rozvoj internacionalizácie vysokých škôl.

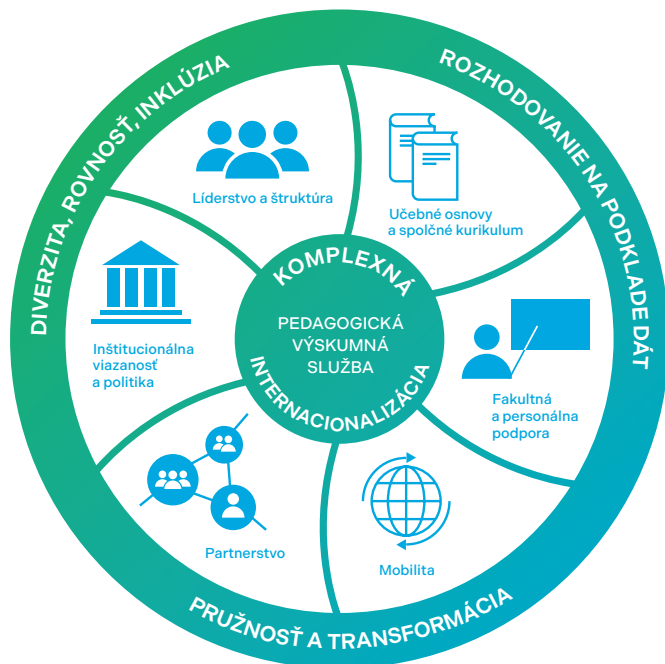
Výstižný je pohľad Americkej rady pre vzdelávanie (American Council for Education; ACE), ktorý definuje komplexnú internacionalizáciu ako „*strategický, koordinovaný rámec, ktorý integruje politiky, programy, iniciatívy a jednotlivcov za účelom zvýšenia globálnej orientácie a medzinárodného prepojenia vysokých škôl*“. Podľa tejto definície je internacionalizácia kontinuálnym procesom, nie statickým cieľom. Študenti, akademickí a nepedagogickí zamestnanci sú považovaní za vzdelávajúce sa entity, ktoré sú v centre rovnomernej interkultúrnej transformácie inštitúcie. Pre dosiahnutie komplexnej internacionalizácie vysokej školy a rozvoj jej vzdelávacieho, výskumného a spoločenského potenciálu ACE identifikovala

šesť vzájomne prepojených cieľových oblastí, na ktoré sa odporúča zamerať pri tvorbe internacionalizačnej stratégie VŠ⁸.

Týchto 6 oblastí tvorí *Model komplexnej internacionalizácie* zastrešujúci tri oblasti (pozri Obr. 1)⁹:

Obr. 1: Model komplexnej internacionalizácie

Prameň: ACE, 2020¹⁰

- **DIVERZITA, ROVNOSŤ A INKLÚZIA:**
vytvorenie rovnoprávného, prívetivého, inkluzívneho vysokoškolského prostredia (campusu) poskytujúceho podporu všetkým študentom a zamestnancom bez ohľadu na ich pôvod; všetci študenti si zaslúžia mať prístup ku globálnemu vzdelávaniu, ktoré umožňuje ich prípravu na budúce zamestnanie; VŠ má kultivovať internacionalizáciu, ktorá je globálne a lokálne inkluzívna; študenti i zástupcovia VŠ majú reprezentovať diverzitu v každom ohľade (národnú, hospodársku, demografickú, sociopolitickú, rodovú, fyzickú, lingvistickú) vrátane neurodiverzity;
- **PRUŽNOSŤ A TRANSFORMÁCIA NA INŠTITUCIONÁLNEJ ÚROVNI:**
vyjadruje schopnosť a ochotu vysokej školy rozvíjať svoje štruktúry a procesy i s ohľadom na rušivé sily (napr. prebiehajúca pandémia); internacionalizácia je prebiehajúcim procesom transformácie, schopnosti rozlišovať a rásť; pre úspešné internacionalizačné snahy je v inštitúcii nevyhnutné vybudovať si pevný základ (pre dobrú stabilitu) a zároveň nielen odolnosť, ale schopnosť súčasného rastu a transformácie umožňujúcej nachádzať kreatívne riešenia v čase krízy;
- **ROZHODOVANIE NA PODKLADĎAT:**
informovanosť o dátach vytvára predpoklad na vytváranie vhodnej metriky pre realizované internacionalizačné iniciatívy, t. j. do procesov identifikácie silných a slabých stránok inštitúcie pri jej globálnej angažovanosti sú zapojení i výskumní zamestnanci a podporný rozhodovací personál, čo umožňuje VŠ sústrediť sa na rozvoj globálne zameraného zmysľania a osobného rozvoja všetkých zúčastnených, t. j. študentov, pedagogických i nepedagogických zamestnancov.

8 American Council on Education: Comprehensive Internationalization Framework [online] [cit. 15. 10. 2021]. Dostupné na: <<https://www.acenet.edu/Research-Insights/Pages/Internationalization/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx>>

9 American Council on Education: Comprehensive Internationalization Framework [online] [cit. 15. 10. 2021]. Dostupné na: <<https://www.acenet.edu/Research-Insights/Pages/Internationalization/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx>>

10 American Council on Education: Comprehensive Internationalization Framework [online] [cit. 15. 10. 2021]. Dostupné na: <<https://www.acenet.edu/Research-Insights/Pages/Internationalization/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx>>

Internacionalizácia v oblasti vysokého školstva vstupuje do novej etapy, v ktorej sa pozornosť sústreďuje viac na zapojenie všetkých aktérov vo vysokoškolskej inštitúcii, t. j. na rozvoj globálne zamera-ného zmýšľania a osobný rozvoj všetkých zúčastnených (študentov, akademikov i nepedagogických pracovníkov) pri zohľadnení prebie- hajúcich zmien na miestnej, národnej a globálnej úrovni.

Virtuálne mobility a virtuálne výmeny majú potenciál posilniť inter- nacionalizačné úsilie VŠ a predstavujú inkluzívnejší prístup k inter- nacionalizácii. Pre využitie ich potenciálu je však potrebné zvýšiť povedomie študentov i zamestnancov o ich existencii, formách, charakteristikách a výhodách a podporiť ich intenzívnejšie zapoje- nie do medzinárodných virtuálnych aktivít.

Pre zatraktívnenie virtuálnych vzdelávacích aktivít pre študentov je dôležité poskytnúť im nevyhnutnú podporu v oblasti uznávania a akreditácie virtuálnych vzdelávacích aktivít (či už ako súčasť syláb konkrétneho študijného predmetu, alebo ako voliteľný predmet), aby tak študent realizujúci medzinárodnú virtuálnu výmenu mohol za daný modul virtuálnej výmeny získať okrem skúseností aj kredity. Pre zatraktívnenie virtuálnych vzdelávacích aktivít pre zamestnan- cov je vhodné začleniť ich do programov kontinuálneho odborného vzdelávania a oceniť aktivity zamestnancov aj v tejto oblasti.

Fyzické mobility budú naďalej tvoriť významnú časť internaciona- lizačných aktivít VŠ a predpokladá sa, že po ukončení pandémie COVID-19 sa zintenzívnia. Medzinárodná výmena vyžadujúca si pobyt v zahraničí má nenahraditeľné prínosy pre rozvoj špecifických kom- petencií, no nie každý účastník fyzickej mobility je pripravený takúto príležitosť naplno využiť. Práve posilnenie prípravy na medzinárodnú expozíciu, ktorú virtuálne aktivity ponúkajú, je spôsobom, ako sa dá do väčšej miery využiť potenciál fyzickej mobility, ako sa adaptovať na medzinárodnú spoluprácu, budovanie vzťahov, ako sa kontinu- álne odborne i osobnostne rozvíjať v medzinárodnom prostredí.

Zapájanie sa do medzinárodných virtuálnych aktivít prospieva roz- voju konceptu celoživotného vzdelávania, študenti sa nesústredia len na semestrálny pobyt v zahraničí a spätný návrat do známeho prostredia, ale zvykajú si na dlhodobejšiu medzinárodnú expozíciu a vnímajú ju ako prirodzenú súčasť vzdelávania. Rozvoj tolerance a úcty k iným kultúram je podporený zdieľaním vedomostí, skúse- ností a zážitkov, čo umožňuje hlbší osobný rozvoj.

Nové formy internacionalizácie, ktoré sa rozvíjajú v dôsledku rýchle- leho rozvoja technológií a nových vzdelávacích modelov, do istej miery stierajú rozdiely medzi *internacionalizáciou doma a inter- nacionalizáciou v zahraničí*. Umožnením účasti na medzinárodnej výmene bez potreby vycestovať do zahraničia sa tak otvára nový koncept *internacionalizácie „na diaľku“*¹¹.

11 Výraz bol prvýkrát použitý v RAMANAU, R. 2016. Internationalization at a distance: A study of the online management curriculum. *Journal of Management Education*, 40(5), 545–575. <https://doi.org/10.1177/1052562916647984> Mittelmeier definuje „internacionalizáciu na diaľku“ ako všetky cezhraničné formy vzdelávania, v ktorých sú študenti alebo zamestnanci a ich inštitúcie geograficky vzdialené a podporované technológiami. MITTELMEIER, J.; RIENTIES, B.; ROGATEN, J.; GUNTER, A.; RAGHURAM, P. (2019a). Internationalisation at a Distance and at Home: Academic and social adjustment in a South African distance learning context. *International Journal of Intercultural Relations*, 72, 1–12. doi: j.ijintrel.2019.06.001

ODPORÚČANIA PRE MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR

4.3

V rámci kvalitatívneho výskumu mali respondenti možnosť uviesť návrhy, ktoré by podľa ich názorov podporili internacionalizáciu, zlepšili virtuálne vzdelávanie a zvýšili záujem o virtuálne aktivity. Nasledujúca kapitola predstavuje všetky návrhy, ktoré zahŕňajú nápady, inšpirácie a odporúčania pre tvorcov politík, primárne pre Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Jednotlivé návrhy reflektujú na najčastejšie výzvy a problémy, s ktorými sa stretávajú oslovení zástupcovia vysokých škôl.

VZDELÁVANIE ZAMESTNANCOV VYSOKÝCH ŠKÔL

Cieľovou skupinou, ale zároveň tvorcom virtuálnych aktivít sú primárne pedagógovia vysokých škôl. S cieľom skvalitniť obsah virtuálneho vzdelávania, ale aj zvýšiť záujem o virtuálne aktivity (vrátane virtuálnej mobility) sa najčastejšie objavovali tieto požiadavky:

● JAZYKOVÉ VZDELÁVANIE PRE ZAMESTNANCOV VYSOKÝCH ŠKÔL*

Takmer všetky vysoké školy uvádzajú, že bariérou väčšieho záujmu o virtuálne aktivity v cudzích jazykoch (t. j. predovšetkým výučba predmetov pre zahraničných študentov; účasť na prezenčných i online aktivitách v zahraničí; účasť na medzinárodných projektoch a iné) sú jazykové kompetencie vyučujúcich (resp. aj ostatných zamestnancov vrátane výskumníkov). Riešením by mohla byť ponuka dobrovoľného jazykového vzdelávania – pedagógovia by sa mohli zúčastniť a rozvíjať svoje jazykové kompetencie prezenčne alebo online v rámci jazykového vzdelávania. Jazykové vzdelávanie by pritom mohlo byť zabezpečené:

- A zo strany jazykových katedier priamo na jednotlivých vysokých školách;
- B v rámci národného projektu s cieľom rozvoja jazykových kompetencií pedagógov, resp. zamestnancov;
- C v rámci medzinárodných vzdelávacích projektov;
- D zo strany súkromných jazykových škôl.

Pre vyššiu motiváciu by jazykové vzdelávanie mohlo byť súčasťou hodnotiacich kritérií pedagógov na škole.

Ďalším návrhom je pilotné otestovanie s víziou zavedenia povinnosti viesť minimálne jeden predmet v cudzom jazyku v dostatočnom časovom horizonte. To znamená, že pedagógovia by v priebehu napríklad 3 rokov museli pripraviť a otestovať vyučovanie jedného

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.16 Podpora socio-kultúrnej integrácie zahraničných študentov a jazykového vzdelávania zamestnancov vysokých škôl

zo svojich predmetov v cudzom jazyku. Predpokladom kvalitnej prípravy a obsahu by bola úzka spolupráca s jazykovým vyučujúcim alebo aj vyučujúcim zo zahraničia (ideálne pedagógom/výskumníkom, ktorého je daný jazyk materinským jazykom). Vyučujúci by si tak v dostatočnom čase mal možnosť pripraviť obsah predmetu v cudzom jazyku, otestoval by si svoj prejav v cudzom jazyku priamo s „jazykovým mentorom“, čím by si osvojil aj slovnú zásobu vo svojom predmete, resp. výskumnej oblasti. Benefity uvedeného prístupu by sa prejavili nielen v rozšírení ponuky predmetov vyučovaných v cudzom jazyku, ale aj v zlepšení motivácie a iniciatívy pedagóga (výskumníka) zapájať sa do medzinárodných aktivít vrátane mobilit.

● VZDELÁVANIE V OBLASTÍ IT KOMPETENCIÍ ZAMESTNANCOV VYSOKÝCH ŠKÔL*

Prebiehajúce pandemické obdobie zvýraznilo nevyhnutnosť budovania IT zručností zamestnancov vysokých škôl. Je predpokladom, že online vzdelávanie ostane súčasťou vzdelávacieho procesu na vysokých školách. Napriek tomu, že vysoké školy vedeli promptne zareagovať na zmenu vyučovacích podmienok, väčšina zamestnancov vysokých škôl má stále rezervy vo využívaní nástrojov online vzdelávania, resp. online nástrojov vo všeobecnosti (napr. pri organizovaní online stretnutí, webinárov a podobne). Online vzdelávanie môže pritom prinášať ešte viac výhod pre pedagógov aj študentov, ak pedagógovia mali možnosť ďalšieho a komplexného vzdelávania v oblasti IT zručností.

Riešením by tak mohla byť ponuka dobrovoľného/povinného vzdelávania v oblasti IT zručností. Budovanie IT zručností by mohlo byť zabezpečené:

- A zo strany IT oddelení, resp. aj iných pracovísk na vysokých školách;
- B v rámci národného projektu s cieľom rozvoja IT kompetencií pedagógov, resp. zamestnancov;
- C v rámci medzinárodných vzdelávacích projektov;
- D zo strany súkromných firiem pôsobiach v oblasti IT.

Vzdelávanie by pritom nemuselo byť primárne zamerané len na využívanie komunikačných platforiem pre vzdelávanie, ale malo by poskytnúť komplexné informácie v oblasti dostupných IT systémov, infraštruktúry a podobne s cieľom maximalizovať potenciál vzdelávacích a výskumných aktivít zamestnancov vysokých škôl. Vzdelávanie by pritom mohlo byť realizované prezenčne aj online (napr. aj sériou videí, ktoré by boli účastníkom vzdelávania dlhodobo dostupné). Aj vzdelávanie v rámci IT kompetencií by mohlo byť súčasťou hodnotiacich kritérií zamestnancov vysokých škôl. Zároveň by sa komplexnejšie vzdelávanie v tejto oblasti mohlo poskytovať už v rámci doktorandského štúdia.

● VZDELÁVANIE V OBLASTI PREZENTAČNÝCH ZRUČNOSTÍ V KONTEXTE ONLINE VZDELÁVANIA*

Vzdelávanie cez IT platformy neznamená len vzdelávanie cez počítač. Online vzdelávanie so sebou prináša dôraz na ďalšie zručnosti

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.13
Podpora implementácie inštitucionálnych stratégií internacionalizácie vysokých škôl

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.13
Podpora implementácie inštitucionálnych stratégií internacionalizácie vysokých škôl

a kompetencie, ktoré majú potenciál zvýšiť kvalitu poskytovaného vzdelávania online formou. Prezentačné zručnosti v kontexte online vzdelávania sú doplnkom jazykových a IT kompetencií, ktoré sú predpokladom kvalitne realizovaných virtuálnych aktivít.

Riešením aj v tejto oblasti sú vzdelávacie aktivity, resp. tréningy pre zvýšenie efektívnosti a atraktívnosti online vzdelávania. Cieľom by malo byť naučiť pedagógov, resp. zamestnancov prezentovať pútavo a štruktúrovane. Zároveň by vzdelávanie mohlo byť rozšírené na riadiacich pracovníkov, ktorí vedú porady a skupinové rozhodovanie online formou.

Budovanie prezentačných zručností v kontexte online vzdelávania by mohlo byť zabezpečené:

- A zo strany pracovísk pedagogiky;
- B v rámci národného projektu s cieľom rozvoja prezentačných kompetencií pedagógov, resp. zamestnancov;
- C v rámci medzinárodných vzdelávacích projektov;
- D zo strany súkromných organizácií venujúcich sa tréningom a školeniam v tejto oblasti.

Aj tento typ vzdelávania by sa mal stať súčasťou hodnotiacich kritérií zamestnancov vysokých škôl. Všetky uvedené iniciatívy by mohli byť potenciálne financovateľné v rámci:

- Plánu obnovy a odolnosti – Komponent 10: Lákanie a udržanie talentov (Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí);
- OP Slovensko – Cieľ 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa (Celoživotné vzdelávanie; Rozvoj infraštruktúry vzdelávania);
- Dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

ZVÝŠENIE ATRAKTIVITY VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT VRÁTANE VIRTUÁLNEJ MOBILITY*

Záverom kvalitatívneho výskumu je aj nedostatočný záujem o mobility zo strany zamestnancov vysokých škôl, ktorý je ešte výraznejší v prípade virtuálnych mobilit. Dôvody nezáujmu sú pritom takmer totožné – ako napríklad nedostatočné jazykové kompetencie. Zároveň však virtuálne mobility neprinášajú benefity z osobného spoznania iného pracoviska, pracovníkov, resp. celého kultúrneho prostredia. Na druhej strane sú virtuálne mobility vhodnou formou nadväzovania kontaktov a prehĺbenia jazykových a odborných zručností napríklad pre zamestnancov, ktorí nemôžu vycestovať (napr. z rodinných dôvodov) a pod.

Preto je nevyhnutné zvýšiť atraktivitu nielen virtuálnych mobilit, ale aj virtuálnych aktivít celkovo. K zvýšeniu záujmu o virtuálne mobility, resp. aktivity by prispelo:

- *Hodnotenie virtuálnej mobility*
Zaradenie absolvovania virtuálnej aktivity, resp. mobility do hodnotiacich kritérií zamestnanca.

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.13
Podpora implementácie inštitucionálnych stratégií internacionalizácie vysokých škôl

- *Alternatívnosť prezenčnej a virtuálnej mobility*
V prípade povinnosti absolvovať aspoň jednu zahraničnú mobilitu ročne by virtuálne mobility mohli byť alternatívou, ktorú by mohli zamestnanci využiť (napr. v prípade, že im rodinné a iné podmienky neumožnia vycestovať).
- *Poskytovanie motivačných príspevkov*
(napr. vo forme paušálnej sadzby) na absolvovanie virtuálnych aktivít (vrátane mobility). Účastník by mohol financie využiť na prípravu podkladov, prezentácie, zakúpenie vyššej licencie na komunikačný systém a podobne.

K zvýšeniu záujmu o virtuálne mobility a aktivity okrem toho prispeje aj vzdelávanie vo všetkých troch oblastiach uvedených v predchádzajúcej kapitole. Je predpokladom, že zamestnanec s jazykovými, IT a prezentačnými zručnosťami bude sám prejavovať vyšší záujem o iné virtuálne aktivity, ak bude motivovaný a podnecovaný ich aj sám realizovať. Všetky uvedené iniciatívy by mohli byť potenciálne financovateľné v rámci:

- dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR;
- programu Erasmus+.

VYTVORENIE PODMIENOK PRE REALIZÁCIU KVALITNÝCH ONLINE AKTIVÍT

Spolu s vytvorením podmienok pre tvorbu kvalitného obsahu a zlepšenie zručností zamestnancov je ďalším predpokladom vytvorenie podmienok pre organizáciu a realizáciu kvalitných online aktivít, primárne z pohľadu kvalitnej infraštruktúry.*

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.13
Podpora implementácie inštitucionálnych stratégií internacionalizácie vysokých škôl

Vzhľadom na dlhodobé nedostatočné financovania hlavne na rozvojové aktivity vysokých škôl by bol riešením grantový, resp. dotačný program, z ktorého by bolo možné financovať:

- *Príspevok na spolufinancovanie na zariadenie pre virtuálne aktivity (technika, platforma, servery a pod.).*
Napr. program Erasmus+ poskytoval príspevok/grant na virtuálne zariadenia do výšky 75 % nákladov, 25 % hradila univerzita – dotačný program by mohol poskytovať prostriedky na spolufinancovanie podobných iniciatív.
- *Poskytnutie dotácií/finančných prostriedkov pre obstaranie vhodného softvéru pre špecifické odbory (napr. umelecké, zdravotné a pod.).*
Špecifické odbory majú potrebu obstarania menej dostupných, resp. sofistikovanejších nástrojov, ktoré pre nich predstavujú vyššie náklady (než by to bolo v prípade dostupnejších, najčastejšie využívaných nástrojov).

Okrem toho by k zvýšeniu kvality online aktivít zároveň pomohli:

- *Technická synchronizácia systémov, resp. centralizovanie technickej podpory a jeho financovanie štátom.*
Keďže sa systémy na jednotlivých univerzitách líšia, vysoké školy by privítali štandardizáciu, resp. minimálne technickú synchronizáciu využívaných systémov.

- *Vytvorenie dedikovaného pracoviska, ktoré by vedelo vyrábať obsah pre online aktivity.*
Pracovisko by pritom nemuselo byť nevyhnutne určené len pre jednu vysokú školu, ale poskytovalo by podporu a služby aj pre viac vysokých škôl. Pracovisko s týmto zameraním by mohlo byť vytvorené napríklad v krajských mestách, jeho vznik by mohol byť podporený v rámci dotačnej výzvy ministerstva.
- *Vypracovanie štandardov na nákup vhodnej IKT techniky pre virtuálne aktivity zo strany ministerstva.*
Vysoké školy nemajú vždy možnosti, kapacitu a prehľad sledovať najnovšie trendy a dostupnosť v oblasti IKT techniky, preto by privítali vypracovanie štandardov na nákup vhodnej techniky pre realizáciu online aktivít.
- *Finančná podpora na zabezpečenie vysokorýchlostného internetu a IKT vybavenia.*
Dotácie zo strany ministerstva by umožnili zabezpečiť vysokorýchlostný internet a potrebné IKT vybavenie, ktoré sú nevyhnutným predpokladom pre kvalitnú online výučbu, resp. aj iné online aktivity pre zamestnancov vysokých škôl.

Všetky uvedené iniciatívy by mohli byť potenciálne financovateľné v rámci:

- Plánu obnovy a odolnosti – Komponent 10: Lákanie a udržanie talentov (Investícia 4: Podpora internacionalizácie v akademickom prostredí);
- OP Slovensko – Cieľ 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa (Celoživotné vzdelávanie; Rozvoj infraštruktúry vzdelávania);
- Dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

DOSTUPNOSŤ VIRTUÁLNYCH AKTIVÍT PRE ŠTUDENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL

Predpokladom kvalitného prístupu študentov k online aktivitám je kvalitné internetové pripojenie (ktorého vybudovanie patrí pod kompetencie iných orgánov verejnej správy), ako aj dostupnosť kvalitného zariadenia (počítača). Ministerstvo by mohlo zvážiť vyhlásenie dotačnej schémy, resp. iniciatívy pre zabezpečenie kvalitných počítačov pre študentov vysokých škôl.

Iniciatíva v tejto oblasti by pritom mohla byť kombináciou rôznych zdrojov kvalitného IKT vybavenia pre študentov:

- schéma, v rámci ktorej mohli študenti získať počítač napríklad za prospech, zapojenie sa do projektov, súťaží, za výnimočný prínos vysokej škole a podobne;
- oslovenie dodávateľov IKT technológií, ktorí by poskytli zľavy pre študentov vysokých škôl;
- oslovenie sponzorov pre financovanie, resp. darovanie IKT technológií študentom vysokých škôl;

- založenie programu pre študentov zo sociálnenevýhodneného prostredia pre zabezpečenie IKT technológií pre štúdium na vysokej škole;
- vytvorenie burzy s vyradenými, resp. odpísanými počítačmi zo súkromného sektora a pod.

Všetky uvedené iniciatívy by mohli byť potenciálne financovateľné v rámci:

- OP Slovensko – Cieľ 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa (Rozvoj infraštruktúry vzdelávania);
- Dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

INTERNACIONALIZÁCIA

Všetky vysoké školy majú internacionalizáciu uvedenú ako jednu z priorit vo svojich dlhodobých zámeroch a stratégiách. Aj v tejto oblasti by vysoké školy privítali väčšiu koordináciu a podporu, ktorá by im v konečnom dôsledku umožnila napredovať v oblasti internacionalizácie.

- *Vypracovať štandardy, resp. rámcové odporúčania pre stratégie internacionalizácie.*
Vzhľadom na rôznorodosť prístupu na jednotlivých vysokých školách by vysoké školy privítali inštrukcie a odporúčania pre tvorbu stratégie internacionalizácie,* keďže sa líšia v prístupe k tvorbe internacionalizácie. Niektoré vysoké školy majú tému internacionalizácie rozpracovanú v čiastkových dokumentoch alebo stratégiách; vybrané vysoké školy majú vypracované aj akčné plány.
- *Vytvorenie dôstojných podmienok pre prijatie zahraničných pedagógov, resp. hosťujúcich profesorov.*
Vysoké školy by privítali možnosť dotácií pre komplexné zabezpečenie podpory a infraštruktúry pre hosťujúcich pedagógov, prichádzajúcich mimo mobilitných programov. Dotačný program by mohol poskytovať finančné zdroje pre zabezpečenie dlhodobého pobytu zahraničného pedagóga alebo výskumníka. Dotácia by tak pokryla náklady na honorár, ubytovanie a ostatné potreby spojené s dlhodobým pobytom významného pedagóga alebo výskumníka na slovenskej vysokej škole.¹²
- *Vytvorenie siete/infraštruktúry zdravotníckych zariadení schopných poskytnúť zdravotnú starostlivosť v anglickom jazyku pre zahraničných študentov.*
Počet zahraničných študentov študujúcich krátkodobo alebo dlhodobo na Slovensku sa každoročne zvyšuje, pričom potenciál podielu zahraničných študentov je väčší. S cieľom zlepšiť podmienky pobytu na Slovensku* je potrebné zmapovať služby, ktoré by mohli zahraniční študenti počas pobytu využiť. Hlavnou požiadavkou je vytvoriť zoznam zdravotníckych zariadení, ktoré sú schopné poskytnúť zdravotnú starostlivosť aj študentom hovoriacim po anglicky. Táto iniciatíva by pritom mohla byť jednorazovou iniciatívou, ktorá by sa pravidelne dopĺňala a aktualizovala.

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.1 Podpora realizácie auditu internacionalizácie vysokých škôl ako predpokladu tvorby a aktualizácii inštitucionálnych stratégií internacionalizácie

¹² Pozn.: V minulosti už existoval podobný program súkromnej nadácie.

* Potenciálna realizácia v rámci Stratégie internacionalizácie: Opatrenie 4.2.1 Podpora realizácie auditu internacionalizácie vysokých škôl ako predpokladu tvorby a aktualizácii inštitucionálnych stratégií internacionalizácie

Ďalšie požiadavky, resp. odporúčania sú skôr spojené s nastavením jednotlivých mobilitných programov:

- zníženie administratívnej záťaže v oblasti mobility;
- jednotný operačný systém/platforma (napr. v Cloude) pre správu mobilit;
- pomoc s prechodom na digitálnu Erasmus+ platformu formou zjednodušenia prechodu na eduGAIN.

INÉ

Realizácia prieskumu ohľadom skúseností s online výučbou na všetkých vysokých školách so zameraním na:

- obsah on-line vzdelávania – štandardy zabezpečenia kvality on-line vzdelávania;
- formy, metódy a pravidlá – používané v aplikácii on-line vzdelávania;
- vzťah medzi pedagógom a študentom v procese on-line vzdelávania – pohľad z oboch strán;
- výsledky on-line vzdelávania – porovnanie výsledkov z predchádzajúcich rokov dosiahnutých v prezenčnej forme vzdelávania a dištančnej forme vzdelávania.

PRÍLOHY

ODPORÚČANIA PRE ŠTUDENTOV V SÚVISLOSTI S ÚČASŤOU NA VIRTUÁLNEJ AKTIVITE

PRED VÝBEROM VIRTUÁLNEJ AKTIVITY:

1. Pokiaľ máte záujem vyskúšať si účasť na medzinárodnej virtuálnej vzdelávacej aktivite, rozhodnite sa, či vyskúšate virtuálnu mobilitu (absolvujete časť štúdia na zahraničnej univerzite a získate za to kredity, ktoré vám budú na vašej domovskej univerzite uznané) alebo virtuálnu výmenu (medzinárodnú vzdelávaciu spoluprácu v rámci štúdia na domovskej univerzite).
2. Pokiaľ máte záujem o virtuálnu mobilitu, kontaktujte oddelenie pre zahraničné vzťahy a mobilitu na vašej VŠ a informujte sa o možnostiach.
3. Pokiaľ máte záujem o virtuálnu výmenu, zistite na vašej fakulte, ktorý z predmetov obsahuje medzinárodný komponent (t. j. umožňuje aktívnu spoluprácu so zahraničnou univerzitou/univerzitami počas výučby predmetu).
4. Oboznámte sa s formou, akou prebieha virtuálna mobilita a/alebo výmena, a pripravte sa na technické aspekty jej realizácie.
5. Oboznámte sa s cieľmi virtuálnej aktivity (aké informácie/znalosti svojou účasťou môžete získať a aké zapojenie sa od vás očakáva).
6. Zaujímajte sa o výstupy virtuálnej aktivity (ako bude vaša účasť hodnotená, či môžete za aktivitu získať kredity, certifikát a pod.).

PRED ZAPOJENÍM SA DO VYBRANEJ VIRTUÁLNEJ AKTIVITY:

1. Pred prvou účasťou na virtuálnej aktivite sa skontaktujte s organizátorom a zistite si všetky potrebné informácie o organizácii aktivity z pohľadu IKT.
2. Oboznámte sa s platformou, ktorú budete počas virtuálnej aktivity používať.

3. Pred každým virtuálnym stretnutím sa uistite, že máte stabilné pripojenie na internet, ktoré vydrží plánovanú dĺžku stretnutia.
4. Vyberte si miesto, na ktorom vás pri virtuálnej aktivite nebude nič rušiť a kde sa vám bude pri počítači/notebooku pohodlne sedieť. Pripravte si potrebné písacie potreby a občerstvenie, aby ste počas výučby nemuseli odbiehať.
5. Pokiaľ nechcete zdieľať pozadie priestoru, v ktorom sedíte, využite funkciu „rozmazanie pozadia“ alebo si vyberte jeden z motívov pozadia, ktoré sú na danej platforme dostupné.
6. Pri pripájaní na online stretnutie sa uistite, že váš mikrofón a kamera sú zapnuté.
7. Pripravte sa na stretnutie, vyskúšajte si vopred, ako zdieľať obrazovku, ako si zapnúť/vypnúť zvuk a obraz počas stretnutia, ako sa prihlásiť (zdvihnúť ruku) počas stretnutia, ako zrealizovať prieskum/hlasovanie počas stretnutia a ako si ho zaznamenať/nahráť.
8. Oboznámte sa s agendou stretnutia a pripravte si prípadné otázky na organizátora a/alebo účastníkov.
9. Pripravte si dokumenty, ktoré potrebujete zdieľať.
10. Vyskúšajte si, či je pre vás vhodnejšie používať počas stretnutia slúchadlá alebo mikrofón vášho počítača.
11. Počas stretnutia sa snažte rozprávať zrozumiteľne a dostatočne hlasno. Keďže na stretnutí bude viacero účastníkov, pokiaľ chcete niečo povedať, prihláste sa, t. j. využite funkciu „zdvihnúť ruku“, ktorú platformy pre online stretnutia majú zabudovanú.
12. Dodržujte stanovené pravidlá pre priebeh stretnutia, s ktorými vás oboznámi organizátor (kedy a kto sa môže vyjadriť, akou formou môžete klásť otázky, ako môžete vyjadriť svoj komentár a pod.).
13. Po skončení stretnutia poskytnite organizátorovi spätnú väzbu (vyplňte formulár), pokiaľ vás o to požiada.

● PO UKONČENÍ VYBRANEJ VIRTUÁLNEJ AKTIVITY:

1. Zhodnoťte jej priebeh: pokiaľ vás o to organizátor požiada, vyplňte zaslaný formulár alebo zašlite spätnú väzbu organizátorovi mailom.
2. Zaujímate sa o možnosti rozvíjať získané odborné znalosti formou zapojenia sa do ďalšej virtuálnej aktivity alebo fyzickej výmeny, prípadne prebiehajúceho projektu v spolupráci so zahraničnou inštitúciou, ktorá sa podieľala na príprave vašej virtuálnej aktivity.
3. Uved'te absolvovanú zahraničnú vzdelávaciu skúsenosť vo svojom životopise.

ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV V SÚVISLOSTI S ORGANIZÁCIOU VIRTUÁLNEJ AKTIVITY

1. Zvážte, či predmet, ktorý vyučujete, umožňuje začleniť do jeho syláb tzv. medzinárodný komponent. Ak áno, premyslite, ktorá z preberaných tém/okruhov je najvhodnejšia pre jej úpravu v spolupráci so zahraničným partnerom/partnermi tak, aby poskytla študentom vášho kurzu medzinárodnú vzdelávaciu výmenu.
2. Identifikujte partnera pre prípravu virtuálnej aktivity. Vyberte si z existujúcich partnerov vašej VŠ alebo oslovte priamo kolegu zo zahraničnej inštitúcie a iniciujte spoluprácu.
3. Pripravte so zahraničným partnerom/partnermi výučbový blok.
4. Uved'te vo všetkých informačných materiáloch k vášmu predmetu, že obsahuje aj medzinárodný komponent (spresnite jeho druh, rozsah a spolupracujúceho zahraničného partnera), a zabezpečte informovanosť medzi študentmi vašej fakulty.
5. Pred zapojením študentov do virtuálnej aktivity by ste sa mali uistiť, že sú oboznámení s jej obsahom, cieľmi, organizáciou stretnutí a technickými aspektmi výučby, t. j. funkcionalitami vybraného komunikačného nástroja (napr. najčastejšie zdieľanie obrazovky, nahrávanie stretnutia, zapnutie/vypnutie zvuku a obrazu, zasielanie správ počas aktivity a pod.).
6. Aby ste sa vyhli prípadným zdržaniam/problémom počas samotnej výučby, môžete študentom pripraviť prezentáciu s vysvetlením postupu alebo zrealizovať úvodnú inštruktážnu hodinu.
7. Vyskúšajte si, ako pozvať študentov na prvé stretnutie (rozposlanie pozvánok).
8. Vyskúšajte si, ako vhodne stanoviť čas virtuálnej aktivity tak, aby vyhovoval všetkým zúčastneným. Môžete na to využiť jednu z voľne dostupných aplikácií na plánovanie stretnutí, ako napr. Doodle, Calendly, ScheduleOnce, Acuity Scheduling, Asistant. to alebo Pick.
9. Pred organizáciou online stretnutia zvážte, či navrhovaný čas vyhovuje účastníkom v iných časových pásmach.
10. Pre realizáciu online stretnutia si vyhrad'te priestor, v ktorom vás nikto nebude rušiť (neorganizujte online stretnutia v jednej miestnosti s kolegami, ktorí ich tiež organizujú, zvuky z pozadia pôsobia rušivo a neumožnia vám plne sa sústrediť, čo sa odrazí na kvalite vašej prezentácie).
11. Účastníkov stretnutia/študentov pripravte na pravidlá správania účastníkov počas online stretnutia, tzv. Netiquette (alebo etiketu počas online stretnutí), t. j. či musia mať všetci zapnutú kameru, či majú mať vypnuté mikrofóny počas doby, keď prezentuje iná osoba, či budete používať nejakú „tabuľu“ na zvýraznenie dôležitých termínov/definícií otázok a pod. V prí-

pade četu sa snažte sledovať konverzácie a v prípade, že sa v nich objavajú nedorozumenia alebo zjavné nepochopenie, zapojte sa do diskusie.

12. Zvoľte si platformu, na ktorej si budete ukladať podporné doklady a prezentácie tak, aby boli dostupné všetkým účastníkom aj po stretnutí. Napr. Google Docs, MS Teams...
13. Pri organizácii videokonferencie/stretnutia môžete zúčastneným pridať aj niektorú z dostupných rolí, napr. „zapisovateľ“, „predsedajúci“ (napr. v MS Teams funkcia „Meeting Notes“).
14. V úvode prvého stretnutia (alebo v prípade, že účastníci vašich stretnutí sa môžu meniť počas každého stretnutia) predstavte účastníkov, prípadne ich požiadať, aby sa predstavili sami.
15. Udržiavajte účastníkov aktívne zapojených, napr. po istom časovom období ich požiadať o vyjadrenie.
16. Počas online stretnutí môže dôjsť k oneskoreniu prenosu zvuku alebo obrazu, preto sa snažte počas rozprávania robiť dlhšie pauzy a vždy počkajte na reakciu pýtaného.
17. Po stretnutí požiadať účastníkov o spätnú väzbu, aby ste prípadné problémy mohli pri ďalšom stretnutí odstrániť. Môžete na to využiť formuláre Google Forms, Typeform alebo Survey Monkey.
18. Pri zdôrazňovaní dôležitých prezentovaných informácií využite tabuľu, t.j. jednu z interaktívnych tabúl, napr. Mural, Google Jamboard, Notion, Miro alebo Stromboard.
19. Pre zapojenie účastníkov do aktivít môžete využiť dostupné online kreatívne nástroje pre vytváranie kvízov (napr. Kahoot), brainstorming (napr. Slido), interaktívnu prezentáciu so spätnou väzbou v reálnom čase (napr. Mentimeter), zapájanie účastníkov (napr. Axis, Stormz – platená aplikácia). Môžete tiež využiť aplikácie na zaznamenávanie poznámok, ako napr. Google Drive, Evernote, Onenote.
20. Pred ukončením stretnutia zosumarizujte hlavné body stretnutia a uistite sa, že každý účastník rozumie ďalšiemu postupu/ďalším krokom a úlohám, ktoré má splniť.
21. Keďže sledovanie obrazovky a sústredenie počas online stretnutí môže byť psychicky náročné, snažte sa pri dlhších stretnutiach vhodne zaradiť prestávky, vyhnite sa multi-taskingu, nemajte vo svojich prezentáciách veľa vizuálnych stimulov. V niektorej časti dlhšieho mítingu môžete prejsť na zadania, ktoré si nevyžadujú zapnutú kameru.
22. Pri príprave vašich online aktivít sa snažte o rovnováhu medzi synchrónnymi a asynchrónnymi aktivitami. Doterajšie skúsenosti potvrdzujú, že pri virtuálnych aktivitách je veľmi dôležité zapájať študentov aj do asynchrónnych aktivít, ktoré im umožnia zapojenie v čase, ktorý je pre nich výhodnejší a v ktorom sa na úlohu môžu lepšie sústrediť. Kombinácia týchto 2 typov aktivít vytvára prirodzenejšie prostredie na spoluprácu účastníkov.

KONCEPT HYBRIDNEJ VIDEOKONFERENČNEJ PREDNÁŠKOVEJ MIESTNOSTI PRE PODPORU VIRTUÁLNEJ MOBILITY

Predpokladom organizácie kvalitných virtuálnych aktivít je zabezpečenie infraštruktúry vrátane videokonferenčných riešení. Medzi nimi sa nachádzajú riešenia od najmenších personálnych typov, desktopových aplikácií cez jedno-, dvoj- či trojobrazovkové riešenia až po videokonferenčné sety inštalované vo veľkých prednáškových miestnostiach či aulách. V súčasnosti dominuje veľké množstvo softvérových klientov, ktorých je možné inštalovať na smartfóny či notebooky a umožniť tým nadviazanie zvukového a obrazového prenosu.

Na videokonferenčné riešenia sú v súčasnosti kladené rôzne kritériá od použiteľnosti pre rôzne veľké auditórium, možnosti pripojenia z hardvérových video jednotiek cez bezpečnostné kritériá pre šifrovanie komunikácie, dostupnosť zdrojového kódu, možnosti riadenia konferencie až po podporné služby (napríklad hlasovanie, zbieranie otázok od verejnosti, breakout miestnosti atď.), ktoré sú dostupné ako súčasť videokonferenčného prostredia či prostredia na analýzu a spracovanie výstupov po konaní videokonferenčného stretnutia.

Medzi najviac rozšírené v súčasnosti patria Cisco Webex, MS Teams, Google Meet a Zoom. Tabuľka nižšie uvádza prehľad vybraných vlastností jednotlivých videokonferenčných riešení.

Riešenie	Počet účastníkov	End-to-end šifrovanie	Dostupný zdrojový kód	Potrebná registrácia pre pripojenie	Podpora HW klientov a SIP volaní
Cisco Webex	1000	Áno	Nie	Nie	Áno
MS Teams	250	Áno	Nie	Nie	Áno
Google Meet	250	Nie	Nie	Áno	Nie
Zoom	100	Áno	Nie	Nie	Áno
Mattermost	50	Nie	Áno	Áno	Nie
Jitsi Meet	75	Áno	Áno	Áno	Nie
Signal	2	Áno	Nie	Áno	Nie
Wickr	50	Áno	Áno	Áno	Nie
Skype for business	50	Áno	Nie	Nie	Nie
Slack	15	Nie	Nie	Áno	Nie

S jednotlivými videokonferenčnými riešeniami je často spojená potreba inštalovania špecifického videokonferenčného klienta. V súčasnosti sa do veľkej miery implementujú aj riešenia s využitím webových služieb na báze WebRTC technológie. Okrem toho, že ju možno považovať za najrýchlejší (hoci neškálovateľný) streamin- gový protokol, poskytuje možnosť spojenia dvoch alebo viacerých webových prehliadačov. Ide teda o neštandardné riešenie spojenia, v ktorom klient nie je nútený využívať akékoľvek hardvérové videokonferenčné systémy, softvérové aplikácie či zásuvné moduly. WebRTC využíva vstavané vstupné a výstupné súčasti notebookov či počítačov, ku ktorým si webový prehliadač vyžiada prístup na začiatku videokonferenčného spojenia. Technológia WebRTC poskytuje prenos video a audio signálu, vymieňanie správ či súborov, ako aj možnosť zdieľania plochy či jej časti naprieč sieťou. Rieši aj problémy, ktoré vznikajú pri sieťovom preklade adres, ak sa klient nachádza za jedným či viacerými zariadeniami vykonávajúcimi NAT.

Na základe bezpečnostnej analýzy, rozsahu zbieraných dát, možnosti integrácie s tretími stranami a rozsahu podporných služieb sú odporúčané riešenia v nasledujúcom poradí:

1. Cisco Webex,
2. Microsoft Teams,
3. Zoom,
4. Jitsi Meet.

Každý z výrobcov videokonferenčného riešenia má k dispozícii aj širšie portfólio produktov založených na základnom videokonferenčnom riešení, s ktorými sa používatelia bežne nemusia stretnúť. Príkladom je Cisco Webex s portfóliom:

- Webex Meetings – personálne použitie do rozsahu približne 100, 200 používateľov.
- Webex Training – použitie na edukačné účely, lepšia organizácia podporných nástrojov pri výučbe. Použiteľné pre stovky používateľov.
- Webex Events – vhodné pre organizovanie konferencií s veľkým množstvom vystupujúcich, ako aj účastníkov – tisíce účastníkov.
- Webex Teams – asynchrónna komunikácia organizovaná do pracovných skupín s možnosťou organizovania malých videokonferenčných tímových stretnutí.

S cieľom podpory virtuálnej mobility je možné rozlišovať režim plne dištančný alebo hybridný. Pri plne dištančnom režime je v zásade na organizátorovi podujatia, aké videokonferenčné riešenie najviac vyhovuje jeho potrebám a potrebám práce s publikom. Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad najčastejšie využívaných funkcií pri práci s publikom:

Riešenie	Zdieľanie prezentácie a obrázky	Četová diskusia	Hlasovanie	Tabuľka na písanie a anotovanie	Breakout miestnosti	Zbieranie otázok z verejného publika	Detailné práva pre riadenie hlasu
Cisco Webex	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno
Microsoft Teams	Áno	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie
Zoom	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie
Jitsi Meet	Áno	Áno	Áno	Áno	Nie	Nie	Nie

Problémy, ktoré je potrebné adresovať pri vzdialenom prístupe v hybridnom režime:

1. PRENOS OBRAZU

- A V prípade prezentácie vzdialeným rečníkom je potreba prepojenia vzdialenej prezentácie a obrazu vzdialeného rečníka na zobrazovacie plochy viditeľné v posluchárni.
- B V prípade podpory diskusie a interakcie so vzdialenými poslucháčmi vzniká potreba prepojenia obrazu vzdialených poslucháčov so zobrazovacou jednotkou, ktorú vidí prednášajúci.

- C Potreba automatizovaného sledovania prednášajúceho primárnou kamerou v prípade, ak hovorí z pódia.
- D Potreba automatického sledovania aktívneho rečníka z publika v prípade, ak je diskusia vedená smerom do publika.

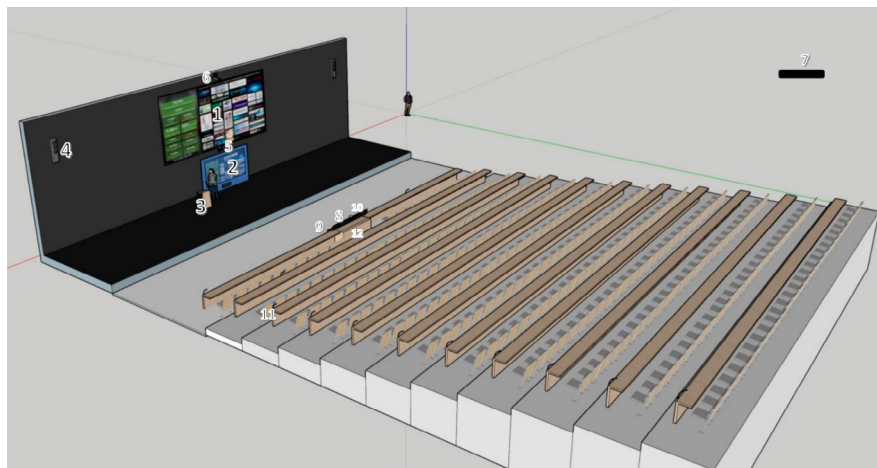
2. PRENOS ZVUKU

- A Ideálne je využitie bezdrôtového headsetu prezentujúcim (ručný mikrofón je nevhodný, ak anotuje a píše na dotykovú obrazovku).
- B Vhodné rozmiestnenie mikrofónov.

3. RIADENIE MIESTNOSTI A VIDEOSTREAMU

- A Potreba voľby zobrazovacích zdrojov na plátno a obrazovky.
- B Potreba pripojenia externých zdrojov (notebook, mobilné zariadenie).
- C Potreba automatizácie pri rezervovaní miestnosti (automatické prepojenie na videokonferenčné systémy, vytvorenie video-bridgeov, automatizácia nahrávania a živého vysielania).

Koncept miestnosti:

Priestor pódia je vhodné vybaviť:

1. pevná veľkorozmerná projekčná plocha;
2. dotyková digitálna tabuľa;
3. rečnícky pult s tabletom a sada mikrofónov pre prezentujúcich;
4. sústava reproduktorov pre interpretáciu zvuku prednášajúcich;
5. kamery snímajúce publikum;
6. širokouhlá kamera snímajúca celú prednáškovú miestnosť.

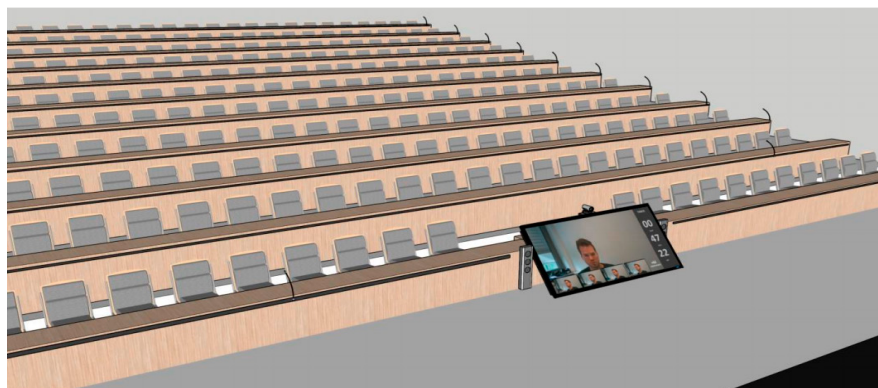
Priestor publika je vhodné vybaviť:

1. projektor na strope smerujúci na statickú projekčnú plochu;
2. obrazovka pre zobrazenie vzdialene pripojených účastníkov;
3. sústava reproduktorov pre interpretáciu zvuku vzdialených poslucháčov;
4. kamera snímajúca prezentujúceho;
5. sústava mikrofónov na laviciach pre lokálne publikum;
6. integrované komponenty riadenia miestnosti a správy videokonferencie.

Priestor	Vybavenie	Cena s DPH* (GPL)
Pódium	Veľkorozmerná projekčná plocha	1200
Pódium	Dotyková digitálna tabuľa	10500
Pódium	Rečnícky pult	400
Pódium	Sada mikrofónov	350
Pódium	Sústava reproduktorov	600
Pódium	Ovládanie zvuku	2400
Pódium	Sústava kamier s prepojením na videokonferenčný systém (kamery, publikum, širokouhlá kamera, kamera pódium)	17600
Publikum	Dataprotektor	4600
Publikum	Obrazovka pre vzdialených prezentujúcich	1000
Publikum	Súprava reproduktorov pre vzdialených poslucháčov	600
Publikum	Súprava mikrofónov	400
Publikum	Ovládanie zvuku	2400
Riadenie	Komponenty riadenia a správy videokonferencie	4000
Riadenie	Videokonferenčný systém s vyhľadávaním aktívneho rečníka	72000
Riadenie	Integrácia systémov, servis na 3 roky	52000

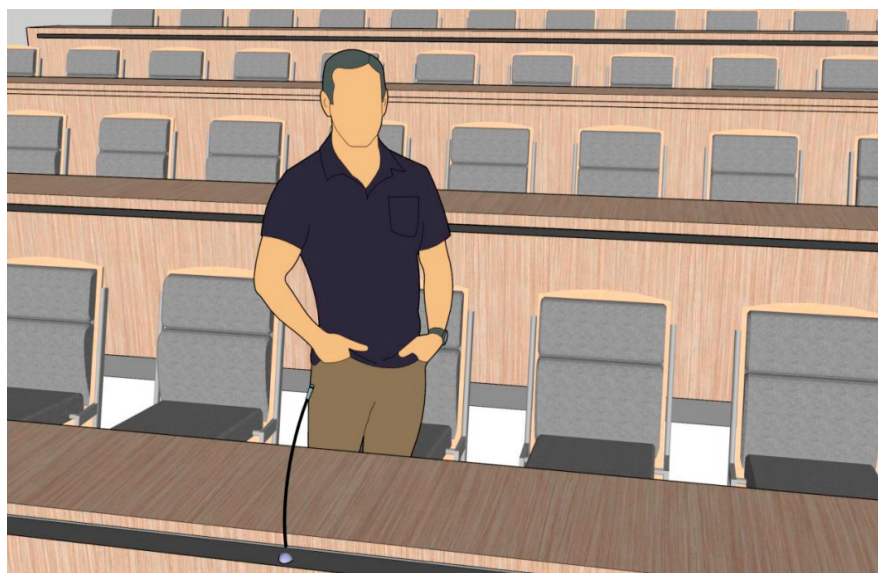
* Ceny sú uvedené na základe zrealizovaného prieskumu trhu v októbri 2021.

Obrazovka v prvom rade lavíc slúži alternatívne na zobrazenie náhľadu prezentácie alebo zobrazenie vzdialených poslucháčov. Kamera umožňuje snímánie prednášajúceho s automatickým priblížením a sledovaním pohybu prezentujúceho po pódiu (speaker-track).

V nadväznosti na moderné prístupy k identifikácii rečníka pomocou metód umelej inteligencie je možné využiť širokouhlú náhľadovú kameru s cieľom automatickej identifikácie rečníka, na ktorého by bolo možné druhou kamerou automaticky priblížiť obraz.

Súčasťou dotykovej tabule môže byť integrovaný počítač, prípadne možnosť pripojenia externých zdrojov, vhodne vyvedené na pult rečníka. Dotyková tabuľa v tomto prípade umožňuje nezávisle anotovať aj do externe pripojeného zdroja (výstup z notebooku alebo prenosného zariadenia).

REŽIMY PREVÁDZKY:

1. VIDEOKONFERENCIA S POSLUCHÁČMI

- prezentujúci je fyzicky prítomný,
- poslucháči sú vzdialene pripojení (prípadne kombinácia s fyzicky prítomnými),
- prezentujúci vidí pri pohľade do auditória jednak vzdialených používateľov (spodný displej), jednak fyzicky prítomných,
- poslucháči pripojení vzdialene vidia obraz prezentujúceho snímaného dolnou kamerou, prípadne zdieľanú obrazovku z tabule s možnosťou anotovania.

2. VIDEOKONFERENCIA SO VZDIALENÝM PREZENTUJÚCIM

- prezentujúci je vzdialene pripojený,
- poslucháči sú fyzicky prítomní (prípadne kombinácia so vzdialene pripojenými),
- prezentujúci vidí obraz z auditória a pri použití metód umelej inteligencie s automatickým vyhľadávaním rečníka je obraz automaticky prepínaný na aktuálne diskutujúceho,
- poslucháči vidia prezentujúceho na veľkoplošnej obrazovke/plátne.

3. LOKÁLNA PREZENTÁCIA

- prednášajúci je fyzicky prítomný,
- poslucháči sú fyzicky prítomní,
- na všetky obrazovky sa klonuje prezentácia prezentujúceho, alternatívne spodný displej v danom režime slúži ako časomiera,
- doplnkovým režimom je nahrávanie a automatické spracovanie, prípadne vysielanie prezentácie.

MOVE